

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

**ISTORIA
CONTEMPORANĂ
A
ROMÂNIEI**

Manual pentru clasa a X-a

ISTORIA CONTEMPORANĂ A ROMÂNIEI

X

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ — BUCUREȘTI, 1983

Lei 1980

38

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Bulgaru Stoenescu

**ISTORIA
CONTEMPORANĂ
A
ROMÂNIEI**

Manual pentru clasa a X-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ — BUCUREȘTI

Manualul a fost elaborat pe baza programei de studiu aprobată de Ministerul Educației și Învățămîntului cu nr. 40 837/20.V.1980, cu îmbunătățirile ulterioare

Autorii manualului:

ARON PETRIC și **GH. I. IONIȚĂ**
prof. univ. dr.
Universitatea din București

Referenți: prof. Silvia Docan
prof. Eleonora Popescu
conf. univ. dr. Ioan Scurtu
prof. Elena Ene

Redactor: Sandu Radu
Tehnoredactor: Steliana Antoniu
Copertă: Florin Ionescu

NICOLAE CEAUȘESCU
secretar general al Partidului Comunist Român,
președinte al Republicii Socialiste România

INTRODUCERE

Obiectul și însemnătatea istoriei contemporane a României. Manualul de față tratează istoria poporului nostru de la marea Unire din 1918 și pînă în prezent.

În adevăr, unirea teritoriilor românești într-un singur stat, în anul 1918, a creat cadrul favorabil pentru o mai puternică dezvoltare a forțelor de producție și a potențialului economic al țării. Totodată, creșterea rîndurilor proletariatului, forța cea mai dinamică a societății noastre, a dat un puternic impuls luptei revoluționare, determinînd o serie de transformări cu caracter democratic în viața social-politică a poporului român.

Făurirea, în anul 1921, a Partidului Comunist Român, a ridicat pe o treaptă superioară lupta de eliberare socială și națională în țara noastră, comuniștii situîndu-se în fruntea forțelor progresiste ale societății, în marile bătălii de clasă desfășurate în perioada dintre cele două războaie mondiale și în lupta împotriva fascismului.

Această puternică confruntare cu reacțiunea și cu fascismul a culminat cu revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, începută prin insurecția din August 1944, care a doborât dictatura militaro-fascistă și a deschis poporului român drumul unor adînci prefaceri revoluționare în toate domeniile de activitate, al eliberării României de sub dominația Germaniei hitleriste, creînd condițiile înfăptuirii năzuinței sacre a poporului nostru de a fi liber și stăpîn pe bogățiile țării și pe roadele muncii sale, de-a-și făuri propriul său destin.

În răstimpul care s-a scurs de la 23 August 1944, în țara noastră s-au produs schimbări fundamentale în economie, în structura societății, în organizarea sa politică și în cultură. Astfel a fost înfăptuită *reforma agrară democratică* — în cursul căreia moșierimea, forța cea mai reacționară a societății noastre, a fost desființată ca clasă —, puterea politică în stat a fost cucerită de către clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, fiind proclamată *Republica*, la 30 Decembrie 1947. În această luptă pentru pămînt și pentru cucerirea puterii din mîinile reacțiunii s-a făurit alianța clasei muncitoare cu țărănimea, temelia de granit a regimului de democrație populară, nou instaurat.

S-a trecut apoi la înfăptuirea revoluției socialiste, în cadrul căreia a fost lichidată proprietatea capitalistă asupra mijloacelor de producție, burghezia a fost desființată ca clasă și s-au pus bazele procesului de industrializare socialistă a țării.

În același timp, Partidul Comunist Român și statul nostru au organizat pe baze noi, socialiste, agricultura, ceea ce a dus la schimbări profunde în condițiile

de trai ale țărănimii — eliberată de exploatare —, în întreaga viață a satului. Socialismul a triumfat pe deplin și definitiv atât la orașe, cât și la sate.

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, din 1965, a deschis o perioadă nouă — cea mai fertilă în dezvoltarea socialistă a țării și în activitatea partidului. Pe baza succeselor obținute în economie și în viața social-politică a fost proclamată *Republica Socialistă România*.

Promovînd neabătut procesul de industrializare socialistă a țării și de dezvoltare a agriculturii cooperatiste, Partidul Comunist Român și statul nostru socialist s-au preocupat îndeaproape de participarea tot mai largă și mai directă a oamenilor muncii la opera de conducere a societății, ceea ce exprimă *dezvoltarea democrației socialiste*.

În același timp, s-a acordat atenție *înfloririi vieții noastre culturale*, așezării pe baze noi, legate de nevoile economiei și ale vieții sociale, a învățămîntului și științei.

Pe temeiul rezultatelor obținute de poporul nostru pe calea socialismului după *Congresul al X-lea al P.C.R. (1969)* s-a trecut la o nouă etapă în dezvoltarea țării — *etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism*.

În organizarea și mobilizarea eforturilor poporului nostru, un rol important l-au avut *Congresul al XI-lea al P.C.R. (1974)* și istoricul *Congres al XII-lea al Partidului Comunist Român (noiembrie 1979)*, care s-au înscris ca momente decisive în dezvoltarea socialistă a României și înaintarea ei spre comunism.

Punînd în centrul activității sale problemele făuririi noii orînduirii, socialiste, grija pentru ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului, Partidul Comunist Român și statul nostru socialist au desfășurat și desfășoară totodată o bogată activitate pe plan internațional, urmărind realizarea unui climat de colaborare și încredere între popoare, de respectare a independenței și suveranității fiecărei țări, pentru triumful păcii în lume.

În întreaga operă de construcție socialistă, ca și în problemele relațiilor noastre externe, *Partidul Comunist Român și-a afirmat cu putere rolul său de forță conducătoare a întregii societăți*, rol recunoscut de întregul nostru popor. Acest rol a crescut îndeosebi de cînd în fruntea partidului și a statului nostru se află tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, care prin energia sa clocotitoare, prin spiritul său clarvăzător și îndrăzneț, prin activitatea sa neobosită a imprimat un ritm nou transformărilor revoluționare din societatea românească, aducîndu-și totodată o contribuție de prim ordin la soluționarea problemelor complexe care confruntă lumea contemporană.

Toate aceste prefaceri și evenimente petrecute în România — și ale căror rădăcini sînt adînc implantate în realitățile țării noastre — nu s-au desfășurat în mod izolat de restul lumii, ci au avut legături cu evenimentele contemporane din alte țări, îndeosebi din cele vecine, influențîndu-se în mod reciproc. Este necesar, de aceea, ca și studierea istoriei contemporane a patriei să aibă în vedere aceste legături tradiționale, lupta înfrățită pentru cauza libertății și independenței. Acest lucru ne ajută să înțelegem mai bine însăși istoria patriei noastre și totodată ne învață să prețuim contribuția altor popoare la făurirea tezaurului culturii și civilizației umane, la lupta pentru libertate și progres.

Studierea istoriei contemporane a patriei are o deosebită importanță în educarea socialistă a maselor, îndeosebi a tineretului. În adevăr, bogăția evenimentelor petrecute în această epocă oferă largi posibilități de înțelegere a transformărilor ce au loc sub ochii noștri și chiar a direcțiilor de dezvoltare a societății în viitor. Pe baza unei astfel de cunoașteri și a învățămîntelor care se desprind din experiența trecutului, putem să acționăm în așa fel încît să dirijăm evoluția societății în direcția dorită, pe linia cerințelor progresului.

Totodată, studierea istoriei contribuie la dezvoltarea sentimentelor de prețuire a celor care, prin munca și lupta lor, au impulsionat dezvoltarea societății, au asigurat progresul ei. În rîndurile acestora s-au situat în primul plan clasa muncitoare, militanții săi revoluționari în frunte cu comuniștii, alături de care s-au aflat țărănimia și intelectualitatea.

Cultivarea dragostei de țară, prețuirea luptei înaintașilor noștri pentru libertate și progres reprezintă nu numai o îndatorire de recunoștință, ci și o forță mobilizatoare în opera de făurire a vieții noi — socialiste și comuniste.

Periodizarea istoriei contemporane a României. În studierea epocii scurse după formarea statului național unitar român distingem *două părți*: una, cuprînzînd anii de după Unirea din 1918 și pînă la insurecția din August 1944, și cea de a doua, a anilor de după 23 August 1944, în cursul cărora s-au desfășurat revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă și, apoi, revoluția și construcția socialistă, caracterizate prin adînci transformări în toate domeniile de activitate ale societății noastre. În ceea ce privește *prima parte, denumită și epoca interbelică*, ea a cunoscut o serie de acțiuni, prin care statul român întregit și-a dezvoltat organizarea economică, politică, administrativă și culturală.

Din punctul de vedere al orînduirii sociale, în România a continuat să dăinuie orînduirea capitalistă, bazată pe exploatarea și asuprirea oamenilor muncii. Pe plan politic, țara noastră a avut în acel timp un regim burghezo-democrat, în care însă libertățile și drepturile cetățenești, deși garantate formal prin Constituție, au fost adeseori încălcate și nesocotite, așa cum s-au petrecut lucrurile îndeosebi în anii dictaturii militar-fasciste.

Deși acea epocă a avut o serie de trăsături comune, ea a cunoscut, în evoluția sa, și unele deosebiri, ceea ce face necesară studierea ei în *mai multe perioade*, care vor fi tratate, în manual, în capitole separate.

În ceea ce privește *epoca de după insurecția din August 1944*, începută prin revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, ea se înscrie în istorie cu adevărat ca epoca zilelor noastre. Ținînd seama de conținutul și natura prefacerilor care au avut loc în acest timp, distingem *trei etape*: prima, a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă caracterizată prin lupta clasei muncitoare și a aliaților săi pentru cucerirea puterii politice în stat și înfăptuirea unor transformări cu caracter democratic (23 August 1944—30 Decembrie 1947); a doua etapă, a făuririi și consolidării bazei tehnico-materiale a socialismului (1948—1969) și cea de a treia etapă, a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării țării spre comunism.

Studierea istoriei contemporane în perioade sau etape, pe baza unor trăsături distincte ale fiecăreia, nu înseamnă cîtuși de puțin că între ele ar exista ziduri

sau bariere despărțitoare, de netrecut; din contră, în evoluția istorică a societății noastre există puternice elemente de unitate și continuitate, care i-au asigurat progresul. În acest sens, realizările mărețe ale României de azi se datorează, în primul rând, eforturilor oamenilor muncii care, sub conducerea Partidului Comunist Român, au făurit și consolidează zi de zi socialismul, dar ele însumează totodată și contribuția atîtor generații de înaintași care, prin munca și lupta lor, au zidit temelia acestei țări și au deschis drumul înfăptuirilor noastre.

Izvoarele istoriei contemporane a României. Ca și în cazul celorlalte epoci, scrierea istoriei contemporane se bazează pe o serie de mărturii sau izvoare istorice, care trebuie studiate cu grijă și interpretate în mod corect, pe baza concepției materialismului dialectic și istoric. În analiza acestor izvoare este necesar să fie înlăturate orice informații greșite sau denaturări, reținîndu-se numai ceea ce corespunde adevărului.

O caracteristică a izvoarelor referitoare la istoria contemporană a României o reprezintă bogăția și varietatea lor, ceea ce se explică prin lărgirea cercului de informații, ca urmare a dorinței oamenilor de a cunoaște cît mai multe fapte și evenimente.

În rîndul acestor izvoare se situează *documentele* cu conținut economic, social, politic, diplomatic, juridic, militar, cultural etc.

În rîndul acestora, un loc important îl au documentele privind mișcarea muncitorească din țara noastră și cu precădere cele elaborate de Partidul Comunist Român și din care au fost deja publicate mai multe volume. O valoare deosebită — de ordin teoretic și practic — o au documentele recente ale P.C.R., ca *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, precum și opera tovarășului *Nicolae Ceaușescu*, publicată în mai multe volume, sub denumirea: *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*.

În rîndul izvoarelor se situează apoi memoriile unor oameni politici, militari, exponenți ai culturii, care prin natura funcțiilor pe care le-au deținut și a acțiunilor în care au fost implicați au dispus de informații prețioase pe care le-au consemnat în scris.

Un loc important îl ocupă, de asemenea, dezbaterile parlamentare, care redau pozițiile diferitelor partide sau oameni politici față de problemele care au fost supuse discuției în Parlament.

Un mare volum de știri ni-l furnizează publicațiile de tot felul și, îndeosebi, *presa*, atît cea datorată Partidului Comunist Român, altor organizații muncitorești și democrate, cît și presa care reflectă interesele și pozițiile claselor dominante în perioada de pînă la 23 August 1944.

În cadrul izvoarelor istorice se înscriu și diferitele statistici, recensăminte, anuare, anchete, colecții de legi și regulamente etc.

De asemenea, ținînd seama că istoria țării noastre nu s-a desfășurat în mod izolat, ci în interdependență cu evoluția altor țări, este necesară cunoașterea și a unor izvoare externe care conțin referiri la evenimente ce interesează istoria poporului nostru, legăturile lui cu alte popoare.

Numai studierea și confruntarea tuturor izvoarelor care se referă la un anumit eveniment, interpretarea lor în spirit critic, ne dau posibilitatea prezentării istoriei în mod veridic, deci așa cum s-a desfășurat ea, respectarea adevărului fiind legea care trebuie să stea la baza științei istorice.

ROMANIA ÎNTRE ANII 1918—1944

Perioada care a urmat mării Uniri din 1918 a cunoscut importante prefaceri în viața economică, social-politică și culturală a poporului nostru.

În acei ani au fost înfăptuite importante reforme și au fost luate o serie de măsuri care au consolidat noul cadru statal. Totodată s-a dezvoltat lupta revoluționară a maselor largi populare, clasa muncitoare, condusă de Partidul Comunist Român, afirmîndu-se cu mai multă putere ca forța cea mai înaintată a societății noastre. Această luptă a culminat cu insurecția din August 1944 — început al revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă —, care a deschis un drum nou, de libertate și progres, în istoria poporului român.

Întrucît evoluția societății românești a cunoscut o serie de schimbări și a prezentat, în decursul anilor, trăsături caracteristice deosebite, epoca interbelică se tratează în mai multe perioade, pe care le vom studia în lecțiile ce urmează.

PATRIA NOASTRĂ ÎN PRIMII ANI DUPĂ FĂURIREA STATULUI NAȚIONAL UNITAR

1. Situația internațională.
2. Viața economică și socială.
3. Viața politică.
4. Creșterea avîntului revoluționar. Făurirea Partidului Comunist Român.
5. Politica externă a României.

1. Situația internațională. Primul război mondial s-a încheiat prin înfrîngerea militară și capitularea necondiționată, la 11 noiembrie 1918, a Puterilor Centrale în fața statelor care formau Antanta.

Sfîrșitul războiului a fost grăbit de intensificarea luptei revoluționare a maselor largi populare care, apăsate de povara grea a impozitelor mereu sporite, rechiziții pentru front, pierderile de vieți omenești și distrugerile provocate de desfășurarea operațiunilor militare, au militat pentru încetarea măcelului și înfăptuirea unor reforme de natură să le îmbunătățească nivelul de trai. La acestea s-a adăugat lupta de eliberare națională a popoarelor asuprite în cadrul unor imperii multinaționale, ca cel țarist, habsburgic și otoman.

Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie și făurirea Uniunii Sovietice, primul stat socialist din lume, a constituit o expresie a agravării contradicțiilor specifice imperialismului, intrat în criza sa generală, stimulînd totodată spiritul revoluționar al clasei muncitoare, al maselor largi populare din întreaga lume, înscriindu-se ca un eveniment istoric de însemnătate mondială.

Înfrîngerea Puterilor Centrale și adîncile frămîntări care au cuprins masele populare au determinat o serie de schimbări în configurația teritorială și politică

a lumii. Ele au format obiectul lungilor dezbateri desfășurate în cadrul *Conferinței de pace de la Paris*, în perioada ianuarie 1919 — noiembrie 1920. Rezultatele tratatelor au fost consemnate în Tratatul de pace semnat cu fiecare din statele învinse. Astfel, pe ruinele fostului Imperiu austro-ungar s-au constituit sau și-au refăcut unitatea o serie de state naționale, ca: Cehoslovacia, Polonia, Iugoslavia, iar România și-a încheiat procesul de formare a statului său național unitar. În făptuirea acestui act nu a fost însă rezultatul unor tratative diplomatice, nu a fost un «dar» al Conferinței de pace, ci a constituit expresia voinței de unire a masei largi populare de pe întreg teritoriul românesc, Conferința de pace nefăcând altceva decât să consfințească, pe plan juridic, o situație de fapt. Unirea Transilvaniei cu România, hotărâtă în cadrul marii adunări naționale de la Alba Iulia, a încheiat procesul de formare a statului național unitar român, dând glas năzuinței seculare de unitate a poporului nostru și exprimând totodată o necesitate obiectivă a dezvoltării sale istorice.

Prin prevederile Tratatelor de pace, Marile Puteri învingătoare și-au asigurat mari profituri pe seama statelor învinse, ba chiar în dauna unor țări mai mici, foste aliate în timpul războiului, cum a fost și cazul României, căreia i s-a acordat un procent infim (abia 1%) din despăgubirile de război plătite de statele învinse, în ciuda faptului că țara noastră suferise mari distrugerii de pe urma ocupației inamice și purtării războiului pe teritoriul său.

În anul 1919 a luat ființă *Societatea Națiunilor*, organizație cu caracter mondial care își propunea să lupte pentru păstrarea și consolidarea păcii. Printre membrii fondatori s-a aflat și România. Speranțele pe care și le-a pus omenirea în această organizație au suferit însă, mai târziu, o serioasă dezamăgire, ca urmare a faptului că organizația nu dispunea de mijloacele necesare pentru a-și face ascultat cuvântul, iar Marile Puteri care aveau un rol decisiv în conducerea ei, în principal Franța și Anglia, au dus o politică oscilantă și au făcut o serie de concesiuni statelor care — ca Germania, Italia și Japonia — pregăteau un nou război mondial.

Perioada anilor imediat următori primului război mondial a fost caracterizată și prin strădania cercurilor imperialiste de a zdrobi puterea sovietică instaurată în Rusia și a sugruma, astfel, primul stat socialist al muncitorilor și țărănilor. În aceste acțiuni, ele au voit să atragă și unele țări mici, printre care și România — vecină cu statul sovietic. Încercările lor au fost, însă, zadarnice, guvernul român — determinat de puternicul curent al forțelor revoluționare și democratice de solidaritate cu tînărul stat sovietic — refuzînd să se alăture intervenției imperialiste.

Dealtfel, în acei ani, s-a manifestat pe plan internațional un puternic avînt revoluționar, vizînd înfăptuirea unor prefaceri de ordin economic și social-politic, în favoarea maselor largi populare. Înființarea de partide comuniste și muncitorești într-o serie de țări a fost o expresie tocmai a acestei creșteri a stării de spirit și a acțiunilor revoluționare.

2. Viața economică și socială. Încheierea procesului de formare a statului național unitar român a creat un nou cadru teritorial, economic și social-politic de dezvoltare a societății noastre, exercitînd o înrîurire favorabilă asupra evoluției acesteia. Cei aproximativ 15 900 000 de locuitori (al căror număr a crescut continuu, ajungînd să fie înregistrați 18 052 896 cu ocazia recensămîntului din

1930*) trăiau pe o suprafață de teren de 295 049 km² (față de 137 000 km² înainte de 1918), dispunînd de importante bogății naturale, capabile să sprijine dezvoltarea economiei naționale. În același sens a acționat și faptul că legăturile economice tradiționale dintre provinciile istorice românești au ușurat procesul de consolidare a pieței naționale unice, de sudare a complexului economic la scara întregii țări.

Ca urmare, s-a accelerat dezvoltarea economiei capitaliste, făcînd să crească numărul muncitorilor.

Dar perspectivele acestea favorabile deschise României au fost frînate la început de urmările catastrofale ale războiului abia încheiat, de pierderile și distrugerile suferite de populația țării și de economia națională. Astfel, în industrie, producția reprezenta abia o treime din cea realizată înainte de război, iar în agricultură situația era, de asemenea, foarte grea, ca urmare a secătuirii rezervelor de cereale de către trupele de ocupație, a reducerii masive a vitelor, în urma rechizițiilor pentru front și a jafului practicat de inamic. Reducerea producției a provocat mari greutăți în aprovizionarea populației, ceea ce a favorizat devalorizarea monetară și inflația.

De la această situație economică foarte grea a trebuit să se pornească, pentru ca, prin mari eforturi ale maselor muncitoare, să se depășească starea de criză.

Procesul refacerii economiei se desfășura însă anevoios, ca urmare a faptului că țara noastră avea o slabă înzestrare tehnică, o industrie puțin dezvoltată și deficitară mai ales în sectoarele hotărîtoare pentru progresul economic, cum era industria constructoare de mașini și unelte.

Cu toate că Transilvania și Banatul aduseseră un important spor industrial, aceasta n-a schimbat, în mod fundamental, caracterul predominant agrar al economiei naționale, în agricultură lucrînd aproximativ 80% din populația activă a țării.

La rîndul său, agricultura, deși constituia principala ramură economică, se găsea într-o stare de pronunțată înapoiere tehnică, fiind lipsită nu numai de tractoare și combine îndestulătoare, dar chiar și de unelte mai simple și de vite de muncă. **La această stare de lucruri se adăugau pentru țărani și alte dificultăți provenite din nedreapta împărțire a pămîntului. Este semnificativ, în acest sens, faptul că în anul 1921 un număr de 1 075 308 țărani dețineau abia 46,7% din terenul cultivabil al țării, în timp ce numai 1 171 mari moșieri stăpîneau 42,5%.**

Lipsa de pămînt îndestulător pentru munca și traiul majorității țărănimii, persistența rămășițelor feudale în agricultură și starea de înapoiere a satului românesc au făcut ca problema agrară să constituie principala problemă a societății noastre, rezolvarea ei impunîndu-se ca o necesitate ce nu mai suferea amîinare.

Teama claselor exploatare că țărănimea ar putea trece la puternice acțiuni de luptă, unindu-se și cu proletariatul, a determinat cercurile guvernante și

* Potrivit datelor furnizate de același recensămînt, din totalul locuitorilor țării, 71,9% erau români, 7,9% — maghiari, 4,1% — germani, 4% — evrei, 3,2% — ruși și ucraineni, 2,3% — bulgari, iar ceilalți de alte naționalități, România fiind un stat național unitar, întrucît majoritatea covârșitoare a locuitorilor ei erau români.

partidele politice burgheze să propună o serie de proiecte de înlăptuire a reformei agrare. Dealtfel, însăși burghezia, aflată în concurență cu moșierimea, era interesată pînă la un anumit punct în realizarea unei asemenea reforme.

La rîndul său, regele Ferdinand promisese, încă în anul 1917 pe frontul din Moldova, că după terminarea războiului va împărți pămînt țăranilor. Ceea ce îl determinase pe rege să facă această declarație fusese atît teama că țăranii înarmați ar putea folosi această situație pentru a răsturna orînduirea existentă, așa cum se petreceau lucrurile în Rusia, cît și intenția de a da un îmbold în plus ostașilor de pe front, în majoritate țărani, oferindu-le speranța îmbunătățirii situației lor.

După ample discuții asupra proiectelor de reformă prezentate de diferite partide politice, guvernul liberal a adoptat, la 16 decembrie 1918, decretul privind exproprierea unei părți a moșiilor. *Legea definitivă de înlăptuire a reformei agrare* a fost votată de Parlament abia mai tîrziu, în iulie 1921. În baza ei se declarau expropriate suprafețele cultivabile de la 100 ha în sus, cu excepția viilor, pădurilor, plantațiilor de pomi roditori, lacurilor, bălților, a pămîntului irigat artificial etc.

Pentru pămîntul expropriat, moșierii primeau din partea statului despăgubiri, statul, la rîndul său, urmînd să-și recupereze sumele prin banii încasați de la țăranii împrumutăriți. Împrumutărirea s-a făcut deci prin *răscumpărarea pămîntului*, ceea ce a împovărat mult pe țărani, care în numeroase cazuri și-au pierdut loturile primite, cu atît mai mult, cu cît nu primeau și inventarul agricol necesar lucrării pămîntului. O altă prevedere a legii, care favoriza pe moșieri, stabilea ca suprafața de 100 ha ce rămînea proprietarului să se aplice la fiecare moșie în parte, ceea ce a permis ca unii mari proprietari să păstreze mai multe loturi de 100 ha și să-și refacă, în parte, moșiile. De pe urma reformei agrare a profitat în primul rînd țăranimea, dar și burghezia sătească, știut fiind că aceasta a crescut numeric și și-a sporit puterea economică.

Cu toate prevederile neconvenabile țăranilor, reforma agrară din 1921 a avut o serie de urmări pozitive. Adoptată sub presiunea valului revoluționar caracteristic acelei perioade, ea a dus la exproprierea a peste 6 000 000 ha teren reprezentînd circa 66% din întreaga suprafață de pămînt deținută de moșierime. Pe de altă parte, deși nu a lichidat moșierimea ca clasă, reforma agrară a accelerat dezvoltarea capitalismului la sate, dînd o lovitură puternică sistemului muncii în dijmă, chiar dacă nu a desființat-o complet. Ca urmare, moșierimea și-a slăbit considerabil atît pozițiile economice, cît și rolul său în viața politică, de această slăbire profitînd în primul rînd burghezia. *În ansamblu, reforma agrară de după primul război mondial a reprezentat, cu toate limitele sale, un pas înainte în dezvoltarea societății noastre pe cale capitalistă.*

Un aspect caracteristic al economiei României în perioada care a urmat primului război mondial l-a constituit *întărirea rolului capitalului străin* provenit din țările Antantei, care, în unele momente, a profitat de dificultățile prin care trecea țara spre a cuceri noi poziții, acaparînd mai ales întreprinderile industriale și bancare ce aparținuseră monopolurilor germane și austro-ungare și care, în baza unor legi de «naționalizare», urmau să treacă în patrimoniul statului român. Or, slăbiciunea unor cercuri conducătoare românești și goana lor după cîștiguri cu

orice preț le-au făcut să cedeze o mare parte a acestor întreprinderi unor monopoluri occidentale, cu care împărțeau profiturile realizate.

Dealtfel, capitalul străin și-a consolidat pozițiile mai ales pe calea împrumuturilor acordate statului român, ceea ce a ridicat datoriile externe ale țării noastre la uriașă sumă de peste 16 miliarde lei — de aproape 15 ori mai mare decît datoria din anii dinaintea primului război mondial.

Plata acestor datorii, inclusiv a dobînzilor ridicate cu care fuseseră contractate împrumuturile, apăsa greu asupra bugetului și se răsfrîngea negativ asupra nivelului de trai al oamenilor muncii.

3. Viața politică. Schimbările produse în viața economică și în structura de clasă a societății noastre în perioada primului război mondial și în anii ce i-au urmat acestuia au determinat transformări profunde și în viața politică, deci în organizarea partidelor politice, în activitatea guvernelor, a Parlamentului, a Monarhiei și a altor instituții ale statului român.

În condițiile adîncirii contradicțiilor sociale — în principal ale celor dintre proletariat și burghezie, pe de o parte, și țăranime și moșierime, pe de altă parte —, și ale creșterii gradului de conștiință și de organizare a clasei muncitoare și a altor categorii de oameni ai muncii, au izbucnit puternice conflicte sociale și politice. Sub presiunea acestora, clasele dominante au fost nevoite să promită și în parte să adopte unele reforme cu caracter burghezo-democrat, de natură să satisfacă, cel puțin în parte, cerințele de înoire, revendicate de mase.

Referindu-se la această atmosferă revoluționară, ziarul «Viitorul», organul oficial de presă al Partidului Național-Liberal, scria, la 2 decembrie 1918: «A încerca astăzi, în marea epocă a prefacerilor și dezrobirilor, să te opui reformelor, înseamnă să nu-ți dai seama de mersul istoriei și să negi existența uriașului spirit democratic care a răscolit Europa de la un capăt la altul, desființînd imperii și nimicînd cele mai influente regimuri».

În rîndul acestor măsuri se înscriu reforma agrară și adoptarea *votului universal*. Această din urmă reformă, adoptată încă în cursul lunii noiembrie 1918, înlocuia vechiul sistem de vot cenșitar (deci bazat pe veniturile cetățenilor), prin acordarea dreptului de vot bărbaților de peste 21 de ani, indiferent de avere. Dar nici noul sistem nu era cu adevărat universal, așa cum pretindea denumirea sa, de vreme ce nu se bucurau de acest drept femeile — care constituiau ceva mai mult de jumătate din populația țării —, tinerii între 18 și 21 ani, militarii, magistrații și alte categorii de funcționari. Cu toate acestea, în comparație cu votul cenșitar, noul sistem electoral era cu mult mai larg, și, prin aceasta, mai democratic, permițînd unui mai mare număr de cetățeni, printre care și muncitori, țărani și intelectuali, să pătrundă pe scena vieții politice și să-și spună părerea în marile probleme care frămîntau societatea noastră.

Desigur, clasele exploatoare au făcut tot ce le-a stat în putere pentru a împiedica sau cel puțin a limita participarea maselor largi populare la viața publică, adoptînd măsuri restrictive și chiar represive împotriva mișcării revoluționare și democratice, așa cum au fost *introducerea stării de asediu (specifică regimului din timp de război)*, a cenzurii publicațiilor, interzicerea activității unor partide sau organizații politice etc. Toate acestea exprimă caracterul limitat al democrației burgheze, neconcordanța dintre promisiuni sau prevederi legislative și realitate.

Oricum, acordarea votului universal, ca și reforma agrară, au reprezentat un câștig al luptei maselor, o expresie a faptului că burghezia și moșierimea și-au dat seama de imposibilitatea de a mai conduce prin vechile metode, fiind necesare unele înnoiri în programele și în activitatea lor.

Acest fenomen s-a făcut simțit din plin în viața *partidelor politice*, care au cunoscut un proces de reorganizare și regrupare, precum și încercări de adaptare la noile realități și cerințe ale societății românești. Astfel, ca urmare îndeosebi a reformei agrare, a slăbirii considerabile a forței economice a moșierimii, *Partidul Conservator* — partid prin excelență al marilor proprietari de pământ, care refuza să accepte măsurile de înnoire ce se impuneau în societatea românească — și-a pierdut treptat influența politică, astfel încât la alegerile parlamentare din 1922 nu a reușit să obțină nici un loc în Parlament, iar în unele județe nu a primit nici un vot, ceea ce, practic, a marcat sfârșitul existenței sale.

De dispariția acestui partid a profitat îndeosebi *Partidul Național-Liberal*, partid care reprezenta mai ales interesele marii burghezii. Sprijinindu-se pe pozițiile economice deținute în industrie și în bănci — cu deosebire prin Banca Națională a României, al cărei capital se găsea în mare măsură în mâinile familiei Brătianu —, *Partidul Național-Liberal* a exercitat, vreme de un deceniu după încheierea războiului, un adevărat monopol în viața politică a României. El reușise, dealtfel, să-și asigure o puternică influență și asupra Monarhiei.

Dintre vechile partide, a mai continuat să-și desfășoare activitatea *Partidul Național Român*, avându-și principala bază de susținere în rîndurile burgheziei și a unei părți a țărănimii din Transilvania, influențate încă de tradițiile luptei de eliberare națională a populației românești aflate sub stăpînirea Austro-Ungariei. Treptat însă, acest partid, în care rolul de frunte îl deținea Iuliu Maniu, a alunecat tot mai mult pe poziții de dreapta, de susținere îndeosebi a intereselor burgheziei mari și mijlocii.

Un alt partid a cărui activitate a continuat și după Unire a fost *Partidul Naționalist-Democrat*, condus de Nicolae Iorga și avîndu-și aderenți în principal în rîndurile burgheziei mici și mijlocii, ale țărănimii înstărite și ale intelectualității, influențate de prestigiul marelui istoric, precum și de unele idei generoase înscrise în programul acestui partid referitoare la necesitatea împrumutării țărănilor, la acordarea votului universal și la rezolvarea unor probleme muncitorești.

Alături de aceste vechi partide, pe arena vieții politice au apărut altele noi, care prin programul lor și chiar prin titulatură căutau să răspundă în mai mare măsură tendințelor spre democrație și progres, manifestate de masele populare. Astfel, în decembrie 1918, a luat ființă *Partidul Țărănesc*, avînd o bază socială largă, îndeosebi în lumea satelor, printre țărani dornici de a obține pământ și drepturi democratice, ca și printre învățători. Dealtfel, chiar unul dintre întemeietorii acestui partid, Ion Mihalache, era învățător. Cadrele conducătoare erau recrutate mai ales dintre elementele burgheze, în principal dintre chiaburi, ceea ce a făcut ca acest partid în care țărănimea își pusese mari speranțe să alunece treptat spre dreapta, să piardă din democratismul său.

O evoluție asemănătoare a avut și *Liga Poporului* (devenită apoi *Partidul Poporului*), întemeiată în anul 1918, sub conducerea generalului Alexandru Averescu, al cărui prestigiu, dobîndit pe cîmpul de luptă în timpul primului răz-

boi mondial, a fost de natură să asigure partidului său — în primii ani de existență — o anumită influență în rîndurile unor pături sociale foarte variate, mergînd de la țărănime pînă la vîrfurile reacționare și la politicienii desprinși din conducerea fostului *Partid Conservator*.

Partide politice burgheze au luat naștere și în rîndurile naționalităților conlocuitoare. Astfel, după o serie de frămîntări politice, în anul 1922 a luat ființă *Partidul Maghiar din România*, prezidat de baronul Josik Sámuel, iar mai tîrziu de contele Bethlen György, care au imprimat acestui partid o orientare conservatoare, opusă intereselor maselor largi populare. În acțiunea lor, ei s-au servit de poziția naționalist-șovină a unor elemente din rîndurile claselor exploatare și a unor conducători ai partidelor politice românești care urmăreau dezbinarea dintre români și naționalitățile conlocuitoare. În anul 1919 s-a creat în rîndurile naționalității germane *Partidul German*, care a colaborat, de regulă, cu diferite partide burgheze mai mari în campaniile electorale, în perioadele cînd acestea se aflau la guvern.

La aripa cea mai reacționară a vieții politice și-au desfășurat activitatea unele organizații naționalist-șovine, adversare fățișe ale luptei revoluționare și democratice. Printre acestea amintim *Partidul Naționalist Democrat-Creștin*, condus de A.C. Cuza, om politic cunoscut pentru adversitatea declarată împotriva evreilor (antisemitism). În 1923, această organizație și-a schimbat denumirea în *Liga Apărării Naționale Creștine*.

Dar, în ciuda acestei mari diversități în viața politică, marile probleme ale societății românești nu și-au găsit răspunsul așteptat, clasele exploatare și partidele care le reprezentau adoptînd soluții de natură să slujească în primul rînd interesele lor.

În acele împrejurări, masele largi populare și în primul rînd proletariatul și-au asumat sarcina istorică de a milita pentru o rezolvare democratică și revoluționară a acestor probleme, în conformitate cu interesele fundamentale ale poporului.

Pentru cunoașterea vieții politice, o însemnătate deosebită o au *guvernările* care s-au succedat la conducerea statului, ele fiind de natură să ne arate în ce măsură programele partidelor au reprezentat intenții sincere de realizare, sau au fost simple lozinci de atragere a masei de alegători.

Trăsătura caracteristică a acestor guvernări a reprezentat-o *marea lor instabilitate* — la conducerea țării perindîndu-se, în decurs de numai cinci ani, opt guverne — ceea ce reflecta imposibilitatea menținerii lor la putere un timp mai îndelungat, ca urmare a contradicțiilor care se manifestau între clasele sociale și între diferitele partide și grupări politice.

Este semnificativ și faptul că trei dintre aceste guverne au fost prezidate de generali: Alexandru Averescu, Constantin Coandă și Artur Văitoianu, ceea ce vădea intenția de a folosi, la nevoie, chiar forța armată, în vederea stăvilirii mișcărilor sociale.

Guvernări de mai lungă durată au fost cele ale Partidului Național-Liberal — prezidate de Ion I.C. Brătianu — și cea a Partidului Poporului — prezidată de generalul Alexandru Averescu. În timpul acestor guverne au și fost adoptate o serie de legi și reforme, ca cea agrară, electorală, de unificare monetară, de orga-

nizare a învățămîntului etc. Multe din aceste reforme erau cerute de noua situație în care se afla țara după marea Unire din 1918 și care făcea necesară organizarea ei unitară în toate domeniile de activitate.

4. Creșterea avîntului revoluționar. Făurirea Partidului Comunist Român. În primii ani ai perioadei interbelice, caracterizați prin creșterea avîntului revoluționar, s-a desfășurat o amplă activitate pentru unificarea politică și organizatorică a mișcării muncitorești de pe întreg cuprinsul țării, cuprinderea forțelor revoluționare într-un singur partid revoluționar, capabil să conducă lupta împotriva exploatării și asupririi nu numai a clasei muncitoare, ci a întregului popor. Astfel, după ce vechiul Partid Social-Democrat din România și-a schimbat, în decembrie 1918, titulatura în aceea de *Partidul Socialist*, ceea ce marca o orientare mai revoluționară a mișcării socialiste, în decembrie 1919 s-a făcut un pas hotărîtor în direcția unificării, odată cu crearea Consiliului general al Partidului Socialist, organ

**Proiect de Program
al Partidului Socialist din România
Declarație de Principii**

Textul este un proiect de program și declarație de principii al Partidului Socialist din România, publicat în ziarul „Socialismul”. Conține texturi dense și structurale, organizate în coloane, care descriu scopurile și principiile politice ale partidului în contextul vremii.

Proiectul Programului Partidului Socialist din România publicat în ziarul „Socialismul”

0 parte din victimele lui 13 Decembrie 1918

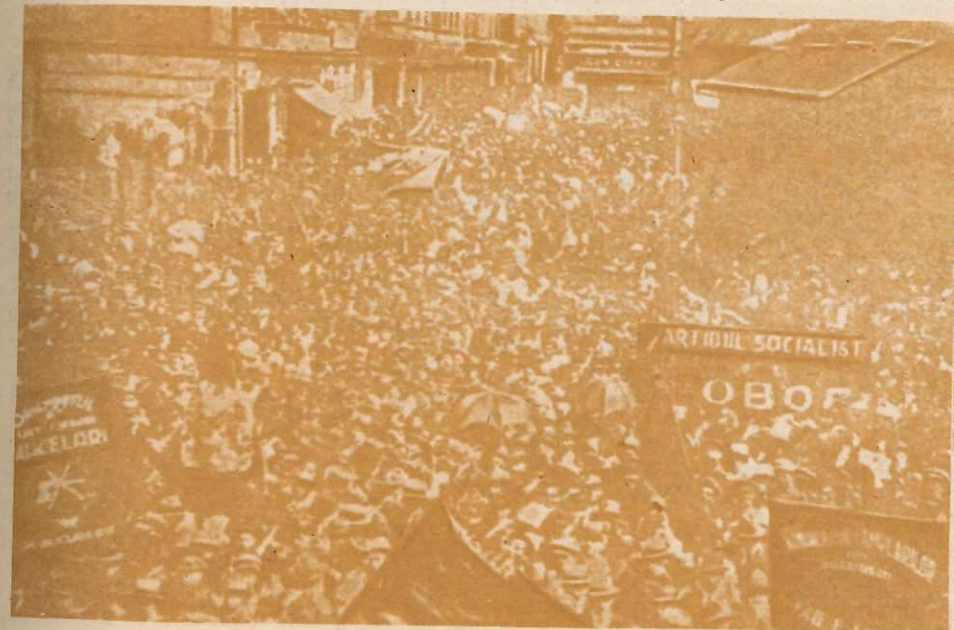

Decupaj din ziarul „Socialismul”, înfățișînd victime ale represiunii de la 13 decembrie 1918

reprezentativ al întregii mișcări socialiste din România. Această tendință spre unificare s-a manifestat și în mișcarea sindicală și de tineret.

În acei ani s-au desfășurat puternice lupte greviste și demonstrații muncitorești, vizînd îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață, dar și obținerea de drepturi și libertăți democratice, *revendicările de ordin economic împletindu-se astfel strîns cu cele de ordin politic.*

Deosebit de puternică a fost *greva tipografilor din București* de la începutul lunii decembrie 1918. Această grevă a fost însoțită de o impunătoare demonstra-

1 Mai 1920 la București

ție de stradă, în ziua de 13 decembrie 1918, muncitorii tipografi — căroră li s-au alăturat, în semn de solidaritate, muncitori de la diferite alte întreprinderi din Capitală — cerînd «pline, pace și libertate». Însăpămîntați de amploarea acestei mișcări, guvernării și regele au ordonat poliției și unor detașamente militare să tragă asupra demonstranților, deși aceștia manifestau în mod pașnic pe Calea Victoriei. Au căzut atunci, răpuși de gloanțele reacțiunii, 102 muncitori, iar mulți alții au fost răniți, stropind cu sîngele lor piața Teatrului Național, unde a avut loc cruda represiune. Au fost devastate apoi sediile organizațiilor muncitorești, urmărindu-se lichidarea lor, au fost făcute numeroase arestări în rîndurile fruntașilor mișcării muncitorești. Printre aceștia s-a aflat și militantul revoluționar I.C. Frimu, care, schingiuit de poliție, a decedat în februarie 1919, înmormîntarea sa prilejuind o amplă demonstrație muncitorească.

În anii 1919 și 1920, luptele greviste s-au înmulțit și au crescut în intensitate, la ele participînd ceferiștii din București, Ploiești, Craiova, Turnu Severin, Galați, Pașcani etc., minerii din Valea Jiului, metalurgiștii, petroliștii, precum și alți muncitori și funcționari din diferite ramuri economice. Lupta grevistă din acei ani a culminat cu *Greva generală din octombrie 1920*, la care au participat muncitori și alți salariați din întreaga țară și din toate sectoarele de activitate. La început, Consiliul General al Partidului Socialist a prezentat guvernului, la 10 octombrie 1920, un Memoriu de revendicări privind îmbunătățirea situației economice a muncitorilor, respectarea drepturilor lor de organizare, desființarea stării de asediu și a cenzurii, scoaterea gărzilor militare din întreprinderi etc. Guvernul a respins însă Memoriul, ceea ce a determinat declanșarea Grevei generale, la 20 octombrie 1920, la ea participînd aproape întreaga suflare muncitorească din

Feroviari din Capitală în timpul grevei generale din 1920

România, precum și funcționari și intelectuali — circa 400 000 de oameni. Cauza greviștilor a fost îmbrățișată cu simpatie de cercurile largi ale opiniei publice, inclusiv de unele personalități ale vieții politice, culturale și științifice. Așa cum apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu, «Prin amploarea și combativitatea sa revoluționară, Greva generală a fost cel mai important moment din istoria luptelor de clasă din România; ea a zguduit puternic însăși temelii regimului burghezo-moșieresc».

În fața acestei uriașe forțe revoluționare, guvernul prezidat de generalul Alexandru Averescu a mobilizat importante forțe polițienești și militare, ordonînd arestarea fruntașilor greviști și provocînd înfrîngerea ei. Măsurile represive ale guvernării au fost înlesnite și de faptul că tactica adoptată de conducătorii Partidului Socialist și ai sindicatelor, care au cerut muncitorilor să «stea liniștiți acasă», așteptînd reformele făgăduite, s-a dovedit necorespunzătoare. S-a văzut însă curînd că prin promisiunea falsă că li se vor satisface revendicările dacă vor sta liniștiți, guvernării nu urmăriseră altceva decît să cîștige timp, pentru a putea să concentreze mijloacele represive și să le îndrepte împotriva greviștilor.

Totuși, prin participarea cvasi totală, prin hotărîrea fermă de luptă și înaltul spirit de sacrificiu, Greva generală a demonstrat nu numai forța considerabilă de care dispunea proletariatul din țara noastră, ci și necesitatea fărîririi unui partid consecvent revoluționar, capabil să conducă la victorie clasa muncitoare, fără a face nici un compromis cu burghezia exploatoare.

Simultan, în cadrul Partidului Socialist se desfășura un amplu proces de clarificare ideologică, de delimitare față de elementele șovăielnice și reformiste. În sînul Partidului Socialist se conturau mai multe orientări: cea consecvent-revolu-

Grup de greviști în octombrie 1920

Gheorghe Cristescu, proeminent conducător al Partidului Comunist Român, în 1921

ționară — care era și cea mai puternică — avînd în frunte o serie de militanți ca: *Gheorghe Cristescu, Alexandru Dobrogeanu-Gherea, Pandelescu, Constantin Ivănuș*, orientare care se pronunța pentru unitate în mișcarea muncitorească și pentru transformarea Partidului Socialist în Partidul Comunist Român.

O a doua orientare, cea social-democrată, avea în frunte pe: *Ion Flueraș, Iosif Jumanca* și alți socialiști, care se pronunțau împotriva luptei revoluționare deschise, considerînd că, în vederea creării condițiilor obiective și subiective pentru trecerea la socialism, burghezia trebuia să mai săvîrșească o seamă de transformări economice și politice, care să creeze condițiile pentru ca proletariatul să preia puterea. În ceea ce privește cea de a treia orientare — cea unitaristă —, reprezentată de: *Ilie Moscovi, Theodor Iordăchescu* ș.a., aceasta oscila între primele două orientări.

Confruntarea celor trei poziții s-a produs mai ales în cadrul lucrărilor Consiliului General al Partidului Socialist și Consiliului General al Sindicatelor, desfășurate între 30 ianuarie și 3 februarie 1921. Fiind puse la vot moțiunile celor trei orientări, consecvent-revoluționarii au obținut 18 voturi, unitariștii — 12 voturi, iar social-democrații — 8 voturi. Văzîndu-se în minoritate, social-democrații s-au retras din partid, ceea ce a avut drept urmare o întărire a orientării consecvent-revoluționare. Sub influența acesteia a fost hotărîtă convocarea Congresului Partidului Socialist pentru 8 mai 1921, congres care avea să se pronunțe asupra transformării partidului în Partid Comunist și afilierea lui la Internaționala a III-a Comunistă, ce luase ființă la Moscova, în martie 1919.

În vederea cunoașterii condițiilor în care urma să se realizeze afilierea la Internaționala a III-a, o delegație a Partidului Socialist se deplasase, în toamna

anului 1920, în Rusia Sovietică, unde avusese întâlniri cu reprezentanți ai Internaționalei a III-a, inclusiv cu V.I. Lenin.

Exprimîndu-și întreaga adeziune la principiile marxist-leniniste de organizare a partidului revoluționar, socialiștii români au formulat cu acel prilej unele obiecții și rezerve cu privire la drepturile Internaționalei a III-a de a se amesteca în stabilirea componenței conducerii partidului, precum și cu privire la o serie de aprecieri neconforme cu realitatea, formulate de această organizație comunistă internațională asupra situației din România, cum era criticarea participării socialiștilor români la lupta pentru desăvîrșirea unității noastre naționale. Aceste rezerve urmăreau să precizeze dreptul partidului clasei muncitoare din țara noastră de a aprecia situația din propria țară, pe care o cunoștea cel mai bine.

La 8 mai 1921 s-au deschis la București lucrările *Congresului Partidului Socialist*, la care au participat delegați ai organizațiilor socialiste din întreaga țară. În cadrul lucrărilor au fost analizate activitatea mișcării socialiste în primii ani de după război, programul partidului, problema transformării lui în partid comunist și afilierea sa la Internaționala a III-a. În programul partidului a fost înscris obiectivul fundamental al luptei revoluționare: făurirea în România a societății fără clase — *societatea comunistă*. În problema transformării Partidului Socialist în Partidul Comunist Român, hotărîrea a fost luată cu unanimitatea celor 539 de voturi, iar cu privire la afilierea la Internaționala a III-a, hotărîrea a fost de asemenea unanimă, 111 delegați manifestîndu-și însă rezerve cu privire la dreptul Internaționalei de a interveni în unele probleme ale vieții interne a partidului.

Referindu-se la însemnătatea făuririi P.C.R., în expunerea făcută cu prilejul celei de-a 60-a aniversări a partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu aprecia că „*Formarea Partidului Comunist din România a reprezentat victoria concepției revoluționare, a socialismului științific, a marxism-leninismului revoluționar, constituind un moment istoric de importanță deosebită în mișcarea revoluționară din țara noastră, în organizarea luptei viitoare a proletariatului, a maselor asuprite din România*”.

Congresul nu și-a putut încheia însă lucrările, ca urmare a faptului că, în ziua de 12 mai 1921, guvernul a trimis jandarmi și polițiști care au arestat pe delegații ce votaseră afilierea fără rezerve la Internaționala a III-a, învinuindu-i de un așa-zis «complot împotriva siguranței statului». Împotriva lor, guvernul a înscenat, ulterior, un odios proces, cunoscut sub numele de «procesul din Dealul Spirii» (după denumirea cartierului bucureștean în care se afla sala unde s-a desfășurat procesul), astfel încît Partidul Comunist Român a fost nevoit să-și desfășoare activitatea — încă din primele zile ale existenței sale — în condiții deosebit de grele, luptînd, cu prețul unor mari jertfe, împotriva reacțiunii burghezo-moșierești.

Dar, în ciuda terorii, el și-a îndeplinit cu cinste și abnegație rolul de forță de avangardă a clasei muncitoare, în lupta pentru eliberare socială și progres. Așa cum se subliniază în Programul Partidului Comunist Român, «*Crearea Partidului Comunist Român pe baza ideologiei marxist-leniniste a marcat o etapă nouă, superioară, atît pe plan politic și ideologic, cît și organizatoric în mișcarea revoluționară din România, în dezvoltarea detașamentului de avangardă al clasei muncitoare, a*

dat un nou și puternic avânt luptelor politice și sociale desfășurate de masele largi populare din țara noastră».

În adevăr, în întreaga perioadă ce a urmat, Partidul Comunist Român și-a făcut simțită prezența în întreaga viață politică a României, exprimându-și punctele de vedere și poziția în toate marile probleme care au frământat societatea noastră atât pe plan intern, cât și în domeniul relațiilor internaționale.

După transformarea Partidului Socialist în Partid Comunist, o parte a conducătorilor socialiști, care părăsiseră partidul încă la începutul anului 1921, a creat, în iunie 1921, o nouă organizație politică muncitorească intitulată Federația Partidelor Socialiste din România, căreia i s-au alăturat, în 1922, socialiștii unitariști care votaseră cu rezerve afilierea la Internaționala a III-a Comunistă. În felul acesta s-a produs spargerea unității politice a mișcării noastre muncitorești, ceea ce a slăbit forța de acțiune a proletariatului, angajat în lupta împotriva exploatării și asupririi burgheziei.

5. Politica externă a României. În perioada ce a urmat primului război mondial, problema fundamentală urmărită de România în politica sa externă a fost consolidarea statului național unitar și asigurarea integrității sale teritoriale. Aceste linii directoare au fost urmate, în general, de toate guvernele care s-au succedat la conducerea țării, chiar dacă politica lor internă era adeseori diferită. Explicația acestei poziții stă în faptul că unitatea statului nostru era rezultatul unui îndelungat proces istoric, în care se înmănușeau comunitatea de origine, de limbă, de teritoriu, de obiceiuri și de cultură, elemente care au rezistat tuturor vitregiilor vremii, tuturor încercărilor unor forțe străine de a ne supune și a ne nimici.

După terminarea războiului, o problemă importantă care se cerea rezolvată era recunoașterea de către Marile Puteri învingătoare a hotărârii populației din provinciile românești eliberate de sub stăpânirea străină de a se uni și a trăi în granițele aceluiași stat.

Acest lucru s-a realizat în cadrul *Conferinței de pace de la Paris*, unde România a semnat Tratatul cu fiecare dintre țările învinse: cu Germania la *Versailles*, (în iunie 1919), cu Austria la *Saint-Germain* (în septembrie 1919), cu Bulgaria la *Neuilly* (în noiembrie 1919), cu Ungaria la *Trianon* (în iunie 1920) și cu Turcia la *Sèvres* (în august 1920). În cursul dezbaterilor Conferinței de pace, reprezentanții României au trebuit să desfășoare o adevărată luptă diplomatică cu delegații Marilor Puteri învingătoare, constituiți în așa-numitul «Consiliu al celor patru», format din șefii guvernelor Angliei, Franței, S.U.A. și Italiei, care hotărârau totul fără să țină seama de interesele statelor mai mici, cum era și România, în ciuda faptului că țara noastră participase la război în tabăra învingătoare și dăduse grele jertfe economice și de sânge. Datorită poziției Marilor Puteri care urmăreau să fie singurele beneficiare ale victoriei, în Tratatul de pace semnat de țara noastră au fost înscrise și o serie de prevederi dezavantajoase, cum era obligația statului român de a prelua asupra sa o parte a datoriilor pe care le aveau de plătit Austria și Ungaria, despărțite acum ca urmare a destrămării vastului Imperiu austro-ungar. În ceea ce privește despăgubirile de război pe care România urma să le primească de la statele învinse, quantumul lor a fost fixat la o sumă foarte redusă. Dar, în ciuda acestor prevederi dezavantajoase,

România a semnat tratatele de pace din dorința de a contribui la reglementarea și normalizarea cât mai grabnică a situației internaționale de după război, la restabilirea păcii. Dealtfel, aceste tratate, deși în ansamblu erau tratate imperialiste, aveau meritul că, în ceea ce ne privește, recunoșteau valabilitatea actelor de voință ale populației din teritoriile eliberate de a se uni cu România, dând astfel și o consacrare juridică și diplomatică marelui act al Unirii.

Urmărind consolidarea poziției statului român și respingerea încercărilor unor cercuri reacționare și revanșarde de a pregăti un nou război, în urma cărui statele învinse să recapete pozițiile pierdute, România a participat la organizarea *Societății Națiunilor*, sperând că acest organism internațional va putea salva pacea.

În același scop, țara noastră s-a sprijinit, în politica sa externă, pe alianțele tradiționale cu Franța și Anglia, considerând că aceste Mari Puteri vor reuși să țină în frâu tendințele războinice care începuseră să se manifeste într-o serie de state învinse, în principal în Germania, dar și în Ungaria și Italia (aceasta din urmă, deși participase la război în cadrul Antantei, era nemulțumită de situația care i se rezervase la încheierea păcii și urmărea acum noi cuceriri teritoriale). Tot în scopul respingerii acțiunilor de revizuire a prevederilor tratatelor de pace de către unele state învinse, România a participat la încheierea unui sistem de alianțe regionale cu Iugoslavia și Cehoslovacia, constituind *Mica Înțelegere* (sau *Mica Antantă*), în cursul anului 1921. Cele trei țări, vecine și prietene, își promiteau ajutor reciproc în cazul unei agresiuni neprovocate asupra vreuneia dintre ele, precum și acțiuni comune pe planul relațiilor internaționale.

În crearea și consolidarea Micii Înțelegeri, un rol important l-a avut din partea română *Take Ionescu*, ministru al afacerilor externe, devenit apoi prim-ministru, iar mai târziu, *Nicolae Titulescu*. Guvernele celor trei țări semnatare ale acestei alianțe regionale au urmărit să extindă colaborarea și cu alte țări vecine, invitând să adere la *Mica Înțelegere* și Polonia, Bulgaria și Grecia. Oferta lor nu a fost însă acceptată, din cauza unor divergențe cu privire la unele probleme teritoriale.

În 1921, România a încheiat o convenție cu Polonia, obligându-se să-și acorde ajutor reciproc în apărarea frontierelor lor.

În ceea ce privește relațiile României cu Ungaria, ele au avut de suferit ca urmare a politicii revizioniste desfășurate de unele cercuri reacționare maghiare, care nu se împăcau cu unirea Transilvaniei la România și urmăreau o modificare a prevederilor Tratatului de pace de la Trianon. La rîndul său, reacțiunea română a dat curs unei cereri a Antantei, de a trimite unități militare în Ungaria, spre a înăbuși revoluția proletară care se declanșase în această țară, în martie 1919. Ca urmare, Armata română s-a alăturat intervenției Marilor Puteri imperialiste, a pătruns în Budapesta și a contribuit prin aceasta la înfrîngerea revoluției maghiare. Împotriva acestei acțiuni, masele largi din România au protestat cu hotărâre și au sprijinit revoluția proletară ungară. Astfel, în rândurile Regimentului Roșu Internațional, organizat la Budapesta, s-au înrolat și numeroși militanți români, care au apărat revoluția maghiară, dovedind prin aceasta poziția lor internaționalistă.

Un loc important în cadrul politicii externe a României l-au avut relațiile cu statul sovietic. Guvernele care s-au perindat la conducerea țării noastre, expri-

mînd interesele claselor exploatatoare, au privit cu rezervă realitățile din Rusia Sovietică, în care vedeau un pericol prin influența pe care o puteau exercita asupra mișcării revoluționare din țara noastră. Totodată însă, masele largi populare și, în primul rînd, mișcarea muncitorească din România au privit cu simpatie succesele oamenilor muncii din Rusia Sovietică în făurirea noii orînduiri, socialiste, nutrind speranța unor transformări revoluționare și în țara noastră. Participarea a numeroși voluntari români alături de revoluționarii ruși la apărarea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie împotriva intervenției străine s-a înscris pe linia prețioaselor tradiții de solidaritate internațională, de prietenie cu popoarele Uniunii Sovietice. Dealtfel, nu numai Partidul Comunist Român, clasa muncitoare din țara noastră, dar și cercuri largi ale opiniei publice, intelectuali de valoare, inclusiv oameni politici din rîndurile unor partide burgheze, apreciind în mod realist situația și interesele noastre naționale, s-au pronunțat pentru relații de bună vecinătate și de prietenie cu statul sovietic.

Acest curent de opinie a și determinat guvernul român să nu dea curs cererilor statelor Antantei de a trimite trupe intervenționiste împotriva puterii sovietice — gest apreciat în mod deosebit de Vladimir Ilici Lenin.

Ceea ce a frînat însă procesul de stabilire a unor relații de bună vecinătate și colaborare între cele două state a fost existența unei probleme litigioase privind apartenența Basarabiei la statul român, apartenență nerecunoscută ca valabilă de guvernul Rusiei Sovietice. La începutul anului 1920 însă, între guvernele celor două țări au avut loc contacte diplomatice în vederea organizării unei conferințe care să discute problema relațiilor româno-sovietice. Dar această acțiune nu a dus la rezultatele scontate, între altele din cauza intervenției guvernului francez, interesat să mențină o stare de tensiune la granițele Rusiei Sovietice, ca și din teama unor cercuri reacționare din rîndurile burgheziei române că stabilirea unor relații economice, politice și culturale cu Rusia Sovietică ar putea influența mișcarea revoluționară din țara noastră.

În felul acesta, problema restabilirii și dezvoltării relațiilor dintre România și statul sovietic a rămas deocamdată nesoluționată, ea urmînd a fi reluată în anii următori, ca una din problemele de bază ale politicii noastre externe.

Lectură

Scrisoare de protest adresată președintelui Parlamentului de deputați socialiști împotriva arestării participanților la Congresul I al P.C.R.

„Domnule președinte,

Subsemnații deputați, luînd parte la congresul partidului nostru socialist-comunist, am fost arestați odată cu ceilalți congresiști, în ziua de 12 mai, în sala clubului din str. Sf. Ionică, și, fără nici un drept, prin încălcarea imunității noastre parlamentare, am fost depuși la închisoarea Văcărești, unde ne aflăm și acum. Această procedură a guvernului, unică în anele politice ale țării noastre, constituie cel mai odios abuz de putere și cea mai flagrantă călcare a Constituției.

În sarcina noastră nu există nici un delict și mai puțin încă vreo „vină vădită”, deoarece nu s-a precizat nici un singur fapt delictuos; toată această înscenare are un caracter de răzbuunăre politică, de care guvernul este direct răspunzător.

Arestarea și reținerea noastră s-au săvîrșit mai ales pentru a ne împiedica pe noi, deputații reprezentanți ai poporului muncitor, de a demasca de la tribuna parlamentară că legile financiare și agrare, care vin acum în discuție, sînt alcătuite în scop de clasă, pentru înșelarea maselor muncitoare de la sate și orașe.

Gh. Cristescu — deputat de Ilfov, Al. Dobrogeanu-Gherea — deputat de Prahova, Costa I. Stoef — deputat de Durostor, Ev. Stanef — deputat de Tulcea, D. Stoiculescu — deputat de Covur-lui”.

Din amintirile lui Gheorghe Stoica și Mihail Cruceanu (în „Momente din istoria Partidului Comunist Român”, Editura politică, 1966, p. 27—28)

„Era în după-amiaza celei de-a 5-a zi a lucrărilor, se luase tocmai în dezbateri programul agrar, cînd deodată, pe ferestre, am zărit camioane militare, pline de soldați înarmați, care înconjurau clădirea. În sală a intrat un „comisar regal”, colonelul Georgescu, șeful parchetului militar, însoțit de 10—15 ofițeri și de un pluton de soldați din Regimentul Vinători de munte, cu baionete la armă și cu puști mitraliere.

Comisarul regal, cu o alură marțială, strigă:

— Domnilor, în numele legii, Congresul încetează și vă ordon: mîinile sus!

Numai puțini — și doar din grupul centriștilor — au ridicat mîinile. Noi toți, ceilalți, am rămas nemișcați în picioare.

— Cei care au votat afilierea — a strigat colonelul, înțelegînd prin aceasta afilierea fără rezerve — să treacă la stînga, iar ceilalți la dreapta.

Ministrul de interne, Argetoianu, trimisese armata să ne aresteze pentru a împiedica, după cum spusese, „existența unui partid comunist în țara noastră!”

Ni s-a prezentat un registru, în care cei ce votaseră afilierea necondiționat trebuia să semnăm. Ne dădeam seama că vom fi arestați și, fiind nevoie ca unii din delegați să revină în libertate, s-a stăruit pe șoptite ca ei să nu-și declare votul adevărat. Dar tovarășii erau atît de porniți în a mărturisi cu mîndrie votul, încît nu consimțeau să-l tăgăduiască. Aceasta a fost de fapt o a doua votare — într-un fel și mai impresionantă, căci avea loc în fața baionetelor și știam cu toții că „votăm”, totodată și pentru propria noastră întemnițare.

A fost un moment de înaltă conștiință revoluționară. Rînd pe rînd, cei mai mulți congresiști, cu ochii strălucind de o bucurie lăuntrică, treceau în partea stîngă, punîndu-și cu mîndrie semnătura în registru, ca pentru a pecetlui marea operă înfăptuită.

După semnare, cei ce votaseră împotriva afilierii fără rezerve au fost lăsați liberi, iar ceilalți încărcăți în dube și transportați la închisoarea Văcărești.

Începuse „lupta cea mare”, lupta Partidului Comunist Român!

Începuse drumul pe care l-a străbătut de atunci partidul nostru cu atîta eroism, înfruntînd toate piedicile și greutățile și călăuzind poporul la marea transformări și înfăptuiri pe care le trăim astăzi”.

Din desfășurarea procesului din Dealul Spirii. Fragmente din depozițiile comuniștilor inculpați

Gheorghe Cristescu: „Voiam să dăm o viață nouă și mai fericită poporului român. Prin acest fapt nu lucrăm contra intereselor țării. Ce-am făcut noi contra acestei țări? Faptul că am cerut pămînt pentru țărani și o viață omenească pentru lucrători poate să constituie o crimă?”

Faptul că voiam binele acestui popor și deci al țării în care el trăiește poate să constituie un act de dărîmarea societății? Nu, domnilor judecători! Și dacă dumneavoastră voiți să ne trimiteți la ocnă numai pentru această dorință de bine, dacă ocnă ne primește, ne vom duce, d-lor judecători, cu cugetul împăcat și cu conștiința că prin sacrificarea noastră am asigurat celorlalți o viață mai omenească... Noi sîntem patrioți, luptători pentru popor. Lucrăm și luptăm ca să aducem la lumină o credință”.

G.M. Vastilescu: „Am fost arestat pe nedrept, fără să știu pentru ce. Acum știu pentru ce. Sînt acuzat pentru crimă contra siguranței statului. N-am făcut nici o crimă. Poate că d-l comisar regal crede că prin activitatea mea comunistă am înfăptuit o crimă contra burgheziei capitaliste. Mi-o însușesc această crimă și primesc pedeapsa cu fruntea senină”.

Nu-mi pare rău că voi fi condamnat, îmi pare însă rău că n-am lucrat mai mult pentru partidul comunist”.

Studentul I. Hutschneker: „Studentimea a fost întotdeauna precursora ideilor generoase și am satisfacția de a mă afla în rîndurile ei. Aceasta nu constituie o vină penală. Sînt cetățean român.”

Constituția și legile țării mele nu mă opresc să gîndesc altfel de cum cugetă celelalte categorii de cetățeni”.

Marinarul Ion Grecea: „În libertate nu am știut ce este comunismul și cine sînt comuniștii. În închisoare abia am aflat cine sînt și m-am convins acum că am o singură datorie față de mine care am fost exploatat în ateliere de către patronii mei care din singele meu s-au îmbogățit.

Acum cunosc ce datorie am față de părinții, frații și surorile mele care și azi muncesc moșia boierească. Am datoria de a lupta pentru drepturile claselor împilate de cei de sus.

Sînt convins că soldații, țărani și întreg poporul muncitor au un ideal comun izvorît din aceleași suferințe și pentru izbînda căruia cu toții trebuie să lupte. În închisoare am făcut cea mai frumoasă școală din viața mea”.

Elena Filipovici: „Singurul fapt adevărat din ordonanță este că am intrat în mișcarea socialistă în 1918. Am venit în această mișcare pentru că am fost împinsă de mizeria care domnește în fabrici și pentru că eram convinsă că numai partidul socialist este adevăratul apărător al muncitorimii”.

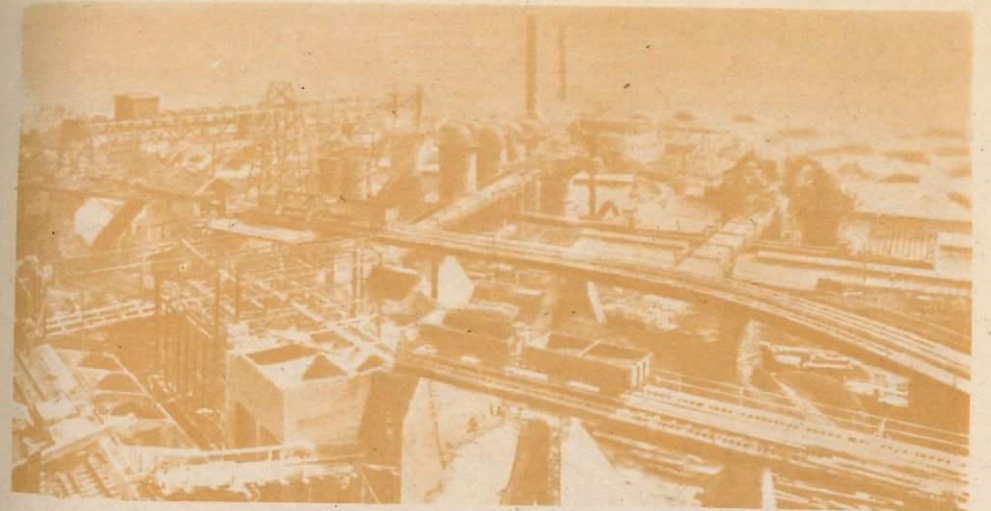
ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Însemnătatea și consecințele formării statului național unitar român asupra dezvoltării economiei țării noastre.
2. Urmările economice și social-politice ale reformei agrare din 1921.
3. Ce schimbări s-au produs în situația partidelor politice din România în perioada imediat următoare primului război mondial?
4. Semnificația și consecințele făuririi Partidului Comunist Român.
5. Care au fost principalele direcții urmate de statul român în politica sa externă?
6. Studiați harta nr. 1 care înălțășează organizarea administrativ-teritorială a României după marea Unire din 1918.
7. Priviți pe harta nr. 3 principalele localități din care au sosit delegați la istoricul Congres comunist deschis la București, la 8 mai 1921.

ROMÂNIA ÎN PERIOADA REFACERII VREMELNICE A CAPITALISMULUI (1922—1928)

1. Situația economică a României.
2. Viața social-politică.
3. Mișcarea revoluționară și democratică.
4. Politica externă.

După primii ani ai perioadei interbelice, caracterizați pe plan mondial printr-o pronunțată dezorganizare economică, prin zdruncinarea pozițiilor lumii capitaliste și, în același timp, printr-un puternic avînt revoluționar, în perioada 1922—1928 burghezia a reușit să-și refacă situația economică și să-și consolideze puterea politică. Dar această refacere economică s-a desfășurat pe fondul crizei generale a capitalismului, ceea ce a făcut-o să fie vremelnică și relativă, odată cu anul 1929 economia capitalistă fiind cuprinsă de o criză puternică.

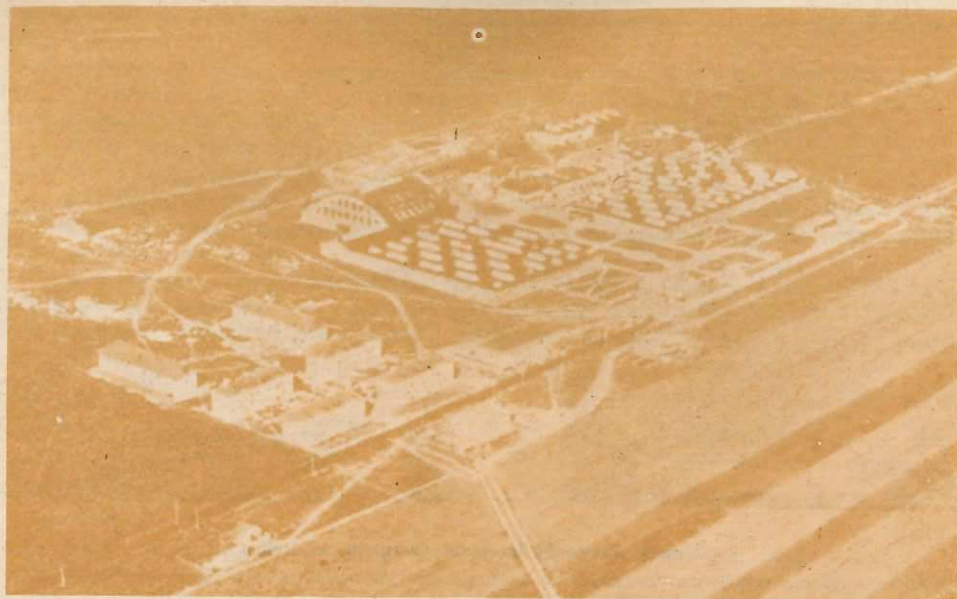

Uzinele Reșița la începutul deceniului al treilea

1. Situația economică a României. Perioada de refacere a economiei naționale de pe urma distrugerilor provocate de război a continuat pînă în anul 1924, cînd producția a atins, în linii generale, nivelul antebelic.

După această dată, producția — și în primul rînd cea *industrială* — au cunoscut o creștere sensibilă, ajungînd să fie în 1928 cu 56% mai mare față de anul 1924. Cel mai rapid ritm de dezvoltare l-a cunoscut industria extractivă, în mod deosebit industria petrolieră, unde creșterea a fost de peste 210%. Dar în aceeași ramură, extracția de cărbune a cunoscut o creștere de numai 46%, ceea ce dovedește caracterul inegal al dezvoltării industriale. Dealtfel și în cadrul ramurilor industriei prelucrătoare, cea mai mare parte, 63%, era reprezentantă de industria ușoară, îndeosebi cea alimentară, urmată de industriile textile și de pielărie, care dispuneau de bogate resurse de materii prime în țară. România nu a ajuns să dispună nici în acea perioadă de o industrie constructoare de mașini, capabilă să asigure dezvoltarea în ansamblu a economiei, cea mai mare parte a mașinilor și utilajelor continuînd să fie importate. Totuși, în anii 1922—1928 s-a înregistrat o utilare tehnică mai pronunțată, provocată de faptul că întreprinderile industriale care fuseseră distruse sau avariate în timpul războiului erau acum înzestrate cu mașini și utilaje mai moderne. S-a produs și o diversificare mai mare a producției industriale, întreprinderile metalurgice fabricînd acum locomotive, vagoane de marfă și de călători, cisterne pentru transportul petrolului, motoare de avion și echipament militar, diverse produse ale industriei chimice și chiar ale celei electrotehnice. Volumul capitalului investit în industrie a sporit de la 18,8 miliarde lei în 1924 la 46,1 miliarde în 1928, ceea ce reprezenta o creștere de aproape 250%; de asemenea au luat o amploare deosebită societățile industriale, dispunînd de capitaluri mari, de peste 100 000 000 lei, ceea ce ilustra creșterea rolului monopolurilor în viața economică și ca urmare și creșterea influenței lor în viața politică.

Uzinele I.A.R. (Industria Aeronautică Română) — Braşov (1925)

Un fenomen asemănător s-a petrecut în domeniul *capitalului bancar*, care a crescut între anii 1922—1929 de la 3,3 miliarde lei la aproximativ 10 miliarde lei. Existau 9 bănci mari, ca: Banca Națională a României, Banca Românească, Banca de Credit Român, Banca Comercială Română etc., care concentră în mâinile lor aproximativ o treime din totalul capitalului bancar și cărora le erau subordonate numeroase bănci mici și mijlocii, după cum de ele depindeau și o serie de întreprinderi industriale.

În ceea ce privește proveniența capitalurilor investite în bănci și în industrie, o importantă parte era reprezentată de *capitalul străin*, cu deosebire în industria petrolieră, în cea de prelucrare a lemnului, în metalurgie, în industria textilă și electrotehnică etc., adică tocmai în acele ramuri care erau aducătoare de câștiguri mai mari. Pătrunderea capitalului străin în economia națională a fost ușurată și de contractarea unor împrumuturi de către statul român la bănci de peste hotare. Și pe o cale și pe alta, capitaliștii străini au obținut mari profituri, secătând bogățiile țării și exploatând masele de oameni ai muncii. Un calcul al acestor profituri obținute în perioada 1922—1928 ne indică suma de aproape 40 miliarde lei, cifră ce întrecea bugetul statului pe un an de zile.

Guvernul liberal aflat la putere în perioada 1922—1926 a încercat să stăvilească pătrunderea capitalului străin în economia națională și să limiteze sfera de activitate a acestuia, astfel încât capitalul autohton — în primul rând cel aparținând oamenilor de afaceri din conducerea Partidului Național-Liberal — să poată fi principalul beneficiar al exploatării bogățiilor țării. Aplicând politica intitulată „prin noi înșine”, care însemna sprijinirea pe resursele naturale și pe forța de muncă de care dispunea țara, guvernul liberal a adoptat în anul 1924 o *lege a minelor*, potrivit căreia exploatarea bogățiilor subsolului se putea face numai de

Sonde în Valea Prahovei la începutul deceniului al treilea

către întreprinderi și societăți care să dispună de cel puțin 60% capital autohton și de cel mult 40% capital străin, iar președintele și cel puțin două treimi din membrii conducerii acestora să fie cetățeni români. Această lege a trezit protestele capitaliștilor străini, obișnuiți să nu întâmpine nici o replică în exploatarea bogățiilor țării noastre. Ei au făcut presiuni puternice asupra guvernului român și a regelui, amenințând chiar cu ruperea relațiilor diplomatice de către guvernele Statelor Unite ale Americii și Angliei, în cazul că nu se revenea asupra măsurilor adoptate. Ca urmare a acestor presiuni și pentru a nu strica relațiile cu capitaliștii străini — cu care, de altfel, oamenii de afaceri liberali colaborau —, guvernul a modificat în anul următor legea minelor, ridicând cota participării capitalului străin de la cel mult 40% la 49,9% și scăzând, în mod corespunzător, participarea capitalului deținut de cetățenii români de la cel puțin 60% la 50,1%. De altfel, nici acest procent nu a fost întotdeauna respectat, capitaliștii autohtoni stabilind înțelegeri și compromisuri cu cei străini în exploatarea bogățiilor țării.

Politica de sprijinire a industriei și măsurile de protecție a capitalului autohton, chiar dacă nu au fost aplicate cu consecvență, au avut darul să contribuie la dezvoltarea mai accentuată decât pînă atunci a forțelor de producție și a producției industriale.

Și în acea perioadă însă, ponderea cea mai mare în economie a continuat să o aibă *agricultura*, care dădea aproximativ 70% din venitul național și în care era ocupată aproape 80% din populația activă a țării. Din păcate, înzestrarea tehnică a agriculturii continua să fie slabă, ceea ce reducea randamentul producției.

În ceea ce privește cultura plantelor tehnice, ca: sfecla de zahăr, floarea soarelui, tutunul, rapița etc., care asigură un randament mai ridicat, aceasta ocupa suprafețe foarte reduse, ce coborau sub 1% din suprafața arabilă.

Modalitățile inadecvate în care a fost aplicată reforma agrară din 1921, adeseori prin înșelarea țăranilor, și faptul că cei împroprietăriți trebuiau să plătească despăgubiri pentru pământul primit, au contribuit la menținerea unei părți a țăranimii într-o situație materială grea, la care se adăuga o situație precară a sănătății populației. Toate acestea au perpetuat un val de nemulțumiri și frământări în lumea satelor, care au îmbrăcat uneori forma unor răscoale cu caracter local.

Dar, în ansamblu, în perioada 1922—1928, economia națională a înregistrat o serie de progrese, de rezultatele cărora a beneficiat în primul rând burghezia, care și-a consolidat pozițiile și pe plan politic.

2. Viața social-politică. Schimbările produse în economia națională au determinat o serie de transformări în viața socială și politică. Astfel a crescut forța economică a burgheziei — cu deosebire a marii burghezii, grupate în cadrul Partidului Național-Liberal —, după cum a sporit și influența sa în viața politică.

Pe de altă parte, dezvoltarea industriei a atras după sine creșterea numerică a proletariatului și gruparea lui în centre mai mari, ca regiunea petroliferă a Văii Prahovei, bazinul carbonifer al Văii Jiului, în orașe importante ca: București, Galați, Cluj, Brașov, Timișoara, Reșița. Acest proces a fost însoțit și de o creștere a conștiinței de clasă, a capacității organizatorice și politice a proletariatului.

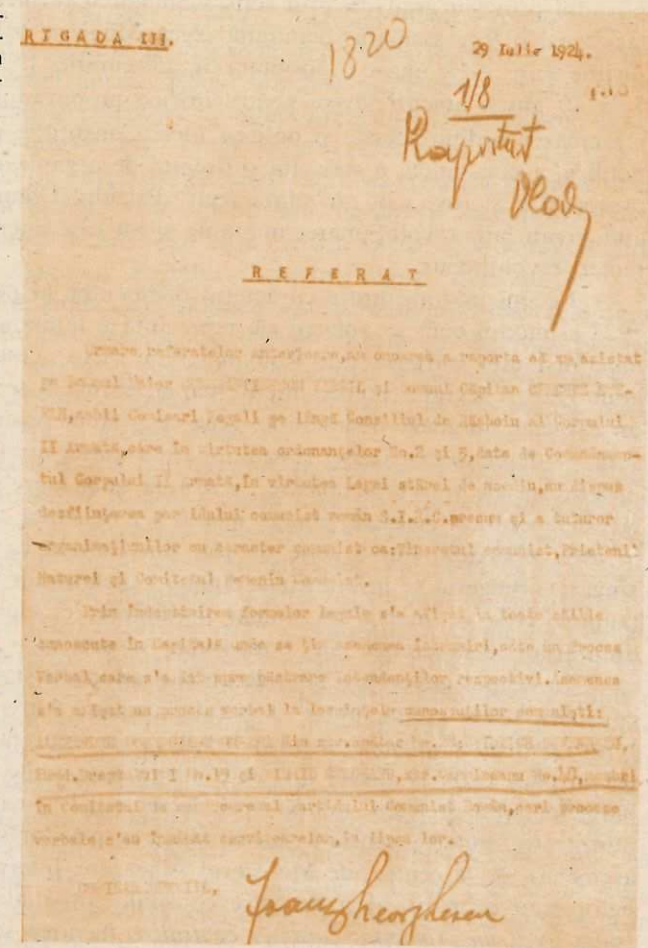
Totodată, schimbările produse în economie și în viața socială au influențat evoluția situației politice, care a cunoscut și ea un proces de stabilizare, în sensul că burghezia, depășind situația de nesiguranță și criză în care s-a aflat în anii de avânt revoluționar de după primul război mondial, a reușit să-și întărească pozițiile, să formeze guverne având o mai mare stabilitate și să stăvilească, prin metode de mină forte și chiar prin teroare, mișcarea revoluționară. Expresia acestui proces de stabilizare a constituit-o, în primul rând, guvernarea de lungă durată a Partidului Național-Liberal (ianuarie 1922— martie 1926).

Prim-ministru al acestui guvern a fost *Ion I.C. Brătianu*, care era, în același timp, și președintele Partidului Național-Liberal. Bucurându-se de încrederea regelui Ferdinand, care se afla, de fapt, sub influența sa, Ion I.C. Brătianu și-a asigurat un adevărat monopol al puterii, ceea ce i-a făcut pe contemporanii săi să numească perioada dintre 1918—1928 drept „decada brătienistă”. În fapt, șeful guvernului, pe de o parte, a pus autoritatea și activitatea sa în slujba îmbogățirii rapide a burgheziei, în principal a capitaliștilor grupați în Partidul Național-Liberal, iar pe de alta, a urmărit luarea unor măsuri economice și legislative care să ducă la întărirea statului național unitar român.

În același scop, de consolidare a pozițiilor burgheziei, dar răspunzând și necesității de a se da statului național român o lege fundamentală, menită să exprime și pe plan juridic caracterul său unitar, a fost adoptată, la 28 martie 1923, o nouă Constituție, care reprezenta, de fapt, o revizuire a Constituției din anul 1866, și a modificărilor ce-i fuseseră aduse ulterior, și punerea ei de acord cu noua realitate istorică.

Noua Constituție proclama România Monarhie constituțională. Ea consacra caracterul unitar al statului român și conținea o serie de prevederi cu caracter burghezo-democratic precum: egalitatea tuturor cetățenilor în fața legilor, liberta-

Document al autorităților represive în care se consemnau măsurile luate în vederea scoaterii în afara legii a P.C.R. și a altor organizații revoluționare

tea presei, votul universal, dreptul la muncă și învățătură, drepturi egale cu ale românilor pentru naționalitățile conlocuitoare etc. Aceste prevederi cu caracter progresist ar fi fost de natură — dacă erau aplicate — să confere statului român și regimului politic o orientare democratică. În realitate însă, în practică, guvernele au eludat deseori o seamă de prevederi democratice prin nerespectarea Constituției sau prin adoptarea unor legi noi, nedemocrate. Un astfel de exemplu l-a reprezentat *legea electorală* în anul 1926, potrivit căreia partidul care obținea în alegeri cel puțin 40% din voturi primea ca „primă” jumătate din locurile din Parlament, cealaltă jumătate împărțindu-se în mod proporțional cu voturile obținute, între partidele participante la alegeri, inclusiv partidul cărui i se atribuiseră jumătate din locuri. Potrivit aceleiași legi, partidele ce nu obțineau cel puțin 2% din voturi pe țară nu aveau nici un deputat. Or, cu aceste prevederi se încălca principiul „votului egal”, întrucât un vot dat partidului care obținea „prima electorală” avea o valoare mai mare decât votul dat altui partid.

Încălări ale Constituției s-au produs și prin adoptarea unor legi privind întărirea ordinii în stat, prevăzându-se pedepse foarte severe pentru „oricine va pro-

povădui prin viu grai sau prin scris schimbarea formei de guvernământ". În același sens, o lege similară, denumită legea Mîrzescu (după numele ministrului de justiție care a propus-o), adoptată în decembrie 1924, stabilea pedepse de la 5 la 10 ani și amenzi severe pentru oricine propovăduia atacarea proprietății sau schimbarea ordinii sociale și politice (deși Constituția prevedea libertatea opiniei publice, a conștiinței, a scrisului și dreptul de organizare). Pe baza unor astfel de prevederi a și fost scos „în afara legii” Partidul Comunist Român împreună cu alte organizații revoluționare, militante și au fost interzise ziare și reviste cu caracter revoluționar.

Neconcordanța dintre caracterul democratic al prevederilor Constituției din 1923 și modul cum se aplicau ele reprezintă o fațetă a caracterului limitat al democratismului burghez din România. Cu toate aceste scăderi, Constituția din anul 1923 și regimul politic din România, căruia îi servea drept temelie, au avut un caracter burghezo-democratic, ceea ce a făcut posibilă — într-o anumită măsură — desfășurarea luptei revoluționare a clasei muncitoare și a celorlalte forțe progresiste ale societății noastre, păstrarea unui mare număr de drepturi și libertăți democratice. Această situație merită a fi reliefată cu atât mai mult cu cât, încă în acea perioadă, într-o serie de țări din Europa ca Italia, Spania, Portugalia, Ungaria, Bulgaria se instauraseră regimuri dictatoriale fasciste, profasciste sau totalitare, ceea ce marca nu numai îngrădirea, ci chiar lichidarea libertăților și drepturilor democratice ale popoarelor respective.

În timpul guvernării liberale au fost adoptate și alte legi, care aveau rolul să consolideze caracterul unitar al statului român. Astfel, în 1925 a fost dată *legea pentru unificarea administrativă*, potrivit căreia țara era organizată în județe, acestea în plăși care, la rîndul lor, cuprindeau mai multe comune și sate. În fruntea județelor erau prefectii, numiți prin decret regal, și care reprezentau, pe plan administrativ, puterea centrală. La conducerea plășilor se aflau pretorii, numiți, de asemenea, de la centru, de Ministerul Afacerilor Interne, iar în conducerea comunelor erau primarii, aleși de către consiliile comunale. Astfel alcătuită, administrația avea *un pronunțat caracter centralist*, menirea sa fiind să aducă la îndeplinire legile și măsurile adoptate de guvern și de Parlament, în timp ce inițiativele și nevoile locale erau prea puțin luate în seamă. Dealtfel și pe calea altor legi și măsuri s-a procedat la întărirea aparatului de stat, inclusiv a poliției și jandarmeriei, cu scopul de a asigura ordinea de stat burgheză.

La sfîrșitul guvernării liberale, principele moștenitor al tronului, Carol, fire aventurieră și ușuratică, a renunțat la dreptul de a fi urmașul la domnie al regelui Ferdinand. De aceea, în anul 1927 cînd a murit regele Ferdinand, tronul a revenit lui Mihai, fiul lui Carol, care, fiind minor, a fost tutelat de o regentă.

Dar Carol, aflat în exil în străinătate, a agitat problema revenirii lui în țară și a preluării domniei, fiind sprijinit în această direcție de o serie de oameni politici și de afaceri, care urmăreau să-și asigure sprijin și avantaje din partea acestuia, dacă va izbuti să devină rege. Întrucît, însă, alți oameni politici nu doreau reîntoarcerea lui Carol, în cercurile politice s-a produs o vie agitație, care a luat sfîrșit abia mai tîrziu, în anul 1930, cînd acesta, întors în țară pe neașteptate, a reușit cu ajutorul susținătorilor săi, să ocupe tronul.

În viața politică a României, un rol important l-au jucat și în această perioadă *partidele politice*. În afara Partidului Național-Liberal, un alt partid important al burgheziei a fost *Partidul Național-Tărănesc*, rezultat din fuziunea Par-

tidului Național Român cu Partidul Tărănesc, în anul 1926. Aflat în opoziție, acest partid a desfășurat o intensă propagandă, îndreptată împotriva politicii de îmbogățire dusă de guvernul liberal, făcînd totodată promisiuni atrăgătoare privind acordarea de libertăți democratice și înfăptuirea unei largi reforme agrare, dacă alegătorii îi vor da voturile și va ajunge astfel la guvern. În fapt, așa cum s-a dovedit mai tîrziu, în anii de guvernare național-tărănistă, și acest partid a urmărit consolidarea pozițiilor burgheziei și chiaburimii. Pe poziții similare s-au situat și celelalte partide burgheze, inclusiv cele care activau în rîndurile naționalităților conlocuitoare: Partidul Maghiar, Partidul German, Blocul Evreiesc.

Cele mai reacționare organizații politice s-au dovedit a fi însă cele de extremă dreaptă și care, în evoluția lor, au devenit organizații fasciste. Ele erau sprijinite de vîrfurile cele mai reacționare ale burgheziei și moșierimii, care le foloseau ca mijloace de diversiune în lupta politică, îndeosebi în combaterea mișcării comuniste, revoluționare și democratice.

În perioada imediat următoare războiului, încercările de întemeiere a unor organizații fasciste și profasciste în țara noastră s-au lovit de repulsia poporului român. Totuși în martie 1923, se creează *Liga Apărării Naționale Creștine*, organizație reacționară, de dreapta, naționalistă și xenofobă, prezidată de A.C. Cuza (de aici și denumirea ce se dădea membrilor acestei organizații, de „cuziști”). Elementele cele mai agresive din rîndurile acestei organizații, în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu, s-au desprins din gruparea cuzistă, pe care o socoteau prea „moderată”, și au întemeiat, în anul 1927, o nouă organizație și mai reacționară denumită *Legiunea Arhanghelul Mihail* (de unde și denumirea pe care o purtau membrii acestei organizații, de legionari). La baza programului său stăteau idei mistico-religioase, de proslăvire a morții, teorii naționalist-șovine și rasiste. Legionarii desfășurau o propagandă demagogică și fals patriotică, folosind lozinci în aparență revoluționare, ca „omul și pogonul” (țărani să primească mai mult pămînt), „lichidarea capitalului străin” etc., cu scopul de a atrage masele sub influența lor. Alături de Liga Apărării Naționale Creștine, această nouă grupare a introdus în viața politică practici și metode profund reacționare, în care confruntarea de idei a fost înlocuită prin teroare și asasinat, ceea ce a constituit un grav pericol pentru democrație. Dealtfel, însăși căpetenia legionarilor, Corneliu Zelea Codreanu, a asasinat, în anul 1924, pe prefectul poliției din Iași, Constantin Manciuc, faptă care a rămas nepedepsită de autorități. Împotriva primejdiei pe care o reprezentau aceste organizații, ca și împotriva politicii promovate de burghezie și de partidele ei, s-a ridicat la luptă clasa muncitoare condusă de Partidul Comunist Român, precum și țărani și intelectualii interesați în instaurarea unui regim de reale libertăți și drepturi pentru toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate.

3. Mișcarea revoluționară și democratică. Perioada anilor 1922—1926, în care burghezia și-a refăcut și consolidat pozițiile economice și politice, a însemnat pentru mișcarea muncitorească și democratică o perioadă de mari eforturi pentru păstrarea cuceririlor obținute în anii precedenți, caracterizați printr-un puternic avînt revoluționar. Ofensiva declanșată de clasele dominante împotriva muncitorimii a fost ușurată de faptul că proletariatul se găsea divizat în două partide po-

litice. O situație asemănătoare exista și în mișcarea sindicală, ca și în cea de tineret.

Astfel, în mișcarea muncitorească activă, în afară de Partidul Comunist Român, și Federația Partidelor Socialiste, care în anul 1927 s-a transformat în *Partidul Social-Democrat*. Burghezia a profitat de această situație adoptând o serie de măsuri care au lovit în interesele proletariatului și, prin aceasta, în interesele maselor largi populare. În perioada ce a urmat, militanții revoluționari — în primul rând comuniștii, dar și aripa de stînga a Partidului Social-Democrat — au depus mari eforturi pentru a refăce unitatea mișcării muncitorești, spre a putea respinge astfel ofensiva claselor exploataatoare.

În anul 1922, în cadrul Congresului sindical de la Sibiu s-a realizat unificarea mișcării sindicale, pe baza căreia muncitorimea a putut să desfășoare o serie de acțiuni împotriva patronilor, în primul rând greve, ca cele ale metalurgiștilor din București, Arad, Galați, Brașov, Timișoara etc., ale muncitorilor mineri din Petroșani și Lupeni, ale proletariatului din alte ramuri ale economiei. În anul următor însă, în cadrul unui alt congres sindical ținut la Cluj, s-a ajuns la scindarea mișcării sindicale, ca urmare a faptului că o serie de lideri social-democrați au hotărît ca mișcarea sindicală din România să adere la Internaționala sindicală cu caracter reformist cu sediul la Amsterdam. Delegații care s-au opus acestei acțiuni au fost excluși din congres; ei au pus apoi bazele *Sindicatelor Unitare*, avînd o orientare revoluționară. S-a ajuns astfel ca și în mișcarea sindicală să se producă o sciziune, ceea ce a creat noi greutăți luptei clasei muncitoare.

În ceea ce privește situația din rîndurile tineretului, la Conferința Generală a Tineretului Socialist, ținută în zilele de 19—20 martie 1922 la București, s-au pus bazele ideologice și organizatorice ale *mișcării revoluționare de tineret*. În martie 1923, aceasta și-a luat denumirea de *Uniunea Tineretului Socialist*, iar în aprilie 1924, aceea de *Uniunea Tineretului Comunist*, care a aderat la Internaționala Comunistă a Tineretului. Încă de la începutul existenței sale, Uniunea Tineretului Comunist a activat sub îndrumarea Partidului Comunist Român. În anul

„Tineretul socialist” își informează cititorii asupra desfășurării dezbaterilor Conferinței generale a tineretului socialist din 19—20 martie 1922

1924, după trecerea acestuia în ilegalitate, a fost interzisă și activitatea Uniunii Tineretului Comunist (iulie 1924), care n-a încetat însă să lupte, sub conducerea comuniștilor, pentru apărarea drepturilor și intereselor fundamentale ale tinerei generații și ale întregului popor român. Așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Desfășurîndu-și activitatea în condiții grele de ilegalitate, înfruntînd teroarea, închisorile și câteodată chiar moartea, tinerii comuniști au ținut întotdeauna sus steagul luptei revoluționare împotriva regimului burghezo-moșieresc, pentru eliberarea națională și socială a României. Se poate spune că Uniunea Tineretului Comunist a desfășurat în toată perioada ilegalității o intensă activitate de organizare a tineretului, de conducere a luptelor sale alături de clasa muncitoare, de toate forțele revoluționare și progresiste din România”.

În fruntea acestor forțe s-a aflat Partidul Comunist Român, purtătorul de drapel al celor mai înalte idealuri de libertate și dreptate. În anul 1922 a avut loc, la Ploiești, cel de-al II-lea Congres al P.C.R., care a adoptat Statutul partidului și a dezbătut unele probleme nerezolvate la Congresul I din cauza intervenției brutale a forțelor represive. Măsurile anticomuniste ale autorităților burgheze împotriva comuniștilor au culminat cu interzicerea activității Partidului Comunist Român în vara anului 1924. A început atunci o perioadă deosebit de grea în activitatea comuniștilor, care vreme de două decenii au trebuit să lupte în condițiile aspre ale ilegalității, pentru a apăra dreptul la muncă și la condiții omenești de viață ale maselor largi populare.

În acele împrejurări a devenit dificilă și dezbaterea problemelor de ordin economic și politic, ceea ce și explică unele confuzii și aprecieri greșite referitoare la unitatea de acțiune a comuniștilor cu social-democrații, ca și în problema caracterului statului național unitar român, taxat în mod greșit ca un stat imperialist. La adoptarea unor astfel de orientări au contribuit și unele practici ale Internaționalei a III-a de a impune teze și aprecieri profund eronate, ce nu corespundeau realității istorice din România, tradițiilor și năzuințelor poporului român, precum și de a numi cadre de conducere a partidului dintre oameni din

Manifestație de stradă în sprijinul amnistierii luptătorilor revoluționari

Uteciști din Caracal sărbătorind ziua de 1 mai 1925

afara țării, care nu cunoșteau realitățile din România și, ca urmare, nici nu puteau face cele mai juste aprecieri și a lua cele mai potrivite măsuri.

Astfel de confuzii s-au manifestat și în cadrul Congresului al III-lea al P.C.R. din anul 1924 și la Congresul al IV-lea al P.C.R. din anul 1928, ținute în afara țării noastre, la Viena și la Harcov.

Dar, în ciuda tuturor greutăților ivite în condițiile aspre ale activității ilegale, Partidul Comunist Român a reușit să se manifeste ca forța cea mai înaintată a societății noastre, să conducă lupta maselor împotriva exploatării și asuprii. Pentru a-și putea extinde influența politică și a acționa în rândurile muncitorilor, țăranilor și intelectualilor, P.C.R. a inițiat crearea unor organizații de masă legale, cum a fost *Blocul Muncitoresc-Țărănesc*, înființat în anul 1925, în care au activat, alături de comuniști, numeroși socialiști și membri din aripa de stînga a Partidului Țărănesc. În programul Blocului Muncitoresc-Țărănesc figurau obiective care interesau masele largi de oameni ai muncii ca: respectarea drepturilor și libertăților cetățenești, reformă agrară radicală, fără răscumpărare, legiferarea zilei de muncă de 8 ore, ocrotirea femeilor și copiilor etc. Participînd în alegeri, candidații Blocului — printre care se aflau numeroși comuniști — au obținut importante succese, reușind să fie aleși într-o serie de consilii comunale și orașenești.

Din inițiativa Partidului Comunist Român au luat ființă și alte organizații de masă cu caracter democratic, cum a fost *Liga Drepturilor Omului*, condusă de *C.G. Costa-Foru*, o luminoasă figură de patriot și luptător pentru democrație. Așa cum arată și denumirea ei, această organizație a militat pentru respectarea libertății și drepturilor fundamentale ale cetățenilor, indiferent de starea socială și de naționalitate, pentru apărarea demnității fiecărui om. Acțiunile întreprinse de

Aspect din timpul desfășurării grevei tipografilor din 1927. În imagine se văd și copii ai greviștilor

Ligă s-au bucurat de simpatia maselor largi populare, la reușita lor contribuind și o serie de personalități ale vieții politice, științifice și culturale ca *Paul Bujor*, *Virgil Madgearu*, dr. *Nicolae Lupu*, *Constantin Mille*, *Victor Eftimiu* etc.

Prin activitatea acestor organizații de masă, Partidul Comunist Român a reușit să îmbine munca ilegală cu cea legală, îndeplinindu-și rolul de forță politică cea mai activă în lupta pentru libertate și progres.

În perioada anilor 1922—1928, deși a avut loc un anumit reflux în lupta revoluționară, proletariatul a continuat să desfășoare numeroase acțiuni greve, menite să susțină revendicările muncitorești. Statisticile vremii arată că în acei ani au avut loc peste 3 300 conflicte colective de muncă, la care au participat aproximativ 500 000 salariați. În cursul acestor lupte de clasă s-a realizat, în cele mai multe cazuri, unitatea de acțiune pe plan local a proletariatului, chiar dacă la nivelul conducerii celor două partide muncitorești și al mișcării sindicale exista sciziune.

În același timp, Partidul Comunist Român a dezvoltat legături cu partidele comuniste și muncitorești din alte țări, s-a solidarizat cu lupta revoluționară a muncitorilor mineri englezi în timpul grevei generale a acestora din anul 1926, cu greva generală a proletariatului din Viena în anul 1927 etc., dovedind și prin aceasta poziția sa internaționalistă.

4. Politica externă. În perioada anilor 1922—1928 România a continuat să ducă o politică externă orientată spre menținerea integrității teritoriale și a suveranității statului. În acest sens, a activat în cadrul Societății Națiunilor și al Micii Înțelegeri, menținînd totodată strînse legături cu Franța, cu care a încheiat o alianță în anul 1926, precum și cu Anglia. În același an a reînnoit Tratatul în-

cheiat cu Polonia și a semnat o nouă Convenție militară cu acest stat. De asemenea, în anul 1926, în timpul guvernului prezidat de generalul Alexandru Averescu, s-a încheiat un Tratat de amiciție și colaborare cu Italia, în baza căruia cele două state se obligau să-și acorde sprijin reciproc. În realitate însă, în acea perioadă, Italia, în care se instaurase regimul fascist mussolinian, încuraja acțiunile întreprinse de cercurile reacționare din străinătate, care urmăreau revizuirea Tratatelor de pace încheiate după primul război mondial.

Guvernul român a participat la lucrările *Conferinței de la Lausanne* (1922—1923), în care s-a dezbătut problema navigației prin Strîmtorile Bosfor și Dardanele. După discuții îndelungate a fost luată hotărîrea — sprijinită și de delegația română — a libertății depline de navigație prin Strîmtori, atât a vaselor comerciale cît și a celor militare, în timp de pace ca și în vreme de război.

Un loc important în politica externă a țării noastre l-au ocupat în acea perioadă relațiile cu Uniunea Sovietică. Continuînd eforturile din anii precedenți, guvernele celor două țări au inițiat o serie de contacte în vederea normalizării raporturilor dintre ele, cea mai importantă fiind *Conferința româno-sovietică de la Viena*, din anul 1924.

Referindu-se la poziția pe care a avut-o la Viena, Nicolae Titulescu, participant la tratative, scria: „Eu sînt unul din cei ce consideră că amiciția ruso-română, supusă la încercări de veacuri, trebuie să supraviețuiască, oricare ar fi controversile momentului... Dar pentru a atinge acest scop înalt, care corespunde atât intereselor ruso-române, cît și marilor interese ale păcii mondiale, trebuie să ne ferim a jigni sentimentele profunde ale unuia sau altuia din aceste două popoare”.

Cum însă delegațiile celor două țări se situau pe poziții diferite în ceea ce privește problema frontierei ruso-române, lucrările conferinței s-au întrerupt, fără a se fi obținut vreun rezultat. Ulterior s-au întreprins noi pași în direcția stabilirii de raporturi normale între cele două țări.

Lectură

Din **Rezoluția asupra situației economice și politice**, adoptată la Congresul al III-lea al Partidului Comunist Român:

„Partidul proletariatului, Partidul Comunist Român, trebuie să conducă lupta zilnică a masei muncitorești împotriva lipsei de lucru și înăsprii exploatații în fabrică, împotriva coborîrii salariului real și prelungirii zilei de lucru, împotriva introducerii muncii cu acordul și împotriva lipsei de locuințe și scumpetei generale și îndeobște, să ia parte activă și fără rezervă la lupte pentru revendicările imediate ale muncitorimii. Partidul trebuie să-și construiască organizații de partid la țară și să le facă să participe la lupta țărănimii împotriva marii proprietăți, cametei, a sarcinii birurilor. El trebuie să ia parte la toate conflictele ce iau naștere pe temeiul reformei agrare, să sprijine și să conducă lupta zilnică a țărănilor pentru pămînt, inventar suficient ș.a.m.d.”.

Din manifestul **Către toți tinerii muncitori! Către toți tinerii comuniști din România!** (1924)

„Tovarăși!

În sfîrșit, oligarhia română și-a aruncat masca și ne-a pus afară din lege. Am știut că asta va veni întrucît burghezia se uită cu frică la dezvoltarea mișcării comuniste și tremură cînd se gîndește că muncitorimea și țărănimea vor lua puterea în mînă.

Tinerii comuniști nu iau însă în seamă ordonanțele de dizolvare a Uniunii noastre.

Noi aruncăm aceste zdrențe care ne aduc la cunoștință dizolvarea și declarăm:
Nu ne dăm înapoi!
Vom duce mai departe lupta ce am început și nu vom sfîrși pînă ce nu va fi clădit statul muncitoresc și țărănesc!

Comitetul Executiv dizolvă toate comitetele și organele, începînd cu Comitetul Central și începe reorganizarea Uniunii conform cu noua situație.

Vă chemăm să așteptați cu liniște directivele noastre ce vor urma.

Trăiască Uniunea Tineretului Comunist din România!
Comitetul Executiv.”

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Ce a însemnat și ce a urmărit politica „prin noi înșine”?
2. Prevederi cu caracter burghezo-democratic înscrise în Constituția din 1923 și modul cum au fost ele aplicate.
3. Constituirea organizației revoluționare a tineretului și însemnătatea acestui act.
4. Care au fost principalele acțiuni de politică externă întreprinse de România în acel timp?
5. Identificați pe harta nr. 3 principalele localități și zone în care s-au desfășurat mișcări sociale mai importante între anii 1921—1928.

ROMÂNIA ÎN ANII CRIZEI ECONOMICE DIN 1929—1933

1. Trăsăturile crizei economice în România.
2. Viața politică.
3. Noul avînt al luptelor revoluționare.
4. Politica externă.

În perioada anilor 1929—1933, întreaga lume capitalistă a fost zguduită de o puternică criză economică de supraproducție, care a întrecut, prin extinderea, durata și consecințele sale, toate crizele de pînă atunci.

Ea a pus și mai mult în evidență racilele sistemului capitalist, care făcuse posibil ca, în timp ce stocuri enorme de produse rămîneau nevîndute din cauza lipsei de mijloace bănești a cumpărătorilor, milioane și milioane de oameni să fie în situația de a nu-și putea asigura cele necesare traiului.

Înrăutățirea condițiilor de viață a maselor muncitoare a dus la ascuțirea contradicțiilor sociale, la intensificarea luptei revoluționare pentru obiective economice, dar și cu caracter politic.

1. Trăsăturile crizei economice în România. Încă spre sfîrșitul anului 1928, în unele ramuri economice au început să se facă simțite în țara noastră simptomele crizei economice, care s-au accentuat apoi în perioada ce a urmat, pentru a atinge punctul cel mai înalt la mijlocul anului 1932.

Intensitatea crizei în România a fost determinată de anumiți factori care caracterizau economia națională, precum și de unele condiții de ordin politic.

Dintre acești factori, un rol important l-a avut predominarea, în ansamblul economiei, a agriculturii — și aceasta aflată la un nivel tehnic scăzut și avînd un grad redus de productivitate.

Un alt factor care a influențat negativ evoluția l-a constituit contractarea unor noi împrumuturi peste hotare — împrumuturi adăugate altora mai vechi, ceea ce a ridicat mult datoria externă și a provocat scurgerea peste graniță a unor mari valori pentru plata ratelor la împrumuturi și a dobânzilor ridicate, valori care au secătuit o mare parte a veniturii naționale. Astfel, la sfârșitul anului 1932, România avea o datorie publică de 141 miliarde lei, pentru care trebuia să plătească peste 7 miliarde lei rate anuale și dobânzi, sumă ce absorbea aproximativ un sfert din bugetul statului.

Comerțul exterior dezavantajos a contribuit și el la agravarea situației economice. În adevăr, faptul că România exporta mai ales cereale, petrol și diferite alte materii prime, al căror preț era scăzut, și importa mai ales produse industriale la prețuri ridicate, a făcut să acționeze așa-numita „foarfecă a prețurilor”, păgubitoare pentru noi. Este caracteristic, sub acest raport, faptul că pentru acoperirea valorii unei tone de produse importate trebuia să exportăm aproape 15 tone.

Intensificarea pătrunderii capitalului străin în economie a contribuit și ea la agravarea crizei, știut fiind că acest capital practica o exploatare deosebit de prădalnică a bogățiilor țării.

De asemenea, nivelul scăzut de trai al oamenilor muncii făcea ca puterea de cumpărare a acestora să fie redusă, ceea ce atrăgea după sine crearea unei false supraproducerii — în fapt fiind vorba de subconsumație.

Criza a cuprins toate sectoarele economice. Din cauza reducerii puterii de cumpărare a maselor, s-au acumulat stocuri de mărfuri care nu se mai puteau vinde, ceea ce a atras după sine, pe de o parte, scăderea accentuată a prețurilor,

Șomeri pe străzile Capitalei în anii crizei economice

Șomeri în fața unui Oficiu de plasare în anii crizei economice

iar pe de altă parte, reducerea producției, o serie de întreprinderi micșorându-și activitatea sau declarându-se chiar în stare de faliment. Urmarea a fost concedierea a numeroși muncitori, care au îngroșat rândurile șomerilor.

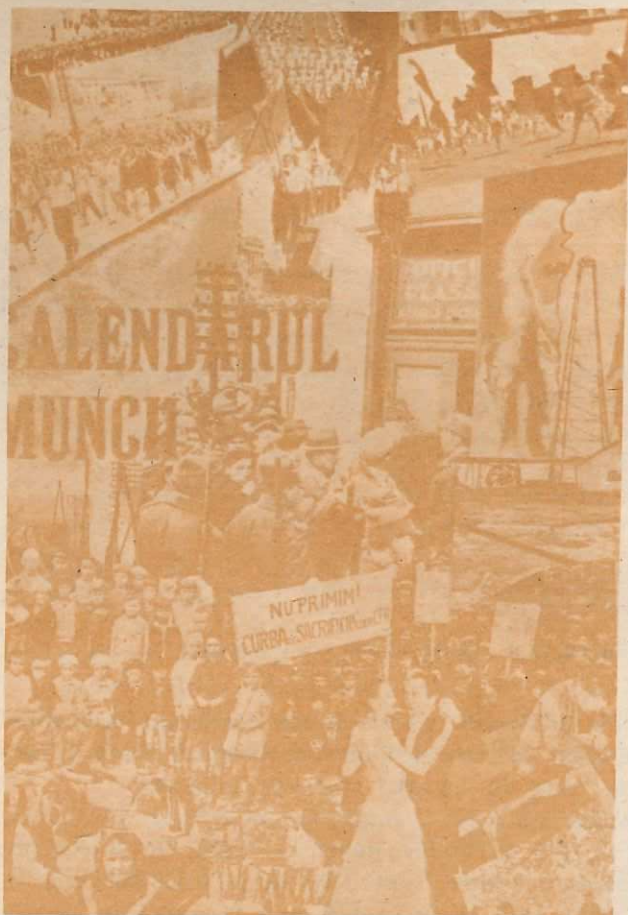
Astfel, producția cărbunelui s-a redus la jumătate, cea a fontei a scăzut cu aproape 90%, a cimentului cu 37%, a fierului laminat cu 42,5% etc. În schimb, producția petrolului a cunoscut o creștere simțitoare: de la 4 600 000 tone în 1928 la 7 300 000 tone în 1933, ceea ce se explică prin faptul că în această ramură capitaliștii străini, care dețineau trei sferturi din capital, au intensificat exploatarea petrolului românesc, întrucât costa mai puțin, putând astfel face față concurenței pe piața mondială, unde se înregistrase o scădere masivă a prețurilor produselor petroliere.

Criza economică a cuprins și sectorul bancar, o serie de bănci — printre care și unele dintre cele mai mari — dând faliment, ceea ce a mărit haosul financiar.

Proporțiile cele mai mari le-a luat însă criza în agricultură, unde s-a înregistrat o scădere catastrofală a prețurilor produselor agricole, mai ales pe piața externă. Astfel, valoarea producției globale de cereale a ajuns în anul 1933 la numai 22 miliarde lei de la 63 miliarde, cât reprezenta în anul 1928. În această situație, țărănimea, apăsată de povara grea a impozitelor, a contractat noi împrumuturi la bănci, cămătări și chiaburi, plătind dobânzi ridicate și înglodându-se astfel în datorii. Ca urmare, mulți țărani săraci și-au pierdut loturile de teren, ajungând proletari agricoli, al căror număr se ridicase, în anul 1930, la 700 000.

Împletirea crizei industriale cu cea agrară și influențarea lor reciprocă au împins economia României într-o stare de adevărat haos, cu consecințe dintre

Coperta „Calendarului muncii” din 1932, reflectând contrastul dintre viața de huzur a claselor exploatare și traiul mizer al celor mulți

cele mai grele asupra condițiilor de viață ale oamenilor muncii. Șomajul a luat proporții de masă, atingând în 1932 cifra de 300 000 șomeri totali și parțiali, cărorora li se adăugau zeci de mii de țărani proletarizați, care nu găseau de lucru decât în perioadele muncilor agricole. Șomajul s-a făcut simțit și în rândurile funcționarilor și ale intelectualilor, aproximativ 30% dintre absolvenții instituțiilor de învățământ superior fiind lipsiți de posibilitatea de a munci.

2. Viața politică. Pe fondul puternicei crize economice și al profundelor frământări sociale, manifestate adeseori prin mari bătălii de clasă, viața politică a cunoscut o *pronunțată instabilitate*, manifestată prin dese schimbări de guvern, ca și printr-o agitată activitate a partidelor politice. Într-un răstimp de cinci ani s-au perindat la conducerea statului nu mai puțin de *opt guverne*. Dintre acestea, șapte au fost formate de Partidul Național-Țărănesc, prim-miniștri fiind, pe rând, *Iuliu Maniu, G.G. Mironescu și Alexandru Vaida-Voevod*, iar unul a avut caracterul unui guvern de coaliție și a fost prezidat de *Nicolae Iorga* (aprilie 1931 — iunie 1932). În ansamblu, se poate spune că *perioada crizei economice a fost dominată, din punct de vedere politic, de Partidul Național-Țărănesc*, care desfășurase în anii de

opозиție o intensă propagandă în favoarea unor măsuri de îmbunătățire a condițiilor de viață ale maselor — îndeosebi ale țărănimii —, căreia i se promitea o reformă agrară democratică și principalul rol în viața politică. Unii conducători ai acestui partid vorbeau chiar de crearea unui „stat țărănesc”.

S-a văzut însă, foarte curînd, că la mijloc nu fusese decât intenția de a câștiga voturile alegătorilor și a asigura avantaje pe seama burgheziei și a elementelor înstărite de la sate, *aruncînd întreaga povară a crizei pe umerii maselor de oameni ai muncii*.

Guvernele național-țărăniste au adoptat o serie de legi și măsuri atât în domeniul economic, cît și în cel social-politic.

Astfel, în raporturile cu capitalul străin a fost aplicată așa-numita politică a „porților deschise”, deci a libertății neîngrădite acordate capitalului străin de a participa la exploatarea bogățiilor țării noastre. În acest sens a fost adoptată o *nouă lege a minelor*, prin care se anulau restricțiile impuse anterior capitalului străin în exploatarea zăcămintelor subsolului.

Întrucît de-a lungul anilor guvernele care se perindaseră la conducerea țării puseseră în circulație mari cantități de monedă, spre a acoperi nevoile de plată ale statului, se *ajunsesse* la inflație monetară și la scăderea tot mai pronunțată a valorii leului, ceea ce crease o stare de haos financiar. Primul guvern național-țărănesc a căutat să înlăture această stare de lucruri, adoptînd în anul 1929 o lege de *stabilizare monetară*, bazată pe un împrumut extern de 100 milioane dolari contractat la o serie de bănci din străinătate, cu o dobîndă foarte ridicată. Totodată, pentru a garanta plata împrumutului, statul român a cedat băncilor creditoare veniturile realizate din vînzarea tutunului, a hîrtiei de țigarete, a timbrelor, a sării etc., adică veniturile cele mai sigure ale statului. Dar chiar și cu acest împrumut nu s-a putut obține o stabilizare durabilă a monedei, căci suma împrumutată nu a fost investită decât în mică măsură în sectoare productive, cea mai mare parte fiind folosită pentru acoperirea unor datorii mai vechi și pentru salvarea de la faliment a unor bănci.

Încercînd să facă față dificultăților financiare în care se zbătea statul român, guvernele național-țărăniste *au contractat încă patru împrumuturi* la băncile din străinătate, plătind dobînzii ridicate și concesionînd (încredințînd spre exploatare) trusturilor creditoare importante surse de venituri, ca fabricarea chibriturilor, rețeaua telefonică, construirea unor șosele la prețuri dezavantajoase pentru țară etc. Lucrurile au fost împinse atât de departe, încît s-a permis unor așa-zisi „experți” sau „consilieri” străini să controleze mersul finanțelor țării noastre la Banca Națională a României, la Căile ferate și chiar la Ministerul Finanțelor, ceea ce reprezenta o formă de amestec străin în treburile interne, știrbirea suveranității naționale. Sub presiunea „recomandărilor” acestor „consilieri” străini au fost adoptate o serie de măsuri de concediere a numeroși salariați și de reducere a veniturilor celorlalți oameni ai muncii prin aplicarea succesivă a trei „curbe de sacrificiu” (sacrificiul care se cerea era suportat de masa muncitorilor și funcționarilor, în timp ce capitaliștii căutau să-și asigure profituri, chiar în condițiile crizei economice).

Pe de altă parte, valul de frământări din rândurile țărănimii, copleșită de datorii și supusă „execuțiilor silite” (adică scoaterii cu forța în vînzare a pămîntului

și chiar a unor bunuri din gospodărie), a determinat guvernele să ia unele măsuri de reglementare a datoriilor producătorilor agricoli.

În acest scop, au fost adoptate *legile de conversiune a datoriilor agricole*, în baza cărora datoriile producătorilor agricoli erau reduse la jumătate, iar plata era eșalonată pe o perioadă mai îndelungată, mergând pînă la 30 de ani. Jumătatea de datorie care fusese redusă era preluată de către stat, astfel încît băncile să nu fie păgubite. Or, statul acoperea aceste sume din buget, care era alimentat în cea mai mare parte prin impozitele plătite de masele muncitoare și, în principal, de țărănime. În fapt deci, ușurarea de plată a datoriilor se făcea tot pe seama producătorilor agricoli, numai că aceștia puteau să-și achite datoriile într-un interval mai lung de timp. Deși nu au rezolvat problema datoriilor țărănimii și, cu atât mai mult, nu au rezolvat problema agrară, care a rămas în continuare pe primul plan al vieții economice și social-politice, legile de conversiune au salvat o mare parte a țărănimii din starea de disperare și au ameliorat acuta stare de nemulțumire ce fierbea în lumea satelor. În ciștig au fost și băncile care au primit un sprijin real prin intervenția statului.

Guvernele din perioada crizei au adoptat o serie de măsuri de natură administrativă, militară și politică prin care au încercat să consolideze ordinea de stat existentă, supusă unei puternice presiuni din partea mișcării revoluționare.

Totodată însă, de teama luptei maselor, guvernele au trebuit să facă și o serie de concesii în favoarea muncitorilor, cum a fost cazul adoptării *legii asupra contractelor de muncă*, prin care se stabilea obligația pentru patroni de a acorda salariaților concedii anuale de odihnă, plătite, iar în caz de conflict colectiv de muncă, părțile (patronii și muncitorii) trebuiau să recurgă la arbitraj. Amploarea pe care a cunoscut-o lupta revoluționară a proletariatului în anii crizei economice a înlesnit încheierea a numeroase contracte colective de muncă, ceea ce a contribuit la creșterea solidarității muncitorești și la contracararea ofensivei patronale.

În perioada anilor 1929—1933, *partidele politice* ale claselor exploatare au cunoscut puternice frământări, generate de interesele unor grupări aflate în conducerea lor, dar și de starea de nemulțumire a membrilor acestor partide față de politica cercurilor conducătoare, ceea ce a dus la desprinderea unor organizații locale și la crearea de grupări dizidente (care făceau opinie separată, ca urmare a deosebirilor de păreri). Astfel, din Partidul Național-Liberal s-a desprins o grupare condusă de *Gh. I. Brătianu*, formînd un nou partid, denumit tot Partidul Național-Liberal. Din Partidul Național-Țărănesc s-au desprins mai multe grupări: una condusă de *Constantin Stere*, constituind Partidul Țărănesc-Democrat, și alta, în frunte cu *Grigore Iunian*, denumită Partidul Radical-Țărănesc. Și din Partidul Poporului s-a desprins o grupare condusă de *Octavian Goga*, formînd Partidul Național-Agrar. După cum se vede, toate aceste partide țineau să aibă în denumirea lor termeni de „țărănesc” sau „agrar”, prin aceasta urmărind să atragă masele țărănești care, formînd majoritatea populației, dispuneau de cel mai mare număr de voturi.

Un moment important în viața politică l-a constituit întoarcerea în țară a fostului principe moștenitor Carol și proclamarea lui ca rege, la 8 iunie 1930, sub numele de Carol al II-lea. Dornic de îmbogățire prin orice mijloace, ducînd o viață aventuroasă și urmărind cu ambiție să conducă în mod dictatorial, regele

Carol al II-lea a căutat să-și subordoneze partidele politice, în care scop a întreprins totul spre a le diviza și slăbi, ceea ce a făcut ca viața politică să devină și mai agitată. Totodată, regele Carol al II-lea a strîns în jurul său un grup de oameni politici și de afaceri — îndeosebi dintre cei care îl ajutaseră să se întoarcă în țară — prin mijlocirea cărora și-a asigurat mari profituri, oferindu-le acestora, în schimb, funcții de conducere și numeroase avantaje.

În perioada crizei economice s-au produs unele schimbări și în rîndurile organizațiilor de coloratură fascistă. Astfel, în anul 1930, Legiunea Arhanghelu Mihail și-a luat denumirea de Garda de fier, extinzîndu-și activitatea sa șovină și practicînd metode teroriste în lupta politică, îndeosebi începînd cu anul 1933, cînd Hitler a instaurat dictatura fascistă în Germania, ceea ce a constituit o încurajare pentru organizațiile fasciste de pretutindeni. În cursul activității sale, Garda de fier s-a bucurat de sprijinul moral și material al lui Hitler.

Încercînd să-și extindă influența — care prindea cu mare greutate teren — și să pregătească drumul pentru instaurarea unei dictaturi legionare, Garda de fier a căutat să-i lichideze pe cei ce încercau să stea în calea planurilor ei. Astfel, la sfîrșitul lui decembrie 1933, o bandă teroristă alcătuită din 3 legionari a ucis cu gloanțe de revolver în gara Sinaia pe *I.G. Duca*, prim-ministru al guvernului și șe-

Ziarul „Dimineața” informează despre asasinarea mișelească a primului ministru al țării — I.G. Duca

ful Partidului Național-Liberal, care se împotrivesc politicii Gărzii de fier și dizolvase această organizație. Forțele reacționare și însuși regele Carol al II-lea au intervenit în sprijinul autorilor atentatului, care au primit pedepse ușoare în raport cu gravitatea crimei, iar Corneliu Zelea Codreanu — adevăratul inspirator al atentatului — a fost absolvit complet de răspundere.

Împotriva pericolului pe care-l reprezenta fascismul s-au ridicat cu hotărâre Partidul Comunist Român și celelalte forțe democratice, în rândurile cărora s-au situat și numeroși tineri, membri ai Uniunii Tineretului Comunist, precum și cei mai valoroși oameni de știință și cultură.

3. Noul avânt al luptelor revoluționare. Consecințele crizei economice și politica antipopulară a claselor exploatoare și a partidelor lor au ascuțit foarte mult contradicțiile proprii sistemului capitalist.

Încă la sfârșitul anului 1928 și, mai cu seamă, în anul următor s-au produs numeroase *acțiuni greviste* în rândurile muncitorilor de la o serie de întreprinderi din București, de la Fabrica de hârtie din Zărnești, de la întreprinderile metalurgice din Sibiu și „Industria sârmei” din Cîmpia Turzii, precum și de la minele de cărbuni din Valea Jiului.

Chiar statisticile burgheze, care aveau interesul să diminueze amploarea conflictelor sociale, arată că între anii 1929—1932 au avut loc 377 greve la 1 054 întreprinderi, la care s-au adăugat aproximativ 850 conflicte de muncă de proporții mai mici.

În organizarea și conducerea acestor acțiuni, rolul de frunte l-au avut comunistii, care au aplicat noi metode de luptă, urmărind îndeosebi realizarea unității de acțiune a proletariatului, pe deasupra apartenenței muncitorilor la Partidul Comunist Român, la Partidul Social-Democrat, la alte partide sau grupări poli-

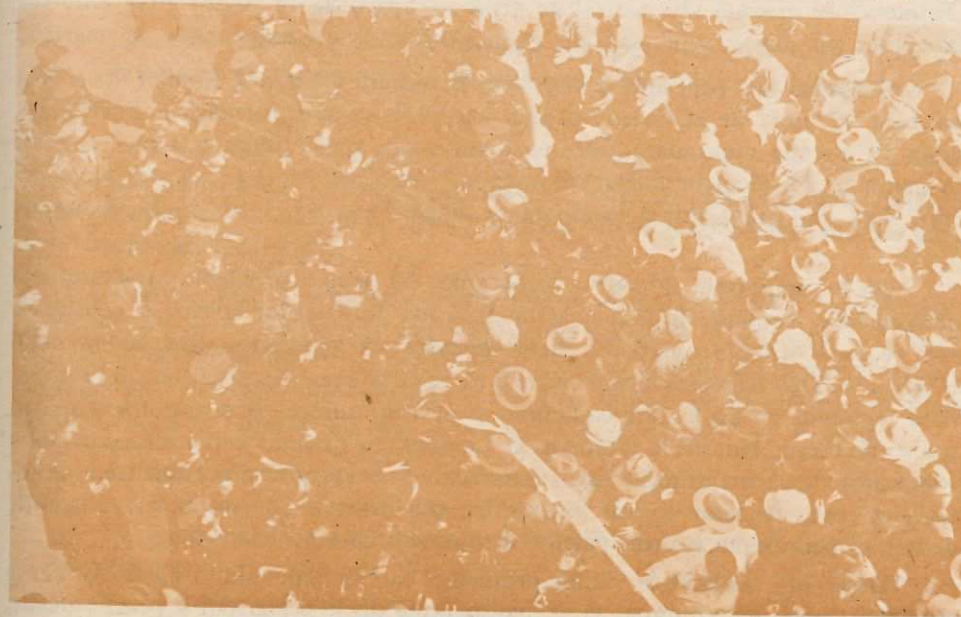

Demonstrație a oamenilor muncii pentru reducerea impozitelor (1932)

tice sau neapartținând nici unui partid. Un rol important în realizarea acestui front comun de luptă l-au avut sindicatele, ceea ce și explică importanța acordată de P.C.R. *Congresului Sindicatelor Unitare*, care s-a ținut la Timișoara, între 2—5 aprilie 1929. Dezbătând problemele vitale care frământau clasa muncitoare, Congresul a preconizat crearea *Comitetelor de fabrică* — organe ce reflectau unitatea muncitorească în lupta cu patronii. Dar organele de represiune au dizolvat Sindicatele Unitare și au intentat procese organizatorilor Congresului. În pofida acestor măsuri, Sindicatele Unitare și-au continuat activitatea, deși condițiile în care se desfășura aceasta erau deosebit de grele.

Cea mai puternică bătălie de clasă de la începutul perioadei crizei economice a fost *eroica grevă a muncitorilor mineri de la Lupeni din august 1929*. În memoriul prezentat de mineri autorităților și patronilor se cerea: respectarea zilei de lucru de 8 ore, încetarea concedierilor și reprimirea la lucru a celor ce fuseseră siliți să părăsească munca, măsuri de protecție și siguranță la lucru în mină, majorarea salariilor, respectarea demnității omenești etc. Patronii au refuzat să satisfacă aceste cereri, ceea ce a dus la hotărârea de a se declara greva generală în întregul bazin carbonifer al Văii Jiului. Datorită măsurilor represive luate de autorități, greva n-a putut fi însă declanșată decât la Lupeni, în ziua de 5 august 1929, prin ocuparea uzinei electrice, ceea ce a afectat întreaga activitate din localitate.

Intervenția brutală a autorităților care au folosit forța armelor a dus la uciderea a 20 de mineri și la rănirea a peste o sută. Deși înfrântă prin forță brutală, eroica luptă a muncitorilor de la Lupeni a avut un mare răsunet și o deosebită însemnătate politică, demonstrând combativitatea și spiritul de jertfă ale proletariatului. Ecoul acestei lupte s-a resimțit nu numai în țară, unde s-au constituit numeroase comitete de ajutorare a victimelor de la Lupeni și a familiilor lor ci și

Demonstrație muncitorească reprimată de poliție în anii crizei economice

peste hotare, unde, de asemenea, s-au desfășurat acțiuni de solidarizare cu acțiunea grevistă a minerilor din România. Comitetul Executiv al Internaționalei a III-a Comuniste și Biroul Internaționalei Sindicale Roșii au apreciat greva de la Lupeni ca o dovadă „că un însemnat proces de radicalizare a maselor se desăvârșește, iar lupta de clasă a proletariatului român, sub conducerea Partidului Comunist din România, a intrat într-o fază mai înaltă. Masele muncitoare din România se pregătesc pentru mari lupte economice și politice”.

În adevăr, în perioada ce a urmat s-au produs numeroase acțiuni greviste și demonstrații de stradă ale petroliștilor de pe Valea Prahovei, ale muncitorilor cefești de la București, Cluj, Iași, Craiova, Timișoara, Brașov, Satu-Mare, ale muncitorilor din porturi, metalurgiști, textiliști, forestieri etc.

Lupta grevistă a proletariatului s-a împletit cu puternicele frământări ale țărânimii, care în unele locuri au îmbrăcat și forma unor ciocniri deschise cu jandarmeria și poliția, ca și cu agenții fiscali veniți să încaseze, chiar prin mijloace de forță, impozitele către stat, scoțind în vânzare silită bunuri ale țăranilor debitori. O adâncă stare de nemulțumire domnea și în rândurile invalizilor, văduvelor și orfanilor de război, care cereau să fie împrumutați cu pământ și să li se acorde la timp pensiile ce li se cuveneau. Întruniți într-un congres la București, aceștia au fost împrăștiați cu brutalitate de către autorități.

Serioase frământări s-au produs și în rândurile funcționarilor, precum și ale pensionarilor, cărora nu li s-au plătit luni în șir drepturile ce li se cuveneau; de asemenea, studenții și-au manifestat nemulțumirea față de condițiile grele de viață și de învățură, îndeosebi a taxelor foarte mari.

În activitatea Partidului Comunist Român, un rol important l-a jucat ziarul „Scînteia” — organul său central de presă — apărut la 15 august 1931, care și-a îndeplinit cu cinste rolul său de propagandist și de mobilizator al maselor.

O analiză mai profundă a activității Partidului Comunist Român în cei zece ani care trecuseră de la Congresul din mai 1921, ca și a orientării politicii partidului în direcția cuprinderii într-un singur șuvoi revoluționar a luptei maselor muncitoare, s-a făcut în cadrul celui de-al V-lea Congres al P.C.R., ale cărui lucrări s-au desfășurat într-o localitate de lângă Moscova, între 3—24 decembrie 1931.

Un loc important în cadrul dezbaterilor l-a ocupat problema caracterului și perspectivele revoluției în țara noastră. În urma dezbaterilor aprinse și contradictorii ce au avut loc, Congresul a făcut aprecierea că *România se găsea în fața desăvârșirii revoluției burghezo-democratice* și că aceasta avea să se realizeze prin dobândirea regimului de exploatare capitalistă și prin instaurarea puterii politice muncitorești-țărănești. Hotărârile adoptate la Congres au orientat activitatea partidului spre cuprinderea majorității clasei muncitoare și realizarea Frontului Unic de jos (deci în rândurile muncitorilor din fabrici, din instituții, de pe moșii), o atenție deosebită acordându-se principalelor detașamente ale proletariatului.

Deși în dezbaterile unor probleme, ca cea națională, a alianțelor clasei muncitoare etc., au continuat să se mai mențină unele neclarități și poziții greșite,

care se manifestaseră și la Congresele al III-lea și al IV-lea, totuși Congresul al V-lea al P.C.R. — așa cum se subliniază în Programul Partidului Comunist Român — „a marcat o etapă nouă în viața partidului, sporind rolul său în viața politică a țării, în conducerea luptelor de clasă și a mișcării antifasciste din România. Aceasta i-a permis să desfășoare o intensă activitate în organizarea luptelor de clasă în acea perioadă, să treacă la dezvoltarea colaborării cu celelalte forțe muncitorești pe baza Frontului Unic”.

În adevăr, clasa muncitoare din țara noastră se găsea atunci în fața unor puternice ciocniri revoluționare cu burghezia și cu aparatul represiv aflat în slujba ei.

În cursul anului 1932, clasele exploatare au întreprins numeroase acțiuni îndreptate împotriva nivelului de trai al maselor. Încă la începutul anului s-a procedat la o nouă reducere a salariilor, la concedieri masive, la suprimarea unor ajutoare pentru plata chiriilor.

Acest asalt al claselor dominante nu putea rămâne fără răspuns din partea muncitorilor, îndeosebi a celor din ramurile de bază ale economiei.

Partidul Comunist Român a desfășurat o amplă activitate organizatorică și politică în vederea mobilizării proletariatului. În acest sens s-au depus noi eforturi pentru a se realiza colaborarea cu Partidul Social-Democrat, în lupta pentru apărarea intereselor fundamentale ale clasei muncitoare.

Succese și mai importante s-au obținut pe linia colaborării Partidului Comunist Român cu Partidul Socialist-Unitar, desprins în 1928 din Partidul Social-Democrat, și care avea ca președinte pe dr. L. Ghelerter, iar ca secretari pe Ștefan Voitec și Constantin Popovici.

Realizarea înțelegerii de a se acționa împreună, cu forțe unite, a avut o mare importanță în organizarea și desfășurarea marilor bătălii revoluționare care au urmat.

În martie 1931, sub îndrumarea P.C.R., se organizase o Conferință pe țară a delegaților muncitorilor cefești, petroliști și mineri — detașamentele puternice ale proletariatului — care au hotărât să acționeze în mod coordonat în lupta împotriva exploatareii capitaliste.

În martie 1932 a avut loc o Conferință pe țară a cefeștilor, cu delegați ai tuturor centrelor feroviare. Cu acel prilej a fost adoptată o platformă de revendicări economice și politice, s-a constituit un Comitet Central de Acțiune, având ca secretar pe Gheorghe Gheorghiu-Dej, și a fost lansat un manifest care chema muncitorimea la luptă organizată, pe baza Frontului Unic.

La începutul anului 1933, în fața unor măsuri de reducere a personalului și salariilor, ca urmare a cererilor venite din partea marilor bănci internaționale, cefeștii, în frunte cu cei de la Atelierele „Grivița” din București, au trecut la acțiune, organizând la 2 februarie 1933 o puternică grevă pentru susținerea unor revendicări de stringentă necesitate privind încetarea concedierilor și reprimirea concediaților, plata indemnizațiilor de chirie și scumpete etc. În cadrul unei adunări impunătoare, la care au participat 7 000 de cefești, a fost ales un larg Co-

Gheorghe Gheorghiu-Dej

mitet de grevă, compus din 350 de membri, au fost constituite pichete de grevă și gărzii de autoapărare, după care muncitorii au ocupat atelierelor, declarând că nu vor relua lucrul decât după satisfacerea Memoriului de revendicări.

Vestea intrării în grevă a ceferiștilor de la „Grivița” a trezit un puternic ecou nu numai în Capitală, ci în întreaga țară. În numeroase întreprinderi bucureștene s-au ținut mitinguri de solidaritate cu ceferiștii, fiind trimiși delegați să exprime sprijinul lor, iar în jurul atelierelor „Grivița” s-au strâns, în semn de solidaritate, numeroși muncitori, familiile greviștilor, studenți, elevi, populație din cartier. Acțiuni de solidarizare cu ceferiștii s-au desfășurat și în numeroase alte centre muncitorești din țară.

În fața acestui val de lupte, guvernul național-țărănesc prezidat de Alexandru Vaida-Voevod a trebuit să bată în retragere și să declare că acceptă discutarea Memoriului de revendicări și recunoaște Comitetul de fabrică. Dar, imediat după aceea, profitând de răgazul obținut prin reluarea lucrului de către greviști, guvernul a ordonat un adevărat asalt al forțelor represive împotriva muncitorilor.

În acea etapă, alături de muncitorimea ceferistă s-au ridicat la luptă *petroliștii din Valea Prahovei*. Astfel, muncitorii de la Societatea petrolieră „Astra Română” din Ploiești au înmânat patronilor un Memoriu de revendicări purtând 2 700 semnături și au ales un Comitet de acțiune. Comitete similare au fost constituite și la alte întreprinderi, ca rafinăriile „Româno-americană”, „Unirea” etc.,

Aspect din timpul unei greve studențești la Facultatea de drept din București

Ziarul „Dimineața” despre luptele petroliștilor din Valea Prahovei

Jandarmi ocupînd Rafinăria „Astra-Română“ din Ploiești (1933)

precum și la principalele schele petrolifere din Cîmpina, Băicoi și Moreni; de asemenea, din inițiativa P.C.R. a fost ales un Comitet regional de acțiune din Valea Prahovei. În cursul lunii ianuarie 1933 au avut loc puternice acțiuni ale muncitorilor petroliști de la „Astra Română“, „Unirea“ etc., soldate cu importante succese.

La 1 februarie 1933, Comitetul județean Prahova al P.C.R., al cărui secretar era Gheorghe Vasilichi, a hotărît începerea unei noi acțiuni greviste la rafinăria „Româno-americană“. Cu greviștii de la această mare rafinărie s-au solidarizat muncitori de la celelalte întreprinderi, șomeri, familiile petroliștilor și chiar țărani din satele învecinate, care au făcut un adevărat cordon viu în jurul întreprinderii, astfel încît poliția trimisă să aresteze pe conducătorii grevei nu a putut pătrunde în curtea rafinăriei.

Ceea ce nu au reușit însă să obțină prin forță, au obținut prin înșelarea greviștilor. Autoritățile au declarat că vor să trateze cu aceștia spre a le soluționa revendicările. Reușind pe această cale să intre în întreprindere, autoritățile au arestat pe conducătorii grevei, ducîndu-i apoi la Chestura poliției. Vestea aceasta s-a răspîdit cu mare iuțală în tot orașul. Ca un val ce nu mai putea fi stăvilit, muncitorii de la întreprinderile ploieștene și o parte din populația orașului s-au strîns în jurul localului poliției, de unde nu au plecat decît după eliberarea celor arestați.

Apoi au demonstrat pe străzile orașului, care timp de o zi întreagă s-a aflat în stăpînirea oamenilor muncii. Astfel s-a obținut *o mare victorie proletară, rod al combativității și solidarității revoluționare.*

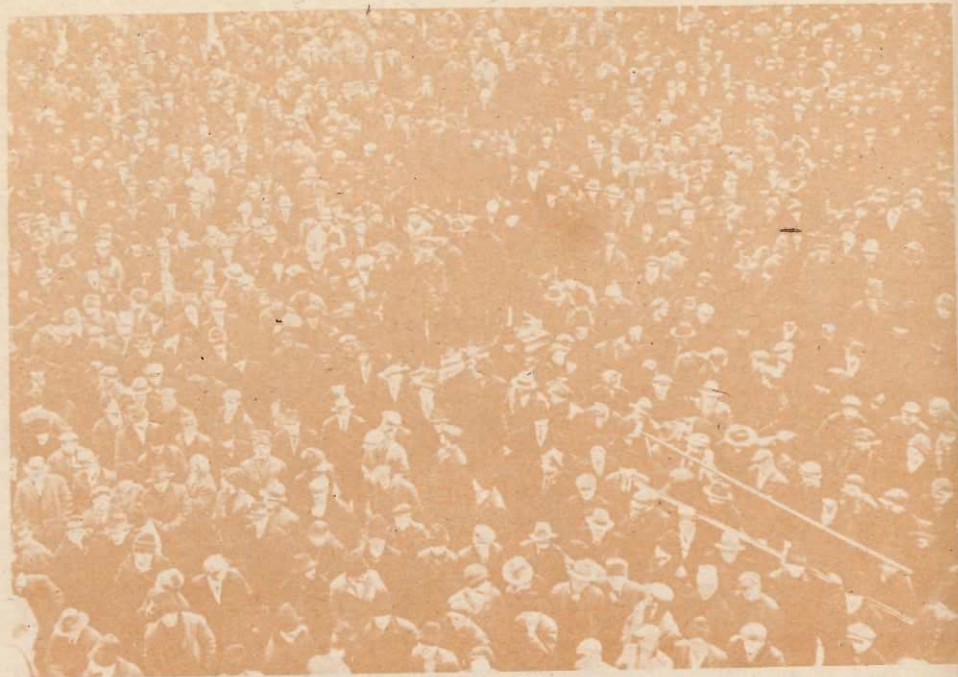

Manifestație a populației din Ploiești în fața Prefecturii (1933)

Manifestație de solidaritate a muncitorilor din Chuj cu greva feroviarilor din localitate (1933)

Greviștii de la „Grivița” baricadați în curtea atelierelor la 15 februarie 1933

Solidaritatea maselor cu greviștii de la „Grivița” la 15 februarie 1933

Grup de greviști feroviari arestați și deținuți în curtea Prefecturii poliției Capitalei (1933)

Utecistul Vasile Roaită

În rîndurile ceferiștilor, atmosfera de luptă împotriva regimului de exploatare și asuprire s-a intensificat și mai mult după măsurile represive luate în zilele ce au urmat grevei din 2 februarie 1933, în cadrul căroră au fost arestați circa 1 600 militanți ai mișcării muncitorești.

Răspunzînd chemării Partidului Comunist Român, ceferiștii de la „Grivița” au declarat, la 15 februarie 1933, o nouă grevă, însoțită și acum de ocuparea atelierelor și de constituirea gărzilor de autoapărare. Ca și cu prilejul grevei din 2 februarie, muncitorii din numeroase întreprinderi din Capitală s-au solidarizat cu ceferiștii, mulți dintre ei pornind în coloane spre Atelierele „Grivița”, pe care le-au înconjurat cu un adevărat gard viu de protecție, ceea ce a împiedicat o vreme pătrunderea poliției în incinta întreprinderii. Abia în dimineața zilei de 16 februarie poliția și unitățile militare trimise de guvern, deschizînd foc de puști și mitraliere, au reușit să pătrundă în curtea atelierelor, transformată într-o adevărată baie de sînge. Au căzut atunci, uciși de gloanțele reacțiunii, numeroși ceferiști, ca: *Dumitru Popa*, *Dumitru Maier*, utecistul *Vasile Roaită*, *Cristea Ionescu* și alții. Un mare număr de muncitori au fost răniți, iar peste 2 000 au fost arestați.

Masacrul dezlănțuit de guvern a provocat un val de proteste în întreaga țară. Mitingurile de solidaritate cu cauza greviștilor, organizate în numeroase întreprinderi, campania desfășurată de majoritatea organelor de presă, ajutoarele strînse pentru victimele represiei și familiile lor au exprimat indignarea opiniei publice față de samavolnicia guvernului și a aparatului său represiv și, totodată, simpatia maselor populare față de cauza muncitorilor revoluționari, care își apărau dreptul lor la muncă și la condiții omenești de trai.

Ilie Pintilie

Aceeași atmosferă de solidaritate cu muncitorimea revoluționară s-a manifestat și cu prilejul desfășurării procesului intentat de guvern conducătorilor luptei greviste, proces judecat cu severitate în fața Consiliului de război din București, în august 1933, și rejudecat apoi la Craiova, în anul următor. Au fost implicați ca „acuzăți numeroși militanți ai mișcării muncitorești, ca: *Gheorghe Gheorghiu-Dej, Gheorghe Vasilichi, Constantin Doncea, Ilie Pintilie, Dumitru Petrescu, Stoică Chivu* și alții. Partidul Comunist Român a organizat apărarea celor implicați în mod samavolnic în proces, precum și ajutorarea familiilor acestora. Numeroși avocați cu vederi democratice s-au oferit să apere pe „acuzăți“, iar peste 2 000 de martori, neținând seama de pericolul la care se expuneau, au cerut să facă depoziții în sprijinul conducătorilor luptei revoluționare a muncitorilor. În cursul acestor procese, cei acuzați s-au transformat în adevărați acuzatori ai asprului regim de exploatare și asuprire a oamenilor muncii.

Cu acel prilej, poliția din Craiova a arestat pe tânărul *Nicolae Ceaușescu* — pe atunci în vârstă de 16 ani — și pe alți militanți revoluționari, care au venit să protesteze, în numele muncitorilor și intelectualilor pe care îi reprezentau, împotriva măsurilor represive luate de guvern și să facă depoziții în favoarea acuzaților.

Acțiuni de solidarizare cu cauza greviștilor s-au întreprins și în rîndurile muncitorilor și ale altor cercuri progresiste de peste hotare, ca: Uniunea Sovietică, Franța, Cehoslovacia, Bulgaria, Germania, S.U.A., Argentina etc., ceea ce dovedea ecoul larg al marilor bătălii de clasă desfășurate în România și solidaritatea muncitorească internațională. Dealtfel, aceste lupte greviste au fost considerate ca prima mare bătălie de clasă a proletariatului după instaurarea dictaturii hitleriste în Germania.

Tânărul revoluționar Nicolae Ceaușescu
în 1933

Așa cum subliniază tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, „*Luptele muncitorești din 1933 au constituit un eveniment de importanță epocală în mișcarea muncitorească revoluționară din România. Ele au ridicat pe o treaptă nouă formele de luptă, au dus la creșterea mai puternică a rolului clasei muncitoare în organizarea luptelor maselor populare, ale întregului popor, au deschis o nouă etapă de lupte în care Partidul Comunist Român a avut rolul conducător hotărîtor*“.

În cursul acestor puternice greve și în perioada ce a urmat s-au întărit legăturile Partidului Comunist cu masele largi de oameni ai muncii, s-au format și s-au călit numeroși militanți revoluționari legați de clasa muncitoare, de poporul român, militanți din rîndurile cărora mulți au fost promovați ulterior în conducerea partidului.

4. Politica externă a României a urmat, și în perioada crizei economice din 1929—1933, orientarea generală imprimată după formarea statului național: păstrarea integrității teritoriale, consolidarea relațiilor de prietenie cu alte state — îndeosebi cu cele vecine —, participarea la activitatea Societății Națiunilor, întărirea Micii Înțelegeri și încercarea de extindere a ei prin cuprinderea și a altor state din această zonă a Europei. Cele trei țări componente ale Micii Înțelegeri au căzut de acord ca, în cadrul diferitelor conferințe internaționale, interesele lor să fie apărate de un singur delegat. În anul 1933 s-a făcut un pas mai departe în direcția consolidării acestei organizații regionale, instituindu-se un Consiliu permanent și un Secretariat, de asemenea permanent, ceea ce a dat Micii Înțelegeri caracterul unui organ unitar destinat să apere, pe plan internațional, poziția statelor membre.

În ceea ce privește relațiile româno-sovietice, s-au făcut progrese importante pe calea înlăturării divergențelor care se manifestaseră în perioada anterioară.

Astfel, la 9 februarie 1929, s-a semnat *Protocolul de la Moscova* (sau Protocolul Litvinov, după numele comisarului poporului pentru afacerile externe ale U.R.S.S.), prin care guvernele Uniunii Sovietice și României se angajau să nu recurgă la forță în reglementarea problemelor litigioase, ci să utilizeze calea tratativelor. Cu acel prilej, guvernul sovietic a declarat că prin semnarea Protocolului „și-a luat obligația să renunțe față de România la mijloacele de război ca instrumente de rezolvare a litigiilor sau diferendelor (...), chiar dacă aceasta nu exclude deloc problemele contradictorii existente”. Opinia publică din România a salutat cu căldură semnarea acestui protocol, văzînd în el un pas important pe calea normalizării relațiilor cu Uniunea Sovietică.

Semnificativ este și faptul că Parlamentul român a ratificat Protocolul cu unanimitate de voturi. În perioada următoare, s-au făcut noi eforturi în direcția stabilirii de relații politice, economice și culturale între cele două state vecine, în ciuda faptului că cercurile cele mai reacționare din România, mînate de sentimente anticomuniste, se opuneau unei asemenea orientări în politica noastră externă.

*

La sfîrșitul anului 1933, guvernările național-țărăniște au luat sfîrșit, după ce, prin politica lor antipopulară, dezamăgiseră așteptările maselor largi de oameni ai muncii, care își puseseră nădejdea în promisiunile făcute de liderii Partidului Național-Țărănesc. Ceea ce contribuise în mai mare măsură la compromiterea guvernelor național-țărăniște fuseseră acțiunile represive întreprinse împotriva mișcării revoluționare, îndeosebi împotriva muncitorimii care, în cursul anului 1933, ridicase la cote excepționale steagul glorioaselor tradiții de luptă revoluționară, democratică a poporului român.

Lectură

Din Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura politică, București, 1975, p. 41

„Izbucnirea crizei economice capitaliste mondiale în 1929 a avut grave repercusiuni asupra dezvoltării României, asupra nivelului de trai al maselor populare. Consecințele crizei au afectat puternic clasa muncitoare, țărănimea, o serie de categorii sociale mijlocii și părți însemnate ale intelectualității. În aceste împrejurări ia avînt lupta revoluționară pentru apărarea intereselor economice ale maselor largi populare, împotriva pregătirii războiului și fascizării țării, pentru libertăți democratice și o politică de pace”.

Din Pledoaria lui Lucrețiu Pătrășcanu la tribuna Parlamentului, în iunie 1931

(Lucrețiu Pătrășcanu împreună cu alți patru militanți comuniști fuseseră aleși ca deputați pe lista Blocului Muncitoresc-Țărănesc. După cîteva zile, cu prilejul validării mandatelor însă, ei au fost excluși de la lucrările Parlamentului, răpindu-li-se astfel posibilitatea de a apăra interesele oamenilor muncii.)

„Nu ne lăsați nici măcar să vorbim în această Cameră. Aceasta este o dovadă de ce atitudine înțelegeți să luați atunci cînd vrem să apărăm un singur punct de vedere... Nu e însă nimeni așa de naiv în această țară ca să-și închipuie că acum cînd se discută invalidarea noastră, se discută o chestie

juridică... Ei știu că aceasta e o chestie politică... Puteți valida sau nu mandatele noastre. Cînd discutați această chestie să nu vă faceți însă iluzia că validarea sau invalidarea schimbă cursul luptei de clasă în România. Noi sîntem aici în numele unui curent cu rădăcini adînci în mase și, validîndu-ne sau invalidîndu-ne, nu veți atinge cu o fărîmă acest curent popular, de mase... Cu această validare sau invalidare nu veți schimba cu nimic destinul istoric pe care trebuie să-l urmeze România în lupta de eliberare a maselor exploataate prin răsturnarea burgheziei și capitalismului”.

Din scrisoarea lui Henri Barbusse, scriitor revoluționar francez, căreia i s-a dat citire la procesul de la Craiova

„Intelectualitatea lumii întregi urmărește cu deosebit interes viguroasă manifestare a purtătorilor de cuvînt ai poporului român aflați pe banca acuzării. Prin ei, muncitorimea ceferistă își exprimă voința hotărîtă de a participa la lupta pentru dreptul la existență al tuturor și la lupta împotriva războiului. Sîntem solidari cu brații noștri tovarăși, cu eroicii luptători ai poporului român, de care noi, ca și voi, ne simțim mîndri”.

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Ce a însemnat politica „porților deschise” și ce consecințe a avut ea?
2. Prin ce s-a caracterizat viața politică din România în perioada crizei economice?
3. Arătați metodele noi de luptă ale proletariatului în anii 1929—1933 și consecințele pe care le-au avut ele.
4. Puneți față în față promisiunile făcute de Partidul Național-Țărănesc în anii de opoziție și politica dusă de guvernele național-țărăniște. Ce constatări se impun?
5. Studiați pe harta nr. 4 principalele localități și zone ale țării în care au avut loc mișcări sociale mai importante în anii crizei economice din 1929—1933.

ȚARA NOASTRĂ ÎN ANII CREȘTERII PERICOLULUI FASCIST (1934—1938)

1. Situația internațională a României.
2. Viața social-economică.
3. Politica internă.
4. Lupta Partidului Comunist Român pentru apărarea intereselor poporului, pentru realizarea Frontului Popular Antifascist.
5. Politica externă.

1. Situația internațională a României, în acest interval de timp, a reflectat într-o măsură mereu crescîndă configurația nouă a factorilor externi. Instaurarea dictaturii hitleriste în Germania (1933) și trecerea acesteia la acțiuni agresive succesive, în vederea expansiunii economice, politice și teritoriale, ridica pericole grave pentru popoarele Europei și omenire în general. În acest cadru, poporul român era îndeaproape vizat de țelurile cotropitoare, revanșarde și revizioniste ale imperialismului hitlerist și ale sateliților acestuia. Prin aceasta se afla în joc însăși existența României ca stat independent și suveran.

În politica sa externă, România a trebuit să țină seama permanent de pericolozitatea acestui factor, ceea ce a determinat o sporire a atențiilor spre inițierea și susținerea unui șir de înțelegeri bilaterale sau a unor alianțe cu caracter mai larg, capabile să determine un climat de bună vecinătate, colaborare și securitate colectivă opus oricăror atentatori la pacea continentului și lumii.

2. Viața social-economică. După criza economică, în anii 1934—1938, întreaga viață economică a României a cunoscut o *sensibilă învioreare*, ajungându-se ca, în anul 1938, să se înregistreze cel mai ridicat nivel al producției României capitaliste. În cadrul activității economice a țării, *industria* a căpătat o pondere crescândă, mai ales ca urmare a dezvoltării într-un ritm accelerat a sectoarelor metalurgiei, chimiei, materialelor de construcție, energeticii și textilelor. Ceea ce a determinat această dezvoltare a producției industriale a fost îndeosebi creșterea masivă a investițiilor, care în cursul anilor 1934—1938 s-au ridicat la peste 9 miliarde lei, îndeosebi în sectoarele chimiei, metalurgiei și textilelor. Dezvoltarea producției industriale și creșterea investițiilor au fost favorizate de legile protecționiste, de comenzile statului și ca urmare a exploatării maselor muncitoare.

Progresele rapide în domeniul industrial au fost însoțite de o intensă *concentrare și centralizare a capitalului*, de procesul de monopolizare a întreprinderilor, sub forma sindicatelor monopoliste, a cartelurilor sau concernelor.

Printre cele mai mari unități monopoliste se numărau Sindicatul petrolier „Distribuția”, „Oficiul de vânzare a zahărului”, „Uniunea industriilor de postav”, Trustul metalurgic „Titan, Nadrag, Calan”, Concernul aurifer „Mica”, Trustul forestier „Foresta Română” etc. În virtutea forței lor economice, monopolurile, care dominau anumite ramuri de producție, stabileau prețuri mult mai mari la produsele lor în comparație cu prețurile produselor nemonopolizate, ceea ce lovea în nivelul de trai al maselor populare. Cu toată înviorearea ce s-a produs în domeniul economiei, a mai rămas însă și în această perioadă o mare capacitate de producție nefolosită.

Mai puțin decât industria a beneficiat de progresele economice în perioada 1934—1938 *agricultura*, care a rămas mai departe unul din sectoarele de producție deficitare, suferind de pe urma insuficienței inventarului agricol, a folosirii pe scară foarte redusă a mașinilor și uneltelor, a lipsei de îngrășăminte chimice. Faptul că întinderi mari de pământ continuau să se afle în mâinile moșierilor, în timp ce numeroși țărani erau total lipsiți de pământ sau dispuneau de suprafețe prea mici de teren, s-a repercutat, în mod nefavorabil, asupra procesului de rezolvare a problemei agrare din România.

Dar, cu toate că agricultura trecea prin astfel de dificultăți, suprafața arabilă a crescut de la 12,6 milioane hectare în anul 1932, la 13,8 milioane hectare în 1938, ceea ce a determinat și o anumită creștere a producției agricole.

Creșterea volumului producției industriale și agricole a dus implicit la *intensificarea comerțului intern și extern*. În structura comerțului exterior se produceau anumite modificări față de perioada anterioară. Astfel, în acești ani, se importă în mai mare măsură materii prime și mai puțin produse finite, cantitatea produselor românești exportate crescând față de perioada precedentă.

Odată cu dezvoltarea sectoarelor direct productive și a comerțului a luat o amploare corespunzătoare și *sistemul bancar*, activitatea acestuia fiind impulsio-

nată prin legea adoptată în luna mai 1934, care a stimulat crearea și dezvoltarea băncilor ce dispuneau de capitaluri mai mari. Legăturile dintre capitalul bancar și cel industrial devin tot mai puternice, determinând o consolidare a pozițiilor oligarhiei financiare, adică ale unui grup restrâns de mari fabricanți și bancheri care dețineau cele mai importante pîrghii ale economiei și, totodată, ale vieții politice. Folosind o serie de căi și mijloace cu caracter economic sau juridic, marele capital financiar autohton își sporește ponderea în ansamblul economiei naționale, dar, cu toate acestea, el rămîne mai departe dependent față de capitalul străin.

Astfel, România nu a devenit o țară exportatoare de capital, nu a participat la reîmpărțirea economică și politică a lumii alături de marile țări capitaliste și, în consecință, orientarea sa pe plan extern nu a îmbrăcat un caracter imperialist.

3. Politica internă. Situația politică internă a României a continuat să fie și după anii crizei economice caracterizată prin puternice frământări și divergențe între clasele sociale și între partidele politice, ca și în interiorul acestora.

Disensiuni acute s-au manifestat între Partidul Național-Țărănesc și Partidul Național-Liberal, aceste două partide fiind principalele concurente în lupta pentru putere.

În tot cursul acestei perioade s-au manifestat, de asemenea, grave neînțelegeri în rîndurile *Partidului Național-Liberal*, și anume între gruparea „bătrînilor liberali” raliți în jurul președintelui partidului, Dinu Brătianu, și între așa-ziii „tineri liberali”, partizani ai lui Gh. Tătărescu, șeful guvernului. În vârtejul divergențelor care apăruseră a fost prins și *Partidul Național-Țărănesc*, fie pe terenul disputelor personale, cu caracter politicianist, fie pe acela al deosebirii de păreri asupra programului partidului. Principala grupare în Partidul Național-Țărănesc era aceea condusă de Iuliu Maniu, care se situa în aripa dreaptă, în timp ce se contura însă și o grupare de stînga, în frunte cu dr. N. Lupu, Dem. Dobrescu, Mihail Ralea și alții. În același timp, în viața politică s-a produs o întărire a curentelor de extremă dreaptă. În acest sens, în 1935, *Liga Apărării Naționale Creștine*, condusă de A. C. Cuza, a fuzionat cu Partidul Național-Agrar, prezidat de Octavian Goga, formîndu-se *Partidul Național-Creștin*, care avea la baza ideologiei sale naționalismul, antisemitismul și anticomunismul.

Dintre organizațiile și grupările politice fasciste din România, cel mai mare pericol pentru democrație și suveranitatea națională îl reprezenta *Garda de fier*, care a fost sprijinită din punct de vedere financiar și politic de către cercurile hitleriste germane, precum și de vîrfurile reacțiunii românești. Dar oricît de zgomotoase s-au dovedit organizațiile fasciste din România, potențialul lor numeric și propagandistic nu era de natură să periclitaze hotărîtor viața politică a țării. În acei ani, primejdia cea mai mare venea din partea tendințelor revanșarde, războinice și revizioniste ale fascismului internațional, în primul rînd, din partea *Germaniei hitleriste, a Italiei mussoliniene și a Ungariei horthyste*, ceea ce a făcut ca acțiunea antifascistă a maselor largi populare să fie o reacție normală a poporului român, în lupta pentru salvagardarea independenței și suveranității sale, a integrității teritoriale a țării.

Istoria păstrează încrustate cu litere adînci în filele ei momentele în care împotriva pericolului fascist intern și extern s-au ridicat puternice forțe democratice.

Alexandru Sahia (stînga-sus) vorbind greviștilor de la „Astra” (1936)

1 Mai 1935 la Lupeni

în frunte cu *Partidul Comunist Român*. Din rîndurile acestor forțe mai făceau parte *Partidul Social-Democrat*, *Partidul Socialist-Unitar*, *Partidul Socialist (Păpovici)* și alte partide și grupări politice cu orientare democratică, antifascistă.

Scindarea partidelor politice burgheze, ca și măcinarea forței și autorității lor au avut la bază, înainte de toate, motive de ordin economic și politic. La aceasta a mai contribuit și acțiunea regelui Carol al II-lea, care urmărea să slăbească partidele politice, pentru ca, în cele din urmă, să le dizolve și să instaureze dictatura personală.

4. Lupta P.C.R. pentru apărarea intereselor poporului, pentru realizarea Frontului Popular Antifascist. Desfășurarea evenimentelor politice interne din anii 1934—1938 a ridicat în fața Partidului Comunist Român importante și numeroase probleme. În scopul soluționării lor, Partidul Comunist a stabilit noi legături cu masele muncitoare și cu importante forțe democratice și, totodată, a îmbunătățit compoziția socială și națională a rîndurilor sale. Învîngînd mari dificultăți, Partidul Comunist a organizat o serie de acțiuni revoluționare, îndeosebi cu caracter muncitoresc, cu scopul de a stăvili ascensiunea fascismului și a cuceri sau apăra revendicările economice și politice ale oamenilor muncii. *Acțiunile greviste* s-au succedat la intervale scurte și au cuprins mase mari de muncitori.

În cursul acestor acțiuni a ieșit tot mai mult în relief tendința spre închegarea unui Front Unic de luptă, care să aibă la bază o largă platformă de revendicări economice și politice. Propunerile repetate ale Partidului Comunist Român de a făuri un *Front Unic Muncitoresc* s-au izbit însă de refuzul sistematic al unor elemente sovăielnice din conducerea Partidului Social-Democrat. Cu toate acestea, numeroși membri de rînd ai Partidului Social-Democrat și ai altor organizații muncitorești au manifestat o vie dorință de a adera la ideea creării *Frontului Unic*, pițot în jurul căruia urma să se realizeze un front larg al forțelor democratice, îndreptat împotriva fascismului și hitlerismului.

În lupta pentru realizarea unui front larg al forțelor antifasciste, o mare atenție a acordat Partidul Comunist folosirii intelectualității progresiste, democratice. Alături de o serie de intelectuali comuniști sau simpatizanți ai Partidului Comunist, ca: *Lucrețiu Pătrășcanu*, *Petre Constantinescu-Iași*, *Athanase Joja*, *Scarlat Callimachi*, *Radu Cernătescu*, *Petru Groza*, *N.D. Cocea*, *Alexandru Sahia*, *Gaál Gabor*, *Ladislau Bánay*, *Iorgu Iordan* și alții, în această acțiune s-au angajat și o serie de oameni politici și intelectuali de frunte, avînd alte orientări politice, cum au fost: *Nicolae Titulescu*, *Nicolae Iorga*, *Grigore Iunian*, *Virgil Madgearu*, *Dem. Dobrescu*, *Petre Andrei*, *Grigore Filipescu*, *Mitiță Constantinescu*, *Traian Bratu* ș.a. Tot ce a avut mai valoros în acei ani detașamentul intelectualității patriote din România a fost puternic înrolat în mișcarea democratică, antifascistă.

O importanță deosebită pentru dezvoltarea mișcării muncitorești internaționale a avut-o Congresul al VII-lea al Internaționalei comuniste ținut în iulie-august 1935, la Moscova, care, pe baza experienței mișcării comuniste internaționale a elaborat linia strategică și tactică a luptei partidelor comuniste împotriva fascismului și războiului, linie care urma să fie aplicată sub forma creării Frontului Popular Antifascist, pentru apărarea libertăților democratice ale celor ce muncesc.

Sarcinile, rolul și căile de făurire a unui asemenea Front Popular Antifascist în România au fost definite în *rezoluțiile plenarelor C.C. al P.C.R. din februa-*

Petre Constantinescu-Iași

rie 1935 și iulie 1936. În acțiunea de încheiere a *Frontului Popular Antifascist*, un rol de seamă l-a avut colaborarea dintre *Partidul Comunist Român* și *Frontul Plugarilor*, organizație democratică a țărănimii, condusă de *Dr. Petru Groza*. La desfășurarea acestei acțiuni au mai participat, într-o largă măsură, *Blocul pentru Apărarea Libertăților Democratice*, organizație de masă legală condusă de P.C.R., precum și *Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari din România* (Madosz), înființată în anul 1934 din aripa democrată a Partidului Maghiar.

Necesitatea și obiectivele Frontului Popular Antifascist au fost amplu popularizate în officiosul Partidului Comunist, ziarul „Scînteia”, în alte organe ale presei muncitorești, ca: „Blocul”, „Arena”, „Clopotul”, „Uj szo”, precum și prin diferite organe de presă democratice, ca: „Zorile”, „Facla”, „Cuvîntul liber”, „Soarele”, „Korunk”, „Reporter” etc., care apăreau în diferite orașe ale țării.

Ideea unirii forțelor democratice într-un Front Popular Antifascist a cunoscut succese în toamna anului 1935, cînd reprezentanții Frontului Plugarilor și ai Uniunii Oamenilor Muncii Maghiari au încheiat, la *Băcia* (Hunedoara), un acord de colaborare democratică, antifascistă. Un pas mai departe pe calea creării Frontului Popular Antifascist l-a constituit acordul încheiat, la *București*, între Blocul pentru Apărarea Libertăților Democratice și Partidul Socialist (Popovici). La apelul pe care aceste două organizații l-au adresat tuturor forțelor democratice de a se uni pe baza platformei Frontului Popular Antifascist au răspuns cu însuflețire Frontul Plugarilor și Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari. Hotărîrea celor patru organizații de a duce împreună și sub îndrumarea P.C.R. lupta pentru libertăți democratice și împotriva pericolului fascismului a fost consemnată într-un acord de front comun semnat la *Tebea* (Hunedoara), în ziua de 6 decembrie 1935, lîngă mormîntul lui Avram Iancu sub gorunul lui Horea, imprimînd

Aspect din desfășurarea Congresului de constituire a Frontului Plugarilor. Vorbește dr. Petru Groza

Demonstrație a membrilor Frontului Plugarilor în 1934

astfel înțelegerii încheiate semnificația continuității luptelor duse în trecut pentru libertatea poporului nostru.

Pentru a cuprinde mase tot mai largi ale poporului în frontul antifascist, Partidul Comunist a creat numeroase organizații la care au aderat elemente din diferite categorii sociale. Printre aceste organizații se numără *Comitetul Național*

Membri ai conducerii Madosz-ului

Participanți la semnarea Acordului antifascist de la Tebea (1935)

Antifascist, Blocul pentru Apărarea Libertăților Democratice, Uniunea Democratică, Frontul Studențesc Democratic, Liga Muncii, Gruparea Avocaților Democrați, Comitetele Cetățenești, Comitetele pentru Apărarea Antifasciștilor, Patronajele Populare, Amicii U.R.S.S., Comitetele pro-Spania ș.a.

La activitatea unora dintre aceste organizații de masă și, în special, a Comitetului Național Antifascist — în conducerea căruia s-a și aflat — a participat, cu contribuții deosebite, tânărul revoluționar Nicolae Ceaușescu.

La 31 mai 1936 pe străzile Capitalei

În cadrul acțiunilor antifasciste ale forțelor democratice din întreaga țară se remarcă o serie de întruniri, demonstrații, largi manifestații ale maselor organizate și neorganizate în partide și grupări politice.

Animați de sentimentul solidarității internaționaliste, comuniștii au inițiat în țara noastră mari acțiuni de masă pentru eliberarea luptătorilor antifasciști *Ernst Thälmann* și *Gheorghii Dimitrov*, pentru ajutorarea proletariatului din Austria, care dezlănțuise, în februarie 1934, insurecția armată împotriva dictaturii fasciste, pentru sprijinirea poporului abisinian atacat de trupele fasciste italiene, dar mai ales pentru sprijinirea poporului spaniol, care-și apăra drepturile și libertățile împotriva rebeliunii fasciste dezlănțuite de adepții lui Franco. Sute de voluntari români, în ciuda greutăților pe care le-au avut de învins, au răspuns chemării Partidului Comunist, participând cu arma în mână la apărarea Republicii spaniole. Unii dintre voluntarii români, ca: *C. Burcă, M. Ardeleanu, N. Bodeanu, Ștefan Megyeri* și alții au căzut eroic pe frontul revoluționar spaniol.

Prezența unor largi posibilități de încheiere a Frontului Popular Antifascist din România a fost confirmată și de rezultatele *alegerilor parlamentare parțiale din județele Mehedinți și Hunedoara* din februarie 1936. Cu prilejul acestor alegeri, forțele democratice s-au coalizat, asigurând succesul deplin al candidaților proprii împotriva candidaților fasciști național-creștini, care au fost înfrinți. Succese asemănătoare au reținut forțele democratice și în *alegerile județene și comunale* din cursul anilor 1936—1937, reușind să impună, într-o serie de localități, ca: București, Ploiești, Iași, Cluj, Chișinău etc. proprii lor candidați și să înfrângă astfel candidații guvernului liberal tăărăscian și ai organizațiilor fasciste.

Un grup de revoluționari antifasciști din România pe fronturile Spaniei republicane

Ațiunea Partidului Comunist, consacrată închegării unui larg Front Popular Antifascist, s-a intensificat spre sfârșitul anului 1937, cu deosebire în cursul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare. Dar chemarea Partidului Comunist de a se crea în alegeri un Front Popular Antifascist n-a găsit ecou favorabil în rîndul conducătorilor celorlalte partide muncitorești, fiind întîmpinată chiar cu ostilitate de către liderii Partidului Național-Țărănesc. În locul unei înțelegeri cu forțele democratice, Iuliu Maniu, președintele P.N.Ț., a încheiat un „Pact de neagresiune” cu căpetenia legionarilor, Corneliu Zelea Codreanu, conducînd la derutarea participanților la campania electorală, prin punerea lor în imposibilitate să intuiască scopurile ascunse ale acestei alianțe nesăbuite între liderul unui partid burghezo-democrat — cu largă platformă în mase — și principala și cea mai periculoasă organizație fascistă din România.

Prezentîndu-se neunite în alegeri, forțele democratice n-au putut să obțină decît un număr mic de voturi. Dealtfel, nici unul din partidele politice care au participat la alegeri n-a reușit să obțină prima electorală de 40% din totalul voturilor necesare pentru a forma guvernul. Astfel, deși o serie de momente politice din perioada 1934—1938 au scos în relief prezența unor condiții favorabile închegării Frontului Popular Antifascist, totuși aceste condiții n-au fost fructificate. În situația creată, regele Carol al II-lea, văzîndu-și sporite șansele de a instaura o dictatură de tip personal, gînd cu care încă din 1930 se înapoiase în România, a format, la sfârșitul lui decembrie 1937, un *guvern prezidat de Octavian Goga și A.C. Cuza*, bazat pe Partidul Național-Creștin. Guvernarea Goga-Cuza, total lipsită de popularitate și de interes pentru rezolvarea complexelor probleme politice ale țării, a servit drept paravan în spatele căruia regele a pregătit instaurarea propriei sale dictaturi regale, fapt ce s-a produs, după numai 44 de zile, la 10 februarie 1938.

Printre factorii care au împiedicat crearea Frontului Popular Antifascist se numără lipsa unității în mișcarea muncitorească din cauza șovăielilor unor lideri ai P.S.D. față de încheierea Frontului Unic, urmărirea și persecutarea de către guvernul național-liberal a forțelor comuniste, opoziția înverșunată a unor lideri ai P.N.Ț. împotriva stringerii laolaltă a forțelor democratice, precum și exagerările și aprecierile eronate ale conducerii de atunci a Partidului Comunist asupra caracterului diferitelor forțe politice interne. Aceste exagerări și erori își aveau originea atît în propriile slăbiciuni ale Partidului Comunist, nevoit să activeze în ilegalitate, cît și în unele indicații ale Cominternului, care nu concordau întotdeauna cu realitățile concrete din România.

Cu toate că acțiunea pentru realizarea Frontului Popular Antifascist, în pofida eforturilor depuse, nu s-a putut solda cu rezultatul scontat, au existat, totuși, efecte pozitive pe un plan mai general. Tovarășul *Nicolae Ceaușescu* sublinia, în acest sens, că: „Eroica luptă dusă în acei ani de partidul comunist în fruntea clasei muncitoare și a unor largi forțe progresiste sub steagul democrației și independenței țării, atitudinea lucidă a unor grupări politice ale claselor conducătoare au stăvilit pentru un timp ascensiunea spre putere a organizațiilor fasciste și înrobirea țării Germaniei naziste”.

În împrejurările legate de creșterea iminentă a pericolului fascist extern, ca urmare a activităților revanșarde, revizioniste și războinice ale Germaniei hitleriste și ale sateliților săi, acțiuni ce puneau în primejdie unitatea statului național român, integritatea și independența sa, anii la care ne referim au cunoscut o manifestare vibrantă a luptei maselor largi populare pentru apărarea idealurilor supreme ale poporului român. În acest context, însăși lupta pentru Front Popular Antifascist a cunoscut puternice afirmări nu numai în planul intern al eforturilor depuse, dar și în cel extern, vizînd salvagardarea intereselor superioare ale României, apărarea integrității sale teritoriale, a independenței și suveranității naționale. Pe acest teren, lupta generală a forțelor patriotice, antifasciste a cunoscut multiple succese de prestigiu.

5. Politica externă. Pornind de la necesitatea apărării păcii, a menținerii integrității teritoriale și independenței naționale a țării, România a continuat și în anii 1934—1938 să participe activ la viața internațională, situîndu-se în general pe aceeași linie tradițională pe care o urmărea în perioada anterioară. Astfel, ea a căutat să consolideze alianțele sale cu statele care manifestau același interes pentru apărarea *statu-quo-ului* (deci a situației existente atunci), ca una din căile prevenirii oricărei agresiuni. Încă din anul 1933, guvernul român a susținut propunerea făcută de către delegația Uniunii Sovietice la Conferința dezarmării, de a se adopta o definiție a agresiunii, care să stabilească precis ce înseamnă agresiune și cine trebuie considerat agresor într-un conflict internațional. După ce România semnase, împreună cu alte țări, în iulie 1933, convențiile privitoare la definiția agresorului, menite să slujească pacea mondială și să respecte cu strictețe independența națională și integritatea teritorială a fiecărui stat, în anii următori țara noastră și-a îndreptat eforturile îndeosebi spre *crearea sistemului securității colective*, inițiat de către diplomația franceză și sovietică. La începutul lunii februarie 1934, România a semnat, alături de Iugoslavia, Turcia și Grecia, o alianță cu ca-

Textul documentelor semnate la Geneva

Textul documentelor semnate la Geneva... (The text is extremely small and partially illegible due to the image quality and scanning process. It appears to be a reproduction of a newspaper clipping containing the text of the Romanian-Soviet agreement.)

Presă vremii informează despre reluarea relațiilor diplomatice dintre România și U.R.S.S. în 1934.

racter regional, purtînd numele de *Antanta Balcanică*, menită să transforme sud-estul Europei într-o zonă a păcii.

După îndelungate eforturi depuse cu o deosebită tenacitate, atât de către diplomația română cît și de către cea sovietică, țara noastră a reluat în luna iunie 1934 relațiile diplomatice cu U.R.S.S., pe baza respectării independenței naționale și a intereselor reciproce. Căutînd să întărească și mai mult frontul statelor dornice de pace și să asigure succesul luptei împotriva manifestărilor agresive ale Germaniei hitleriste și Italiei fasciste, România a susținut primirea Uniunii Sovietice în Societatea Națiunilor.

În realizarea acțiunilor diplomatice ale României, un rol de prim ordin l-a avut ministrul afacerilor externe din acel timp, *Nicolae Titulescu*. Animat de o fierbînte dragoste de patrie, Nicolae Titulescu, eminent om de stat, clarvăzător și realist, deși n-a părăsit concepțiile burgheze, a promovat în politica externă idei înaintate, care au slujit intereselor naționale românești și păcii popoarelor. El a militat cu deosebită stăruință pentru a consolida vechile relații ale României și a-i crea noi legături pe plan internațional. Unul din cele mai remarcabile eforturi ale lui se oglindește în fructuoasele negocieri pentru încheierea unui *Pact de asistență mutuală româno-sovietic*. Rezultatele acestor negocieri au fost consemnate într-un

Nicolae Titulescu

Protocol, parafat la 21 iulie 1936, de către ministrul de externe român, Nicolae Titulescu, și comisarul poporului pentru afacerile externe ale U.R.S.S., Maxim Litvinov, protocol care conținea clauzele Pactului de asistență mutuală româno-sovietic, dar care nu a fost ratificat. Spre sfîrșitul lunii august 1936, cercurile reacționare române, în complicitate cu regele Carol al II-lea, l-au înlăturat pe Nicolae Titulescu din guvern.

Înfirmirea lui Nicolae Titulescu cu Maxim Litvinov în 1936

Paralel cu aceste acțiuni diplomatice, România a adus, alături de alte state, o mare contribuție la lupta împotriva fascismului și revizionismului internațional. Ea a fost una dintre țările care a stăruit în modul cel mai hotărât ca Societatea Națiunilor să adopte în 1935 sancțiuni economice împotriva Italiei fasciste și să salveze, pe această cale, independența Abisiniei, atacată de trupele italiene. Totodată, țara noastră a susținut adeseori, în ciuda poziției capitulare de guvernare englez și francez, să se ia măsuri hotărâte pentru stăvilirea acțiunilor agresive ale Germaniei hitleriste. Mergând pe această linie, România a protestat împotriva invadării, în martie 1936, a zonei renane de către armatele hitleriste, iar doi ani mai târziu, ea și-a declarat dezacordul cu măsurile agresive prin care Germania a alipit Austria.

Lectură

Din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste (1976)

„Încă de la sfîrșitul celui de-al doilea deceniu și începutul deceniului al treilea din acest secol, forțele cele mai reacționare ale burgheziei au trecut la lichidarea libertăților democratice și la instaurarea dictaturii fasciste. Astfel, în 1920 vine la putere dictatura fascistă horthystă în Ungaria, în 1922 se instaurază fascismul în conducerea Italiei, în 1923 triumfă dictatura fascistă în Bulgaria, iar în 1926, în Portugalia. Urmează apoi, în 1926, instaurarea dictaturii militare în Polonia, a dictaturii militaro-regale în Iugoslavia, în 1929, iar în 1933, a dictaturii fasciste hitleriste în Germania. În anul 1934 se instaurază fascismul în Austria, în 1936 vine la putere dictatura militară în Grecia, iar în 1939 se instalează dictatura fascistă în Spania”.

Din scrisoarea adresată de C.C. al P.C.R., la 1 noiembrie 1935, către Comitetul Executiv al P.S.D. din România

„Noi comuniștii, sîntem gata să apărăm cu arma în mînă independența României, dacă țara noastră ar fi silită să ducă un război național de apărare contra imperialismului fascist”.

Din Acordul de la Tebea de la 6 decembrie 1935

„Cele patru organizații cred că prin acordul încheiat exprimă năzuințele și luptele mulțimilor muncitoare, intelectuale, mic-burgheze și ale tuturor categoriilor sociale producătoare din România. Lărgind acordurile semnate la Băcia și București, sîntem convinși că pășim pe calea înfăptuirii unei mari măsuri istorice: impunerea prin luptă a unui regim de libertate, de democrație reală. Acordul încheiat între cele 4 organizații își are originea în frământarea și acțiunea mulțimii muncitorești și țărănești, hotărâte să înfrunte prin toate mijloacele orice fel de aventură dictatorială reacționară. De la Tebea, din ținuturile lui Horea și ale lui Avram Iancu, luptătorii pentru libertate și dreptate socială, ne adresăm întregului popor muncitor din această țară și tuturor organizațiilor: partidul național-țărănesc, partidul radical-țărănesc, partidul social-democrat, partidul socialist-unitar, tuturor asociațiilor de meseriași, comercianți, funcționari, pensionari și intelectuali, precum și organizațiilor muncitorești, politice și sindicale să se alăture acțiunii noastre, pentru a înfăptui cu un ceas mai devreme adevăratul front popular între toate forțele democratice din România, singura chezășie a luptei pentru libertate și pace”.

Din textul unui interviu acordat presei de Nicolae Titulescu, la 18 iulie 1936

„Am considerat, ca o poruncă internă românească, că unul din cele mai bune mijloace de a păstra unitatea noastră națională este pacea.

Vrem pace. Pentru aceasta ne trebuie alianțe și amiciții cu toate popoarele, fără deosebire. Declar că oricine garantează hotarele României și pe acelea ale aliaților noștri este aliatul nostru de drept.

Eu nu cunosc o alegere între gloanțele care s-ar putea îndrepta spre țara noastră. Eu vreau ca România să trăiască. Și va trăi, căci acțiunea ei nu consistă în a substitui o ostilitate unei alte ostilități, ci în a suprapune o prietenie peste o altă prietenie”.

Din volumul lui Gh.I. Ioniță: „Maiorul post-mortem Constantin Burcă”. Editura militară, 1972, p. 84—86

„În urma unui foc concentrat al fasciștilor, superiori numeric și în dotarea cu armament, foc îndreptat împotriva mitralierei ce le bara înaintarea, comunistul Constantin Burcă a căzut la datorie, martori fiindu-i măslinii ce străjuiesc dealurile înșiruite pe direcția Montoro. Lovit drept în frunte de un glonț, el a fost găsit la căderea serii cu mîna încheștată pe arma automată. Era ziua de 25 decembrie 1936. Doar peste câteva luni de zile, comunistul Costache Burcă urma să pășească în cel de-al 25-lea an de viață...”

Înainte de părăsirea pozițiilor de luptă, voluntarii rămași în viață au ținut să se achite, în prag de seară, de obligația ultimă și cea mai dureroasă față de cei căzuți. În mare liniște, din poziții adăpostite, ei au săpat gropi sumare, în care au fost așezate pentru totdeauna trupurile neînsuflețite ale celor căzuți. Într-o asemenea groapă a fost înmormîntat și bravul fecior din Pașcani, comunistul Constantin Burcă. Nu a fost vreme de ceremonii, nu au fost condiții pentru a i se da onorurile binemeritate unui oștean căzut la datorie. Mihail Burcă s-a aflat lângă el în această clipă atît de dureroasă, ultima și cea mai grea dintre toate pe care le-a trăit alături de bunul său frate.

Rămas pentru vecie acolo, printre livezile de măslini ale Spaniei însingurate de fascism, Constantin Burcă devenea în acele clipe grele de restriște un simbol pentru fiecare voluntar care, la ceas de grea cumpănă, își căuta loc pentru ieșirea din încercuire.

Știrea căderii pe cîmpul de luptă a comunistului Constantin Burcă a îndurerat profund pe toți tovarășii săi de luptă și de idei. Faptele de vitejie ale acestui tînăr de 24 de ani, cu părul castaniu și ochi albaștri, cu înfățișare de moldovean blajin, dar în al cărui piept bătea o inimă înflăcărată, vor rămîne neșterse în amintirea celor ce l-au cunoscut, a tineretului, a comuniștilor, a întregului nostru popor”.

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Ce trăsături a avut dezvoltarea economică a României între 1934—1938?
2. În ce a constat linia tactică a P.C.R. de lăurire a Frontului Popular Antifascist și cum s-a militat pentru înfăptuirea ei?
3. Prin ce elemente valoroase s-a remarcat contribuția lui Nicolae Titulescu la fundamentarea politicii externe a țării în acei ani?
4. Nominalizați pe intelectualii de prestigiu care au adus contribuții la lupta democratică, antifascistă a poporului român.
5. Reconstituiți pe harta nr. 5 tabloul general al desfășurării mișcării muncitorești, revoluționare, antifasciste și antiimperialiste din România între anii 1934—1937.

ROMÂNIA ÎN TIMPUL DICTATURII REGALE (februarie 1938 — septembrie 1940)

1. Viața economică.
2. Dictatura regală și politica sa internă.
3. Mișcarea muncitorească și activitatea Partidului Comunist în anii dictaturii regale.
4. Politica externă.

Perioada din istoria României cuprinsă între anii 1938—1940 se caracterizează printr-o accentuare a complexității întrepătrunderii fenomenelor vieții politice interne și internaționale. Ea coincide cu ajunul și începutul celui de-al doilea război mondial, eveniment care a avut consecințe imediate și îndepărtate, de o semnificație istorică deosebită pentru destinele a numeroase popoare.

Pericolul extern iminent ce plana asupra României a ridicat acut în viața tuturor factorilor politici de răspundere problema concentrării tuturor eforturilor în direcția apărării integrității teritoriale, a independenței și suveranității țării. În aceste împrejurări, sarcini de primă importanță și complexitate au revenit forțelor patriotice, antifasciste, antihitleriste, în fruntea cărora se afla Partidul Comunist Român.

1. Viața economică. În perioada 1938—1940, economia capitalistă a României a intrat în ultima etapă a dezvoltării sale, atingând, în anul 1938, punctul ei culminant, în primul rând în privința creșterii producției industriale.

În acest timp a devenit tot mai accentuat procesul concentrării și centralizării capitalului. El se dezvoltă cu rapiditate, mai ales în sectorul industrial. Prin împletirea mereu mai strânsă a capitalului industrial cu cel bancar, s-a ajuns la creșterea rolului oligarhiei financiare, în frunte cu regele Carol al II-lea. Căutând să-și apere propriile lor interese economice și politice, grupările oligarhiei financiare, în care dominau magnați ca: *Malaxa, Aueschnit, Gigurtu, Mociornița* și alții, au determinat guvernele din această perioadă să ia măsuri prin care statul să intervină în economia țării, prin acordarea de avantaje industriei mari, efectuarea de comenzi, achiziționarea de mărfuri destinate în special armatei și exportului și lansarea unor împrumuturi în favoarea marilor societăți industriale și bancare.

Totuși, cu toată consolidarea poziției capitalului autohton, economia românească a continuat și în anii 1938—1940 să fie dominată în mare măsură de monopolurile străine. A crescut în acești ani în ritm rapid ponderea capitalului german, mai ales după ce, în martie 1939, statul român a încheiat cu cel de-al III-lea Reich un *Tratat economic*, prevăzând obligația României de a extinde culturile agricole necesare Germaniei, de a intensifica exploatarea petrolului și a minereurilor, de a permite pe teritoriul său activitatea unor întreprinderi mixte româno-germane, precum și alte obligații. Totodată, Tratatul prevedea că Germania va livra și echipament militar României, va construi în țara noastră antrepozite și silozuri, care în fond serveau tot intereselor economice ale Reichului.

Agricultura a rămas mai departe ramura de producție cea mai puțin dezvoltată a economiei românești; dăinuiau însă și în această perioadă dijma și munca

la tarla, care au fost impuse chiar țăranilor printr-un decret-lege special, elaborat în 1940. Aproape 77% din totalul gospodăriilor țărănești, care dețineau suprafețe pînă la 5 ha, erau în posesia doar a 33,3% din pămîntul proprietăților individuale, ceea ce sublinia insuficiența pămîntului pentru covârșitoarea majoritate a țăranimii. O analiză mai detaliată arată însă că aproape o jumătate de milion de gospodării, însumînd cel puțin 2—2,5 milioane de suflete, practic nu dispuneau decît de o bucată de pămînt pînă la 1 ha.

Toate acestea confirmă puternica înămițare a proprietății agrare și deplasarea majorității țăranimii în categoria semiproletară și săracă.

În schimb, categoria țăranimii înstărite, cu suprafețe între 10—50 ha, posedă mai mult de o cincime din totalul suprafețelor, iar marea gospodărie capitalistă-moșierească, cu peste 50 ha, deținea 18,3% din suprafața agrară.

Necesitățile economice interne și conjunctura internațională au dus la o creștere considerabilă a exportului de cereale, petrol și alte produse ale economiei românești, deși prețurile acestor produse pe piața mondială erau în continuă scădere. Spre sfîrșitul anului 1939, economia țării noastre a început să manifeste semnele unei vizibile înrăutățiri. *Finanțele* statului deveneau din ce în ce mai șubrede, iar *circulația monetară* prezenta simptomele unei grave inflații. Încercările guvernelor de a restabili echilibrul financiar al țării au rămas zadarnice.

2. Dictatura regală și politica sa internă. Folosindu-se de creșterea puterii economice a oligarhiei financiare, de slăbiciunea și lipsa de autoritate a partidelor politice burgheze, de nemulțumirea maselor populare și a cercurilor politice interne față de guvernul Goga-Cuza, precum și de gravele dezordine pe care le comiteau grupările fasciste, *Carol al II-lea a instaurat, la 10 februarie 1938, dictatura personală.*

În perioada dictaturii regale, adică din februarie 1938 și pînă în septembrie 1940, au avut loc o serie de schimbări și remanieri ale guvernelor. Exponente ale marelui capital, acestea au luat o serie de măsuri care îngustau sfera libertăților și drepturilor democratice, avantajînd marea burghezie comercială, industrială și bancară.

Noile norme ale vieții politice și economice din timpul dictaturii personale a regelui Carol al II-lea nu erau compatibile cu Constituția adoptată în 1923. De aceea, ca o primă măsură, s-a abolit vechea Constituție și s-a adoptat, în februarie 1938, o *Constituție nouă*, care consfințea dreptul regelui de a conduce în mod direct țara, restrîngea în mare măsură libertățile cetățenești, menținea Parlamentul ca organ legislativ, dar supus voinței monarhului, atribuia regelui întreaga putere executivă în stat, precum și dreptul de a fi în mod efectiv conducătorul suprem al armatei. În virtutea legilor elaborate sub regimul carlist, cenzura a devenit tot mai necruțătoare, iar atribuțiile organelor locale ale puterii au trecut în cea mai mare parte în competența organelor militare care preluaseră conducerea prefecturilor. Au fost dizolvate toate partidele politice, tolerîndu-se, totuși, foștilor lideri ai acestor partide să întreprindă anumite acțiuni opoziționiste. Prin restrîngerea atribuțiilor Parlamentului și prin dezbinarea și dizolvarea partidelor po-

Ziarul „Universul”, îndoliat, anunță asasinarea mișcească a primului ministru Armand Calinescu

litice, regele a subminat posibilitatea unirii forțelor națiunii pentru a respinge pericolul fascismului și hitlerismului, care amenința independența națională și integritatea teritorială a țării.

În locul vechilor partide burghezo-moșierești, regele Carol al II-lea a înființat, în decembrie 1938, un organism politic, intitulat *Frontul Renașterii Naționale*, pe care în 1940 l-a transformat în *Partidul Națiunii*, fără ca prin aceasta să poată asigura regimului său dictatorial o bază de masă.

Spre sfârșitul anului 1938 și în a doua jumătate a anului 1939, Garda de fier a pășit la acțiuni deschise împotriva dictaturii carliste, proferând amenințări la adresa regelui și asasinând pe primul ministru *Armand Călinescu*. Când Garda de fier s-a pregătit, cu ajutorul cercurilor hitleriste, să acapareze puterea în stat, Carol al II-lea, de acord cu majoritatea membrilor guvernului, a luat măsuri împotriva legionarilor, închizând o mare parte din căpeteniile acestora și omorând pe unii dintre ei, în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu.

Forțele democratice au susținut măsurile regelui și ale unor personalități politice cu vederi antifasciste, măsuri îndreptate împotriva legionarilor și a încercărilor acestora de a instaura dictatura fascistă, dar, în același timp, ele au dezaprobat și chiar s-au opus acțiunilor dictatoriale, antipopulare și antidemocratice luate de Carol al II-lea și guvernele regimului său de dictatură personală.

În vara anului 1940 însă, încercînd să atenueze conflictul cu Garda de fier, regele Carol al II-lea a trecut la o colaborare deschisă cu legionarii, mergînd pînă la includerea unora dintre căpeteniile lor în guvern. Această măsură a însemnat concomitent o concesie făcută Germaniei hitleriste care îi sprijinea pe legionari, sperînd că astfel va obține bunăvoința hitleriștilor și își va putea prelungi regimul său de dictatură. O astfel de orientare imprimată de Carol al II-lea avea să se repercuteze ulterior, cu consecințe păgubitoare, asupra vieții politice a României.

3. Mișcarea muncitorească și activitatea Partidului Comunist în anii dictaturii regale. Încă de la instaurare, dictatura regală a îndreptat ascuțișul măsurilor sale politice și juridice împotriva mișcării muncitorești, a forțelor democratice și în special a Partidului Comunist.

În condițiile noi, create prin instaurarea dictaturii regale, Partidul Comunist a căutat să mențină pe diferite căi un contact strîns cu cele mai largi mase ale popoului. Pentru realizarea acestui obiectiv, organizații de masă ca: *Uniunea Democratică*, *Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari*, *Frontul Plugarilor etc.*, urmînd indicațiile Partidului Comunist, au intrat în ilegalitate. Condițiile de desfășurare a activității revoluționare s-au agravat astfel în mod deosebit încă din momentul instalării dictaturii regale.

Prin eforturile organizațiilor îndrumate de comuniști, prin intermediul publicațiilor ilegale, ca „*Scînteia*”, „*Lupta de clasă*”, ca și prin folosirea presei legale, îndeosebi a ziarului P.S.D. „*Lumea nouă*”, Partidul Comunist a popularizat necesitatea luptei comune împotriva fascismului și hitlerismului, pentru menținerea libertăților și drepturilor democratice, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a țării noastre.

Participanți la greva de la fabrica „Birman” (1939)

Prin numeroase mijloace și căi de acțiune, Partidul Comunist a reușit să mobilizeze, în vara anului 1938, mase mari de muncitori împotriva intențiilor dictaturii regale de a dizolva sindicatele.

În ciuda voinței muncitorimii, organele dictaturii regale au desființat, în septembrie 1938, sindicatele și au creat în octombrie, același an, *breslele*, a căror activitate urma să se desfășoare sub controlul statului, deoarece ele erau concepute ca organizații pentru realizarea unei „colaborări de clasă” între muncitori și patroni.

Partidul Comunist a dat cuvânt de ordine membrilor săi și tuturor acelor care făcuseră parte din sindicatele revoluționare să intre în bresle și să activeze acolo în spiritul intereselor clasei muncitoare. Acțiunea desfășurată pe acest tărîm a cunoscut succese deosebite.

Paralel cu îndrumarea și conducerea diferitelor organizații de masă legale și ilegale, Partidul Comunist a căutat să-și consolideze propriile sale rînduri și să-și sporească forța numerică prin crearea de noi organizații într-o serie de întreprinderi și instituții administrative, în universități etc. El a organizat și condus în anii 1939—1940 o serie de greve, demonstrații și manifestații ale muncitorimii din întreaga țară. O amploare remarcabilă a avut la București și în alte centre ale țării marea demonstrație populară de la 1 mai 1939, în organizarea căreia un rol de seamă a avut, alături de alți activiști ai partidului, tovarășul *Nicolae Ceaușescu*.

Un moment important în ansamblul mișcării revoluționare l-a reprezentat reorganizarea *Uniunii Tineretului Comunist*, în fruntea căreia, din anul 1939, din însărcinarea P.C.R., s-a aflat tovarășul *Nicolae Ceaușescu*.

La conferința pe țară a P.C.R., ținută în februarie 1939, s-a precizat necesitatea organizării unor largi acțiuni de masă, în vederea apărării independenței na-

1 Mai 1939 în Capitala

Tovarășul Nicolae Ceaușescu în 1939

ționale și integrității teritoriale a României. Pentru a asigura apărarea patriei în împrejurările creșterii amenințătoare a pericolului hitlerist și revizionist, Partidul Comunist Român a lansat lozincă formării unui *Front Unic Național*, care să cuprindă toate forțele democratice și antifasciste ale poporului român.

Cu prilejul unor evenimente internaționale care agravau situația României, Partidul Comunist și-a intensificat eforturile pentru mobilizarea poporului, în vederea apărării patriei. Cînd armatele hitleriste au cîtropit Cehoslovacia și s-au apropiat astfel de granițele țării noastre, P.C.R. a desfășurat o largă acțiune de masă pentru susținerea morală și politică a armatei.

Largi acțiuni de protest au organizat comuniștii împotriva Tratatului economic româno-german din martie 1939 și, mai ales, împotriva Dictatului imperialist de la Viena. Pentru a cere abolirea Dictatului imperialist, numeroși membri ai Partidului Comunist și ai organizațiilor de masă aflate sub influența comuniștilor s-au găsit în primele rînduri ale marilor demonstrații și manifestații din diferite orașe ale țării, cum au fost cele de la Cluj, Sibiu, Timișoara, Arad, Satu Mare, Baia Mare, București, Iași.

Acțiunea Partidului Comunist pentru unirea tuturor forțelor patriotice într-un Front comun antihitlerist s-a izbit de ostilitatea grupărilor politice pro-germane.

Cu toate dificultățile pe care le-a avut de înfruntat, Partidul Comunist Român a reușit, în anii dictaturii regale, să facă față cu succes luptei pentru apărarea celor mai vitale interese ale muncitorimii, ale maselor în general, și pentru menținerea independenței naționale a țării.

Demonstrație la Cluj împotriva Dictatului fascist de la Viena din 30 august 1940

4. **Politica externă.** Acțiunile României pe plan extern au fost îndreptate spre menținerea păcii și statu-quo-ului, sprijinindu-se, în acest scop, în principal, pe alianțele tradiționale cu Franța și Anglia. Guvernul român a depus eforturi pentru consolidarea Micii Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice, ca organisme diplomatice menite să apere pacea în centrul și sud-estul Europei. În același sens, România a luat o atitudine hotărâtă împotriva dezmembrării Cehoslovaciei de către Germania hitleristă.

În octombrie 1938, guvernul român a refuzat să accepte propunerea guvernului polon de a participa la mutilarea Cehoslovaciei și totodată s-a arătat favorabil ideii de a permite aviației sovietice să treacă peste teritoriul țării noastre pentru a veni în ajutorul statului cehoslovac. Cu U.R.S.S., România a căutat, în general, și în această perioadă, să întrețină relații normale, această tendință devenind mai accentuată în vara anului 1939, când guvernul prezidat de *Armand Călinescu* a încercat, prin intermediul Turciei, să propună Uniunii Sovietice încheierea unui Pact de neagresiune.

Considerând că expansiunea hitlerismului spre răsărit constituia un pericol pentru independența națională și integritatea teritorială a țării noastre, unii membri ai guvernelor dictaturii regale cu vederi mai realiste, sprijiniți de numeroase forțe politice interne și de acțiunile maselor populare, au încercat să reziste măsurilor Germaniei de a subordona România din punct de vedere economic și politic. Cu toate acestea, la începutul anului 1939, datorită dezinteresului tot mai vădit pe care îl manifestau Anglia și Franța față de relațiile lor economice cu România și, ca urmare a creșterii curentului progerman în politica internă a țării noastre, guvernul a pornit pe calea unor noi concesiuni economice față de Reich, în-deosebi după încheierea, în 1939, a *Tratatului economic cu Germania*.

După invazia trupelor germane în Polonia, la 1 septembrie 1939, guvernul român a declarat țara noastră în stare de neutralitate, dar, deși neutră, România a acordat un mare ajutor poporului polonez, care-și apăra patria și care trăia o

Stirea

Deplângem jumătate Ardealul REZULTATUL ARBITRAJULUI PUTERILOR AXEI

**Comunicate și comentarii
privitor la mersul tratatelor
dela Viena**

Presă vremii înfiecează odiosul Dictat de la Viena din 1940

POPULAȚIA MAGHIARA DIN ARDEAL MANIFESTAND PENTRU INTEGRITATEA HOTARELOR ROMĂNEȘTI

MARI MANIFESTAȚII PATRIOTICE ÎN ARDEAL ȘI CAPITALA MANIFESTAȚIA DE LA CLUJ

MARI DEMONSTRATII DE PROTEST LA SIBIU

Sibiu, 1 Septembrie
Azi, Sibiu a trăit clipe de

Mare manifestație patriotică la Sebeș (Alba)

Sebeș, 3 Sept. dăruitor N. Chiră, dirigintele

Manifestație a populației din Cluj împotriva planurilor fasciste de revizuire a granițelor țării noastre

adevărată dramă națională. În acele împrejurări, aproximativ 100 000 de polonezi — militari și civili — și-au găsit refugiu și ospitalitate pe teritoriul României.

În perioada care a urmat dezmembrării Poloniei, situația României s-a înrăutățit și mai mult, ea devenind deosebit de îngrijorătoare, după ce Franța, principalul aliat al României, a fost copleșită, în mai-iunie 1940, de armatele hitleriste și a fost nevoită să capituleze.

În contextul internațional extrem de critic pe care l-am înfățișat, la 26 iunie 1940, pe baza notelor ultimative adresate României de către guvernul sovietic, teritoriul dintre Prut și Nistru (Basarabia), precum și partea de nord a Bucovinei au fost încorporate Uniunii Sovietice.

Acest act a fost folosit din plin de cercurile fasciste și prohitleriste, care au dezlănțuit o intensă propagandă împotriva U.R.S.S., acționând pentru împingerea României în brațele Germaniei hitleriste.

La începutul lunii iulie 1940, guvernul Gigurtu a renunțat la garanțiile franco-engleze, care, de altfel, se dovediseră lipsite de valoare practică, și a declarat că părăsește vechea orientare a politicii externe, orientându-se spre Axa Roma—Berlin. În aceeași lună, cercurile hitleriste au impus guvernului român începerea tratatelor cu Ungaria și Bulgaria, pentru a ajunge la o reglementare a relațiilor cu aceste țări, luând în considerare pretențiile teritoriale pe care ele le ridicau față de România.

Întrucât negocierile româno-ungare desfășurate la Turnu-Severin n-au ajuns la nici un rezultat, Germania hitleristă și Italia fascistă au silit România, la 30 august 1940, în cadrul unei întâlniri care a avut loc la Viena, să cedeze Ungariei partea de nord-vest a țării, cu o suprafață de 43 000 km², populată de aproximativ 2 600 000 de locuitori, din care cea mai mare parte o constituiau românii.

În acest moment greu pentru destinele țării sale, poporul român s-a găsit singur, fără nici un sprijin din afară.

Răpirea nord-vestului României prin *Dictatul fascist de la Viena* a stîrnit un val de proteste pe întregul cuprins al țării. Zile de-a rîndul, poporul român a clocotit de indignare împotriva Dictatului nedrept. La chemarea Partidului Comunist și a altor organizații patriotice, sute de mii de muncitori, țărani, intelectuali, funcționari, meseriași, soldați, ofițeri etc. au ieșit în stradă cerînd respingerea Dictatului de la Viena și retrocedarea nord-vestului României la patria mamă. Un mare răsunset au avut demonstrațiile organizate în întreaga țară pentru apărarea teritoriului național.

Ridicîndu-se cu toată energia împotriva Dictatului imperialist, masele populare înfierau în același timp guvernul și, în general, regimul dictaturii carliste, care s-a dovedit incapabil să apere independența națională și integritatea teritorială a țării noastre, slăbind în multiple forme capacitatea de rezistență a poporului român.

În urma tratatelor româno-bulgare, care s-au desfășurat în septembrie 1940, la Craiova, *regiunea din sudul Dobrogei, numită Cadrilater, a trecut în stăpînirea Bulgariei.*

Evenimentele interne și externe care au avut loc în anii 1938—1940 au zdruncinat din temelii edificiul șubred al monarhiei. Urît de popor și lipsit de autoritate politică și morală, regele Carol al II-lea a fost silit, la 6 septembrie 1940,

să abdice în favoarea fiului său Mihai, adevărata putere preluînd-o însă generalul Ion Antonescu, prim-ministru al guvernului alcătuit atunci. Fostul rege, Carol al II-lea, a trebuit să părăsească țara, marcînd prin aceasta falimentul și prăbușirea dictaturii regale.

Lectură

Din Apelul adresat de C.C. al P.C.R. întregului popor român, la 17 martie 1939

„Trupele de asalt ale lui Hitler au invadat Cehoslovacia și se găsesc la granița țării noastre. Întreg poporul să se pună în stare de alarmă. Singur P.C.R. a anunțat acest pericol cu ani înainte. Guvernele, partidele burgheze și întreaga presă reacționară au ascuns acest pericol. Hitler a făcut declarații solemne că va respecta independența Austriei și Cehoslovaciei. Le-a copleșit. Guvernul și întreaga presă ascund pericolul în fața poporului! P.C.R. dă alarma! Să fie pregătit la luptă întreg poporul român, pentru apărarea țării împotriva copleșitorilor fasciști! Hitler vrea să ne răpească grîul, petrolul și teritoriul. El vrea să ne arunce în robie.

Ridicați-vă la luptă de a împiedica orice capitulare. Să fie arestați toți agenții lui Hitler din țara noastră. Să fie aruncați din guvern, armată și întregul aparat de stat toți fasciștii și capitulanții.

P.C.R. declară: comuniștii vor lupta cu arma în mînă în primele rînduri. Uniți-vă cu toții într-un singur front puternic contra lui Hitler și aliaților săi revizionști. Impuneți guvernului să se unească cu acele forțe externe care sînt hotărîte să lupte contra agresorilor fasciști și să se folosească de avantajul vecinătății marii Uniuni Sovietice, care s-a declarat întotdeauna gata să apere țările amenințate de copleșirea fascistă”.

Din lucrarea „Pe făgașul tradițiilor frățești” de Ladislau Bányai, p. 227

„Semnarea Dictatului de la Viena a declanșat, începînd cu 31 august, în întreaga țară puternice mișcări de protest. La Cluj, demonstrația a continuat și în zilele următoare. Militanți ai Partidului Comunist Român, ai Frontului Plugarilor și ai Madoszului, intelectuali progresiști din diferite partide burgheze nefasciste au chemat peste tot masele să se unească într-un singur front de luptă, împotriva Dictatului de la Viena, pentru răsturnarea guvernului și instaurarea unui guvern de apărare a țării, care să asigure libertăți democratice și drepturi egale naționalităților conlocuitoare”.

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Caracterizați regimul politic instituit odată cu instaurarea dictaturii regale în România.
2. Ce linii de conduită a urmat politica externă a României în acei ani?
3. Nominalizați cîteva momente mai importante din lupta forțelor democratice, conduse de P.C.R., împotriva dictaturii regale, pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, pentru independența și integritatea țării.
4. Înfațișați momentele mai importante în care, în acei ani, tovarășul *Nicolae Ceaușescu* a adus contribuții de seamă la organizarea unor acțiuni democratice, antifasciste.
5. Reconstituiți pe harta nr. 5 tabloul general al desfășurării mișcării muncitorești, revoluționare, antifasciste și antiimperialiste din România în perioada februarie 1938—septembrie 1940.

DEZVOLTAREA CULTURII ÎNTRE ANII 1918—1944

Învățământul. Știința. Tehnica. Presa. Literatura. Artele

Constituirea statului național unitar român și schimbările care au avut loc în viața economică, socială și politică în perioada interbelică s-au reflectat și în domeniul culturii.

Noul cadru teritorial și politic, oferind condiții mai bune de dezvoltare a societății românești, a stimulat și făurirea unor remarcabile creații în domeniul vieții spirituale, a contribuit la dezvoltarea învățământului și a altor instituții culturale.

În același timp, ascuțirea contradicțiilor economice și social-politice și-a pus amprenta și asupra luptei de idei, în care s-au confruntat concepția materialistă și progresistă despre lume și societate promovată de Partidul Comunist Român și de alte organizații și cercuri democratice, pe de o parte, și concepțiile idealiste și reacționare, propagate de vîrfurile burgheziei și moșierimii, pe de altă parte. Această confruntare ideologică a atins punctul culminant în anii creșterii pericolului fascist și ai dictaturii militaro-fasciste. Spre cinstea intelectualității noastre, cei mai valoroși oameni de știință și cultură s-au situat pe poziții avansate, progresiste, unii dintre ei îmbrățișînd chiar concepția materialistă sau apropiindu-se de aceasta și militînd împotriva teoriilor retrograde, mistice, șovine sau cosmopolite promovate de reacțiune, îndeosebi de organizațiile fasciste, în frunte cu Garda de fier.

Un rol important în promovarea științei și culturii, în formarea cadrelor necesare tuturor compartimentelor vieții sociale, l-a avut **învățământul**.

După desăvîrșirea unității statului nostru național, învățământul de toate gradele a înregistrat importante progrese, școala și slujitorii ei ducînd mai departe, în condiții noi, tradițiile luptei pentru libertate. Dorința de învățatură a maselor populare a stimulat dezvoltarea învățământului, numărul școlilor, al cadrelor didactice și al elevilor crescînd simțitor. S-au adoptat legi și alte prevederi, în scopul organizării unitare a învățământului de pe întreg cuprinsul țării și a crescut durata *învățământului primar* obligatoriu de la patru la șapte ani. Totuși, învățământul primar nu a cuprins în întregime tineretul școlar, îndeosebi la sate. Ca urmare, analfabetismul nu a putut fi complet lichidat, o parte a populației nebeneficiînd de roadele științei de carte.

Învățământul secundar a asigurat tineretului mai ales o cultură generală. Acest învățământ era însă puțin accesibil maselor largi populare, din cauza taxelor ridicate, a manualelor scumpe, a numărului mic de locuri în internatele școlare.

O dezvoltare mai importantă au cunoscut școlile normale, destinate pregătirii învățătorilor.

Dezvoltarea industrială a României a făcut necesară o însemnată creștere a *învățământului profesional*, cuprinzînd școli de arte și meserii, licee industriale, comerciale etc., ceea ce a avut drept urmare formarea unor contingente de buni

specialiști cu o pregătire medie, din care s-au recrutat îndeosebi maiștri în diferite profesii.

Învățământul superior a făcut progrese deosebite. În perioada interbelică au fost create sau reorganizate o serie de instituții de învățământ superior, ca Universitatea din Cluj, Politehnica din Timișoara etc. Numeroase cadre didactice, cunoscute pe plan mondial pentru valoarea lor didactică și științifică, au ridicat nivelul învățământului nostru superior, unele domenii, ca cel medical, atingînd un nivel deosebit de înalt.

Un avînt remarcabil a cunoscut **știința**. Numeroase cercetări de valoare au fost efectuate în cadrul catedrelor universitare, precum și în institutele de cercetare.

În domeniul *științelor matematice*, savanți ca *Gh. Țițeica*, autorul unor teorii și lucrări de mare valoare în domeniul geometriei analitice, *Dim. Pompeiu*, *Traian Lalescu*, *Simion Stoilov*, *Miron Nicolescu* s-au afirmat nu numai în țară, ci au contribuit la dezvoltarea matematicii pe plan universal.

Științele fizice au fost reprezentate la un înalt nivel prin cercetările unor oameni de știință ca *Ștefan Procopiu*, *Horia Hulubei*, *Eugen Bădărău* și alții.

S-au dezvoltat, de asemenea, cercetările în domeniul *chimiei*, îndeosebi a celei industriale, în care s-au distins oameni de știință, ca *Gh. Spacu*, *C. Nenițescu*, *Eugen Angelescu* etc.

Întocmirea hărții geologice a României, legată de explorarea zăcămintelor miniere, punerea în valoare a marilor rezerve de sare, petrol, gaz metan, au constituit obiectul principalelor direcții ale *geologiei*, domeniu în care au desfășurat o prodigioasă operă savanți cunoscuți, ca *L. Mrazec*, *Gh. Munteanu-Murgoci*, *Sabba Ștefănescu* și alții. Institutul geologic a contribuit într-o măsură însemnată la dezvoltarea acestor cercetări.

Problemele *geografiei* au fost abordate în lucrările lui *Gheorghe Vîlsan*, *Simion Mehedinți*, *Vintilă Mihăilescu* și alții.

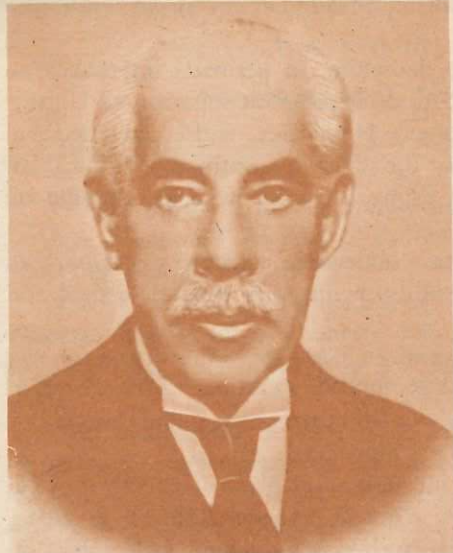
Științele biologice au cunoscut o înflorire remarcabilă, descoperirile din acest domeniu avînd o largă aplicare în diferitele ramuri ale științelor naturii, în agronomie, medicină etc., domenii în care s-au distins savanții *Emil Racoviță*, întemeietorul biospeologiei, *Grigore Antipa*, *Dimitrie Voinov*, *Ion Borcea* și alții. Instituții științifice, ca grădinile botanice din Cluj și din București, Institutul de cercetări agronomice, au dat un impuls de seamă acestor studii.

În domeniul *științelor agricole* s-au impus numele lui *Gh. Ionescu-Sisești*, *Tr. Săvulescu*, *M. Chirițescu-Arva* și alții.

O însemnată dezvoltare a cunoscut *medicina*, atît sub raportul cercetării științifice, cît și sub cel al îngrijirii medicale a populației, a cărei sănătate se afla într-o stare precară. În anii interbelici și-au continuat cercetările lor valoroase iluștrii savanți *Victor Babeș*, *Ion Cantacuzino*, fondatorul Institutului de seruri și vaccinuri care-i poartă numele, *Gheorghe Marinescu*, renumit neurolog, autorul unei lucrări de circulație mondială privind celula nervoasă și alții. Școala românească de endocrinologie, întemeiată de *C.I. Parhon*, a devenit cunoscută și apreciată în întreaga lume.

O dezvoltare deosebită au cunoscut *științele sociale*, care au reflectat frământările social-politice ale epocii. Au fost adîncite cercetările din domeniul *știin-*

Gheorghe Marinescu

Virgil Madgearu

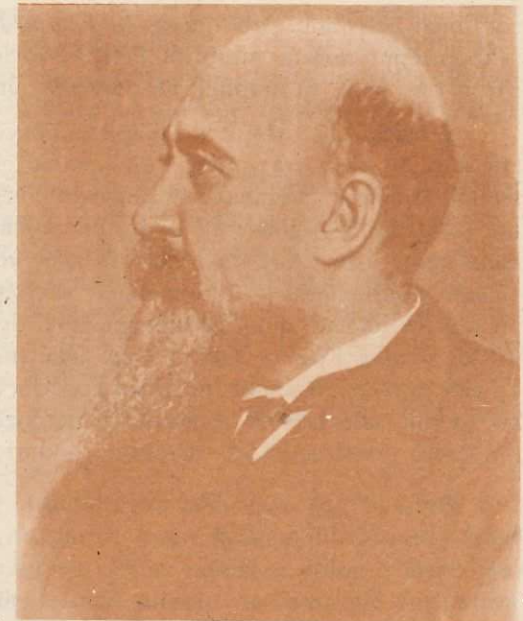
țelor economice, prin lucrări de economie generală, industrială, agrară, ca și prin studii de istorie și de gândire economică. Economii și sociologii au încercat să analizeze unele fenomene specifice acestei perioade, cum a fost criza dintre anii 1929—1933, s-au preocupat de problemele industrializării țării, ale reformei agrare, dar n-au ajuns la soluții unitare din cauza intereselor diferitelor clase sociale, grupuri și partide pe care le reprezentau. Dintre economii și sociologii acestei perioade amintim pe *Virgil Madgearu*, *Gheorghe Zane*, *Petre Andrei*, *Dimitrie Gusti*, *Gáll Ernő*, *Ștefan Zeletin*.

Filozofia românească a reflectat lupta dintre materialism și idealism. Deși sub raport cantitativ au precumpănit lucrările scrise de pe poziții idealiste, din punct de vedere calitativ s-au impus acele studii care reflectau concepția materialistă. Au fost combătute îndeosebi teoriile iraționaliste, mistice și chiar fasciste răspândite de câțiva preținși filozofi, ca *Nae Ionescu*. Pe pozițiile cele mai înaintate s-a situat concepția și activitatea Partidului Comunist Român, promovată în paginile unor publicații proprii, ca „Lupta de clasă”, precum și în presa aflată sub conducerea sau sub influența Partidului Comunist. De pe poziții materialiste și democratice și-au desfășurat activitatea filozofi care au combătut ideologia fascistă, ca *Athanase Joja*, *D.D. Roșca*, *Dan Bădărău* și, într-o anumită măsură, chiar *Mircea Florian* și *P.P. Negulescu*. Este perioada în care se face cunoscută activitatea desfășurată cu anumite limite de *Lucian Blaga*, autor al unui sistem filozofic original, raportat mai ales în domeniul filozofiei culturii.

Psihologia românească a fost ilustrată de lucrările valoroase ale lui *Constantin Rădulescu-Motru*, *Fl. Ștefănescu-Goangă* și *Mihail Ralea*.

Rodnice cercetări s-au întreprins în *pedagogie* — în strânsă legătură cu dezvoltarea învățămîntului — precum și în *științele juridice*, dintre juriștii de seamă ai epocii detașându-se numele lui *Nicolae Titulescu*, *Mircea Djuvara*, *Andrei Rădulescu* și alții.

Nicolae Iorga

Istoriografia a fost dominată de opera vastă a lui *Nicolae Iorga*, cunoscut nu numai în țară, ci și în lumea științifică internațională. El a abordat în primul rând istoria României, dar a lăsat lucrări de o deosebită valoare și în domeniul istoriei universale, al bizantinologiei, în istoria literaturii, a comerțului etc. Colecțiile de documente publicate de N. Iorga, ca și vasta sa sinteză de *Istoria Românilor*, publicată în zece volume, constituie opere de o deosebită valoare.

Activitatea sa de patriot democrat-burghez, de militant antihitlerist, apărător al suveranității naționale, i-a atras ura neîmpăcată a fascismului, în noiembrie 1940 el fiind asasinat de legionari, în complicitate cu agenți ai Gestapo-ului.

În domeniul istoriei vechi și al arheologiei s-a impus *Vasile Pârvan*, cu lucrarea sa fundamentală *Getica* și cu revista „*Dacia*”, înființată de el în 1924. O activitate rodnică au desfășurat și alți istorici, ca *Dimitrie Onciul*, *Constantin Giurescu*, *Ion Ursu*, *Petre P. Panaitescu*, *Andrei Oțetea*, *Constantin C. Giurescu* și alții. Cercetările istorice s-au dezvoltat și datorită activității desfășurate de o serie de institute de specialitate, precum și de reviste cu caracter istoric, cum au fost „*Revista istorică*” și „*Revista istorică română*”. Dar fenomenul nou din istoriografia românească, mai pronunțat în deceniul al patrulea al secolului al XX-lea, este apariția unor lucrări întemeiate pe concepția materialismului istoric, care premerg cercetărilor din zilele noastre. În această direcție sînt de menționat studiile lui *Petre Constantinescu-Iași*, ca și cele cu caracter complex — de istorie, sociologie și filozofie — ale lui *Lucrețiu Pătrășcanu*, remarcabil militant comunist, autor al unor lucrări de pătrunzătoare analiză istorică, precum „*Un veac de frământări sociale (1821—1907)*”, „*Problemele de bază ale României*” și „*Sub trei dictaturi*”.

Lingvistica românească a făcut și ea însemnați pași înainte, în diferitele sale ramuri: dialectologie, stilistică, gramatică, istoria limbii ș.a. S-au pus bazele unor ample lucrări, ca *Atlasul limbii române*, *dicționare* etc. În acest domeniu și-au

continuat activitatea laborioasă *Al. Philippide, Ovid Densușianu, Sextil Pușcariu* și și-au început cariera științifică *Emil Petrovici, Iorgu Iordan, Alexandru Rosetti*, a căror operă se va împlini în perioada următoare, în anii socialismului.

Tehnica. Cu toate condițiile economice și sociale inferioare, comparativ cu alte țări, în care era ținută România de clasele conducătoare și de capitaliștii străini, progrese însemnate se înregistrează în tehnică, unele dintre ele reprezentând contribuții originale ale poporului român la progresul tehnicii mondiale. Numele unor inventatori, ca *Henri Coandă*, unul din fondatorii aviației cu reacție, *George Constantinescu*, în domeniul sonicității, *Elie Carafoli* au intrat în rândurile creatorilor tehnicii mondiale, ducând mai departe tradițiile făurite în acest domeniu de *Traian Vuia* și *Aurel Vlaicu*. S-au impus, de asemenea, *Nicolae Profiri* — cu cercetări în domeniul mecanicii construcțiilor și betonului armat —, *A. Beley*, cu studiile sale privind rezistența materialelor, *Gh.Em. Filipescu*, cu cercetări în domeniul construcției de drumuri, poduri și căi ferate.

Presa. După încheierea procesului de formare a statului național unitar român, presa se diferențiază tot mai mult, în funcție și de apartenența ei la diferitele partide politice. Dintre ziarurile de mare tiraj amintim „Universul”, „Dimineața” și „Adevărul” — ultimul fiind o tribună a intelectualității democrat-burgeze. Existau numeroase și valoroase reviste de cultură, ca „Viața românească”, „Punct” etc. S-a dezvoltat, de asemenea, o bogată și variată presă în limbile naționalităților conlocuitoare. A avut loc și o perfecționare a mijloacelor de informare, de pildă, prin *radiodifuziune*, ale cărei emisiuni au început în țara noastră în anul 1928. Conținutul și orientarea acestor mijloace de informare erau, desigur, variate și inegale, iar calitatea publicistică lăsa adeseori de dorit. Situația a fost mult înrăutățită odată cu pătrunderea și manifestarea tot mai zgomotoasă a ideologiei fasciste. Ziare, cum au fost „Cuvîntul”, „Porunca Vremii” precum și unele reviste, ca „Gîndirea”, au propagat concepții reacționare, șovine, mistice. În acea perioadă, numeroase publicații situate pe poziții democratice au fost suprimate. Elementul cel mai valoros în domeniul presei românești din această perioadă îl constituie *presa comunistă*, care a continuat și a ridicat pe o treaptă superioară, în noile condiții istorice, cele mai valoroase tradiții ale presei muncitorești, socialiste și democratice din țara noastră. Între anii 1921—1944 au apărut aproape 500 de organe de presă legale și ilegale, editate sau îndrumate de Partidul Comunist Român. Cele mai importante au fost revista „Lupta de clasă”, întemeiată încă în anul 1920, iar după ilegalizarea Partidului Comunist Român, ziarul „Scînteia”, precum și o seamă de publicații culturale, pentru tineret, atât în limba română, cât și în limbile naționalităților conlocuitoare, cum a fost revista marxistă „Korunk” din Cluj (1926—1940), întemeiată de *Gaál Gábor*.

Publicațiile comuniste, editate în condiții deosebit de grele, de adevărat eroism și spirit de sacrificiu, s-au situat în primele rânduri ale marilor lupte sociale și politice din țara noastră. Dintre organele de presă comuniste din această perioadă amintim: „Bluze albastre”, „Clopotul”, „Cultura proletară”, „Reporter”, „Cuvîntul liber”, „Manifest”. Calitățile ziaristului, scriitorului și intelectualului comunist au fost întruchipate, în activitatea acestei presei, de *Alexandru Sahia*.

În anii dictaturii militarofasciste, în afara numeroaselor manifeste, a emisiunilor postului de radio clandestin „România Liberă”, a apărut ziarul cu același nume, care a chemat poporul la luptă pentru răsturnarea regimului antonescian și a vestit apoi declanșarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă la 23 August 1944.

Literatura română atinge, în perioada dintre cele două războaie mondiale, remarcabile culmi artistice. Desăvîrșirea unității politice a statului a favorizat această înflorire, creînd condiții materiale și spirituale superioare pentru manifestarea talentelor literare și artistice din întreaga țară, atât în limba română, cât și în limbile naționalităților conlocuitoare. Adîncirea contradicțiilor sociale și politice și-a găsit reflectarea și în creația literară și artistică. Dealtfel, cultura românească s-a menținut în ansamblul ei pe un făgaș democratic, cei mai valoroși oameni de litere și artă militînd consecvent pentru principiile democrației, progresului și păcii.

O dezvoltare cu totul remarcabilă a cunoscut în acea perioadă *proza*. Cel mai mare creator în acest domeniu a fost *Mihail Sadoveanu*, a cărui operă se ridică pe piscurile ei cele mai înalte, prin lucrări remarcabile, ca „Baltagul”, „Frații Jderi”, „Zodia Cancerului”, „Hanul Ancuței”. El a exprimat bucuriile și mai ales durerile poporului, a cîntat splendorile naturii patriei; romanele sale au fost traduse, în anii de mai târziu, în multe limbi străine. *Liviu Rebreanu* a creat mari fresce sociale și politice în cunoscutele romane „Pădurea spînzuraților”, „Răscoala”, „Ion”. Un alt remarcabil romancier din această epocă a fost *Cezar Petrescu*, cu valorosul său roman „Întunecare”. Lor li s-au alăturat *Camil Petrescu*, scriitor de mare finețe și profunzime, *Hortensia Papadat-Bengescu* etc.

Mihail Sadoveanu

Gaál Gábor

În *poezie* se afirmă cu originalitate și forță creatoare deosebite *Tudor Arghezi*, autorul „Cuvintelor potrivite“, care pune în valoare valențe expresive noi ale limbii noastre, prin vestitele sale „Bilete de papagal“ și „Tablete“. Arghezi și-a afirmat totodată în mod răspicat punctul de vedere înaintat în problemele culturale și sociale ale epocii. Un poet de seamă a fost *Lucian Blaga*, autor de poezii filozofice, caracterizate printr-o mare finețe artistică. Poezii de un deosebit rafinament și muzicalitate a creat *George Bacovia*. În aceeași perioadă se află în plină înflorire opera poetică a lui *Al. Philippide* și se conturează proeminent talentul lui *Mihai Beniuc*. Tendințe accentuate de înnoire a artei poetice a manifestat *Emil Isac*, a cărui activitate a fost legată de mișcarea socialistă. O literatură și publicistică profund angajate pe linia democrației se conturează de pe acum prin opera unor scriitori ca *Alexandru Sahia*, autor de nuvele și note de călătorie, prin activitatea profesorului comunist *Ilie Cristea*, militant pentru o cultură democratică destinată celor mulți, precum și prin lucrările unor scriitori din rîndurile naționalităților conlocuitoare, ca *Nagy István, Asztalos István, Alfred Margul Sperber, Kovács-Katona Jenő, Koós Károly* și alții.

În teoria și istoria literaturii înțelnim numele unor personalități remarcabile, ca *George Călinescu*, autorul unei monumentale și originale Istorii a literaturii române, *Eugen Lovinescu, Tudor Vianu*.

Prin bogata sa creație, prin confruntarea rodnică a unor tendințe și stiluri diferite, literatura română dintre cele două războaie mondiale s-a ridicat la un nivel de exprimare artistică de natură să o situeze alături de alte mari literaturi contemporane de prestigiu.

Liviu Rebreanu

Tudor Arghezi

Artele au cunoscut o dezvoltare remarcabilă în toate domeniile. *Arhitectura* a străbătut epoca unor înnoiri și construcții de amploare, cu deosebire în Capitală, unde se înalță, mai ales în centru, blocuri moderne, edificii publice, sediile unor ministere, bănci ș.a. Palatul Consiliului de Miniștri, Academia Militară, Facultatea de drept din București, Hotelul Carpați din Brașov sînt unele dintre realizările deosebite din acest domeniu. Arhitecții *Duiliu Marcu* și *Petre Antonescu* s-au afirmat prin concepția lor avansată, care s-a materializat în ansambluri și compoziții impunătoare.

Pictura continuă tradițiile clasice din perioada anterioară, căutînd totodată noi surse de inspirație sau modalități de exprimare, care păstrează și dezvoltă filonul realist, semnificația adînc umanistă a artei noastre naționale. Pictori reprezentativi ai acestei perioade, ca *Th. Pallady, G. Petrașcu, Nicolae Tonitza, Hans Mattis-Teutsch, Hans Eder*, au înfățișat pe pînzele lor lumea modestă a tîrgurilor și mahalalelor, imaginea suferințelor țaranului, dîrzenia prevestitoare de furtună a muncitorilor alături de gingășia copilăriei și de alte teme ale vieții sociale.

Sculptura a avut o dezvoltare deosebită, datorită în primul rînd creației lui *Constantin Brâncuși*, a cărui operă a intrat în tezaurul celor mai mari valori ale artelor plastice contemporane din întreaga lume. Sînt bine cunoscute lucrările sale „Coloana infinitului“, „Masa tăcerii“, „Poarta sărutului“, „Pașărea măiastră“ și altele.

Brâncuși sintetizează elementele artei noastre populare, pe care le ridică pe culmile expresiei universale, cu o îndrăzneală și o originalitate care impresionează profund. Arta sa duce departe în lume faima geniului artistic românesc. Lucrările lui *O. Han* (statuia lui Mihail Kogălniceanu), *R. Ladea, D. Paciurea, C. Medrea, I. Jalea* au contribuit și ele, în mare măsură, la afirmarea sculpturii românești.

Nicolae Tonitza

Constantin Brâncuși

„Masa tăcerii” de C. Brâncuși (Tg. Jiu)

Progrese însemnate face și *arta muzicală* românească, atât în compoziție cât și în interpretare. Geniul multilateral al lui *George Enescu* se afirmă cu toată strălucirea, lucrările sale intrând în repertoriul universal, unele fiind adevărate capodopere. La baza lor stă inspirația din folclorul muzical național, nu numai ca

George Enescu

limbaj, ci și ca esență artistică superioară. Amintim astfel sonatele pentru vioară, simfoniile, muzica de cameră, „*Suita sătească*” și monumentală operă „*Oedip*”, care a deschis căi noi de dezvoltare teatrului liric universal.

În perioada interbelică se dezvoltă activitatea unor instituții muzicale, ca *Filarmonica* din București, *Opera Română* din București și Cluj, *Orchestra simfonică Radio*, *Societatea corală Carmen* etc. În compoziție se afirmă talente deosebite, ca: *Mihail Jora*, *D. Cuclin*, *Tiberiu Brediceanu*, *Sabin Drăgoi*, *Dinu Lipatti*, în arta dirijorală *Ionel Perlea*, *Alfred Alessandrescu*, *George Georgescu* etc.

În general, bogata și valoroasa moștenire culturală a acestei epoci reprezintă o continuare a tradițiilor înaintașilor, fiind totodată o premisă a saltului pe care îl va realiza cultura din țara noastră în anii construcției socialiste.

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Arătați legătura dintre dezvoltarea economică și social-politică a României și creația științifică și culturală între anii 1918—1944.
2. Care au fost domeniile în care știința românească s-a afirmat cu mai multă vigoare?
3. Menționați principalii exponenți ai literaturii și artei din țara noastră în perioada interbelică.

ROMÂNIA ÎN ANII DICTATURII MILITARO-FASCISTE ȘI AI RĂZBOIULUI ANTISOVIETIC

1. Instaurarea dictaturii militaro-fasciste și urmările ei.
2. Lupta maselor populare, sub conducerea P.C.R., împotriva dictaturii militaro-fasciste și a războiului hitlerist.

---

1. **Instaurarea dictaturii militaro-fasciste și urmările ei.** Spre sfârșitul verii anului 1940, situația politică internă și internațională a României s-a agravat în chip îngrijorător. Pe plan intern, grupările politice prohitleriste, dar îndeosebi Garda de fier, se găseau în plină ascensiune spre putere. Acțiunea lor era favorizată și de mersul evenimentelor internaționale, în principal de creșterea forței militare și economice a Germaniei, care cotropise, împreună cu celelalte state fasciste, o mare parte din țările Europei, fără să întâlnească o rezistență hotărâtă, în afara celei opuse de armata Marii Britanii.

Pentru a extinde războiul în răsărit și a cuceri Uniunea Sovietică, Germania hitleristă avea nevoie să folosească poziția strategică, precum și potențialul economic și militar al României. Urmărind să subordoneze țara noastră intereselor și scopurilor sale agresive, Germania hitleristă a sprijinit grupările prohitleriste din România să acapareze puterea de stat.

Folosindu-se de ajutorul financiar și politic al cercurilor hitleriste și al virfurilor reacțiunii interne, grupările fasciste și profasciste din România au silit pe

Carol al II-lea, care, deși făcuse concesii economice Germaniei, nu se bucura totuși de încrederea ei, să aducă la cîrma țării, în ziua de 5 septembrie 1940, pe *generalul Ion Antonescu*.

A doua zi, acesta l-a silit pe Carol al II-lea să abdice. Astfel, la 6 septembrie 1940, a fost instaurată dictatura militarofascistă, constituindu-se un guvern, ai cărui membri erau recrutați din rîndul Gărzii de fier și dintre adepții lui Ion Antonescu. Acesta și-a luat titlul de „conducător al statului”, fiind totodată și prim-ministru.

Formarea guvernului antonescian a primit încuviințarea liderilor „partidelor istorice”, *I. Maniu* și *C.I. Brătianu*, care, cu consimțămîntul tacit al dictatorului Antonescu, au acționat ca o forță politică de rezervă, care să apară la suprafața vieții politice și să preia puterea în cazul în care războiul s-ar fi sfîrșit prin victoria Angliei și a aliaților ei.

Din momentul instaurării ei, dictatura militarofascistă a aplicat pe plan intern o politică antipopulară, lichidînd ultimele resturi ale libertăților și drepturilor democratice.

Dictatura a instaurat un regim de aspră teroare împotriva forțelor democratice, antifasciste, îndeosebi împotriva comuniștilor. Urmărind să înăbușe orice manifestare democratică și patriotică, dictatorul Antonescu și căpeteniile legionare au aruncat în închisori și în lagăre mii de luptători comuniști și antifasciști, supunîndu-i unui regim de exterminare. Numai sub zidurile celei mai fioroase închisori, *Doftana*, care s-a prăbușit în urma cutremurului din 10 noiembrie 1940, au pierit 14 luptători comuniști și antifasciști, printre care *Ilie Pîntilie*, membru al Comitetului Central al Partidului Comunist Român.

În anii următori, organele represive ale dictaturii militarofasciste au condamnat la moarte și executat o serie de comuniști, printre care: *Filimon Sîrbu*,

Crime săvîrșite de bandele legionare

Dr. Cornhauser, Ada Marinescu, Nicolae Mohănescu, soții Paneth, Petre Gheorghe, secretar al organizației P.C.R. Ilfov.

La șirul crimelor săvîrșite în timpul dictaturii antonesciene, în cîrdășie cu Gestapoul, s-a adăugat pogromul, organizat la Iași, unde au fost asasinați peste 2 000 de oameni, în cea mai mare parte evrei.

Numeroși alți cetățeni, fără deosebire de naționalitate, dar în special evrei, au fost internați în tabere de muncă.

De la pătrunderea cu violență în case particulare, cu scop de a prăda, continuînd cu exproprierea forțată, cu torturări și asasinare, continuînd cu șantaj, cu înscenările polițienești, legionarii au atins, prin acțiunile lor teroriste, neînchipuite culmi.

Prigoana fascistă a fost îndreptată împotriva tuturor forțelor patriotice, în primul rînd a clasei muncitoare și a Partidului Comunist Român, a celorlalte organizații politice patriotice, antifasciste, a intelectualilor și ofițerilor patrioți, care se pronunțau pentru apărarea suveranității țării, împotriva fascismului și a subordonării țării Germaniei hitleriste. Au fost elaborate legi dintre cele mai draconice, după modelul celor hitleriste, care prevedeau pentru orice împotrivire față de regimul fascist și războiul hitlerist sancțiuni grele, mergînd pînă la pedeapsa cu moartea.

În fața situației create, comuniștii din România, toți patrioții țării n-au dat nici o clipă înapoi, au acționat prompt — cît le-a fost cu putință — împotriva dictaturii militarofasciste. *Marea demonstrație din capitală — în cartierul Obor — de la 3 noiembrie 1940*, de pildă, a semnat riposta hotărîită a clasei muncitoare, a maselor largi față de regimul instaurat.

Răspunsul bandelor fasciste a însemnat năpustirea lor asupra fiilor devotați ai poporului român — comuniștii, precum și asupra altor luptători antifasciști: pe mulți dintre ei i-au asasinat mișelește, ca în cazul lui *Constantin David*, *Ocsko Tereza* etc., pe alții i-au schingiuit și terorizat bestial.

În același timp, legionarii s-au răfuit și cu oamenii politici burghezi care, în cursul activității lor, în anumite perioade, s-au situat pe poziții potrivnice Gărzii

Savantul Nicolae Iorga
asasinat de legionari

de fier și politicii expansioniste a guvernului nazist german. Continuând asasinatelor politice începute anterior (*I.G. Duca*, în 1933, *Armand Călinescu*, în 1939 ș.a.), la sfârșitul lui noiembrie 1940, grupuri din poliția legionară au împușcat, în închisoarea *Jilava* și în localul poliției din București, 67 de foști demnitari și funcționari superiori, printre care generalul *Gheorghe Argeșanu*, fost prim-ministru, care în timpul dictaturii regale a ordonat măsuri împotriva Gărzii de fier. În aceleași zile au fost asasinați, fiind răpiți din locuințele lor, cunoscutul istoric și savant de reputație mondială *Nicolae Iorga*, fost prim-ministru, profesorul universitar *Virgil Madgearu*, fost ministru național-țărănist, *Victor Iamandi*, fruntaș al Partidului Național-Liberal, fost ministru al justiției. Oameni nevinovați au fost ridicați de la casele lor, bătuți pînă la sînge, legați la stîlp și uciși.

De această perioadă se leagă și tristul deznodămînt al profesorului universitar *Petre Andrei* care, neputînd suporta urgia fascistă, a hotărît să-și pună singur capăt zilelor.

„Mi-e greu, mi-e foarte greu să mă despart de voi și de mama voastră — citim cu emoție în ultima sa scrisoare adresată familiei, impresionant rechizitoriu la adresa mișcării legionare. Împreună nenorocite mă silesc la aceasta. Tîm să știți însă că tatăl vostru nu are nici un fel de vină, nici pată, nici amestec în cele întimplate. Nu pot suporta să fiu ținut în moeirlă sub orice formă. Să nu credeți că fug de judecată și de aceea aleg acest mijloc. Nu, dar nu mai am nici o putere asupra celor care mi-au zdruncinat nervii în halul acesta. Am avut altă atitudine decît Garda de fier, dar nu am prigonit pe nimeni și nu am făcut nici un act urît. Nu pot să fiu însă umilit și degradat. De ce să fiu arestat? Dacă aș avea pe sufletul meu o cît de mică vină aș suferi orice, căci aș fi meritat. Dar așa? În cărțile scrise de mine apar clar atitudinea și concepția mea. Voi controlați și veți vedea!”

Crimele bestiale erau săvîrșite de bandele legionare cu asentimentul și încurajarea Germaniei hitleriste. *Himmler* scria, de pildă, lui *Horia Sima*, la 6 septembrie 1940: „*Pentru mine, în calitate de Reichsführer S.S. și șef al poliției germane, se înțelege de la sine că voi da în orice privință concursul meu, atît cu sfatul, cît și cu fapta, statului român și mișcării legionare*”.

Paralel cu desfășurarea acțiunilor teroriste și cu aplicarea măsurilor de jefuire a populației, legionarii, compromiși definitiv chiar în fața unor adepți care-i susțineau, s-au ridicat împotriva grupării lui *Ion Antonescu* pentru acapararea exclusivă a puterii. În acest scop, ei au dezlănțuit, cu ajutorul Gestapo-ului, între 22 și 24 ianuarie 1941, o *rebeliune*, în cursul căreia, constituiți în bande, au jefuit magazine, întreprinderi și instituții, au devastat case și au comis numeroase asasinat împotriva populației civile, a ofițerilor și soldaților.

Cu ajutorul armatei și al cercurilor hitleriste, care nu mai vedeau în legionarii compromiși forța capabilă să asigure conducerea statului, gruparea lui *Antonescu* a înăbușit rebeliunea legionarilor, a îndepărtat Garda de fier de la conducerea statului și a format un nou guvern din militari și tehnicieni, adepți ai politicii antonesciene. În acest fel, Germania hitleristă și-a asigurat posibilitatea de a folosi resursele materiale și umane ale României pentru scopurile sale agresive.

Dictatura antonesciană și-a legat definitiv soarta de aceea a regimului hitlerist. Hotărît să satisfacă interesele economice, politice și militare ale Germaniei, guvernul militar-fascist a acceptat, în octombrie 1940, *intrarea trupelor germane în România*, trupe care aveau să servească și ca bază de susținere a dictaturii antonesciene.

Pe această cale, Germania hitleristă și-a asigurat noi posibilități de a subordona România și a jefui bogățiile sale economice, capitalul german acaparînd piața românească și infiltrîndu-se puternic în toate ramurile industriei naționale.

După ce a subordonat din punct de vedere economic și politic România, Ungaria și alte țări din Europa, Germania nazistă, a cărei forță militară crescuse considerabil, a dezlănțuit împreună cu aliații săi, *la 22 iunie 1941, războiul cotropitor împotriva Uniunii Sovietice*.

În prima etapă a ostilităților, mașina de război hitleristă a înfrînt rezistența eroică a armatelor sovietice, ajungînd pînă la începutul anului 1942 la porțile Moscovei, creînd un cerc de foc în jurul Leningradului, apropiindu-se apoi de Munții Caucaz și încercînd să distrugă orașul Stalingrad.

Împotriva invaziei hitleriste, Partidul Comunist al Uniunii Sovietice a mobilizat un uriaș potențial economic, militar și moral. Cu sprijinul neprecupețit al întregului popor, Armata Roșie a organizat o largă contraofensivă, dînd lovituri nimicitoare inamicului. În marile bătălii de la Moscova, Leningrad, Stalingrad, Odesa, Sevastopol și în alte puncte strategice, ostașii sovietici, susținuți de partizani și de populația civilă, s-au luptat vitejește, acoperindu-se de glorie împotriva dușmanului, pe care l-au silit să se retragă. Lupta dîră a popoarelor sovietice pentru înfrîngerea armatelor cotropitoare a făcut să crească speranța popoarelor din întreaga lume. Într-o serie de țări, ca: România, Franța, Iugoslavia, Polonia, Cehoslovacia, Austria, a început o largă mișcare de rezistență. În avangarda luptei pentru nimicirea hitlerismului au stat consecvent popoarele sovietice.

O importanță hotărîtoare în marea bătălie împotriva forțelor militare fasciste a avut-o coaliția antihitleristă formată în anul 1941, din care au făcut parte U.R.S.S., Anglia, S.U.A., China, Franța și alte țări.

În cadrul luptei duse de această coaliție de state pentru zdrobirea dușmanului comun, povara cea mai grea a fost suportată de U.R.S.S.

În războiul antisovietic a fost angajată și România, alături de Germania, deși scopurile cotropitoare ale acestui război au fost cu totul străine poporului român.

Împinsă departe de hotarele patriei sale ca să lupte pentru interese străine, armata română a suferit pierderi grele. Acestui război i-au căzut victime peste două sute de mii de morți, răniți și dispăruți, care au îndoliat nenumărate familii. Totodată, flăcările războiului au mistuit imense bogății materiale, provocînd grave prejudicii economiei naționale românești și mari greutăți materiale și morale poporului român.

2. Lupta maselor populare, sub conducerea P.C.R., împotriva dictaturii militarofasciste și a războiului hitlerist. Instaurarea dictaturii militarofasciste și întregul cortegiu de suferințe pe care le-a adus țării și poporului român au stîrnit ura neîmpăcată a maselor largi populare. Împotriva dictaturii antonesciene și a cotropitorilor hitleriști s-au ridicat muncitorii, țărani, intelectualii, funcționarii, meseriașii, ca și cercurile largi ale burgheziei care sufereau de pe urma acaparării economiei românești de către capitalul german.

Imediat după acapararea puterii de către I. Antonescu, Partidul Comunist și-a precizat poziția față de dictatura militarofascistă. El a editat, la 10 septem-

brie 1940, un document intitulat „Punctul nostru de vedere“, în care a demascat dictatura antonesciană, arătând pericolul pe care îl prezenta pentru situația maselor populare și pentru interesele naționale românești. Fiecare pas pe care dictatura militarofascistă îl făcea în direcția subordonării economice și politice a României față de interesele Germaniei era aspru înfierat de către comuniști.

Pînă la izbucnirea războiului antisovietic, Partidul Comunist și-a fixat punctul de vedere asupra evenimentelor interne și externe în două documente de mare importanță, și anume în *Platforma din decembrie 1940* și în aceea din *ianuarie 1941*.

Tactica de luptă, obiectivele și mijloacele de acțiune ale Partidului Comunist împotriva dictaturii militarofasciste și a războiului hitlerist au fost fixate în *Platforma program din 6 septembrie 1941*. Acest document, intitulat semnificativ „Lupta poporului român pentru libertate și independență națională“, preciza că eforturile maselor largi populare trebuie să se îndrepte spre îndeplinirea următoarelor obiective: răsturnarea dictaturii militarofasciste, încetarea războiului antisovietic și participarea la lupta împotriva Germaniei hitleriste, formarea unui guvern al independenței naționale, alcătuit din reprezentanții forțelor patriotice, eliberarea nord-vestului țării de sub ocupația horthystă și abolirea Dictatului de la Viena, înfăptuirea de reforme democratice etc.

Pentru realizarea acestor obiective, Partidul Comunist Român declara că era gata să colaboreze cu toate forțele politice, dacă acestea erau hotărâte să ducă lupta împotriva cotropitorilor hitleriști pînă la izgonirea lor din țară. Ca forme de acțiune care să asigure îndeplinirea obiectivelor prevăzute în *Platforma din 6*

Sabotaj efectuat de muncitori la transporturile militare în vara anului 1944

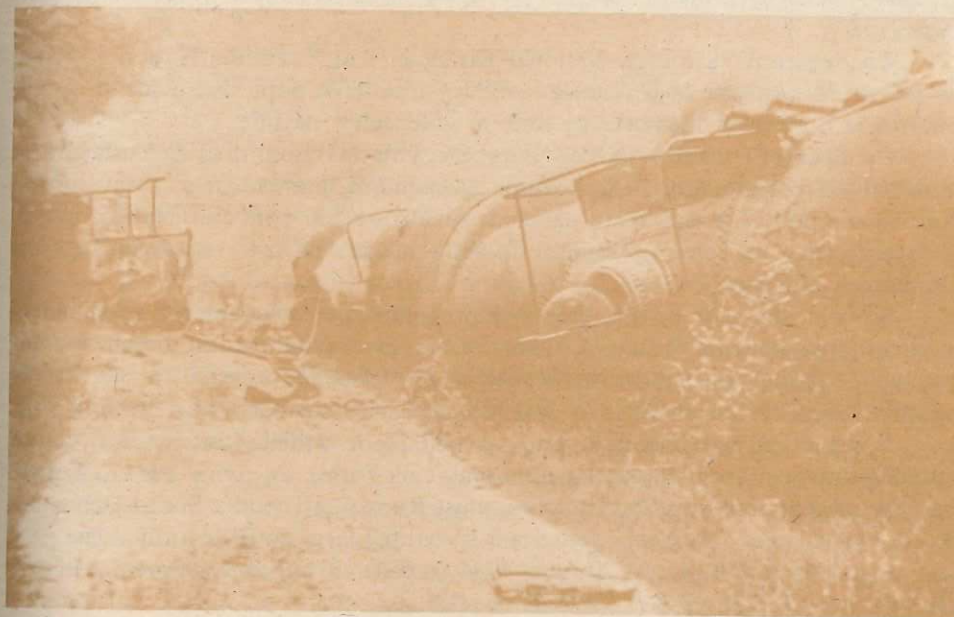
septembrie 1941 se preconizau: sabotajul producției de război, împiedicarea transporturilor de soldați și material de război pentru front și organizarea luptelor de partizani.

Riscîndu-și libertatea și adeseori viața, comuniștii, uteciștii și alți numeroși patrioți, aparținînd sau nu vreunui partid politic, organizau curajoase *acțiuni de sabotaj împotriva mașinii de război hitleriste*.

Printre cele mai răsunătoare acțiuni de sabotaj se numără incendierea depozitului de armament de la *Mogoșoaia*, distrugerea depozitelor militare de la *Bîrlad*, aruncarea în aer a depozitelor de muniții de la periferia orașului *Buzău*, incendierea Arsenalului militar de la *Tîrgoviște*, distrugerea proiectilelor de artilerie de la Uzina de armament *Mîrșa* de lângă Sibiu etc.

Deși în condiții foarte grele, muncitorii din *București, Arad, Reșița, Galați, Brăila, Ploiești*, precum și din alte localități au organizat demonstrații, greve și alte acțiuni de protest împotriva samavolnicilor dictaturii militarofasciste și ale hitleriștilor.

Loviți de consecințele economice și politice ale dictaturii militarofasciste, ale ocupației hitleriste și ale războiului, numeroși oameni de știință, profesori, scriitori, studenți, funcționari, medici, avocați, mici comercianți și mici meseriași s-au ridicat împotriva fascismului, luînd parte la mișcarea de rezistență antihitleristă, în forme și prin mijloace diferite. Lupta revoluționară a întregului popor a creat condițiile necesare în care Partidul Comunist a reușit, în anul 1943, să organizeze *Frontul Patriotic Antihitlerist*, din care făceau parte, pe lângă *Partidul Comunist*, și alte organizații democratice antifasciste, ca: *Frontul Plugarilor, Uniunea*

Sabotaj muncitoresc asupra transportării de produse petroliere românești pentru frontul hitlerist (1944)

Manifestul Frontului Unic Muncitoresc
difuzat la 1 Mai 1944

FRĂȚI MUNCITORI ȘI FIȘERI MUNCITORE!
Puneți-vă în fruntea luptei de eliberare și pentru pacea generală! Luptați în
lași, pe o singură față și prin luptă pentru a le împingea. Acțiune imediată!

Ziua de lucru de 8 ore!
Sprijin imediat a salariaților pe măsura competenței;
Imediată demilitarizare a întreprinderilor;
Asigurarea dreptului la liberă organizare sindicală și politică;
Libertatea de gândire, de scrieră și de cuvânt;
Eliberarea tuturor celor ținuți sau internați pentru convingerile lor și
pentru lupta patriotică anticapitalistă;
Autonomia și reorganizarea Asigurărilor Sociale sub control muncitoresc;
Școală gratuită, spitale gratuite, facuzițe gratuite și îngrijire pentru toți
cei ce muncesc.

ROMÂNII!
Faceți pe care vă așteptați să o faceți pentru victoria prin luptă populară,
care trebuie să se încheie prin pacea generală.
Măcarțăm în strigăte unanime în Front Unic, în care se potrivește
la ziua de 1 Mai, ziua de luptă și de apăsare, muncitorilor organizati,
unii alături, unii prin înfruntarea lor, ca să se înfrunte clasa muncitoare,
pe tot muncitorii organizați și neorganizați, țărani, poporului român, toate clasele și
straturile țării, toate partidele și organizațiile, indiferent de culoarea politicii,
credința și apartenența socială, la lupta hotărâtă pentru:

Pace imediată.
Răsturnarea guvernului Antonescu, formarea unui guvern
național, din reprezentanții tuturor forțelor antihitleriste;
organizarea armatei hitleriste din țară, subterană și dintr-o
parte mare din război germană;
Sprijinirea Armatei Roșii eliberatoare;
Alianță cu Uniunea Sovietică, Anglia și Statele Unite,
pentru o Românie liberă, democratică și independentă;
Eliberarea 1 Mai, ziua de luptă în semnul păcii și de unire
a clasei muncitoare!

1 Mai 1944

FRONTUL UNIC MUNCITORESC

CITEȘTE! ...și dă-l mai departe!

Patrioților, Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari din România, iar mai târziu, Partidul Socialist-Tărănesc, precum și unele organizații ale Partidului Social-Democrat.

Conducătorii Partidului Național-Tărănesc și ai Partidului Național-Liberal au refuzat să participe la Frontul Patriotic Antihitlerist, fapt care a stîrnit nemulțumirea a numeroși membri de rînd ai diferitelor partide.

Conducătorii acestor partide burgheze s-au mărginit doar la desfășurarea unor acțiuni protestatare, ca întocmirea de memorii înaintate regelui sau lui Ion Antonescu, prin care urmăreau să se desolidarizeze de politica dictaturii militarofasciste, spre a-și crea posibilități de activitate în viitor, în caz de înfrîngere a Germaniei hitleriste.

Situația din ce în ce mai grea a țării noastre, precum și mersul evenimentelor internaționale, care făceau să apară tot mai evident falimentul dictaturii antonesciene, au determinat gruparea liberală a lui Gheorghe Tătărescu să accepte anumite contacte cu P.C.R., în vederea unei viitoare colaborări antihitleriste.

Succesul cel mai important care s-a obținut în acțiunea forțelor democratice, antidictatoriale și antihitleriste l-a reprezentat realizarea, în aprilie 1944, a Frontului Unic Muncitoresc între Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat. Acest Front Unic — coloană vertebrală a coaliției largi de forțe antifasciste — a stat la temelia înfăptuirii, la 20 iunie 1944, a Blocului Național Democrat din care făceau parte P.C.R., P.S.D., P.N.Ț. și P.N.L.

Concomitent cu obținerea acestor remarcabile succese, Partidul Comunist a desfășurat o largă activitate în rîndul armatei, întărind legăturile cu forțele mili-

tare, inclusiv cu o serie de generali și ofițeri din comandamentele superioare; în același timp au fost stabilite contacte cu cercurile Palatului regal, care erau acum îngrijorate de evoluția evenimentelor și se temeau de răspunderea ce apăsa pe umerii lor, ca urmare a politicii duse alături de Ion Antonescu. O amploare cu totul deosebită a luat-o acțiunea de constituire în întreaga țară a formațiunilor patriotice de luptă, reprezentînd forța înarmată a clasei muncitoare, a poporului.

Anilor 1943—1944 le aparțin unele inițiative ale oamenilor politici din România — îndeosebi reprezentanți ai partidelor „istorice” — de a purta o serie de tratative diplomatice la Cairo, Madrid, Londra, Lisabona, Stockholm și în alte centre, în ideea scoaterii României din războiul hitlerist. Deși nefructuoase în cele din urmă, inițiativele amintite dovedeau o anumită grijă a acestor cercuri pentru soarta României, mult agravată de desfășurarea războiului în care fusese antrenată.

Trăsătura distinctă a acțiunii P.C.R., în anii 1943—1944, a constituit-o preocuparea pentru unirea tuturor forțelor patriotice naționale. Așa cum se arată în Programul Partidului Comunist Român, „datorită acestei activități s-a realizat o largă coaliție a tuturor celor care se pronunțau, într-o formă sau alta, pentru răsturnarea dictaturii militare-fasciste, ieșirea din războiul antisovietic și alăturarea la coaliția antihitleristă”.

Politica antinațională a dictaturii militarofasciste, jefuirea bogățiilor naționale de către Germania hitleristă au dus la crearea unei situații deosebit de grave în economia țării. Creștea nemulțumirea generală și ura împotriva guvernului de dictatură militarofascistă și a Germaniei hitleriste, se afirma tot mai pregnant voința întregului popor de a lupta cu toate forțele pentru a pune capăt situației create.

În același timp, pe plan internațional, evenimentele evoluau tot mai mult în favoarea forțelor antifasciste aliate. Succesele strălucite ale armatelor sovietice — care au dus greul războiului, aducînd contribuția cea mai importantă la înfrîngerea Germaniei hitleriste — exercitau o influență puternică asupra desfășurării generale a luptei antifasciste.

Debarcarea aliaților occidentali în Franța, la 6 iunie 1944, și succesele înregistrate pe diferite fronturi împotriva armatelor hitleriste au avut, de asemenea, o influență puternică asupra cursului războiului. Lupta antifascistă dusă de popoarele Europei, mișcarea de partizani ce dădea puternice lovituri mașinii de război hitleriste, forțele populare în plină efervescență revoluționară au adus o contribuție de mare însemnătate la cauza generală a victoriei în războiul antifascist.

În vara anului 1944, trupele sovietice dădeau lovituri grele armatelor hitleriste, intrînd în cursul luptelor și pe teritoriul României. În acele împrejurări, Germania hitleristă și guvernul antonescian se pregăteau să ia măsuri extreme, să organizeze mobilizarea generală a forțelor în vederea întăririi pe teritoriul românesc a rezistenței împotriva înaintării armatelor sovietice. Împiedicarea acestor planuri de continuare a războiului împotriva Uniunii Sovietice, trecerea la răsturnarea regimului militarofascist din România și întoarcerea armelor împotriva trupelor hitleriste deveniseră o necesitate istorică, un imperativ pentru grăbirea

victoriei Coaliției antifasciste. *Marele merit al partidului nostru constă în faptul că în aceste împrejurări a știut să-și organizeze propriile rinduri, să întărească colaborearea cu celelalte forțe, inclusiv cu forțele armate, și să treacă la atacul decisiv, dovedindu-se la înălțimea misiunii sale istorice de apărare a intereselor naționale ale întregului popor.*

Lectură

Din Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism

„Politica de cedare și capitulare în fața Germaniei pe plan internațional, cât și politica antinațională a cercurilor celor mai reacționare din România, instaurarea dictaturii militarofasciste, în septembrie 1940, au deschis calea aservirii complete a țării noastre de către Germania hitleristă. A început cea mai neagră perioadă din istoria modernă a României”.

Dintr-un raport al organelor Gestapoului din vara anului 1944

În România „evoluția politicii interne din ultimele săptămâni arată clar o trecere a tuturor opozițiilor spre stînga, cu preluarea conducerii acestei opoziții de către Partidul Comunist”.

Din Manifestul Frontului Unic Muncitoresc de la 1 mai 1944

„În plin război, clasa muncitoare din România își afirmă de acest 1 Mai cerințele ei de viață, pe care numai unită și prin luptă poate să le impună.

Aceste cerințe imediate sînt:

Ziua de lucru de 8 ore, sporirea imediată a salariilor pe măsura scumpetei, imediata demilitarizare a întreprinderilor, asigurarea dreptului la libera organizare sindicală și politică, libertatea de gîndire, a scrisului și a cuvîntului, eliberarea tuturor celor închiși sau internați pentru convingerile lor și pentru lupta patriotică antihitleristă; autonomia și reorganizarea Asigurărilor Sociale sub control muncitoresc; școala gratuită, spitale gratuite, locuințe ieftine și igienice pentru toți cei ce muncesc.

ROMÂNII! Pacea pe care întreaga națiune o dorește trebuie cucerită prin lupta poporului, care trebuie să ia în propriile sale mîini soarta sa. Muncitorimea în front unic își strînge astăzi rîndurile, la noi ca pretutindeni. În ziua de 1 Mai, ziua ei de luptă și de speranțe, muncitorimea organizată unită, de la comuniști la social-democrați, cheamă întreaga clasă muncitoare, pe toți muncitorii organizați, întreg poporul român, toate clasele și păturile sociale, toate partidele și organizațiile, indiferent de culoarea politică, credința religioasă și apartenența socială la lupta hotărîtă pentru:

Pace imediată, răsturnarea guvernului antonescian, formarea unui guvern național din reprezentanții tuturor forțelor antihitleriste, izgonirea armatelor hitleriste din țară, sabotarea și distrugerea mașinii de război germane...”

Din memoriul unui grup de 65 de slujitori ai școlii superioare românești adresat, în aprilie 1944, dictatorului Ion Antonescu

„Poporul român, sleit de un război prea lung față de puterile lui, nu se mai poate bate. Coborîți în stradă și întrebați trecătorii, mergeți în sate și orașe, ascultați glasul poporului. Pretutindeni, veți vedea deznădejdea în ochi și același răspuns: NU!

Pentru ce să mai luptăm? Interesele vitale ale statului și poporului nostru cer imediată încetare a războiului, oricare ar fi greutățile acestui pas. Sacrificiile pe care România ar trebui să le facă vor fi incomparabil mai mici și mai puțin dureroase decît continuarea războiului”.

Din romanul autobiografic al Ecaterinei Lazăr „Aveam optsprezece ani”, Editura Albatros, 1974, p. 220—221 și p. 294—295

„— Ești acuzată de activitate comunistă; recunoști învinuirea?

— Da, o recunosc și nu-mi este rușine.

— Ești acuzată de împrăștiere de manifeste; recunoști?

— Recunosc.

— Ești acuzată de agitație împotriva războiului.

— Am făcut ce mi-a dictat conștiința.

— Ești acuzată de activitate subversivă împotriva statului; ce ai de spus?

— Dacă statul sînt cei ca dumneavoastră, atunci da, am făcut și acest lucru, dar...

— Gura —, mi-o tăie judecătorul, apoi a strigat: — Cunoști legile statului cu privire la aceste infracțiuni?

— Nu-mi pasă de legile dumneavoastră!

Judecătorul m-a ținut cu o privire ce ar fi vrut să mă nimicească.

Deliberarea a fost uimitor de scurtă. La întoarcerea completului de judecată, oamenii s-au ridicat din nou în picioare. S-a dat citire hotărîrilor în cazurile ce s-au judecat în ședința aceea. Anii grei de temniță erau împărțiți cu generozitate. Ca trăsnetul a căzut peste întreaga sală sentința pronunțată asupra mea:

— În baza Decretului Lege nr. 296/1941, articolul 1, litera h, prin sentința nr. 1405, condamnată la moarte prin împușcare. Termen de execuție, 8 iunie 1942.

Dar viața nu stă pe loc, și anii au trecut. Am muncit unde a fost nevoie. Mi-am întemeiat o familie, am un soț și trei copii, nepoți, care zburdă în jurul meu. Îi privesc, uneori poate îi invidiez puțin, dar nu le-aș dori să treacă prin ce-am trecut eu la vîrsta lor. Doresc, în schimb, să cunoască pasiunea, dragostea și dăruirea pentru un ideal, pentru oameni!”

Din volumul „Józsa Béla, de I. Micu și A. Simion, București, 1971, p. 83 și 85

„O noapte cumplită, dureros de lungă. Din cînd în cînd mai scotea cîte un cuvînt, o frîntură... Știa că moare. Ar fi dorit să-și vadă familia. Vorbea foarte încet. Abia mai putea fi auzit. Vorbea despre o țară a libertății, în care oamenii trăiesc în pace și fericire. La un moment dat, cuvintele lui au devenit foarte clare: „Victoria va fi a noastră... numai a noastră poate fi... numai a noastră”. Apoi a tăcut, pierzîndu-și cunoștința. Și-a mai revenit o singură dată, pentru cîteva secunde, manifestîndu-și dorința să vadă lumina soarelui. A voit să se ridice, dar a căzut înapoi pe pernă. Puterile îl părăseau. O ultimă zvîrcolire și inima sa mare și nobilă a încetat să mai bată. Toți cei prezenți în cameră plîngeau. Pe certificatul de deces, la cauza morții, a fost scris: „Pneumonie”. Nici un cuvînt despre tortura la care a fost supus, despre rănile provocate de anchetatori. „Pneumonie”. Trebuia o „acoperire” pentru călăi. Și au recurs la aceasta.

Așa a fost ucis de călăii horthyști eroul clasei muncitoare Józsa Béla. Comunistul care credea neclintit în victoria progresului și democrației asupra reacțiunii, în venirea unor vremuri cînd steagul socialismului va flutura triumfător pe pămîntul României.

Lumina pe care a visat-o pînă în ultimele clipe ale vieții sale a răsărit. În România socialistă naționalitățile conlocuitoare: maghiari, germani, sași etc., umăr la umăr, înfrății cu poporul român, își construiesc propriul lor viitor și destin. Acest minunat fiu al Partidului Comunist Român, care a plătit cu jertfa supremă pentru idealurile sale de libertate, omenie și comunism, va rămîne veșnic în amintirea poporului, care prin însăși existența sa socialistă a ridicat un monument minunat martirului Józsa Béla”.

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Prin ce s-a deosebit dictatura militarofascistă de dictatura regală?
2. Care au fost consecințele instaurării dictaturii militarofasciste asupra situației maselor muncitoare?
3. În ce mod a acționat clasa muncitoare împotriva dictaturii antonesciene și a agresorului hitlerist? Dar alte clase și pături sociale?
4. Cum a exercitat P.C.R. rolul de inițiator, organizator și conducător al mișcării de rezistență națională antifascistă?
5. Care era situația forțelor de rezistență națională antihitleristă din România în vara anului 1944?

REVOLUȚIA DE ELIBERARE NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ, ANTIFASCISTĂ ȘI ANTIIMPERIALISTA

„Înfăptuirea victorioasă a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul aniversării a 60 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român — a deschis o nouă eră în procesul luptelor revoluționare, în istoria patriei noastre.”

Obiectivul fundamental al revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, începută la 23 August 1944, l-a constituit răsturnarea regimului dictatorial militar-fascist și scoaterea țării din aventura războinică purtată alături de Germania hitleristă iar insurecția națională, armată, antifascistă și antiimperialistă a fost mijlocul cel mai potrivit prin care Partidul Comunist Român și celelalte forțe ale mișcării de rezistență antifascistă au considerat că pot atinge cu maximă eficiență acest obiectiv.

INSURECȚIA DIN AUGUST 1944. PARTICIPAREA ROMÂNIEI LA RĂZBOIUL ANTIHITLERIST

1. Desfășurarea revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă.
2. Însemnătatea internă și internațională a insurecției.
3. Participarea României la războiul antihitlerist.

În vara anului 1944, atât condițiile de ordin intern, cât și împrejurările externe erau favorabile declanșării luptei pentru răsturnarea dictaturii militar-fasciste antonesciene și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste. Realizarea unei largi coaliții de forțe antifasciste, avînd la bază unitatea de acțiune a clasei muncitoare, întruchipată în Frontul Unic Muncitoresc, asigura baza social-politică necesară desfășurării cu succes a luptei de eliberare a patriei. Pe de altă parte, succesele obținute de glorioasele armate sovietice pe frontul antihitlerist, la care se adăugau loviturile date trupelor germane de armatele celorlalte state ale coaliției antihitleriste, au mărit deruta din lagărul fascist și au creat o situație de panică în rîndurile autorităților antonesciene. Marea ofensivă a Armatei sovietice, dezlănțuită la 20 august 1944 pe frontul Iași—Chișinău, a zdrobit rezistența hitleristă în acest sector, a prins într-o uriașă pungă grosul trupelor germane angajate în luptă, realizînd totodată pătrunderi adînci în dispozitivul inamic de pe frontul din Moldova.

Pe baza dispozițiilor primite de la Hitler, Ion Antonescu se pregătea să plece pe front, pentru a organiza o nouă linie de rezistență în fața ofensivei impetuoză a Armatei sovietice. El preconiza aruncarea în luptă a ultimelor rezerve militare de care mai dispunea România, ceea ce ar fi transformat țara într-un teatru de război nimicitor, supunînd poporul la noi jertfe de oameni și sacrificii materiale.

În acele momente hotărîtoare pentru destinele noastre, Partidul Comunist Român, care se afla în fruntea forțelor democratice și patriotice, a hotărît să treacă la acțiune, pentru a împiedica noul dezastru spre care clica antonesciană se pregătea să împingă țara.

Date fiind condițiile în care se afla România, ocupată în mod practic de trupele hitleriste, eliberarea sa nu se putea obține decît prin lupta forțelor noastre armate și a întregului popor, deci pe calea insurecției, a unei insurecții naționale, armate, antifasciste și antiimperialiste.

Declanșarea și desfășurarea acestei lupte reprezentau un act de mare răspundere, fiind însoțite și de grave riscuri în cazul unui eșec. În adevăr, comandaamentul hitlerist dispunea în acea perioadă de numeroase trupe staționate pe teritoriul țării noastre, ale căror efective se ridicau la 460 000 de oameni pe front, 157 000 în spatele frontului și 57 000 în zona interioară — din care mulți în Capitală —, deci un total de 674 000 soldați și ofițeri. Aceste forțe trebuiau să fie nimicite sau cel puțin blocate și făcute inofensive încă din primele momente ale luptei pentru a le împiedica să acționeze. Cele mai importante obiective inamice, atât din punct de vedere politic, cât și militar, se găseau în București. Printre ele figurau comandamentul generalului Hansen, șeful Misiunii militare germane pentru armata de uscat, situat în clădirea Școlii superioare de război, sediul Misiunii militare de aviație, condusă de generalul Gerstenberg, sediul Gestapo-ului etc., toate dispunînd de puternice forțe de pază și de mari cantități de armament.

Ținînd seama de importanța acestor obiective, de necesitatea ca ele să fie scoase din luptă încă de la început, ca și de faptul că trebuiau luate în stăpînire principalele instituții de stat, ca ministerele, postul de Radioemisie etc., Partidul Comunist Român și celelalte partide și organizații democratice au hotărît că insurecția trebuia să înceapă în Capitala țării, într-un moment prielnic atât din punctul de vedere al condițiilor interne, cât și al situației externe. Aceasta echivala cu declanșarea revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, care — într-un timp cît mai scurt și cu maximă eficiență — trebuia să se încheie victorios.

1. Desfășurarea revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă. Momentul favorabil declanșării luptei insurecționale s-a ivit în după-amiaza zilei de 23 August 1944, cînd Ion Antonescu s-a prezentat la Palatul regal în audiență, pentru a cere regelui Mihai I să aprobe măsurile sale de mobilizare a tuturor resurselor naționale în vederea continuării războiului. Pe baza înțelegerii stabilite cu Partidul Comunist Român, regele a respins planul propus și, cu ajutorul unei formațiuni militare din garda Palatului, special pregătită în acest scop, l-a arestat pe Ion Antonescu și pe locuitorul acestuia, Mihai Antonescu. Cîrînd după aceea au fost convocați la Palat și alți miniștri antonescieni, sub pretextul ținerii unei ședințe a Consiliului de Miniștri. Aici ei au fost arestați și predați, în seara aceleiași zile, unei formațiuni patriotice de luptă, organizată de Partidul Comunist Român, care i-a transportat într-o casă conspirativă a partidului. Încredințarea, spre pază, a conducătorilor fasciști reprezentanților Partidului Comunist Român era și ea o dovadă că înseși cercurile Palatului regal recunoșteau în Partidul Comunist forța cea mai capabilă și mai hotărîtă să asigure ducerea pînă la capăt a acțiunii de răsturnare a dictaturii militar-fasciste.

Arestarea guvernului antonescian a marcat începutul insurecției. Imediat după aceea s-a trecut la aplicarea celorlalte măsuri stabilite de Partidul Comunist Român, în colaborare cu o serie de ofițeri și generali patrioți, unii din ei având funcții importante în Comandamentul militar al Capitalei și în conducerea unor mari unități ale armatei.

Astfel, unitățile militare și formațiunile patriotice înarmate au trecut la ocuparea principalelor instituții de stat și a unor obiective de importanță strategică din București: Președinția Consiliului de Miniștri, Ministerul de Interne, Ministerul de Război, Palatul telefoanelor, posturile de radio etc. Totodată au fost atacate principalele obiective militare germane, hoteluri și clădiri unde locuiau ofițerii hitleriști cu funcții de comandă, au fost întrerupte legăturile telefonice etc. Desfășurate mai întâi în Capitală, unde se aflau cele mai de seamă instituții politice și obiective militare, aceste acțiuni s-au extins imediat în celelalte regiuni și orașe ale țării.

Astfel Armata română a întors armele împotriva Germaniei hitleriste încă în seara zilei de 23 August 1944, pentru ca, în dimineața zilei următoare, începând de la ora 4, ea să intre în întregime în dispozitiv de luptă împotriva trupelor hitleriste.

Concomitent, s-au întreprins și importante acțiuni politice. Astfel, în ziua de 23 August 1944, la orele 22, s-a difuzat la posturile de radio Proclamația regelui, prin care se anunța doborârea dictaturii militaro-fasciste, ruperea legăturilor cu Germania și cu celelalte state fasciste, ieșirea din războiul antisovietic și hotărârea poporului român de a se alătura Coaliției antihitleriste și a lupta pentru eliberarea întregului teritoriu al țării și apărarea independenței naționale.

În această Proclamație, al cărei text fusese întocmit de comun acord cu Partidul Comunist Român și cu celelalte partide din Blocul Național Democrat, se arăta că „alături de armatele aliaților și cu ajutorul lor, mobilizând toate forțele națiunii, vom trece hotarele impuse prin actul nedrept de la Viena, pentru a elibera pământul Transilvaniei noastre de sub ocupația străină. De curajul cu care ne vom apăra cu armele în mână independența împotriva oricărui atentat la dreptul nostru de a ne hotărî singuri soarta depinde viitorul țării noastre”.

Un ecou deosebit de puternic l-au avut Apelul și Chemarea către țară adresate de Partidul Comunist Român în noaptea de 23—24 August 1944, prin care masele largi populare erau chemate la luptă împotriva trupelor hitleriste, pentru lichidarea rămășițelor fasciste din țară, pentru eliberarea întregului teritoriu național și făurirea unui regim democratic. Aceste documente, de o excepțională importanță în istoria poporului nostru, răspundeau năzuințelor și hotărârii masei largi populare de a alunga din țară trupele hitleriste cotropitoare, de a înlătura aparatul de stat și alte urme ale dictaturii militaro-fasciste și de a-și făuri un nou destin.

Vestea doborârii dictaturii militaro-fasciste, a încetării războiului antisovietic și a întoarcerii armelor împotriva Germaniei naziste a fost primită în țară cu o explozie de bucurie. Ziarul „România liberă” — apărut pentru prima dată legal în ziua de 24 august 1944 —, nota: „Cînd aceasta s-a anunțat oficial, străzile au căpătat dintr-o dată un aspect pe care nopțile de întuneric ale orașului nu l-au cunoscut niciodată. O însuflețire extraordinară domnea pretutindeni. Grupuri de cetățeni

Lucrețiu Pătrășcanu

se îndreptau spre centru... Pînă noaptea tîrziu au răsunat în Capitală strigătele care salutau actul de eliberare al poporului”.

În seara zilei de 23 August 1944 s-a format un guvern prezidat de generalul Constantin Sănătescu, guvern alcătuit în mare majoritate din generali, în care au intrat, ca miniștri de stat fără portofoliu (fără a conduce un minister), și cite un reprezentant al celor patru partide care alcătuiau Blocul Național Democrat. Partidul Comunist Român era reprezentat prin Lucrețiu Pătrășcanu, căruia i s-a încredințat, provizoriu, și Ministerul Justiției, ceea ce a ușurat adoptarea de măsuri pe linia democratizării țării. Era pentru prima dată în istoria României cînd un comunist ocupa un loc în guvern; acest lucru se datora prestigiului pe care Partidul Comunist Român și-l dobîndise de-a lungul anilor de luptă pentru progresul țării, faptului că Partidul Comunist se situase în fruntea forțelor care reușiseră acum să doboare dictatura militaro-fascistă.

Deși în acest guvern majoritatea o formau oameni legați de partidele burgeze și de cercurile Palatului regal, totuși, sub presiunea voinței masei largi populare, el a luat o serie de măsuri de eliminare din viața statului a elementelor fasciste. Au fost eliberați din lagăre și închisori deținuții comuniști și antifasciști, precum și toți cei arestați pentru că se opuseseră dictaturii militaro-fasciste; de asemenea, au fost anulate toate legile nedrepte adoptate în anii regimului antonescian.

Aceste măsuri care marcau începutul unor adînci prefaceri democratice au avut darul să mobilizeze poporul în îndeplinirea marilor obiective care stăteau în fața țării și, în primul rînd, în asigurarea victoriei luptei insurecționale, aflată în plină desfășurare.

În acele zile de aprigă încheștare cu forțele fasciste, trupele germane, acționînd pe baza ordinului dat direct de Hitler, au dezlănțuit o serie de bombardamente aeriene asupra Capitalei, distrugînd sau avariind numeroase clădiri, printre care Ateneul Român, Teatrul Național, Palatul telefoanelor, Ministerul de Război

Formațiuni de luptă patriotică și armata cooperând în timpul insurecției din August 1944

Artileriști români în timpul luptelor de la podul Băneasa

Decupașe din presă înfățișând participarea maselor — inclusiv a unor copii curajoși — la înfăptuirea insurecției

etc. Totodată, unitățile militare germane au pornit la asalt asupra Bucureștilor, încercând să înăbușe insurecția și să restabilească regimul ce fusese doborât.

În aceste condiții, Armata română, în unire cu formațiunile patriotice de luptă, însuflețite de dorința fierbinte de a alunga pe ocupanți din țară, au săvârșit acte de adevărat eroism, înfrângând trupele hitleriste în dârzele ciocniri care s-au produs la sediile Misiunilor militare germane din Capitală, în zona localităților Otopeni și Băneasa, la podul Herăstrău, în cartierul Rahova etc. Prin lupte grele, forțele insurecționale au lichidat, pînă la 28 august 1944, toate rezistențele germane din București și împrejurimi, făcînd prizonieri aproximativ 7 000 militari germani, printre care 7 generali și 536 ofițeri. Din partea trupelor proprii au căzut jertfă aproape 1 400 militari. În Capitală și în întreaga țară, lupta ostașilor români a fost sprijinită cu însuflețire de populația civilă, militari, gospodine, elevi și studenți ajutînd la transportul muniției, la aprovizionarea luptătorilor, la evacuarea și îngrijirea răniților, la degajarea de dărîmături a străzilor și la salvarea sinistraților.

În zilele de 30 și 31 august 1944, Capitala țării, eliberată de forțele insurecționale române, primea, în entuziasmul populației, primele unități militare sovietice sosite aici în înaintarea lor victorioasă. Reprezentanți ai Partidului Comunist Român, ai sindicatelor, ai Uniunii Tineretului Comunist și ai armatei au întâmpinat trupele sovietice prin vibrante cuvinte de salut, exprimînd hotărîrea poporului român și a armatei sale de a lupta, umăr la umăr, cu vitejii ostași sovietici, pentru eliberarea întregului teritoriu al țării de trupele hitleriste și apoi pentru înfrîngerea definitivă a Germaniei naziste.

Ofițeri hitleriști luați prizonieri în zilele luptei insurecționale

Populația Capitalei a făcut o caldă primire unităților eroice Armate sovietice ajunse la porțile orașului în zilele de 30—31 august 1944

De asemenea, în acele zile au sosit în țară și au fost primite cu căldură efective Diviziei „Tudor Vladimirescu”, constituită încă în cursul anului 1943 pe teritoriul Uniunii Sovietice din foștii prizonieri de război români.

Concomitent cu lupta insurecțională din Capitală s-au desfășurat numeroase acțiuni în alte regiuni și localități ale țării. Astfel, de-a lungul a 5 zile de aprigă încheștare de forțe, unitățile militare române și muncitorii înarmați au zdrobit trupele hitleriste din Valea Prahovei, al căror număr se ridica la 27 000 de oameni, luând 9 000 prizonieri și salvând de la distrugere o puternică zonă economică a țării, care avea totodată și o deosebită importanță strategică, fiind situată pe principalul drum ce ducea spre Transilvania.

Ciocniri și lupte cu trupele fasciste s-au dat și în numeroase alte localități din Muntenia, Oltenia, Dobrogea, sudul Ardealului, Banat și Crișana. În cursul acestor acțiuni, forțele române au reușit, pînă la 31 august 1944, să lichideze rezistențele inamicului, căruia i-au provocat pierderi grele în oameni și material de război: aproximativ 5 000 morți, peste 56 000 prizonieri, între care 14 generali, 222 de avioane, 438 nave fluviale și maritime, tunuri, locomotive, vagoane de cale ferată etc. Din rîndurile Armatei române au căzut eroic în acele zile aproximativ 8 500 militari, morți și răniți. Ostașii români au fost sprijiniți pretutindeni de populație, lor alăturîndu-li-se formațiuni patriotice de luptă. Astfel, la Uzina „Rogifer” din Tohan (jud. Brașov), 57 de muncitori și funcționari s-au constituit, în mod voluntar, într-o baterie de artilerie, numită și „bateria albastră” (după culoarea salopetei pe care o purtau). Ei au intrat în acțiune, respingînd un atac ina-

Primirea Diviziei „Tudor Vladimirescu” în Capitala țării

mic după două săptămîni de lupte grele. Ca voluntari au luptat și numeroși pre-militari (tineri între 18—21 de ani) și membri ai echipelor de „apărare pasivă” (adică de apărare a populației civile împotriva atacurilor aeriene și cu gaze toxice). În acele zile, au dat dovadă de o deosebită abnegație și spirit de sacrificiu lucrătorii de la Radio și din rețeaua de telefonie și telegrafie, de la Căile ferate, care au lucrat zi și noapte, uneori sub bombardamentele aviației și artileriei inamice, sprijinind astfel lupta pentru victoria insurecției.

În Dobrogea, trupele Diviziei a 9-a Infanterie, unitățile Marinei militare împreună cu formațiunile de luptă patriotice locale, sprijinite de muncitorii întreprinderilor din Constanța, au dezarmat unitățile hitleriste și au salvat de la distrugere instalații portuare și alte obiective economice.

La Turnu Severin, puternice unități hitleriste, care se retrăgeau din Oltenia și de pe teritoriul Iugoslaviei, au angajat lupte crâncene cu trupele române, inferioare numericește. Situația critică ce se crease a putut fi rezolvată datorită intervenției muncitorilor de la Atelierele Căilor Ferate și de la Șantierul naval din Turnu Severin, care, împreună cu populația civilă, au mers la cazărmi și s-au înarmat, atașându-se unităților militare, împreună cu care au respins atacurile hitleriștilor. Acțiuni asemănătoare s-au petrecut în numeroase alte localități ale țării.

Astfel, prin eroismul poporului, organizat și condus de comuniști, au putut fi răsturnate planurile Comandamentului militar hitlerist, de a transforma țara noastră într-o zonă de rezistență în calea armatelor sovietice care înaintau spre apus, zdrobind trupele germane.

2. Însemnătatea internă și internațională a insurecției. Actul istoric de la 23 August 1944 a avut o importanță hotărîtoare pentru destinele României, deschizînd o eră nouă în istoria poporului nostru. El a marcat începutul revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă.

Ruperea alianței cu Germania hitleristă și trecerea de partea Coaliției anti-hitleriste a lipsit puterile fasciste de importante resurse economice, îndeosebi de petrol și de alimente, ca și de potențialul uman pe care îl reprezenta Armata română. Desprinderea unităților noastre militare din dispozitivul de luptă hitlerist și întoarcerea armelor împotriva trupelor naziste a contribuit la prăbușirea întregului sistem defensiv din această regiune a Europei, grăbind prin aceasta sfîrșitul războiului.

Valoarea și urmările insurecției au fost subliniate din plin de oameni politici, de organe de presă și de posturi de radio din diferite țări. Astfel, ziarul sovietic „Pravda” scria: „Importanța ieșirii României din Axă depășește cadrul României. Ea are o însemnătate covârșitoare nu numai pentru această țară, ci pentru întreg Balcanul, deoarece prin aceasta se prăbușește întregul sistem de dominație german din sud-estul Europei”. În același sens se pronunța și agenția „Reuter”, la 24 august 1944, care, prin postul de radio Londra, arăta că „...prin ieșirea din luptă a României, Germania pierde mai mult decît petrolul românesc, și așa destul de redus ca producție în urma bombardamentelor aliate. Întregul edificiu nazist din Balcani începe să se năruie, iar efectul capitulării României asupra Ungariei și Bulgariei va fi ca acela al unui șoc electric de o deosebită violență (...). Consecințele pentru viito-

rul mers al războiului sînt incalculabile”. La rîndul său, ministrul de externe al Marii Britanii menționa că „România a dat un ajutor substanțial cauzei aliaților”, iar postul de radio New York declara, în aceeași perioadă, că „Dezastrul german din România a pecetluit soarta armatelor Reichului din Balcani. Prin trecerea României de partea aliaților, drumul de sud-est care duce la Budapesta, Praga și Viena este deschis (...). Este deci legitim ca poporul român să aibă în momentul de față un sentiment de satisfacție, căci România are o contribuție însemnată la grăbirea sfîrșitului. Este o contribuție de care poporul român poate să se felicite”.

În același sens, ministrul de externe al Uniunii Sovietice avea să rostească, în cadrul Conferinței de pace de la Paris, din anul 1946, un discurs în care arăta că „România a fost un stat care prin măsuri hotărîte s-a eliberat de regimul fascist al lui Antonescu, s-a alăturat aliaților. Alături de noi, de trupele aliate, noua Românie democratică a dus apoi lupta pentru zdrobirea lui Hitler, a adus în această luptă sacrificii și meritele poporului român în această privință sînt recunoscute de noi toți”.

Mai presus de toate însă, victoria din August 1944 a deschis o eră nouă în istoria României, în care masele largi populare, conduse de Partidul Comunist, au trecut la înfăptuirea unor adînci transformări revoluționare, punînd capăt regimului de exploatare și asuprire, cucerind o reală independență națională și asigurînd un curs progresist dezvoltării întregii noastre societăți.

3. Participarea României la războiul antihitlerist. Victoria luptei insurecționale a dat un puternic impuls acțiunilor militare desfășurate de Armata română, cu sprijinul întregului popor, împotriva cotropitorilor hitleriști, pentru eliberarea întregului teritoriu al țării și participarea la războiul drept antihitlerist, pînă la încheierea sa victorioasă.

Istoria a înscris ca un fapt demn de admirație modul în care Armata română s-a desprins din războiul antisovietic în care fusese împinsă, împotriva voinței sale, de dictatura militaro-fascistă, și a întors armele, ca un singur om, împotriva adevăratului său dușman — Germania hitleristă. Explicația acestei acțiuni stă în puternica stare de spirit antifascistă care domnea în rîndurile soldaților și ofițerilor, ca, dealtfel, în rîndurile întregului popor român. Această stare de spirit era alimentată și de amintirea ocupării țării noastre de către armatele Germaniei imperialiste în timpul primului război mondial, la care se adăuga ura poporului nostru împotriva hitleriștilor care, prin Dictatul de la Viena, ciuntiseră teritoriul țării, predînd nord-vestul ei Ungariei horthyste. Faptul că Armata română era alcătuită, în marea ei majoritate, din țărani și muncitori, pe umerii cărora apăsa greu povara războiului și care doreau transformări adînci în societatea noastră, a făcut să crească însuflețirea cu care ea a participat atît la actul insurecțional, cît și la războiul antihitlerist.

Această stare de spirit profund ostilă fascismului și subordonării țării intereselor Germaniei hitleriste a fost folosită în mod judicios de Partidul Comunist Român, care a desfășurat o intensă activitate politică și de propagandă în rîndurile armatei, influențînd-o în lupta dreaptă împotriva ocupanților nașiști.

Participarea țării noastre la războiul antihitlerist răspundea nu numai sentimentelor antifasciste nutrite de popor, ci reprezenta o necesitate stringentă, intru-

cît eliberarea întregului teritoriu național, asigurarea independenței și democratizarea statului nu puteau fi obținute decît după înfrîngerea Germaniei.

Concomitent cu acțiunea de lichidare a rezistenței hitleriștilor din Capitală și din majoritatea regiunilor țării, în cadrul luptei insurecționale, Armata română a îndeplinit și o a doua misiune importantă: acoperirea frontierelor și împiedicarea trupelor germane din alte zone de a pătrunde în interior, în sprijinul unităților hitleriste angajate în lupta împotriva Armatei române.

Astfel, la începutul lunii septembrie 1944, Armata română a stăvilit o puternică ofensivă întreprinsă de mari unități germane și ungare în centrul Transilvaniei, în Banat și Crișana, zădărniciind astfel planurile Comandamentului hitlerist de a ocupa Carpații Meridionali.

În acea perioadă, marile unități sovietice, înaintînd peste Carpați, au ajuns pe fronturile din Transilvania și Banat, unde luptau unitățile române, făcînd ca raportul de forțe să se schimbe radical în favoarea noastră și creînd condițiile desfășurării unei mari ofensive, în cursul căreia au fost eliberate orașele *Sf. Gheorghe, Odorhei, Miercurea Ciuc, Tirgu Mureș, Arad* etc. Lupte deosebit de dîrze s-au dat pe *Valea Mureșului*, unde s-au distins prin eroismul lor ostașii Diviziei a 9-a Infanterie, care au înfrînt nu numai rezistența dîrză a inamicului, ci și condițiile aspre ale terenului abrupt și accidentat, precum și ale ploilor care n-au conținut zile și nopți întregi. Pe pantele dealului *Sîngeorgiu* și în localitatea *Oarba de Mureș* și-au vărsat sîngele aproape 7 000 de ostași români. Ofensiva trupelor române și sovietice a continuat în podișul și în vestul Transilvaniei, prelungindu-se și pe teritoriul Ungariei. În cursul unor aprige bătălii, Divizia 18 Infanterie și Divizia a 2-a de Munte din Armata română, precum și două divizii sovietice, luptînd într-o strînsă cooperare, au eliberat, la 11 octombrie 1944, *Clujul* — important centru politic, economic și militar. A doua zi, Diviziile române „Tudor Vladimirescu” și „3 de Munte”, împreună cu două mari unități ale Armatei Sovietice, au eliberat, la capătul a 16 zile de lupte grele, orașul *Oradea*, iar la 25 octombrie 1944 inamicul a fost izgonit din orașele *Carei* și *Satu Mare*, ultimele localități ocupate de trupele germane și ungare, încheindu-se astfel eliberarea întregului teritoriu al țării.

La aceste aprige bătălii au participat, alături de unități constituite, și elevii ai unor școli militare care, deși cu instrucția neterminată, au adus o contribuție de seamă la alungarea trupelor inamice. Astfel, tinerii elevi ai Școlii de subofițeri de rezervă din Radna și ai Școlii de ofițeri de rezervă din Arad, deși fuseseră luați în grabă de pe băncile școlilor și de pe cîmpul de instrucție, au făcut adevărate acte de bravură, care vor rămîne înscrise cu litere de aur în cronica războiului antihitlerist.

De asemenea, au participat la lupte numeroși voluntari din rîndurile populației civile, ilustrînd astfel *caracterul adînc popular și patriotic al războiului purtat împotriva ocupanților hitleriști și horthyști*, pentru curățirea întregului teritoriu al țării de trupele inamice.

În aceste lupte au acționat 28 de divizii române, un corp aerian, o divizie de artilerie antiaeriană, două detașamente blindate și alte unități mai mici, totalizînd circa 270 000 militari. În luptele dîrze purtate împotriva inamicului, căruia i-au smuls din mînă 872 localități, între care 8 orașe, Armata română a suferit și

Frăția de arme româno-sovietică pe frontul antihitlerist

ea importante pierderi, cifrate la aproximativ 50 000 de oameni (morți și răniți). Înfrățiți în luptă și în sacrificii cu ostașii români, militarii sovietici au făcut și aici dovada eroismului lor, plătit și cu jertfa a zeci de mii de luptători.

Concomitent cu acțiunea de eliberare a teritoriului patriei și îndeosebi după 25 octombrie 1944, Armata română a participat, alături de Armata sovietică, la lupta pentru eliberarea *Ungariei*. Ea a desfășurat acțiuni militare pe Tisa mijlocie, pentru eliberarea orașelor *Debrecin* și *Nyiregyháza*, și a participat apoi la marea operație militară sovietică pentru eliberarea *Budapestei*, unde și-a adus o contribuție importantă la sfărîmarea centurilor fortificate ale orașului și la nimicirea a numeroase centre de rezistență. Ea a avut, de asemenea, un rol important în eliberarea orașului *Miskolc* și în cucerirea *Munților Hegyalya, Bükk* și *Matra*. Pe fronturile din Ungaria, Armata română a angajat peste 210 000 militari, eliberînd 14 orașe și 1 223 comune. În cursul acestor lupte, din rîndurile ostașilor noștri au căzut aproximativ 42 000 oameni (morți, răniți, dispăruți și prizonieri).

În a doua jumătate a lunii decembrie 1944, Armata română a pătruns pe teritoriul *Cehoslovaciei*, participînd, alături de Armata sovietică și de voluntarii cehi și slovaci, la eliberarea acestei țări de sub ocupația hitleristă. Ea a luat parte la bătăliile pentru cucerirea lanțului *Munților Metalici, Javorina, Tatra Mică, Tatra Mare, Nitra, Carpații Albi* etc., eliberînd numeroase localități, printre care orașele și centrele industriale *Rožnava, Lučenec, Zvolen, Banska-Bystrica* și altele, ajungînd pînă la aproximativ 80 km de Praga. Efectivele Armatei române în Cehoslovacia s-au ridicat la 240 000 de militari, din rîndurile cărora au căzut în lupte aproximativ 66 000 (morți, răniți și dispăruți).

Prin lupte grele, în decursul cărora au trebuit să fie înfruntate și condițiile grele de teren și climă, au fost eliberate 1 722 localități, printre care 31 orașe.

Presa vremii informează despre operațiunile militare duse de trupele române în cooperare cu cele sovietice

Trupele române au ajuns pe Tisa

Comunicatul Marelui Stat Major al Armatei asupra operațiunilor din ziua de 1 Noiembrie 1944

În Ungaria de nord-est, trupele române, în legătură cu cele sovietice, înfrângând dârza rezistență a inamicului au ajuns pe Tisa.

Au fost cucerite localitățile: Vasmergyer, Kek, Gageny, Alak, Kis Vard, Kesz, Tisa Kanyaz, Dombrád.

Între Tisa și Dunăre, forțele sovietice, în colaborare cu trupele române, continuă a realiza noi câștiguri de teren.

În noaptea de 31.X-1.XI avioane inamice au bombardat gara Arad și orașul Timișoara.

Au fost semnalate pierderi în rândurile populației.

Participarea Armatei române, alături de Armata sovietică, la luptele pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei a avut și o valoare de simbol, exprimând *solidaritatea poporului român cu cauza popoarelor vecine și prietene*. Dealtfel, această poziție internaționalistă s-a manifestat nu numai pe câmpul de luptă ci, deopotrivă, în relațiile stabilite cu populația civilă a celor două țări, relații bazate pe umanism și prietenie. Ambulanțele și spitalele române au acordat asistență medicală răniților civili și unor cetățeni bolnavi, iar detașamente ale Armatei române au contribuit la refacerea distrugerilor provocate de război, la repararea și construirea de drumuri, poduri și căi ferate, a rețelei de transmisiuni etc.

La rîndul său, populația acestor țări a sprijinit Armata română în aprovizionarea frontului și chiar în luptele purtate împotriva trupelor hitleriste.

Aspect din luptele de stradă din Budapesta

Bilanțul general al participării României la războiul antihitlerist arată angajarea totală a forțelor umane și a mijloacelor materiale de care dispunea poporul nostru în acea perioadă. Armata română a trimis în luptă în total 37 divizii, diferite unități de aviație, artilerie antiaeriană, marină etc., al căror efectiv s-a ridicat la aproximativ 540 000 oameni. Ea a străbătut peste 1 700 km, de la Marea Neagră pînă în Boemia, a eliberat peste 3 800 localități, printre care 53 orașe, dînd jertfe care s-au ridicat la aproape 170 000 de oameni — morți, răniți și dispăruți.

În lupta dîrză împotriva unui inamic înarmat pînă în dinți și disperat că pierdea zi de zi teren, ostașii români au făcut dovada unui adevărat eroism. Din rîndurile lor au căzut mulți, a căror amintire este înscrisă astăzi în filele istoriei naționale. Poporul nostru păstrează cu cinste în memorie numele sublocotenentului *Gheorghe Turturică*, răpus în luptele de la Sf. Gheorghe, al locotenent-colonelului *Ion Buzoianu*, comandantul unui regiment din Divizia de voluntari „Tudor Vladimirescu”, al elevului *Virgil Iovănaș* de la liceul „Aurel Vlaicu” din Arad, al lui *Eftimie Croitoru*, căzut eroic în luptă pentru a salva podul de trecere peste Tisa, al lui *Constantin Godeanu*, membru al Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, plecat voluntar pe front, al uteciștilor *Petre Iosif*, *Prică Ion*, precum și al altor eroi care au presărat cu jertfa vieții lor drumul spre eliberarea patriei și spre un viitor fericit poporului român și altor popoare aflate sub dominația hitleristă.

Curajul și vitejia de care au dat dovadă ostașii noștri au fost evidențiate prin numeroase ordine de zi și comunicate de război ale comandamentelor militare române și sovietice, iar peste 300 000 de ofițeri și soldați au fost distinși cu ordine și medalii române, sovietice, maghiare și cehoslovace. Semnificative sînt și

Ostași români, în Cehoslovacia, acționînd împotriva trupelor hitleriste

aprecierile elogioase ale unor personalități politice și militare sovietice. Astfel, I.V. Stalin sublinia într-o telegramă trimisă primului ministru român dr. Petru Groza: „...Pe frontul de luptă împotriva armatelor germano-fasciste s-au distins nu numai trupele Armatei a IV-a ale generalului Dăscălescu, ci și trupele Armatei I ale generalului Atanasiu. Permiteți-mi să vă felicit pentru succesele Armatei române și să le urez continuarea acestor succese în luptele duse împreună cu Armata Roșie“. În același sens, un deputat englez menționa că: „România este a patra țară din punctul de vedere al efectivelor trimise pe front împotriva Germaniei“.

Participarea României la războiul antihitlerist a fost însoțită și de un efort economic deosebit, susținut de întregul nostru popor. Exprimată în cifre, contribuția economică a României s-a ridicat la peste un miliard de dolari, în valuta anului 1938, ceea ce reprezenta bugetul țării pe mai mult de 4 ani.

La îndemnul Partidului Comunist Român, care a lansat chemarea: „Totul pentru front, totul pentru victorie!“, întregul popor, vîrstnici și tineri, bărbați și femei, și-a încordat forțele și a asigurat producția necesară în primul rînd frontului: industria a furnizat ostașilor armamentul, muniția, echipamentul și carburanții necesari, iar agricultura a asigurat hrana necesară frontului și aprovizionării orașelor.

O activitate deosebită în mobilizarea populației și în sprijinirea frontului a desfășurat Apărarea Patriotică, organizație de masă care a colaborat în această direcție cu sindicatele, cu Uniunea Tineretului Comunist, cu Uniunea Populară Maghiară și cu Crucea Roșie.

Afiș difuzat în mase, chemînd la susținerea frontului antihitlerist

Ostași români și sovietici sărbătorind ziua victoriei de la 9 mai 1945, împreună cu locuitorii unui sat din Cehoslovacia

La 9 mai 1945, cînd războiul a luat sfîrșit cu victoria Națiunilor Unite — victorie în obținerea căreia Uniunea Sovietică a avut contribuția cea mai importantă și a dat cel mai mare tribut de sînge — Armata română se găsea în apropiere de Praga și se prezenta cu un bilanț bogat de luptă.

Contribuția României la înfrîngerea Germaniei hitleriste se înscrie ca o pagină glorioasă a luptei multisekulare a poporului nostru pentru libertate și independență, ca o dovadă a bărbăției și spiritului de jertfă dovedite de forțele progresiste în frunte cu clasa muncitoare și partidul ei comunist. Totodată, frăția de arme româno-sovietică, sîngele vărsat în comun pentru eliberarea deplină a României și înfrîngerea definitivă a fascismului au pus bazele trainice și indestructibilei prietenii dintre poporul român și popoarele Uniunii Sovietice.

Lectură

Programul Partidului Comunist Român despre însemnătatea luptei insurjecționale din August 1944

„Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944 marchează un moment hotărîtor în dezvoltarea țării noastre pe un drum nou, deschizînd calea eliberării de sub dominația Germaniei naziste și trecerii la realizarea unor profunde transformări sociale revoluționare în România. Totodată, victoria insurjecției și intrarea Armatei române în războiul antihitlerist au fost apreciate pe plan internațional ca acte cu profunde implicații asupra cursului celui de-al doilea război mondial. Aceasta a accelerat prăbușirea frontului fascist în această zonă a Europei, a dejuat încercările lui Hitler și Antonescu de a organiza pe teritoriul României o nouă linie de rezistență militară, a deschis calea înaintării rapide a trupelor sovietice în Balcani și spre centrul continentului“.

Armata română trecând pe sub Arcul de Triumf din București la întoarcerea victorioasă de pe frontul antihitlerist

Din Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la adunarea festivă din Capitală cu prilejul împlinirii a 35 de ani de la revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. 22 august 1979

„Declanșarea revoluției de eliberare socială și națională din august 1944 a inaugurat o etapă nouă în istoria patriei, a deschis calea împlinirii idealurilor și năzuințelor de dreptate și libertate ale poporului român, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale, a afirmării României ca națiune liberă și demnă în rîndul națiunilor lumii. Înfăptuirea insurecției a marcat începutul unor ample mișcări sociale ale maselor largi ale poporului, în frunte cu clasa muncitoare, condusă de Partidul Comunist, pentru transformarea revoluționară a societății românești.”

Din articolul publicat de tovarășul Nicolae Ceaușescu în „Scînteia”, la 21 septembrie 1944, sub titlul Tineretul și viitorul poporului

„...Tineretul este viitorul unui popor, spre el își îndreaptă privirea și speranța toți oamenii de știință și politici. Cu energia și entuziasmul său, tineretul este o forță creatoare care, pusă în serviciul științei și progresului, poate da un ajutor prețios pentru dezvoltarea economică, socială, politică și științifică a unui popor.

Dar pentru ca tineretul să poată contribui la dezvoltarea patriei sale, are el însuși nevoie, la început, de o îndrumare justă, progresistă. El trebuie să fie educat și învățat să-și iubească poporul, să învețe din trecutul glorios al strămoșilor săi. Tineretul trebuie educat în spiritul prieteniei și înfrățirii cu tineretul de alte naționalități, numai așa tineretul poate fi un factor de progres și civilizație...

Uniunea Tineretului Comunist va depune toată energia pentru a contribui la educarea tineretului în spiritul luptei patriotice, antifasciste. Noi nu putem uita pe tînărul comunist Sirbu Filimon și pe

toți tinerii patrioți asasinați mișelește... Noi vrem ca alături de clasa muncitoare și de poporul român tineretul să contribuie la clădirea unei României adevărat libere, democratice și independente. Uniunea Tineretului Comunist, prin munca sa de mobilizare și organizare a luptei tineretului român, prin munca sa de educare a tineretului în spirit democratic, antifascist, va contribui, în mod efectiv, de a face din tineret un factor activ în producție, în știință și cultură. Educat în spiritul luptei consecvente, tineretul va contribui la lărgirea și apărarea libertății democratice. Numai așa poporul român va putea privi cu încredere în viitor, fiind sigur că fiii săi vor ști și să apere cu viața lor libertățile și drepturile cîștigate...”

Din Ordinul de zi al comandamentului Armatei a IV-a române cu prilejul eliberării depline a teritoriului României, la 25 octombrie 1944

„La chemarea țării pentru dezrobirea Ardealului, răpit prin Dictatul de la Viena, ați răspuns prin însuflețire și credință în izbînda dreptății poporului nostru.

Tineri și bătrîni ați pornit spre hotarele sfinte ale patriei și, cu piepturile voastre, ați făcut zăgaz neînfrînt dușmanului care voia să ajungă la Carpați. Apoi, alături de marea Armată sovietică, ați trecut la atac și, după lupte grele de zi și noapte, fără răgaz, ați înfrînt dirza apărare a Mureșului. Zdrobit de focul năpraznic al artileriei și de necontenitele voastre asalturi, inamicul a fost gonit din Ardealul scump.

Prin ploi, prin-noroaie și drumuri defundate, zi și noapte, ați luptat cu un dușman dîrz și hotărît și l-ați învins. Pe cei care au căzut la datorie îi vor preamări urmașii și numele lor va fi scris în cartea de aur a poporului român.

Luînd pildă de la cei ce au pus patria mai presus decît viața, continuăm lupta”.

Din volumul lui Ion Spălățelu: „Erou la 15 ani. Elevul Virgil Iovănaș”, Editura militară, 1971, p. 78

„Elevul Iovănaș Virgil s-a trezit apoi, după un ceas sau două, sub hurducăturile unei mașini în care era transportat, împreună cu alți servanți, la spital. Era 13 septembrie 1944. Un elev, în vîrstă de numai 15 ani, avea să intre în galeria eroilor neamului. În aceeași zi se stîngea din viață pe frontul din Transilvania, în apropiere de Sf. Gheorghe, un bătrîn oștean, generalul Grigore Bălan. Un elev și un general, două generații de luptători sîngeraseră pentru aceeași cauză scumpă și nobilă, eliberarea țării de sub jugul fascist...”

După numai trei zile, pe unul din paturile Z. I. nr. 303 din Lipova, elevul erou Virgil Iovănaș trăia ultimele clipe ale scurtei sale vieți.

Aflînd despre faptele săvîrșite și de rănirea lui, mulți din consătenii săi au venit la Lipova, la spital, să-l vadă. Virgil ar fi vrut să-i îmbrățișeze pe toți, dar puterile nu-l mai ajutau. În salonul de spital a apărut într-un firziu și bătrînul ceferist Ilie Iovănaș. Venea de la Deva, unde primise vestea rănirii lui Virgil. Privirile tatălui, înecate în lacrimi, s-au întîlnit cu cele ale fiului. Se vedeau pentru ultima oară. Se îmbrățișau pentru ultima dată. Văzîndu-și feciorul aproape fără vlagă, Ilie Iovănaș s-a aplecat să-l sărute. I-a prins capul între palmele bătătorite de muncă și a început să-l dezmierde așa cum făcuse de atîtea ori înainte. Lacrimile fierbinți de pe obrazul lui Virgil îi frigeau inima. Cu răsufierea întretăiată și tot mai grea Virgil reuși să mai rostească ultimele sale cuvinte:

— Tată!... Tată!... Să mă ierți tată!... Și... de mor pe aici... să mă duci... la noi... la Curtici...

Tatăl îi ascultă cuvintele copleșit de durere. Apoi nu i-a mai auzit glasul. Și, deodată, capul lui Virgil a căzut spre el. Ochiul i-au rămas parcă treji, dar cu pleoapele reci. Curajosul voluntar n-a mai apucat să-și vadă mama și surorile și nici Curticiul lui drag, eliberat”.

Din volumul lui Ion Dulămiță: „Crăișorul Biji”, Editura militară, 1971, p. 138—139

„L-am înmormîntat în cimitirul de la Domohaza, lingă un brad. Am numărat pașii de la brad pînă la mormîntul său. Erau cinci pași. M-am gîndit că poate vreodată vreunul din noi sau familia vor căuta mormîntul.

Așezîndu-l la locul de veci, ne-am descoperit și i-am dat onorul. Am tras cîteva salve de arme spre cer. Vă puteți închipui: cu o seară înainte dormisem cu el în același pat, iar a doua zi îl așezam în mormînt. Mă cuprinsese jalea și deznădejdea. Vedeam ce repede poate să moară un om. Și încă ce om! O minune de băiat, din toate punctele de vedere! Dar așa este războiul!...

Cu lacrimi în ochi, am făcut cu mîna spre mormîntul său, murmurînd: „Somn ușor, Crăișorule!” El, neînfricatul Crăișor, care în ultimele zile nu mai avea somn, dormea pentru totdeauna acoperit cu pămînt înghețat.

Peste Domohaza și în toată valea Silvasului cădeau atunci fulgi de nea...
Era în 24 decembrie 1944...”

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Factorii de ordin intern și extern care au asigurat victoria insurecției naționale, armate, antifasciste și antiimperialiste din august 1944.
2. Importanța internă și internațională a insurecției.
3. În ce a constat rolul conducător al Partidului Comunist Român în organizarea și conducerea luptei insurecționale?
4. Care au fost elementele care au determinat Armata română să întoarcă armele, ca un singur om, împotriva Germaniei hitleriste?
5. Arătați dacă în localitatea sau cartierul vostru s-au desfășurat lupte împotriva hitleriștilor și ce știți despre ele?
6. Studiați pe harta nr. 7 evenimentele insurecționale petrecute în August 1944 în România.

ÎNFĂPTUIREA UNOR PROFUNDE TRANSFORMĂRI REVOLUȚIONARE ȘI DEMOCRATICE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 23 AUGUST 1944 — 30 DECEMBRIE 1947

1. Situația României după insurecție.
2. Lupta forțelor democratice conduse de Partidul Comunist Român pentru cucerirea puterii politice.
3. Instaurarea guvernului revoluționar-democratic de la 6 Martie 1945.
4. Consolidarea regimului democrat-popular (6 Martie 1945 — 30 Decembrie 1947).
5. Conferința Națională a Partidului Comunist Român din octombrie 1945.
6. Victoria forțelor democratice în alegerile parlamentare din noiembrie 1946.
7. Proclamarea Republicii Populare Române.

Insurecția din August 1944 a marcat un moment de cotitură în istoria țării noastre, deschizînd calea eliberării definitive a României de sub dominația imperialistă și trecerii la realizarea unor profunde transformări revoluționare și democratice. Cucerind puterea politică în stat, clasa muncitoare, în alianță cu țărănimia și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, a îndeplinit năzuința sacră a poporului nostru de a fi liber și stăpîn pe bogățiile și munca sa, de a-și făuri propriul său destin.

Înfăptuirea adîncilor prefaceri înnoitoare în viața economică, social-politică și culturală a întîmpinat împotrivirea claselor exploatare, a forțelor vechi ale societății, ceea ce a făcut ca desfășurarea procesului revoluționar să aibă loc în condițiile luptei de clasă, ale demascării și înfrîngerii reacțiunii interne și a sprijinitorilor săi din afară.

Pătrunderea impetuoasă pe arena vieții politice a maselor largi populare, care reprezentau forțele vii, creatoare și productive ale națiunii, a imprimat un ritm rapid transformărilor democratice și revoluționare. *Activitatea și lupta acestor forțe, organizate și conduse de Partidul Comunist Român, au constituit factorul hotărîtor al evoluției istorice*, în timp ce reacțiunea s-a văzut tot mai lipsită de influență și de capacitatea de a determina mersul evenimentelor; astfel, raportul de forțe s-a schimbat treptat, dar în mod rapid, în favoarea maselor largi populare.

În desfășurarea procesului revoluționar, *rolul hotărîtor l-au avut forțele interne*, lupta și munca acestora pentru îndeplinirea transformărilor adînci în viața economică și social-politică a țării.

Totodată, în analiza desfășurării revoluției din țara noastră este necesar să ținem seama de *condițiile de ordin extern, de situația internațională* din acea perioadă, în centrul căreia s-au aflat victoriile de importanță mondială repurtate de *glorioasele armate sovietice asupra trupelor germane, victorii care s-au conjugat* cu acțiunile militare întreprinse de celelalte state ale Coaliției antihitleriste.

Victoria de însemnătate istorică asupra fascismului — la obținerea căreia și-a adus contribuția, în ultimele 9 luni ale războiului, și poporul român —, angajarea a o serie de țări pe drumul transformărilor înnoitoare și schimbarea hotărîtoare a raportului de forțe pe plan internațional în favoarea democrației, au constituit factori favorabili în evoluția istorică a poporului nostru după 23 August 1944, stimulînd și accelerînd ritmul prefacerilor democratice.

1. Situația României după insurecție. Marcînd un eveniment hotărîtor în dezvoltarea poporului nostru, actul istoric de la 23 August 1944 a determinat o schimbare fundamentală în situația forțelor politice din țară, a raporturilor dintre ele, zdruncinînd pozițiile claselor exploatare, slăbind influența burgheziei și moșierimii, fără a le înlătura însă de la putere.

În desfășurarea luptei sociale și politice, rolul hotărîtor l-a jucat clasa muncitoare, în alianță cu țărănimia, cu intelectualitatea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, sub conducerea Partidului Comunist Român, forța politică cea mai înaintată a societății noastre.

Pornind de la luarea în considerare a sarcinilor mari care îi reveneau — și de la condițiile noi — de legalitate — în care își putea desfășura activitatea, *Partidul Comunist Român* a trecut la refacerea și consolidarea rîndurilor sale, pe baza unirii forțelor activului de partid care acționase „în afară” și a celor care se aflaseră în închisori și lagăre.

Au fost reorganizate aparatul central, comitetele de partid regionale și județene, ca și organizațiile de partid din întreprinderi, instituții, de la orașe și sate. Vechilor membri de partid și simpatizanți care luptaseră în ilegalitate li s-au adăugat acum mii și mii de noi membri, în primul rînd dintre oamenii muncii angajați în lupta pentru înfrîngerea reacțiunii și democratizarea țării. În mai puțin de un an, numărul membrilor Partidului Comunist Român depășea cifra de 200 000, majoritatea activînd în întreprinderi industriale și în principalele instituții de stat. Totodată, Partidul Comunist a pătruns mai adînc în viața satelor, în rîndurile țărănimii muncitoare.

În noile condiții ale desfășurării luptei revoluționare și-a reorganizat rîndurile și și-a intensificat activitatea *Partidul Social-Democrat*, în care au intrat numeroși muncitori, funcționari, cadre didactice și alți intelectuali. *Partidul Social-Democrat* s-a orientat tot mai mult spre o conlucrare strînsă cu *Partidul Comunist Român*, spre o întărire a *Frontului Unic Muncitoresc*, forța hotărîtoare în lupta pentru democratizarea și transformarea revoluționară a țării.

Un rol important în înfăptuirea unității muncitorești l-au jucat *sindicatelor*, reorganizate pe baza principiului unității. Astfel, într-o întreprindere sau o instituție se constituia o singură organizație sindicală, care cuprindea muncitori și alți oameni ai muncii, comuniști, social-democrați, din alte partide politice sau neîn-cadrați politic, realizîndu-se astfel unitatea de acțiune.

Principiile care au stat la baza organizării sindicatelor au fost acelea ale *Frontului Unic Muncitoresc, ale luptei de clasă și internaționalismului proletar*. La 1 septembrie 1944 s-a constituit Comisia de Organizare a Mișcării Sindicale Unite, în conducerea căreia au activat militanți ai *Partidului Comunist Român* și ai *Partidului Social-Democrat*. Comisia a activat pe linia organizării mișcării sindicale, a mobilizării muncitorilor la opera de refacere economică și de democratizare a țării.

O deosebită importanță în desfășurarea procesului revoluționar a avut-o atragerea și mobilizarea *țărănimii* în lupta pentru refacerea economică și înnoirea democratică a țării. Exploatarea și menținută într-o stare de înapoiere în trecut, dar dispunînd de mari energii revoluționare, țărănimea era interesată în înfăptuirea unor adînci prefaceri de ordin economic și social, la loc de frunte situîndu-se reforma agrară. Ținînd seama de acești factori și de faptul că țărănimea constituia imensa majoritate a populației, *Partidul Comunist Român* a îndrumat-o să se organizeze și să acționeze în cadrul *Comitetelor satești*, organe cuprinzînd oamenii cei mai harnici și mai populari din sat.

În acțiunea de sprijinire a țărănimii, *Partidului Comunist Român* a stimulat dezvoltarea *Frontului Plugarilor*, care avea, înainte de 23 August 1944, organizații doar în cîteva județe din Transilvania, dar care și-a extins apoi influența în întreaga țară.

Partidul Comunist Român a acordat o atenție deosebită reorganizării și îndrumării, în noile condiții, a activității *Uniunii Tineretului Comunist*, a cărei conducere a fost încredințată, în continuare, tovarășului *Nicolae Ceaușescu* și altor cadre revoluționare. La începutul lui septembrie 1944, *Uniunea Tineretului Comunist* a încheiat o înțelegere de Front Unic cu *Uniunea Tineretului Socialist*.

Referindu-se la importanța acestui eveniment, tovarășul *Nicolae Ceaușescu* sublinia într-un articol publicat în „Scînteia”: „În vederea ducerii cu succes a luptei comune, este necesar să eliminăm tot ce ne-ar putea despărți. O colaborare loială, pe baza platformei *Frontului Unic*, este o sarcină primordială. Realizînd prin munca noastră de zi cu zi sarcinile comune, vom putea face din tineretul muncitoresc conducătorul luptei întregului tineret român”.

Uniunea Tineretului Comunist a participat activ, sub îndrumarea *Partidului Comunist Român*, la toate marile acțiuni desfășurate în acea perioadă pentru democratizarea și refacerea economică a țării, pentru participarea, cu toate forțele, la războiul antihitlerist. La chemarea *Uniunii Tineretului Comunist*, zeci de mii

de tineri, printre care peste 1 500 de activiști ai săi, inclusiv membri ai *Comitetului Central al U.T.C.*, s-au înrolat voluntar în unitățile militare, dîndu-și contribuția lor, uneori chiar de sînge, la eliberarea patriei noastre și apoi la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei. De asemenea, răspunzînd cu elan tineresc acțiunii de refacere a țării, inițiată de *Partidul Comunist Român*, tineretul s-a înrolat în brigăzile de muncă patriotică de pe marile șantiere naționale, edificînd primele mari construcții ale României noi.

Partidul Comunist Român a manifestat o atenție deosebită față de *intelectuali*, din rîndurile cărora unii dintre cei mai valoroși acționaseră, încă în anii ilegalității, în cadrul și sub influența organizațiilor comuniste.

Mulți intelectuali au intrat în rîndurile *Partidului Comunist Român* și ale *Partidului Social-Democrat*; alții au activat în cadrul *Uniunii Patrioșilor* și al *Apărării Patriotice*, organizații cu caracter antifascist și democratic.

Continuînd și dezvoltînd activitatea sa în rîndurile *naționalităților conlocuitoare*, combătînd politica de diversiune naționalistă și acțiunile șovine întreprinse de clasele exploatare, *Partidul Comunist Român* a militat pentru atragerea și mobilizarea maselor de bază ale naționalităților la lupta comună a întregului popor pentru refacerea economică și democratizarea țării. O atenție deosebită a fost acordată organizației democratice a oamenilor muncii maghiari, *Madosz*, care, începînd cu luna octombrie a anului 1944, se va numi *Uniunea Populară Maghiară*.

Printre problemele importante care stăteau în fața poporului român în acea perioadă se afla și statornicirea unui nou regim politic și juridic internațional al statului nostru, prin încheierea Armistițiului, iar mai apoi a *Tratatului de Pace* cu *Națiunile Unite*.

În acest scop, o delegație a guvernului român a semnat la Moscova, în ziua de 12 septembrie 1944, *Convenția de Armistițiu dintre România și Națiunile Unite*. Prin acest act, care consacră o realitate creată prin înfăptuirea insurecției, se menționa ieșirea României din războiul hitlerist, la 24 august 1944, și întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste și se prevedea participarea Armatei române, în continuare, la războiul antifascist, cu cel puțin 12 divizii. În *Convenție* se specifică, de asemenea, obligația guvernului român de a asigura armatelor sovietice și celorlalte armate aliate mijloacele de transport și de întreținere necesare desfășurării operațiilor militare pe teritoriul României, de a preda, ca trofee, materialele de război aparținînd Germaniei și aliaților săi aflate pe teritoriul țării noastre și de a plăti despăgubiri de război *Uniunii Sovietice* pentru distrugerile și pagubele provocate pe teritoriul acestui stat. De asemenea, se prevedeau despăgubiri către celelalte state ale *Coaliției antihitleriste* pentru pierderile suferite de proprietățile acestora în România. Sub raport teritorial, *Convenția de Armistițiu* considera ca nul și inexistent *Dictatul imperialist* de la Viena, iar granița statului român cu *Uniunea Sovietică* era socotită cea intervenită la sfîrșitul lui iunie 1940.

Deși în acea perioadă situația economică a țării era deosebit de grea, iar prevederile *Convenției de Armistițiu* statorniceau noi obligații în acest domeniu, poporul român a făcut eforturi considerabile pentru îndeplinirea lor, ca și pentru susținerea, cu toate forțele, a eforturilor Armatei române angajate în războiul antihitlerist.

În perioada ce a urmat victoriei insurecției, în fața poporului nostru s-au ridicat cu o mare acuitate *problemele economice*. Într-adevăr, în condițiile moștenirii unei slabe dezvoltări a forțelor de producție, a exploatării nemiloase a bogățiilor țării, îndeosebi de către capitalul străin, culminând cu jaful hitlerist și cu distrugerile anilor de război, economia națională era de-a dreptul secătuită și dezorganizată. Se impuneau măsuri urgente și hotărâte în vederea redresării ei, a stăvilirii inflației și a asigurării unor mai bune condiții de trai pentru oamenii muncii.

Dar clasele exploatoare și reprezentanții lor în guvern nu erau interesați în luarea unor măsuri hotărâte pentru refacerea economică și pentru democratizarea reală a vieții de stat. Această situație puna tot mai mult în evidență faptul că guvernul, în alcătuirea sa inițială, în care predominau reprezentanții monarhiei, ai moșierimii și ai marii burghezii, nu era interesat în rezolvarea marilor probleme care stăteau în fața țării.

2. Lupta forțelor democratice conduse de Partidul Comunist Român pentru cucerirea puterii politice. Devenise necesară o schimbare în conducerea statului, astfel încât masele largi populare să poată acționa pe linia intereselor fundamentale ale țării. Un rol important l-a avut în lupta pentru putere publicarea, la 24 septembrie 1944, de către Comitetul Central al Partidului Comunist Român, a *Proiectului de platformă* pentru constituirea *Frontului Național Democrat*, proiect de program care cuprindea principalele transformări cu caracter economic și social-politic ce se cereau îndeplinite în acea etapă.

Propunerile Partidului Comunist Român au fost primite cu deosebit interes și de conducerea celorlalte partide și organizații democratice, care și-au exprimat adevărată deplină la conținutul lor.

Pe baza acestei Platforme-program s-a constituit *Frontul Național Democrat*, organism politic ce reprezenta o largă coaliție de forțe, cuprinzând clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, păturile mijlocii de la orașe. Cele două partide burgheze — Partidul Național-Tărănesc și Partidul Național-Liberal — au refuzat să accepte colaborarea cu Frontul Național Democrat, ceea ce reflecta poziția lor ostilă unor transformări democratice.

Întrucât guvernul prezidat de generalul Constantin Sănătescu nu mai putea îndeplini sarcinile mari care stăteau în fața poporului nostru, din cauza politicii duse de elementele conservatoare din sânul său, adversare ale unor transformări revoluționare înnoitoare, Frontul Național Democrat a cerut să se formeze un nou guvern, în care masele de oameni ai muncii să fie mai larg reprezentate. S-a ajuns, astfel, la constituirea *unui al doilea guvern*, prezidat tot de generalul Constantin Sănătescu, în care forțele democratice dețineau poziții mult mai puternice, deși și acum partidele burgheze aveau în mâinile lor majoritatea ministerelor.

În programul noului guvern au fost incluse, alături de obiectivele vechiului cabinet, altele noi, propuse de Frontul Național Democrat, cum erau îmbunătățirea situației materiale a maselor muncitoare, precum și curățirea aparatului de stat de elementele reacționare.

La puțin timp însă de la constituirea sa, guvernul a fost zdruncinat de divergențele care existau între Frontul Național Democrat și partidele burgheze, di-

vergențe privind, în principal, procesul de democratizare a țării. În împrejurările în care elementele burgheze din guvern se opuneau unei reale democratizări, masele au trecut la *înlăturarea pe cale revoluționară a vechiului aparat de stat*, la nivelul prefecturilor, primăriilor și al altor instituții, instalând în loc conduceri democratice. Acțiuni asemănătoare s-au întreprins și în întreprinderile economice, unde comitetele muncitorești, acționând ca organe reprezentative și împuternicite ale salariaților, au alungat o serie de elemente reacționare și au introdus controlul muncitoresc asupra producției și repartiției acesteia, îngrădind astfel posibilitățile de exploatare din partea patronilor și contribuind prin aceasta la redresarea economiei naționale și la îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai ale salariaților.

În același timp, la sate, țărânii, sprijiniți de muncitori, au trecut la împărțirea pământurilor moșierești, la *înfăptuirea pe cale revoluționară a reformei agrare*, ca și la acțiunea de democratizare a țării.

Miniștrii național-tărăniști și național-liberali, îngrijorați de amploarea luptei revoluționare a maselor, și-au dat demisia, forțând astfel căderea întregului cabinet.

A fost însărcinat atunci cu formarea guvernului generalul Nicolae Rădescu, considerat de reacțiune ca „*omul potrivit*” pentru a stăvili avântul revoluționar al maselor, folosind în acest scop chiar forța militară.

În guvernul prezidat de generalul Nicolae Rădescu, format la 6 decembrie 1944, forțele democratice și-au păstrat pozițiile cucerite și chiar și le-au consolidat.

Țărani din Cetate (Dolj) trec la îndeplinirea pe cale revoluționară a reformei agrare încă înainte de legislația acesteia

Înfăptuirea reformei agrare în comuna Uzum

Muncitorimea venind în ajutorul țăranilor pentru a le repara uneltele agricole

Rădescu și ceilalți reprezentanți ai partidelor burgheze, de acord cu Monarhia, au încercat să împiedice lupta revoluționară a maselor, recurgând uneori la mijloace de forță și amenințând cu declanșarea unui război civil.

În acele împrejurări, mai ales în cursul lunii februarie 1945, s-a desfășurat o intensă activitate politică, la orașe și sate, în întreprinderi și instituții, cu participarea unui tot mai mare număr de muncitori, țărani, intelectuali. Ca urmare a unor astfel de acțiuni inițiate de Partidul Comunist Român și sprijinite de sindicate; de organizațiile Frontului Plugarilor, ale U.T.C., Uniunii Patrioților, Mădoszului, procesul de democratizare a țării a crescut în amploare.

Lupta țăranilor pentru pământ a dobândit un impuls deosebit odată cu apelul Frontului Plugarilor, prin care masele țărănești erau îndemnate să treacă la înfăptuirea, pe scară largă, a reformei agrare, fără să mai aștepte legea pe care majoritatea reacționară din guvern o amîna mereu.

În acțiunea de împărțire a pământurilor moșierești, țărani au fost sprijiniți de muncitori. Așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „În lupta comună împotriva reacțiunii, pentru pământ și pentru dezvoltarea democratică a țării, s-a încheiat și s-a dezvoltat alianța de nezdruccinat dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare — uriașa forță revoluționară, care avea să hotărască definitiv soarta pentru cucerirea puterii, de către popor”.

Confruntarea dintre democrație și reacțiune a intrat, la sfîrșitul lunii februarie 1945, într-o fază decisivă.

La 24 februarie, la chemarea P.C.R., a celorlalte organizații democratice, în întreaga țară au avut loc mari manifestații populare, în cadrul cărora s-a cerut

24 februarie 1945 în Capitală

demisia lui Nicolae Rădescu și formarea unui guvern al Frontului Național Democrat. La București au participat peste 600 000 manifestanți din Capitală și din împrejurimi. Reacțiunea a încercat să intimideze pe demonstranți, folosind forța armată, jandarmii și polițiștii adăpostiți în clădirile Palatului regal, Ministerului Afacerilor Interne, Palatului telefoanelor, trăgând în manifestanți, din rîndul cărora un mare număr au fost omorîți sau grav răniți.

3. Instaurarea guvernului revoluționar-democratic de la 6 Martie 1945. În fața impresionantă manifestări de voință a maselor populare, a schimbării raportului de forțe în favoarea democrației, regele nu a mai putut evita soluția ce se impunea, acceptînd guvernul propus de Frontul Național Democrat, guvern avînd în frunte pe eminentul om politic și patriot *Dr. Petru Groza*, președintele Frontului Plugarilor. Vestea instaurării primului guvern revoluționar-democratic din istoria României a fost întîmpinată cu mare entuziasm de întreaga țară, masele populare văzîndu-și încununată de victorie lupta lor împotriva reacțiunii. Avînd un pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc, guvernul revoluționar-democratic instaurat la 6 Martie 1945 era expresia colaborării largi a forțelor ce se pronunțau pentru profunde transformări în întreaga viață a societății noastre.

În guvernul de la 6 Martie 1945 au intrat și cîțiva reprezentanți ai grupărilor burgheze conduse de Gh. Tătărescu și Anton Alexandrescu, grupări care se despărțiseră, prima de Partidul Național-Liberal, iar cea de-a doua de Partidul Național-Țărănesc, din cauză că nu erau de acord cu politica reacționară a conducătorilor celor două partide.

Dr. Petru Groza

6 Martie 1945 în Capitală

Prin componența sa, prin programul propus, *guvernul instaurat la 6 Martie 1945 reprezenta puterea revoluționar-democratică a clasei muncitoare și țărănimii.* Îndepărtînd de la conducere principalele partide ale burgheziei și moșierimii — P.N.Ț. și P.N.L. —, actul istoric de la 6 Martie 1945 nu a însemnat o simplă schimbare de guvern — ci o schimbare a însuși regimului politic din România, procesul revoluționar intrînd într-o nouă etapă, al cărei obiectiv era înfăptuirea unor transformări în toate domeniile vieții sociale.

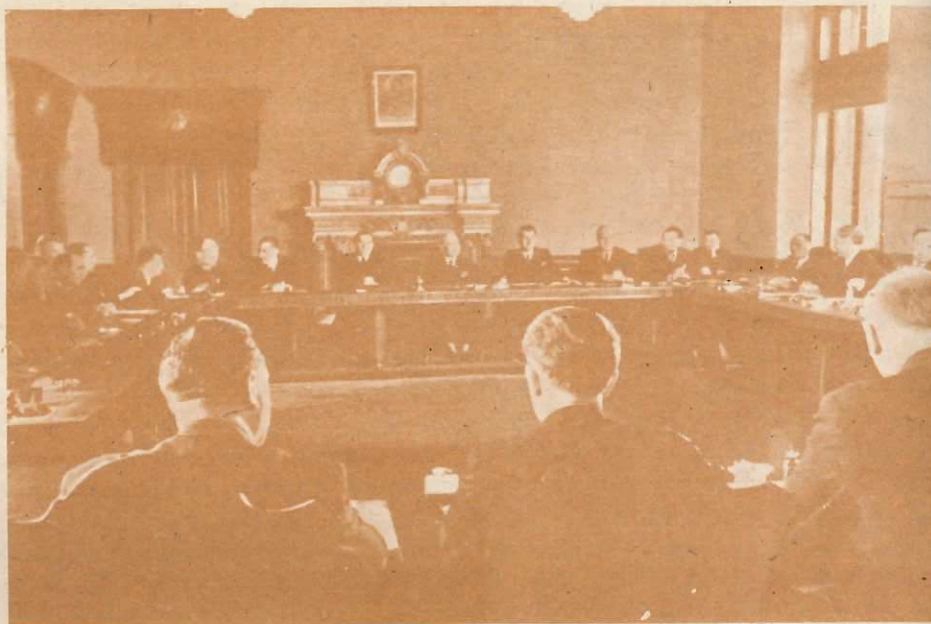
Principalele obiective urmărite de guvern priveau apărarea și lărgirea cuceririlor obținute de masele populare, ducerea pînă la capăt a transformărilor cu caracter burghezo-democratic, în vederea trecerii la revoluția socialistă.

La numai trei zile de la instaurarea sa, guvernul revoluționar-democratic a obținut un prim succes, prin reîncadrarea în granițele statului român a teritoriului din nordul României — rupt din trupul țării prin Dictatul imperialist de la Viena. Acest teritoriu fusese eliberat prin luptă de Armata română și Armata sovietică, dar se afla sub administrație militară sovietică. Acum, cînd în România se afla la conducere un guvern revoluționar-democratic, Uniunea Sovietică a renunțat la administrarea militară a acestui teritoriu, care s-a reîntors pe deplin în cadrul statului român — act primit cu mare bucurie de întregul nostru popor.

O realizare de cea mai mare importanță a guvernului revoluționar-democratic a constituit-o *legiferarea reformei agrare*, la 23 Martie 1945, a cărei înfăptuire începuse încă în toamna anului 1944, prin lupta maselor țărănești, sprijinite de muncitori.

În baza legii se expropriau terenurile agricole care depășeau 50 ha, iar terenurile și toate bunurile agricole aparținînd cetățenilor germani și cetățenilor

Prima ședință a guvernului condus de dr. Petru Groza

români care au colaborat cu hitleriștii, ale criminalilor de război și ale celor vinovați de dezastrul țării se expropriau în întregime. Toate terenurile și bunurile agricole menționate au fost expropriate fără nici o despăgubire, odată cu pământul fiind confiscat și inventarul agricol.

Au fost expropriate astfel 1 468 946 ha teren, din care 1 109 562 ha au fost împărțite la 917 777 țărani fără pământ sau cu pământ puțin, celălalt devenind rezervă de stat. La împroprietărire au avut prioritate ostașii care luptau pe frontul antihitlerist.

Legea prevedea, de asemenea, că atât exproprierea pământului cât și împroprietărirea se desfășurau fără a se ține seama de naționalitate; în acest fel, alături de țărani români au primit pământ peste 90 000 de țărani aparținând naționalităților conlocuitoare, suprafața de teren ce a revenit acestora ridicându-se la aproximativ 150 000 ha, ceea ce a contribuit la cimentarea unității de luptă a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate.

A fost realizată astfel principala sarcină a desăvârșirii revoluției burghezo-democratice, specifică unei țări cu o economie predominant agrară, cum era România. În același timp a fost desființată ca clasă moșierimea, forța cea mai retrogradă a societății noastre, ceea ce a fost de natură să slăbească pozițiile reacțiunii în ansamblul său.

4. Consolidarea regimului democrat-popular (6 Martie 1945—30 Decembrie 1947). După instaurarea guvernului revoluționar-democratic, în fața poporului nostru stăteau sarcini de o deosebită complexitate, printre care, pe primul plan, se situau *problemele economice*.

Acționînd în această direcție, guvernul revoluționar-democratic a adoptat o serie de măsuri privind reconstrucția întreprinderilor avariate, readucerea și punerea în funcțiune a celor ce fuseseră dispersate în timpul războiului, crearea de economate în întreprinderi în vederea aprovizionării salariaților, pedepsirea aspră a celor ce se făceau vinovați de speculă și sabotaj etc.

La depășirea greutăților economice au concurat și relațiile externe, stabilite îndeosebi cu Uniunea Sovietică. Astfel, la 8 mai 1945 a fost semnat Acordul comercial dintre România și U.R.S.S., care fixa principiile și domeniile colaborării dintre cele două țări. În condițiile în care valuta și devizele românești erau blocate de statele capitaliste, iar România ducea mari lipsuri în domeniul aprovizionării cu cereale și materii prime industriale, livrările efectuate în baza acestui Acord comercial au constituit un sprijin real în redresarea economică a țării. La rîndul său, România a livrat Uniunii Sovietice produse specifice economiei noastre, îndeosebi materii prime și alimente.

5. Conferința Națională a Partidului Comunist Român din octombrie 1945. În procesul de refacere economică și de dezvoltare democratică a țării, un rol important l-a avut *Conferința Națională a Partidului Comunist Român*, ale cărei lucrări s-au desfășurat la București, între 16—21 octombrie 1945.

Cea mai dezbătută problemă a fost cea a *refacerii și dezvoltării economiei naționale*, considerată ca o condiție a progresului multilateral al României. Pe baza analizei întreprinse, Conferința a stabilit ca sarcini imediate folosirea integrală a capacității de producție, mobilizarea intensă a tuturor posibilităților interne, valorificarea resurselor naturale proprii, desăvârșirea reformei agrare și ajutorarea țărănimii cu credite, semințe, tractoare și mașini agricole.

Conferința Națională a dezbătut și stabilit totodată direcțiile principale ale dezvoltării în perspectivă a economiei naționale. Combătînd teoria reacționară susținută de o serie de reprezentanți ai claselor exploatare, potrivit căreia România trebuia să rămînă o țară „eminamente agrară”, Partidul Comunist

Aspect din desfășurarea Conferinței Naționale a P.C.R. din octombrie 1945

Gheorghe Gheorghiu-Dej
prezentînd Raportul la Conferința
Națională a partidului

Român a afirmat cu tărie și a fundamentat teza *necesității industrializării*, ca singura cale de învingere a înapoierii economice și de asigurare a progresului multilateral și a independenței țării.

Ca direcții ale acțiunii de industrializare se preconiza dezvoltarea industriei grele, extractive, siderurgice, metalurgice și petroliere, de natură să conducă la valorificarea bogățiilor țării, la utilizarea capacității tehnice existente și la crearea unor industrii noi.

În cadrul politicii de industrializare, Conferința Națională a acordat o atenție deosebită *electrificării țării*, trașind jaloanele unui plan amplu, de perspectivă, în care să se pună pe primul plan utilizarea energiei apelor românești, economisindu-se, în acest fel, rezervele de cărbune și petrol.

În domeniul vieții politice, Conferința Națională a P.C.R. a stabilit ca sarcină principală *întărirea regimului revoluționar-democratic*, în vederea îndeplinirii programului general de dezvoltare a României și de asigurare a independenței și suveranității țării. În acest sens a fost subliniată necesitatea *consolidării unității de acțiune a clasei muncitoare, a alianței muncitorești-țărănești, a frăției dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare*.

O problemă deosebit de importantă dezbătută în cadrul Conferinței Naționale a fost aceea a lichidării definitive a sciziunii din mișcarea muncitorească, a *necesității trecerii de la unitatea de acțiune a clasei muncitoare*, realizată în cadrul Frontului Unic Muncitoresc, la *unitatea ideologică, politică și organizatorică*, în cadrul unui *partid unic muncitoresc*, pe baza unificării Partidului Comunist Român cu Partidul Social-Democrat.

Conferința Națională a ales primul Comitet Central al partidului după eliberarea țării de sub dominația fascistă. Ca secretar general al Comitetului Central al P.C.R. a fost ales *Gheorghe Gheorghiu-Dej*, militant de seamă al Partidului Comunist Român și al mișcării comuniste internaționale, care s-a aflat apoi în fruntea partidului timp de două decenii.

Prin importanța și amploarea problemelor dezbătute, prin aplicarea crea-toare a concepției socialismului științific la situația concretă a țării noastre, Conferința Națională a Partidului Comunist Român s-a înscris ca un eveniment de seamă în afirmarea partidului clasei muncitoare ca forță conducătoare a poporului nostru. Așa cum subliniază Programul Partidului Comunist Român, *„Hotărârile Conferinței au avut o importanță deosebită pentru desfășurarea cu succes a marilor bătălii de clasă care au urmat, pentru înfăptuirea profundelor transformări revoluționare și democratice din țara noastră”*.

6. Victoria forțelor democratice în alegerile parlamentare din noiembrie 1946.

În perioada ce a urmat Conferinței Naționale a P.C.R., viața politică a țării a fost dominată de lupta forțelor democratice pentru zdrobirea reacțiunii și câștigarea victoriei în alegerile de deputați fixate pentru luna noiembrie 1946.

În acest scop, Partidul Comunist Român a militat în direcția grupării într-un singur bloc a tuturor forțelor democratice participante la guvern și prezentarea lor în alegeri pe o listă comună.

Pe baza înțelegerii stabilite cu Partidul Social-Democrat, cu Frontul Plugarilor, cu Partidul Național-Popular, cu gruparea național-țărănistă condusă de Anton Alexandrescu și cu gruparea liberală condusă de Gheorghe Tătărescu, s-a constituit *Blocul Partidelor Democratice*, coaliție de forțe politice care urmărea înfrîngerea reacțiunii în alegeri.

Sesiunea de deschidere a primului Parlament democratic — 1946

Tovarășul Nicolae Ceaușescu vorbind la un miting al tineretului în 1946

În vederea asigurării unei largi participări a maselor populare la vot, a fost elaborată o nouă lege electorală care acorda, pentru prima dată în istoria României, dreptul de vot cu adevărat universal, pentru toți cetățenii majori fără deosebire de sex, naționalitate, avere, credință religioasă sau grad de cultură.

În alegerile care au avut loc la 19 noiembrie 1946, forțele democratice au obținut o victorie hotărâtoare, întrunind 79,6% din totalul voturilor, reacțiunea văzându-se izolată de popor și suferind o înfrângere zdrobitoare.

Această victorie oglindea baza social-politică largă pe care se sprijinea guvernul revoluționar-democratic, în timp ce partidele burgheze reacționare s-au văzut dezaprobată și izolate de mase.

Ca urmare a victoriei obținute în alegeri a fost creat primul Parlament democrat din istoria României, care a acționat în direcția intereselor fundamentale ale poporului.

Realizările de însemnătate istorică obținute de poporul român în perioada de după 23 August 1944 au creat condiții favorabile intensificării acțiunilor în vederea trecerii la revoluția socialistă. În acest cadru, un loc deosebit de important a revenit măsurilor economice aplicate în cursul anului 1947, măsuri care prevedeau atât refacerea economică a țării, cât și angajarea ei pe un făgaș anticapitalist. Astfel, la sfârșitul lunii decembrie 1946, Parlamentul a votat *etatizarea Băncii Naționale a României*, deci trecerea capitalului acesteia în proprietatea statului democrat-popular, ceea ce a permis transformarea unei citadele a finanței Partidului Național-Liberal într-o puternică pîrghie economică în mâinile guvernului revoluționar-democratic, pusă în slujba progresului general al țării. În aprilie 1947 a fost reorganizat Ministerul Economiei Naționale, avînd dreptul să supravegheze și să controleze producția și circulația mărfurilor, repartiția materiilor prime și a creditelor, inclusiv în întreprinderile proprietate capitalistă. Au fost create, de asemenea, *Oficiile industriale*, organisme economice prin care statul intervenea activ în organizarea și coordonarea producției și repartiției, în scopul refacerii economiei naționale, conform intereselor maselor muncitoare.

În luna iunie 1947, la propunerea P.C.R., guvernul a adoptat un ansamblu de măsuri privind îmbunătățirea situației economice și financiare a țării, care prevedea creșterea productivității muncii, punerea în valoare a unor noi surse de materii prime, impulsionearea activității financiare și de credit, a comerțului și aprovizionării populației.

În aplicarea măsurilor preconizate de P.C.R., un rol important l-a avut *stabilizarea monetară* din 15 august 1947, care a lichidat inflația, lovind puternic în pozițiile economice ale burgheziei, în speculanți și cămătari, contribuind astfel la îmbunătățirea situației materiale a maselor, la consolidarea independenței economice și politice a țării.

În anii 1945—1947 s-a produs și o consolidare a poziției României pe plan extern, legată de pregătirea și desfășurarea *Conferinței de Pace de la Paris*, care a reglementat situația postbelică a țărilor foste „satelite” (aliante) ale Germaniei hitleriste, printre care se afla și România. Poporul nostru era profund interesat ca prevederile Tratatului de Pace să corespundă aspirațiilor sale spre progres, pace și bunăstare, să permită consolidarea independenței și suveranității țării. În acest scop a fost constituită o puternică delegație guvernamentală, care a desfășurat la Paris o amplă activitate pentru susținerea drepturilor României, pe baza contribuției pe care o adusese la înfrîngerea Germaniei hitleriste și ținînd seama de dorința de pace și de colaborare a poporului român.

În timpul lucrărilor *Conferinței de Pace de la Paris*, desfășurate în iulie—octombrie 1946, delegația română a apărat interesele naționale ale țării, arătînd eforturile făcute de țara noastră atât pe plan economic, cât și militar, transformările democratice îndeplinite de poporul român, garanție a unei evoluții favorabile

Delegația României la Conferința de pace de la Paris

și în relațiile externe ale României, dornică să-și aducă contribuția la crearea unui climat de pace și colaborare internațională. După tratative îndelungate, în care s-au confruntat pozițiile divergente ale Marilor Puteri, Tratatul de Pace a fost semnat la Paris, la 10 februarie 1947.

Deși nu recunoștea României situația de stat cobeligerant în războiul antihitlerist, așa cum fusese de fapt, iar obligațiile economice legate de plata despăgubirilor de război erau destul de ridicate, Tratatul de Pace statornicea pentru țara noastră situația de stat independent, egal în drepturi cu celelalte țări, cu care putea încheia tratate și acorduri economice, politice sau culturale, pe bază de deplină egalitate. Totodată, consfințind o realitate existentă, Tratatul de Pace consacra *anularea Tratatului imperialist de la Viena* și reunirea la România a nordului țării eliberat de sub ocupația fascisto-horthystă de către armatele române și sovietice.

După încheierea Tratatului de Pace, România s-a manifestat pe plan extern ca o forță activă în lupta pentru stabilirea și lărgirea relațiilor de colaborare internațională, de consolidare a păcii.

Acționând în această direcție, România a stabilit, pînă la sfîrșitul anului 1947, relații diplomatice cu 23 de țări și schimburi comerciale cu 26 de țări. În cadrul acestora, un rol deosebit de important l-au avut acordurile bilaterale încheiate cu U.R.S.S., precum și cu Bulgaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Polonia și Ungaria.

În afară de relațiile economice, guvernul român s-a orientat spre lărgirea relațiilor politice și culturale cu Uniunea Sovietică și cu celelalte țări vecine, ceea ce s-a răsfrînt în mod pozitiv asupra dezvoltării și consolidării regimului nou instaurat în țara noastră, a întăririi poziției României pe plan internațional.

7. Proclamarea Republicii Populare Române. Consolidarea regimului revoluționar-democratic atît pe plan intern, cît și extern, cimentarea alianței muncitorești-țărănești, întărirea rolului statului democrat-popular și adoptarea unor măsuri cu caracter anticapitalist au dus la schimbarea radicală a raportului de forțe în favoarea democrației, la izolarea tot mai accentuată a forțelor reacționare.

În acele împrejurări, conducătorii partidelor burgheze, și, în primul rînd, cei ai Partidului Național-Țărănesc, văzîndu-se tot mai izolați de mase, au părăsit activitatea politică propriu-zisă, recurgînd la diversiuni, spionaj și activitate subversivă. Sperînd într-un ajutor extern, în iulie 1947, un grup de conducători ai P.N.Ț. a încercat chiar să fugă peste graniță, pentru a constitui un guvern „în emigrație”. Ca urmare a acestei acțiuni, care încălca legile țării și se angaja pe drumul unei adevărate trădări naționale, Partidul Național-Țărănesc a fost dizolvat, cei vinovați fiind judecați și condamnați. Desființarea P.N.Ț. a constituit o puternică lovitură dată reacțiunii în ansamblul său. În același timp, Partidul Național-Liberal, nemaivînd sprijin nici în rîndurile foștilor săi adepți, și-a încetat activitatea. De asemenea, gruparea liberală condusă de Gheorghe Tătărescu, care colaborase cu forțele democrate din guvern atîta timp cît revoluția nu atîngea direct interesele burgheziei pe care o reprezenta, acum, cînd cerințele dezvoltării revoluției impuneau măsuri cu caracter anticapitalist, a început să se opună tot mai mult măsurilor adoptate de guvern, transformîndu-se și ea, treptat, într-un centru de coalizare a elementelor burgheze dușmănoase regimului democrat.

Față de situația creată, la 6 noiembrie 1947, Parlamentul a dat un vot de neîncredere activității desfășurate de gruparea condusă de Gheorghe Tătărescu, reprezentanții acesteia fiind îndepărtați din guvern. Măsura adoptată de Parlament și constituirea unui nou guvern în care intrau numai exponenți ai clasei muncitoare și ai aliaților săi au marcat o fundamentală schimbare în caracterul puterii de stat și, totodată, au creat condiții favorabile trecerii la înlăturarea contradicției dintre conținutul puterii de stat, care era o putere muncitorească-țărănească, și forma veche a organizării de stat, care era Monarhia.

În adevăr, în condițiile noi în care se punea nemijlocit problema trecerii la revoluția socialistă, colaborarea cu Monarhia nu mai putea fi continuată, cu atît mai mult, cu cît Palatul regal se transformase într-un centru al reacțiunii interne și în principalul canal de legătură cu o serie de cercuri imperialiste străine, ostile regimului nou instaurat în România.

Sprijinindu-se pe influența considerabilă pe care o avea în mase, pe forța guvernului muncitoresc-țărănesc și a Parlamentului democrat și avînd de partea sa majoritatea poporului, Partidul Comunist Român a pregătit îndepărtarea Monarhiei, ultimul stîlp al reacțiunii din țara noastră.

În condițiile în care regele Mihai I era, practic, tot mai izolat de mase, iar din afară nu a primit asigurarea sprijinului sperat, el s-a văzut nevoit să accepte abdicarea propusă de reprezentanții Partidului Comunist și ai guvernului. Astfel, la 30 Decembrie 1947, *Monarhia a fost înlăturată, proclamîndu-se Republica Populară Română*, stat al oamenilor muncii de la orașe și sate. În seara aceleiași zile a

La 30 Decembrie 1947, populația Bucureștiului sărbătorește instaurarea Republicii

Constantin I. Parhon

avut loc, sub președinția lui Mihail Sadoveanu, ședința solemnă a Adunării Deputaților, care, într-o atmosferă de mare însuflețire, a consfințit prin lege instaurarea Republicii.

În fruntea Republicii a fost ales un prezidiu, format din personalități ale vieții politice, științifice și culturale: Constantin I. Parhon, ca președinte, Mihail Sadoveanu, Ștefan Voitec, Gheorghe Stere și Ion Niculi — membri.

Vestea proclamării Republicii a fost primită cu mare bucurie pe întreg cuprinsul țării. *Acest eveniment a marcat cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, ceea ce a permis trecerea la îndeplinirea sarcinilor revoluției socialiste.*

De-a lungul marilor bătălii sociale și politice, care unesc într-un unic proces revoluționar, insurecția, instaurarea guvernului revoluționar-democratic, la 6 Martie 1945, și proclamarea Republicii, la 30 Decembrie 1947, Partidul Comunist Român a făcut cu strălucire dovada capacității sale de a-și elabora, pe baza concepției socialismului științific, linia politică, pornind de la realitățile țării noastre și de la cerințele fiecărei etape istorice.

Așa cum se apreciază în Programul P.C.R., în toate marile bătălii de clasă și mișcări revoluționare, „Partidul Comunist Român s-a afirmat ca cea mai puternică forță din România, îndeplinindu-și cu cinste misiunea de organizator și conducător al clasei muncitoare, al maselor largi populare, conducându-le cu succes la victorie”.

Desfășurarea procesului revoluționar neîntrerupt în țara noastră, operă măreață a maselor largi de oameni ai muncii, a făcut dovada capacității de luptă și de creație a poporului român, a afirmat năzuința sa fierbinte de a-și făuri o viață nouă, de libertate, bunăstare și progres. Drumul spre aceste mărețe idealuri era

abia la început odată cu victoria, în linii esențiale, a revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă. Împlinirile de superioară factură aveau să se realizeze în perioada ce a urmat — perioada revoluției și construcției socialiste.

Lectură

Din Cuvîntarea dr. Petru Groza la deschiderea lucrărilor primului Congres liber al Frontului Plugarilor din 25 iunie 1945

„Plugari,

Cel dintîi Congres al Frontului Plugarilor din România își inaugurează astăzi lucrările, avînd de la început o îndoită semnificație. Cea dintîi este manifestarea acelei forțe politice uriașe pe care o reprezintă plugărima, organizată într-o tabără indestructibilă, iar cea de-a doua este preocuparea noastră a tuturor de a fixa în tipare noi problemele multiple și complexe ale agriculturii românești, pe care se reazemă buna stare a întregului popor.

Ați venit aici din toate colțurile României spre a participa la lucrările congresului. Văd în dumneavoastră întreg poporul fără seamăn de frumos al țării noastre cu văile, cu luncile, cu șesurile și colinele ei pline de soare și de farmec.

Văd în dv. veacuri întregi de trudă și de suferință; văd dragostea, dîrzenia și hărnicia cu care ați străbătut vremuri întunecate, deasupra cărora se ridică imaginea lui *Doja*, chipul vijelios al lui *Horea*, figura vitează a lui *Tudor* și, alături de el, întreg cortegiul acelor dirji și neînduplecați plugari cu suflet de cremene care au scăpărat cele dintîi scînteii ale libertății țărănilor.

Dumneavoastră și muncitorii din uzine reprezentați, în cea mai nobilă expresie, justificarea existenței omenești pe pămînt, prin munca, prin statornicia și prin crezurile voastre, drepte și cinstită”.

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Care erau sarcinile cele mai importante ce se cereau rezolvate în perioada ce a urmat memorabilului August 1944?
2. Analizați caracterul puterii politice instaurate la 6 Martie 1945.
3. Arătați ce obiective referitoare la dezvoltarea României s-au dezbătut la Conferința Națională a P.C.R. din octombrie 1945. Își mai păstrează și astăzi valabilitatea unele din ele?
4. Ce a marcat evenimentul petrecut la 30 Decembrie 1947?

FĂURIREA SOCIALISMULUI ÎN ROMÂNIA

Odată cu triumful — în linii esențiale — al revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, cu desăvârșirea sarcinilor revoluției burghezo-democratice, cu abolirea Monarhiei și cu instaurarea Republicii, la 30 Decembrie 1947, România a pășit într-o nouă fază a istoriei sale, parcurgând de atunci mai multe etape. *În perioada 1948—1965 s-a realizat victoria socialismului în toate sectoarele, generalizarea noilor relații de producție în întreaga economie, făurirea economiei socialiste unitare. În anii 1966—1970 s-a asigurat dezvoltarea mai puternică a forțelor de producție, a bazei tehnico-materiale a țării, perfecționarea relațiilor sociale, consolidarea societății noastre socialiste.* În această perioadă, partidul a pus un accent deosebit pe dezvoltarea ramurilor industriale moderne — construcția de mașini, chimia, metalurgia —, a organizat învățământul și activitatea de cercetare științifică, acționând pentru introducerea în întreaga economie a celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii.

Realizarea cu succes a acestor obiective a creat temelia pentru *trecerea la o nouă etapă de dezvoltare a țării — etapa construirii societății socialiste multilateral dezvoltate* — obiectiv istoric înscris în Programul Partidului Comunist Român, care va cuprinde o perioadă de câteva cincinale. Partidul Comunist a desfășurat o intensă activitate pentru perfecționarea, pe baze științifice, a organizării și conducerii vieții economico-sociale, pentru dezvoltarea și perfecționarea relațiilor noi de producție, lărgirea continuă a democrației socialiste, aplicarea în viață a principiilor eticii și echității, pentru formarea omului nou.

În întreaga perioadă de construcție socialistă, Partidul Comunist Român și-a îndeplinit cu cinste rolul de forță politică conducătoare a întregii națiuni, aplicând în mod creator legitățile generale ale socialismului științific la condițiile concrete specifice ale României.

TRECEREA LA ÎNFĂPTUIREA SARCINILOR REVOLUȚIEI SOCIALISTE ÎN ANII 1948—1950

1. Făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare din România.
2. Transformările petrecute în viața de stat a României.
3. Naționalizarea principalelor mijloace de producție.
4. Începutul operei de transformare socialistă a agriculturii.

Schimbarea calitativă produsă în conținutul puterii, în urma proclamării Republicii la 30 Decembrie 1947, a marcat trecerea la îndeplinirea revoluției socialiste în România.

1. Făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare din România.
Noua etapă istorică — etapa revoluției socialiste — impunea cu necesitate ca, în fruntea clasei muncitoare, clasa conducătoare a societății românești, să se afle un singur partid politic revoluționar, cu o structură organizatorică unitară, capabil să elaboreze, corespunzător condițiilor concrete specifice țării noastre, linia politică generală, formele și metodele de construire a socialismului.

Unitatea de gândire și de acțiune, trăsătură fundamentală a proletariatului din țara noastră, și-a pus cu putere amprenta, mai cu seamă în a doua jumătate a anului 1947 și la începutul anului 1948, pe acțiunile desfășurate de *Partidul Comunist Român* și *Partidul Social-Democrat*, în vederea clarificării politice și ideologice a tuturor membrilor lor în lupta pentru făurirea partidului unic, revoluționar al clasei muncitoare. La 27 septembrie 1947, Birourile Politice ale P.C.R. și P.S.D., întrunite în ședința comună, au hotărât: „*să întărească și să adâncească în toate sectoarele colaborarea de Front Unic Muncitoresc și, în vederea consolidării democrației populare în România și a îndeplinirii misiunii istorice a clasei muncitoare, să pună în discuția forurilor de conducere respective mijloacele practice pentru grăbirea îndeplinirii unității politice, organizatorice și ideologice a mișcării noastre muncitorești*”

Această importantă hotărâre a fost dezbătută atât de către comitetele județene ale P.C.R. și P.S.D. în ședințe reunite, cât și în adunări comune ale comuniștilor și social-democraților. La 12 noiembrie, întrunite din nou în ședință comună, Birourile Politice ale P.C.R. și P.S.D. au luat în discuție proiectul de platformă și normele practice de pregătire a Partidului Unic Muncitoresc, care au fost adoptate în unanimitate. Cîteva zile mai tîrziu, la 14 noiembrie 1947, a fost dată publicității *Platforma Partidului Unic Muncitoresc*.

Document de o deosebită însemnătate teoretică și practică, sinteză a experienței celor două partide muncitorești din țara noastră, *Platforma* cuprindea principiile organizatorice, tactice, politice și ideologice care aveau să stea la baza partidului unic. Se sublinia că Partidul Unic Muncitoresc trebuia să constituie avangarda clasei muncitoare, care să acționeze pe baza ideologiei de clasă a proletariatului, pentru îndeplinirea socialismului și comunismului în România.

Astfel, către sfîrșitul anului 1947, colaborarea timp de aproape patru ani, în cadrul *Frontului Unic Muncitoresc*, a dus la o mai bună cunoaștere între comuniști și social-democrați, la izolarea liderilor de dreapta din conducerea P.S.D. pentru îndeplinirea deplinei unități politico-organizatorice a clasei muncitoare.

Un rol deosebit de important în organizarea dezbaterii Platformei, cât și în pregătirea Congresului partidului unic a revenit *Comisiei Centrale de Unificare*, care a trecut la organizarea adunărilor generale ale membrilor P.C.R. și P.S.D. pe întreprinderi, instituții sau pe circumscripții, alegîndu-se birouri unice ale organizațiilor de bază, comitete unice de sector, de plasă și județene, precum și delegații la Congresul de Unificare. Această acțiune de mare importanță în viața țării și a întregului popor a determinat, printre altele, atât creșterea avîntului politic al maselor largi, activizarea tuturor forțelor democratice, cât și izolarea crescîndă a elementelor reacționare, dezorientarea și dezorganizarea acestora.

Aspect din desfășurarea Congresului de Unificare (1948)

După instalarea comitetelor județene ale partidului unic a fost dat publicității comunicatul prin care se stabileau ordinea de zi, data și locul desfășurării Congresului de Unificare.

În zilele de 21—23 februarie 1948 s-au desfășurat la București, în sala Ateului Român, lucrările Congresului de Unificare a Partidului Comunist Român cu Partidul Social-Democrat. Cei peste 800 de delegați și numeroși invitați — personalități ale vieții politice, cultural-artistice și științifice, reprezentanți ai armatei, sindicatelor și ai altor organizații democratice — au dezbătut, într-o atmosferă de însuflețit patos revoluționar, înfăptuirea unității forțelor politice ale clasei muncitoare din țara noastră.

Congresul a aprobat Raportul politic general și Rezoluția, a adoptat Statutul și a ales Comitetul Central. Prim-secretar al C.C. al P.C.R. a fost ales Gheorghe Gheorghiu-Dej.

După cum rezultă din documentele Congresului de Unificare (ca ordine, era Congresul al VI-lea al P.C.R.), partidul unic al clasei muncitoare din România — denumit atunci *Partidul Muncitoresc Român* — își înscria în program drept sarcini imediate și de perspectivă: făurirea relațiilor de producție socialiste, industrializarea socialistă a țării, trecerea la dezvoltarea planificată a economiei naționale, dezvoltarea și modernizarea agriculturii, crearea bazei tehnico-materiale a socialismului, reorganizarea justiției, învățământului etc.

Făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare din România a reprezentat un eveniment de o mare însemnătate istorică în viața țării, a întregului popor, punându-se capăt, pentru totdeauna, sciziunii mișcării muncitorești. Astfel, lupta clasei muncitoare a fost ridicată pe o treaptă superioară, rolul și

torța ei în viața întregii societăți dobândind o substanțială creștere. O însemnătate istorică aparte a avut faptul că P.C.R. a devenit unicul conducător al luptei marelui muncitoresc pentru construirea socialismului pe pământul românesc.

Experiența mișcării muncitorești din România în făurirea unității partidului său a reprezentat o originală contribuție la dezvoltarea tezurii revoluționare al socialismului științific, la îmbogățirea formelor și metodelor practicii revoluționare. Dealtfel, chiar în timpul desfășurării Congresului, cele 14 delegații de partid de peste hotare — din Austria, Bulgaria, Franța, Ungaria ș.a. — au remarcat prin luările lor de cuvânt valoarea de excepțională însemnătate pentru mișcarea muncitorească și comunistă internațională a exemplului românesc de făurire a partidului unic.

Acțiunile hotărâte desfășurate în vederea făuririi partidului unic al clasei muncitoare au influențat tendințele de unificare existente și în rândurile altor detașamente ale forțelor revoluționare. Astfel, la 12 ianuarie 1948, fusese publicată hotărârea Comitetelor Centrale ale *Uniunii Tineretului Muncitor* și *Uniunii Tineretului Socialist* de a săvârși *unitatea politică a întregului tineret român* în cadrul *Uniunii Tineretului Muncitoresc*, iar între 14—16 februarie s-au desfășurat la București lucrările Conferinței pe țară a femeilor, constituindu-se, cu acest prilej, *Uniunea Femeilor Democratice din România*.

În martie 1949, din inițiativa și sub conducerea Partidului Comunist Român, a fost organizată *Uniunea Tineretului Muncitor* (U.T.M.), organizație revoluționară a tineretului din fabrici, de pe ogoare, din școli și din alte instituții. Continuând tradițiile glorioase de luptă ale *Uniunii Tineretului Comunist*, învățând din munca și lupta comunistilor, membrii Uniunii Tineretului Muncitor au constituit principala rezervă de cadre a partidului. Ulterior, în anul 1965, potrivit schimbării intervenite și în denumirea Partidului Muncitoresc Român, Uniunea Tineretului Muncitor și-a schimbat denumirea în *Uniunea Tineretului Comunist*.

2. Transformările petrecute în viața de stat a României. Pe baza Directivelor adoptate de Congresul al VI-lea al P.C.R. s-a trecut la luarea primelor măsuri în vederea construirii socialismului. Principala problemă care se pune cu deosebită acuitate la ordinea zilei era lichidarea neconcordanței dintre conținutul nou al puterii populare și formele concrete ale administrației de stat. Deși fusese înfăptuit un profund proces de democratizare a vechilor organe de stat, acestea nu corespundeau nevoilor construcției socialiste. În afară de aceasta, în aparatul de stat se aflau încă destule elemente reacționare, ostile socialismului. Iată de ce, pentru ca statul să-și poată îndeplini menirea istorică de principal instrument al construcției socialiste, sub conducerea nemijlocită a P.C.R., s-a trecut la desfășurarea unei intense activități pentru crearea, înainte de toate, a unui organ suprem al puterii de stat și adoptarea unei noi Constituții, pilonului principal în mîna poporului, indispensabile în lupta pentru realizarea viitoarelor transformări socialiste.

În acest sens, încă la 24 februarie 1948, *Adunarea deputaților*, aleasă în noiembrie 1946, s-a autodizolvat, iar la 28 martie au avut loc alegeri de deputați pentru noul organ al puterii — *Marea Adunare Națională*. În vederea alegerilor, partidele și organizațiile democratice s-au grupat în cadrul *Frontului Democrației Populare*, sub conducerea P.C.R. Alegerile s-au încheiat cu o strălucită victorie a

forțelor populare conduse de Partidul Comunist, care au obținut 93,2% din totalul voturilor exprimate.

După alegeri a fost constituită *Marea Adunare Națională*, organul suprem reprezentativ al puterii de stat, singurul în măsură să elaboreze legile țării, să aleagă Consiliul de Stat (după 1961) — organul executiv între sesiuni —, să numească guvernul, pe președintele Tribunalului Suprem și pe procurorul general. De asemenea, Marea Adunare Națională aprobă politica internă și externă a statului, planurile de dezvoltare economico-socială a țării etc.

La 13 aprilie, Marea Adunare Națională a adoptat *Constituția Republicii Populare Române*, care consacra deținerea puterii politice în stat de către clasa muncitoare și aliații săi, drepturile și îndatoririle cetățenilor, creînd totodată cadrul juridic pentru înfăptuirea de transformări structurale cu caracter socialist în viața economico-socială.

Adecvat spiritului Constituției — legea fundamentală a noii orînduiri — au fost reorganizate ministerele, au fost desființate poliția și jandarmeria și a fost creată miliția, trecîndu-se, totodată, la o intensă activitate de făurire a armatei noi, populare. În iunie 1948 a fost creat *Comitetul de Stat al Planificării*, organism chemat să se ocupe de planificarea economiei naționale.

În dezvoltarea școlii românești, un rol de seamă l-a avut *Legea de reformă a învățămîntului* din august 1948 care, în ciuda unor limite, a asigurat caracterul de stat, unitar și laic, al întregului nostru învățămînt.

O deosebită atenție a acordat P.C.R. creării noilor organe locale ale puterii de stat. La 3 decembrie 1950 au fost organizate alegeri pentru *Sfaturile populare*, în cadrul cărora milioane de muncitori, țărani, intelectuali, români și din rîndul naționalităților conlocuitoare au ales noile organe locale ale puterii de stat, ca expresie a voinței întregului popor.

Datorită componenței lor, alcătuită în chip precumpănitor din muncitori și țărani, noile organe locale ale puterii de stat și-au demonstrat, de-a lungul anilor, forța, viabilitatea și potențele lor creatoare în amplul proces de făurire a noii societăți, de dezvoltare a democrației socialiste. P.C.R. s-a preocupat, în mod consecvent, de perfecționarea continuă a activității lor, în raport cu cerințele fiecărei etape în parte.

Așa cum subliniază tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, „Într-o perioadă scurtă, oamenii muncii, sub conducerea partidului lor marxist-leninist, au străbătut mai multe etape istorice, trecînd de la vechea orînduire burghezo-moșierească la orînduirea socialistă”.

3. Naționalizarea principalelor mijloace de producție. Transformările profunde petrecute în viața politică și de stat a României, cît și cerințele obiective ale progresului social, au impus drept un prim pas decisiv în realizarea marelui țel de construire a socialismului *trecerea revoluționară a principalelor mijloace de producție în mâinile întregului popor*. În realizarea acestui obiectiv, P.C.R. s-a călăuzit după învățătura lui Marx și Engels, care, încă în *Manifestul Partidului Comunist*, arătaseră că proletariatul are datoria să folosească întreaga putere politică „...pentru a smulge burgheziei, pas cu pas, întregul capital, pentru a centraliza toate uneltele de producție în mâinile statului, adică în mâinile proletariatului organizat ca

Înfăptuirea naționalizării la „Industria sîrmei” — Cîmpia Turzii

clasă stăpînitoare, și pentru a mări, cît se poate de repede, masa forțelor de producție”.

Înfăptuirea naționalizării era reclamată cu stringență atît de necesitatea lichidării pozițiilor economice ale burgheziei, folosite în scopul subminării puterii politice a proletariatului, cît și de nevoile creării sectorului socialist în economie, pe care să se bazeze clasa muncitoare în lupta ei pentru transformări socialiste în viața întregii societăți.

Partidul Comunist Român a acordat o atenție deosebită naționalizării, pregătirii ei minuțioase. Au fost stabilite criteriile naționalizării, iar pentru coordonarea și desfășurarea acțiunii au fost create o Comisie Centrală de partid și o Comisie tehnică. De asemenea, au fost inventariate din timp toate întreprinderile particulare și au fost pregătite temeinic cadrele care urmau să fie instalate în conducerea unităților naționalizate. Odată încheiate pregătirile, *Plenara C.C. al P.C.R. din 10—11 iunie 1948* a hotărît trecerea la înfăptuirea acestui act revoluționar, aprobat la 11 iunie 1948 de Marea Adunare Națională, în baza căruia au fost trecute în proprietatea statului 8 894 de întreprinderi industriale, miniere, bancare, de transport și de asigurare. Ulterior, în perioada 1949—1950, actul naționalizării a fost desăvîrșit prin trecerea în proprietatea statului și a spitalelor, farmaciilor, cinematografele etc. Pretutindeni în țară oamenii muncii au primit cu mare entuziasm naționalizarea, manifestînd combativitate și vigilență revoluționară în gospodărirea întreprinderilor și sporirea producției.

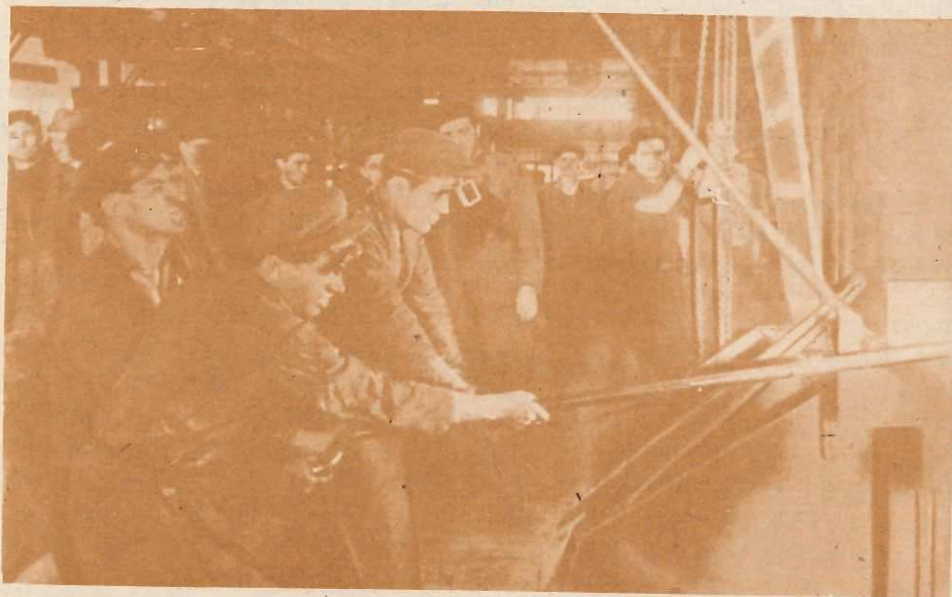
Actul naționalizării a deschis o etapă nouă în istoria relațiilor de producție din țara noastră, a dus la lichidarea mării burghezii industriale și financiare, la crearea unui puternic sector socialist de stat în economie, a permis trecerea la conducerea planificată a economiei naționale.

Naționalizarea principalelor mijloace de producție a constituit astfel unul dintre momentele importante, de o deosebită semnificație, ale revoluției socialiste, urmată de schimbări structurale în conținutul relațiilor de producție, de lichidarea exploatării omului de către om, de crearea unui larg câmp de acțiune pentru *planificarea economiei naționale*.

Pentru România, *industrializarea socialistă* se impunea ca o necesitate obiectivă, ca singura cale menită să asigure făurirea unei economii unitare, puternice și înfloritoare. Ținând seama de realități, industria slab dezvoltată și înzestrată, agricultura insuficient dezvoltată, în care erau ocupate aproape 4/5 din populația activă, dependența din punct de vedere tehnico-economic față de țările industrializate, repartizarea teritorială necorespunzătoare a forțelor de producție etc., P.C.R. s-a orientat cu fermitate către planificarea industrializării, bazate pe valorificarea superioară a resurselor materiale și umane naționale, pe dezvoltarea prioritara a industriei grele, cu pivotul ei industria constructoare de mașini. Împotriva teoriilor îndelung vînturate de către reprezentanții partidelor burgheze reacționare, potrivit cărora România trebuia să rămână o țară „eminamente agricolă”, P.C.R. a fundamentat și dezvoltat necesitatea industrializării, ca singura cale de lichidare a înapoierii economice și asigurare a progresului rapid și multilateral al țării, garanția apărării și consolidării continue a independenței și suveranității naționale.

Începuturile industrializării au fost făcute prin *planurile anuale de stat pe anii 1949 și 1950*, de refacere a economiei naționale, de organizare și dezvoltare a ramurilor de bază ale industriei, a bazei energetice etc. Eforturile eroice ale clasei muncitoare au asigurat, la încheierea celor două planuri anuale de stat, depășirea cu 47% a nivelului producției globale industriale obținute în 1938.

Siderurgiștii reșițeni muncind pentru îndeplinirea planului de stat pe 1949

Întreprinderea „Carbochim” din Cluj înființată în 1949, prima unitate pe țară profilată pe producția de materiale abrazive

Orientarea fermă spre industrializarea socialistă a României, devenită cheia de boltă a întregii activități economice a partidului și statului, a fost concretizată prin adoptarea *Planului de 10 ani de electrificare a țării (1951—1960)* și, respectiv, a *Planului cincinal de dezvoltare a economiei naționale pe anii 1951—1955*, prin care se urmărea făurirea bazei tehnico-materiale a socialismului, crearea unei economii complexe și echilibrate.

4. Începutul operei de transformare socialistă a agriculturii. Concomitent cu desfășurarea procesului de industrializare socialistă, P.C.R. s-a preocupat îndeaproape de *transformarea socialistă a agriculturii*, condiție indispensabilă a făuririi unei economii socialiste unitare. Existența micilor gospodării țărănești, fărâmițate (circa 20 000 000 de parcele aparținând unui număr de aproape 3 100 000 de gospodării țărănești în 1948), făcea aproape imposibilă folosirea tehnicii moderne, mecanizarea și organizarea pe baze științifice a producției agricole. În același timp, mica producție de mărfuri genera în permanentă relații de exploatare la sate

În asemenea condiții, transformarea socialistă a agriculturii reprezenta o necesitate obiectivă, o lege fundamentală a construcției socialismului în țara noastră. Lichidarea rămînerii în urmă din punct de vedere social-cultural a satului față de oraș, consolidarea continuă a alianței muncitorești-țărănești, transformarea țărănimii într-o clasă nouă, omogenă etc., au determinat din partea P.C.R. intense preocupări pentru elaborarea politicii sale agrare, pentru stabilirea căilor și metodelor de atragere a maselor țărănești pe calea socialismului.

Programul P.C.R. de transformare socialistă a agriculturii a fost definitivat și adoptat de către Plenara C.C. al P.C.R., desfășurată între 3 și 5 martie 1949. Liniile directoare ale programului prevedeau: conducerea procesului de transformare socialistă a agriculturii de către clasa muncitoare, în frunte cu P.C.R., întărirea și consolidarea continuă a alianței muncitorești-țărănești, făurirea bazei tehnico-materiale a agriculturii, unirea de bună voie a țăranilor în cooperative agricole de producție, pe baza respectării liberului lor consimțămînt și a cointeresei materiale, sprijinirea de către stat a cooperativelor agricole de producție cu credite, se-

mințe de soi, cadre de specialiști etc. Esența programului agrar al P.C.R. consta în făurirea proprietății și a relațiilor de producție socialiste la sate, ridicarea pe o treaptă superioară a alianței muncitorești-tărănești.

În cadrul primelor măsuri luate de partid pentru înlăptuirea programului său agrar s-au aflat dezbaterile temeinice în organizațiile de partid și de masă a prevederilor Plenarei C.C. din 3—5 martie 1949. crearea de organizații de partid în majoritatea stațiunilor de mașini agricole (S.M.A.), organizarea de școli speciale pentru pregătirea de tractoriști și mecanici agricoli, întărirea și dezvoltarea întreprinderilor agricole de stat (I.A.S.), care să constituie pentru țărănimea muncitoare modele de organizare socialistă a agriculturii etc. O mare importanță pentru transformarea socialistă a agriculturii a avut vastă muncă politico-organizatorică, dusă cu răbdare și perseverență de către organele și organizațiile de partid, în vederea atragerii țăranilor muncitori, mai întâi, în forme simple, accesibile, de muncă în comun (întovărășirile agricole) și, în cele din urmă, în formele cele mai avansate de organizare socialistă a muncii — cooperativele agricole de producție.

Partidul Comunist Român a luat măsuri pentru întărirea comitetelor raionale de partid și a organizațiilor de bază din C.A.P. cu membri de partid din întreprinderile industriale, a organizat consfătuiri cu reprezentanți ai țăranimii muncitoare, în vederea cunoașterii și generalizării celor mai bune rezultate obținute în întărirea economico-organizatorică a sectorului socialist al agriculturii.

Construirea socialismului în România ar fi fost de neconceput fără existența în fruntea națiunii române a avangăzii clasei muncitoare — *Partidul Comunist Român*. Așa cum se apreciază în Programul P.C.R. de făurire a societă-

Constituirea C.A.P. la Slobozia — 1949

Semnarea adeziunilor de intrare în C.A.P., la Ceamurlia de jos (Tulcea) — 1949

ții socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, „*acest rol al partidului, recunoscut de întregul popor, este rezultatul politicii sale juste, marxist-leniniste, al identificării lui depline cu interesele vitale ale maselor populare, al capacității sale de a conduce cu fermitate poporul pe calea eliberării sociale și naționale, a făuririi societății socialiste, a ridicării bunăstării materiale și spirituale*”.

În elaborarea politicii de edificare a socialismului, partidul nostru s-a preocupat în permanență de aplicarea creatoare a legilor generale ale construcției socialiste, a ținut seama de condițiile concrete din țară, de schimbările petrecute în viața societății românești de la o etapă la alta.

Pentru a putea conduce cu succes opera de construire a noii societăți, P.C.R. a acordat, în primul rând, atenție întăririi propriilor rânduri, formelor organizatorice și metodelor sale de muncă. Astfel, în primii ani ai construcției socialiste a fost organizată o amplă *verificare a tuturor membrilor*, pe baza căreia au fost înlăturate din rândurile comuniștilor elementele străine de interesele poporului, ceea ce a dus la consolidarea unității și disciplinei în partid. În același timp, au fost primiți în partid cei mai buni cetățeni, evidențiați în muncă și în acțiunile politice organizate de comuniști.

P.C.R. a desfășurat o vastă activitate ideologică pentru dezvoltarea conștiinței și moralei socialiste a maselor, a atitudinii înaintate față de muncă, a intransigenței față de ideologia burgheză.

Întărirea rolului conducător al partidului în toate sferile vieții materiale și spirituale s-a concretizat, în același timp, în satisfacerea într-o măsură mereu mai mare a nevoilor social-culturale ale oamenilor muncii, în lărgirea bazei materiale

și perfecționarea învățămîntului de toate gradele, în îmbunătățirea ocrotirii sănătății publice, în extinderea asigurărilor sociale etc.

Într-un interval relativ scurt, între anii 1948—1950, multiplele măsuri cu caracter revoluționar inițiate de P.C.R. au așezat societatea românească pe un teren sigur de construcție socialistă în toate domeniile, deschizînd largi perspective operei istorice căreia îi consacră forțele întregul nostru popor.

Lectură

Din Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism

„Realizarea unității politice, ideologice și organizatorice a clasei muncitoare, prin unificarea Partidului Comunist cu Partidul Social-Democrat și crearea, pe baza concepției marxist-leniniste, în februarie 1948, a Partidului Muncitoresc Român, ce număra aproape un milion de membri, a asigurat forța politică și organizatorică necesară conducerii operei complexe de transformare socialistă a țării, de făurire a noii orînduirii socialiste. Făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare a pus capăt pentru totdeauna sciziunii din mișcarea noastră muncitorească, a constituit o însemnată victorie a forțelor revoluționare din România. Această a fost o necesitate obiectivă pentru dezvoltarea cu succes a revoluției, pentru împlinirea misiunii istorice ce revenea proletariatului în calitate de clasă conducătoare a societății. Pe această bază, partidul a asigurat mobilizarea și unirea tuturor forțelor revoluționare, democratice ale poporului într-un singur șuvoi — ceea ce a avut un rol determinant în desfășurarea cu succes a marilor bătălii politice care au dus la instaurarea regimului socialist în România.”

Din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la cea de-a 45-a aniversare a făuririi P.C.R.

„Primul act care a avut un rol hotărîtor în desfășurarea revoluției socialiste l-a constituit trecerea principalelor mijloace de producție din industrie, la 11 iunie 1948, în mâinile poporului; naționalizarea a deschis o etapă nouă în istoria relațiilor de producție din țara noastră, a dus la lichidarea marii burghezii industriale și financiare, la crearea unui puternic sector socialist de stat în economie, a permis trecerea la conducerea planificată a economiei naționale.

Refacerea economiei țării a creat condiții pentru începerea operei de construire a bazei economice a socialismului. Această uriașă activitate s-a bizuit pe munca eroică a clasei muncitoare, clasa cea mai înaintată a societății, pe activitatea țărănimii, pe contribuția entuziastă a intelectualității și a celorlalte pături ale oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate; socialismul a unit într-un singur șuvoi energiile descătuse ale poporului, devenit stăpîn pe destinul său.”

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Care sînt etapele făuririi societății socialiste în România?
2. În ce constă importanța creării partidului revoluționar unic al clasei muncitoare din România, în februarie 1948?
3. Ce importanță a avut naționalizarea principalelor mijloace de producție la 11 iunie 1948?
4. Enunțați pe scurt modalitățile în care s-a înfăptuit în România procesul de transformare socialistă a agriculturii, în conformitate cu prevederile Plenarei C.C. al P.C.R. din 3—5 martie 1949.

DESFĂȘURAREA OPEREI DE CONSTRUIRE A SOCIALISMULUI ÎN ROMÂNIA ÎN ANII 1951—1965

1. Activitatea susținută pentru făurirea economiei socialiste unitare.
2. Activitatea pentru făurirea și perfecționarea statului socialist.
3. În spiritul unității și frăției.
4. Partidul Comunist Român în anii revoluției și construcției socialiste.
5. Relațiile internaționale ale P.C.R. și ale României.

Concluziile desprinse de partidul nostru la finele anului 1950, în lumina rezultatelor obținute în primii doi ani de economie planificată, au dat posibilitatea stabilirii unor planuri de mai mare întindere și a căutării unor soluții cît mai eficiente pentru traducerea lor în fapt. În plenaryle Comitetului Central al P.C.R., din 26 octombrie și din 12—13 decembrie 1950, au fost adoptate *Planul decenal de electrificare a țării pe anii 1951—1960 și Planul cincinal de dezvoltare a economiei naționale pe anii 1951—1955*, primul cincinal al țării.

Înfăptuirea Planului de electrificare a însemnat prima etapă importantă în dezvoltarea rațională a energiei și cu precădere a electroenergiei în țara noastră și punerea industriei pe o bază cu adevărat modernă.

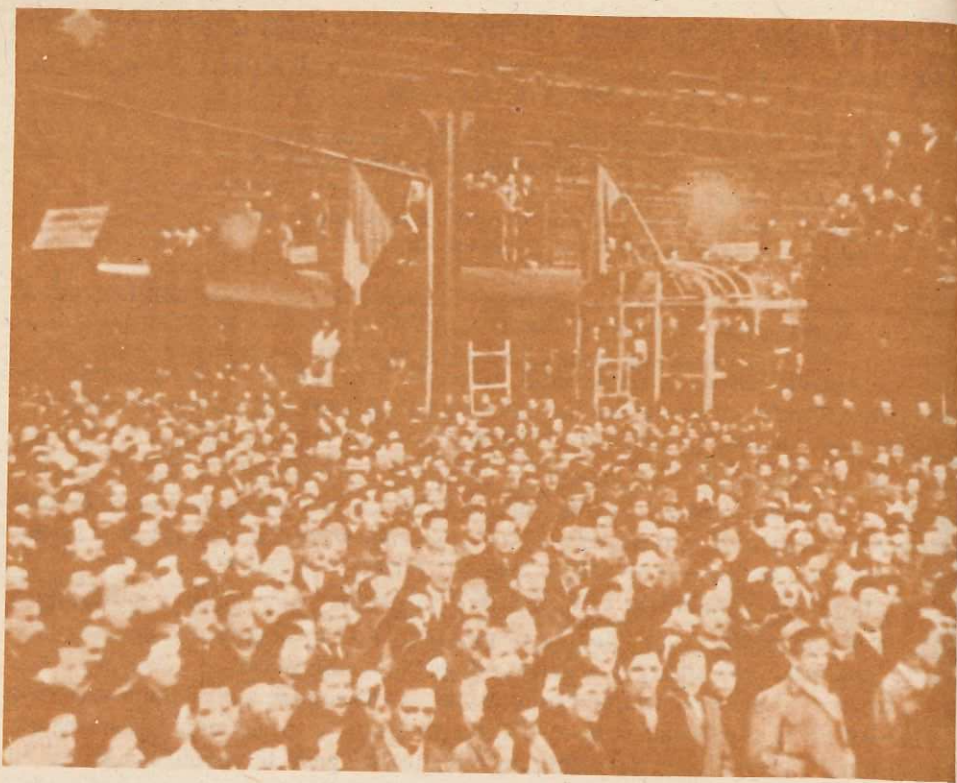
În ceea ce privește primul Plan cincinal de dezvoltare a economiei naționale (1951—1955), el a reflectat politica P.C.R. de făurire a bazei tehnico-materiale a socialismului. Dezvoltarea cu precădere a industriei grele în scopul înzestrării cu mijloace moderne a tuturor ramurilor economiei naționale a reprezentat obiectivul principal al planului.

1. Activitatea susținută pentru făurirea economiei socialiste unitare. Ca urmare a muncii entuziaste a întregului popor, sarcinile primului Plan cincinal au fost realizate cu succes. În viața partidului a intervenit atunci un moment deosebit: *Congresul al VII-lea al P.C.R.*, desfășurat în sala Ateneului Român din București în zilele de 23—28 decembrie 1955. Numărul membrilor de partid reprezentați la Congres era de 538 815, înregistrînd o scădere față de anteriorul congres, deoarece între timp avusese loc acțiunea de verificare în rîndurile partidului și de înlăturare a elementelor intrate în timpul carieriste, dușmănoase intereselor partidului.

Congresul al VII-lea al P.C.R. a făcut bilanțul realizărilor obținute de oamenii muncii în construcția socialistă în perioada planurilor anuale de stat pe 1949 și 1950 și a primului Plan cincinal (1951—1955). Ca urmare a înfăptuirii liniei generale a partidului, în această perioadă istorică sectorul socialist se extinsese și se consolidase continuu în toate ramurile economiei naționale.

Congresul a stabilit obiectivele dezvoltării economiei naționale în anii 1955—1960. Sarcina centrală a construcției socialiste în această perioadă au constituit-o *făurirea economiei socialiste unitare*, industrializarea țării, creșterea industriei grele și în special a industriei constructoare de mașini, transformarea socialistă a agriculturii, astfel încît, în 1960, sectorul socialist în agricultură să fie preponderent atît ca suprafață, cît și ca producție-marfă.

Miting al muncitorilor de la „Grivița Roșie” în cadrul căruia au fost asumate angajamente pentru îndeplinirea primului plan cincinal

La încheierea lucrărilor sale, Congresul al VII-lea al partidului a procedat la alegerea organelor de conducere ale partidului. Prim-secretar al C.C. al P.C.R. a fost ales *Gheorghe Gheorghiu-Dej*.

Obiectivele stabilite au început să fie îndeplinite încă din primul an cu succes. În 1960, economia socialistă cuprindea întreaga industrie, transporturile, comerțul, sistemul financiar și de credit, peste 4/5 din suprafața arabilă și din numărul familiilor țărănești. Aceste realizări în făurirea societății socialiste arătau că se crease baza economică a socialismului.

În procesul înlăturării industrializării socialiste a țării, P.C.R. a acordat o atenție sporită realizării unei repartiții judicioase a forțelor de producție pe teritoriul țării, în scopul dezvoltării armonioase a tuturor zonelor și al folosirii condițiilor favorabile existente în fiecare colț de țară pentru realizarea unei eficiențe ridicate a investițiilor. Într-o serie de zone slab dezvoltate în trecut s-au construit importante obiective industriale, care au permis atragerea în circuitul economic a resurselor naturale și de muncă existente.

Importante realizări au fost obținute și în domeniul agriculturii, reușindu-se să se acționeze cu consecvență pe linia directivelor stabilite de partid. Astfel, Partidul Comunist Român, pe baza cunoașterii situației din țară, a apreciat, la începutul anului 1959, că erau create condițiile care permiteau și, totodată, cereau

imperios lichidarea exploatării la sate. Statul a luat măsuri de a se interzice orice fel de exploatare a muncii în agricultură.

Lichidarea ultimelor rămășițe ale exploatării la sate s-a realizat ca o măsură luată de stat, dar care a fost înlăturată practic împreună cu participarea activă a maselor largi ale țărânimii muncitoare, mobilizate și îndrumate de partid.

Ca urmare a acestor acțiuni a fost lichidată chiaburimea ca clasă, ceea ce a marcat desăvârșirea procesului de înlăturare a sectorului capitalist din economia țării. Ca urmare, în țara noastră au rămas numai clase și pături sociale de oameni ai muncii care își bazează existența pe muncă. Între clasele și păturile sociale componente ale societății noastre s-au întărit și mai mult legăturile de colaborare și de ajutor tovarășesc. S-a consolidat și mai mult alianța clasei muncitoare cu țărânimia, temeliea statului socialist.

Lichidarea rămășițelor relațiilor de exploatare la sate și a chiaburimii în procesul transformării socialiste a agriculturii a deschis posibilități mai mari dezvoltării forțelor de producție și a dat un impuls nou mișcării cooperatiste, trecerii în masă a țărânimii de la întovărășirile agricole spre cooperativele agricole de producție.

Anii 1955—1960 au fost, în ansamblul lor, anii obținerii unor noi victorii pe calea socialismului, ani de început ai consolidării bazei economice a socialismului. Bilanțul acestei etape avea să fie făcut de *Congresul al VIII-lea al P.C.R.*, ale cărui lucrări s-au desfășurat în zilele de 20—25 iunie 1960. La Congres au luat parte delegați reprezentând 662 017 membri de partid și 145 123 de candidați de partid.

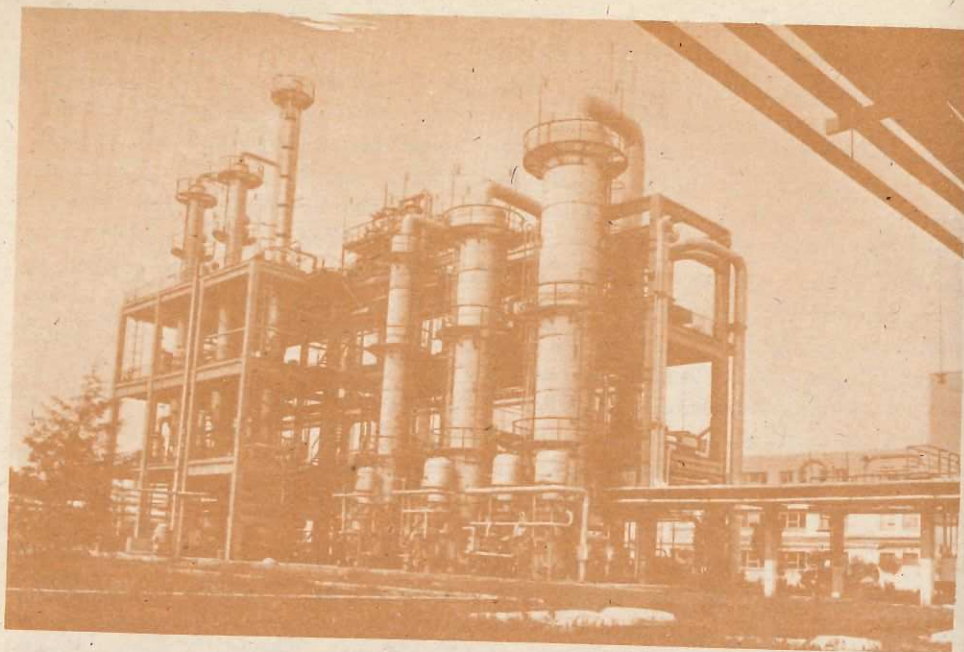
Întreaga problematică dezbătută de *Congresul al VIII-lea al P.C.R.*, confruntată cu realizările obținute de-a lungul anilor ce au urmat, a demonstrat posibilitățile largi existente pentru sporirea sarcinilor în domeniul producției materiale, a pus în evidență totodată capacitatea partidului nostru de a rezolva din mers cele mai complexe probleme ce se ridicau pe calea construirii socialismului.

În ultima zi a lucrărilor *Congresului al VIII-lea al partidului* au fost alese organele conducătoare. Prim-secretar al C.C. al P.C.R. a fost ales *Gheorghe Gheorghiu-Dej*.

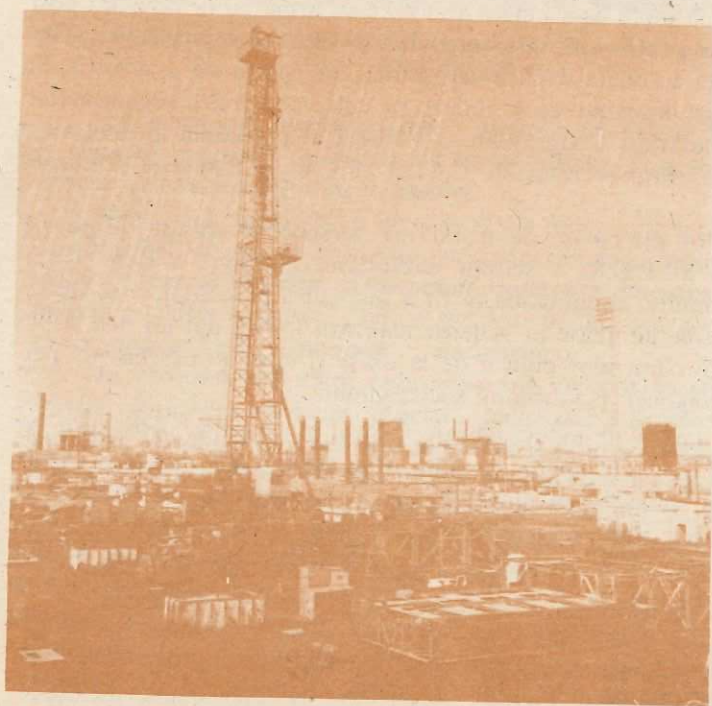
Consecvent liniilor directoare de mai largă perspectivă trasate de partid, *Congresul al VIII-lea al P.C.R.* a stabilit dezvoltarea continuă a bazei tehnico-materiale a socialismului, continuarea în ritm susținut a industrializării. Obiectivele stabilite și măsurile adoptate în vederea realizării lor au dat un nou și puternic impuls activității oamenilor muncii de la orașe și sate, au deschis noi perspective înaintării României pe drumul socialismului.

În desfășurarea operei de industrializare a țării, în perioada construirii bazelor socialismului au existat și lipsuri, greutăți, s-au săvârșit anumite erori, manifestări de empirism și subiectivism, unele legate de insuficiența experiență și de numărul redus de cadre, altele provenind din circulația unor concepții teoretice eronate, a unor influențe nu întotdeauna constructive. După îndeplinirea în anul 1960 a Planului de 10 ani de electrificare, România a fost lipsită — pînă în 1965 — de un program de perspectivă, în ceea ce privește utilizarea resurselor energetice și electrificarea țării. Greutățile au fost determinate și de insuficiența preocupare pentru dezvoltarea unor ramuri moderne ale industriei, ca: electroteh-

Combinatul de cauciuc sintetic și produse petrochimice din Borzești (Bacău) în 1964

Uzinele „1 Mai” din Ploiești în 1961

Barajul hidrocentralei de la Bicaz

nica, electronica, mecanica fină etc. Pregătirea cadrelor necesare creării unei industrii moderne nu a fost asigurată pe baza unui plan elaborat într-o perspectivă mai îndepărtată.

Partidul Comunist Român a avut forța necesară de a examina critic metodele folosite, stările de lucruri, s-a străduit mereu de a găsi — și a găsit — soluții pentru înfrângerea dificultăților, asigurând astfel desfășurarea și înaintarea continuă a construcției socialiste.

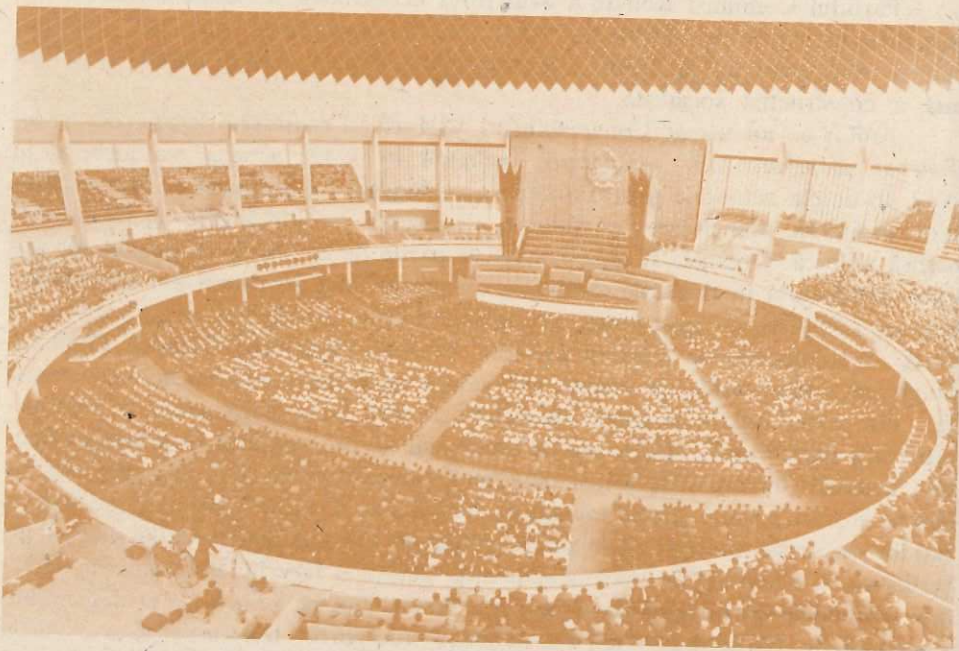
Anilor ce au urmat Congresului al VIII-lea al partidului le aparține și *încheierea cooperativizării agriculturii*. Începută în 1949, aceasta s-a încheiat în 1962. În ampla activitate pentru atragerea pe făgașul socialismului a tuturor păturilor țărănimii muncitoare, partidul a desfășurat o îndelungată și răbdătoare muncă politică. Organele și organizațiile de partid de la sate, în activitatea lor politică desfășurată în rîndurile țărănimii, au primit, încă în primii ani ai transformărilor socialiste în agricultură, un sprijin prețios din partea organizațiilor de masă — sindicatele de salariați agricoli, Frontul Plugarilor, Uniunea Populară Maghiară, organizațiile de tineret, cooperația de consum, organizațiile de femei etc., din partea organelor locale ale puterii de stat. În întreaga perioadă a cooperativizării agriculturii, zeci de mii de comuniști — din aparatul Comitetului Central, activiști din organele locale de partid, muncitori, membri de partid din industrie și transporturi, țărani muncitori, activiști ai sfaturilor populare, ai organizațiilor de masă, precum și un mare număr de cadre didactice de la sate — au desfășurat o activitate de mare răspundere, pentru a face înțelese maselor de țărani avantajele marii agriculturi moderne întemeiate pe principiile socialismului. Concomitent, Partidul Comunist a demascat încercările burgheziei satelor și ale altor elemente reacționare de a frîna evoluția țărănimii pe calea socialismului, a contracarat acțiunile dușmanului de clasă.

Urmînd cu încredere politica principială, justă, a Partidului Comunist Român, țărănimea muncitoare a trecut, pe măsura convingerii ei de superioritatea marii gospodării socialiste, pe calea agriculturii cooperatiste. Înaintarea treptată, continuă, a cooperativizării a constituit una din caracteristicile principale ale procesului de transformare socialistă a satului în țara noastră. Desigur, procesul de transformare socialistă a agriculturii nu s-a desfășurat uniform, linear, ci sinuos, asupra lui punîndu-și amprenta diferiți factori de ordin subiectiv și obiectiv. Unele abuzuri și greșeli au generat o vreme nemulțumiri la sate. Mai ales în primii ani, în rîndurile unei părți a țărănimii exista o anumită reținere în privința intrării în cooperativele agricole de producție, sectorul cooperatist fiind la începuturile dezvoltării sale, superioritatea agriculturii socialiste abia afirmîndu-se.

În ciuda faptului că în procesul complex al revoluției socialiste la sate au existat și neajunsuri, greșeli, care au împietat asupra bunului mers al transformării socialiste a agriculturii, trăsătura fundamentală a întregului proces de cooperativizare a agriculturii o constituie succesele remarcabile raportate în dezvoltarea agriculturii noastre, în modul de existență și de muncă al țărănimii muncitoare, în întărirea continuă a alianței muncitorești-țărănești.

În mod practic, în martie 1962, procesul cooperativizării la sate era încheiat. Evenimentul, de însemnătate crucială în viața țărănimii și în istoria țării noastre, a fost dezbătut în cadrul Plenarei C.C. al P.C.R. din 23—25 aprilie 1962, urmată la cîteva zile de Sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale din 27—30 aprilie 1962. La aceasta din urmă au participat, pe lîngă deputați, 11 000 de invitați: președinții tuturor cooperativelor agricole de producție, lucrători din sectorul de

Sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale din aprilie 1962 desfășurată în Complexul expozițional „Casa Științei”

stat al agriculturii, specialiști din domeniul agricol, oameni de știință și cultură, muncitori fruntași în producție, activiști de partid și de stat.

Procesul de transformare socialistă a agriculturii s-a caracterizat prin unele trăsături, dintre care cele mai importante sînt: înaintarea pe calea socialismului, în mod treptat, continuu, pe măsura creării condițiilor obiective și subiective necesare; utilizarea unor forme variate de cooperare, punîndu-se la început accent pe formele simple ale cooperației de producție; crearea de noi unități socialiste, concîmitent cu consolidarea economico-organizatorică a celor existente. Transformarea socialistă a agriculturii s-a desfășurat în condițiile luptei de clasă și ale îngrădirii posibilităților de exploatare de către țărani înstăriți, cu sprijinul multilateral al statului, și cu sprijinul clasei muncitoare.

Încheierea cooperativizării agriculturii a însemnat generalizarea relațiilor de producție socialiste în întreaga economie națională, care a căpătat un caracter unitar, marcînd victoria socialismului în țara noastră. „Putem deci spune — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — că experiența noastră de construcție socialistă demonstrează justetea liniei de industrializare a țării — ca o condiție obligatorie pentru făurirea noii societăți —, cît și de cooperativizare a agriculturii, de organizare a ei pe baze socialiste, ceea ce, de asemenea, reprezintă o condiție obligatorie pentru victoria definitivă a socialismului. Fără realizarea unei economii socialiste unitare, care să asigure dezvoltarea tuturor forțelor pe baze socialiste, nu este de conceput victoria socialismului, nu se poate vorbi de trecerea la făurirea societății comuniste”.

Dar încheierea procesului de transformare socialistă a agriculturii reprezenta numai premisa ridicării nivelului agriculturii, modernizării producției. Pentru a realiza acest scop, în perioada următoare s-au făcut și se fac eforturi materiale susținute pentru întărirea bazei tehnico-materiale a agriculturii, lărgirea mecanizării muncilor agricole, consolidarea economico-organizatorică a cooperativelelor agricole de producție.

Transformările petrecute în structura economiei noastre, ca urmare a aplicării consecvente a politicii de industrializare și a victoriei relațiilor de producție socialiste în agricultură, au creat posibilități tot mai largi țării noastre de a se insera în diviziunea internațională a muncii ca un stat cu o economie în plin proces de modernizare, capabil să participe la un circuit superior de creare și mișcare de valori materiale. Locul principal în cadrul relațiilor economice externe l-au ocupat, după cum și azi îl ocupă, țările socialiste, ponderea acestora în comerțul exterior al României în întreaga perioadă a construirii socialismului fiind de peste 50%.

2. Activitatea pentru făurirea și perfecționarea statului socialist. Anii cuprinși între momentul începerii revoluției și construcției socialiste și cel al dobîndirii victoriei socialismului în România, ani ai primelor planuri anuale și cincinale, ai excepționalelor acumulări obținute pe tărîmul economiei pornite pe calea socialismului au fost totodată anii unor eforturi neslăbite depuse de Partidul Comunist pentru făurirea și perfecționarea statului socialist, pentru dezvoltarea învățămîntului, culturii și ridicarea nivelului de trai al poporului.

În activitatea pe linie de stat un rol important l-a jucat Marea Adunare Națională, în fruntea căreia au activat în mod succesiv mai mulți președinți, deoa-

rece în fiecare sesiune se alegea un nou președinte. În prezent, președinte este Nicolae Gîosan.

În procesul de formare a statului socialist, un loc important l-a ocupat constituirea organelor de stat economice, culturale, menite să organizeze construirea economiei și culturii socialiste. Astfel, în perioada 1948—1952 au fost reorganizate *Consiliul de Miniștri și ministerele*, ca organe centrale ale coordonării și conducerii economiei și culturii, a activității sociale. Au fost constituite unele organe centrale necunoscute în organizarea statului burghez, cum au fost *Comitetul de Stat al Planificării și Comisia Controlului de Stat*, precum și o serie de ministere pe ramuri de producție. Pe lângă Consiliul de Miniștri s-au organizat *Arbitrajul de Stat, Comitetul pentru Prețuri, Comitetul pentru Muncă și Salarii, Direcția Centrală de Statistică, Direcția Generală pentru Metrologie, Standarde și Invenții etc.*, avînd menirea să asigure desfășurarea construcției economice în diferite domenii.

Înfăptuirea unor transformări revoluționare pe tărîm cultural a determinat crearea și perfecționarea organelor de stat, chemate să rezolve sarcini pe linia învățămîntului, științei și culturii. Au fost reorganizate *Ministerul Învățămîntului Public, Academia Română*, dîndu-li-se o structură adecvată rezolvării cu succes a sarcinilor construcției socialiste.

Desfășurînd o vastă și complexă operă constructivă — economică și social-culturală —, statul a îndeplinit, în același timp, importante sarcini privind apărarea cuceririlor revoluționare, a suveranității și independenței țării. Pentru realizarea acestor sarcini au fost create organele de stat corespunzătoare. Astfel, s-au creat noi organe judecătorești, schimbîndu-se radical compoziția și structura vechilor organe. În august 1948 au fost înființate, în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, *organele de securitate*, iar în ianuarie 1949, *miliția*, care înlocuia poliția și jandarmeria. În iunie 1952 s-a înființat *Procuratura Republicii Populare Române*. Organele de miliție și securitate, justiția și procuratura au acționat cu promptitudine și hotărîre împotriva delapidatorilor, a sabotajilor, diversioniștilor și oricăror uneltitori antipopulari. Ele au avut o contribuție importantă în asigurarea respectării drepturilor cetățenești, în apărarea avutului obștesc și menținerea ordinii publice împotriva diferitelor infracțiuni sau abateri de la normele de conviețuire socială.

În primii ani după înființare, în activitatea organelor de securitate, din cauza lipsei lor de experiență, a sustragerii de sub controlul Partidului Comunist, au fost cazuri cînd nu s-a făcut distincția necesară între acțiuni dușmănoase, îndreptate împotriva cuceririlor revoluționare ale poporului, și unele manifestări legate de procesul firesc de transformare a conștiinței și a modului de a gîndi al oamenilor. Ca urmare, s-au comis unele abuzuri și încălcări ale legalității socialiste. Partidul, constatînd existența acestor deficiențe, a acționat cu hotărîre pentru a se curma orice fel de abuzuri, pentru respectarea riguroasă a legalității socialiste.

Schimbările petrecute în domeniul economic și social au determinat *elaborarea în 1952 a unei noi Constituții a țării*. Proiectul de Constituție din 1952 a fost supus dezbaterii maselor, atît în întruniri publice, cît și în coloanele presei. Peste 10 milioane de cetățeni au participat la aceste dezbateri. Constituția din 1952 a oglindit trăsăturile fundamentale ale orînduirii sociale și de stat și funcțiile statu-

lui în perioada de trecere de la capitalism la socialism. Ea a asigurat cadrul legislativ în care s-a înfăptuit victoria socialismului în țara noastră.

Schimbările petrecute în toate domeniile vieții social-politice și economice au creat condiții favorabile luării unor noi măsuri pentru lărgirea democrației socialiste. Astfel, prin abrogarea prevederilor care interziceau unor anumite categorii de cetățeni exercitarea dreptului de vot au fost lărgite drepturile electorale. Începînd din 1956, sistemul electoral al României nu mai prevedea categorii de persoane care să fie excluse de la drepturile electorale. Prin aceasta a fost desăvîrșită *universalitatea votului*.

După cum este cunoscut, în vara anului 1958, în conformitate cu hotărîrea luată de comun acord de guvernul român și guvernul sovietic, trupele sovietice care staționau pe teritoriul României s-au întors în Uniunea Sovietică.

Realizările remarcabile dobîndite în construcția societății socialiste, marile transformări și prefaceri petrecute în toate domeniile vieții economice, sociale și politice au permis Congresului al VIII-lea al P.C.R. să stabilească un ansamblu de măsuri pentru ridicarea pe o treaptă superioară a activității statului. Pe baza indicațiilor Congresului al VIII-lea al P.C.R. au fost luate noi măsuri, menite să asigure înfăptuirea, în condiții mai bune, a rolului crescînd al statului. În anul 1961, în locul Prezidiului M.A.N. a fost creat *Consiliul de Stat al Republicii Populare Române*, organ cu funcționare permanentă al puterii de stat, aflat sub controlul Marii Adunări Naționale și răsponzînd în fața acesteia de întreaga sa activitate desfășurată în perioadele dintre sesiunile M.A.N. Sesiunea M.A.N. din 21 martie 1961 a ales ca președinte al Consiliului de Stat pe *Gheorghe Gheorghiu-Dej*, prim-secretar al C.C. al P.C.R., iar ca președinte al Consiliului de Miniștri a fost ales *Ion Gheorghe Maurer*. În prezent, această funcție este exercitată de tovarășul Constantin Dăscălescu.

Una dintre laturile esențiale ale dezvoltării statului în procesul făuririi socialismului în țara noastră o reprezintă lărgirea și adîncirea democratismului socialist. Datorită politicii P.C.R., oamenilor muncii din România le-au fost asigurate — *pentru prima dată în istoria țării — drepturi social-economice fundamentale*, cum sînt: egalitatea în drepturi; dreptul la muncă; dreptul la odihnă și la asigurarea materială la bătrînețe, în caz de boală sau incapacitate de muncă; dreptul la învățătură; dreptul de a alege și de a fi ales în Marea Adunare Națională, în consiliile populare; dreptul de asociere, libertatea conștiinței; libertatea cuvîntului, libertatea presei; libertatea întrunirilor și a mitingurilor, a cortegiilor și a demonstrațiilor de stradă; secretul corespondenței; dreptul de petiționare; inviolabilitatea persoanei; inviolabilitatea domiciliului; dreptul de proprietate personală și de moștenire. Toate acestea au fost înscrise în Constituție.

Partidul Comunist și statul socialist s-au preocupat cu consecvență de a asigura continua îmbunătățire a condițiilor de viață materială și spirituală a poporului. La baza politicii sale de ridicare a nivelului de trai material și spiritual al oamenilor muncii, partidul a pus dezvoltarea susținută a forțelor de producție, utilizarea rațională a resurselor de muncă.

În procesul construcției socialismului, învățămîntul, știința, literatura, arta au cunoscut o mare dezvoltare. Pe măsura prefacerilor social-economice și a amplei activități ideologice desfășurate de P.C.R. s-au afirmat tot mai puternic con-

cepția despre viață și principiile etice ale clasei muncitoare în lupta dusă împotriva ideilor și concepțiilor burgheze, retrograde.

Una din marile schimbări revoluționare petrecute în anii socialismului a fost înlăturarea, într-un timp istoric scurt, a înapoierii culturale și neștiinței de carte lăsate moștenire de regimurile trecute.

În perioada construcției socialismului s-a realizat accesul larg al tuturor cetățenilor la comorile culturii și științei. Au fost create condiții de studiu pentru oamenii muncii aflați în producție, s-a dezvoltat învățământul fără frecvență și seral, care a permis oamenilor muncii să facă studii medii și superioare fără să părăsească producția.

În perioada de după 1950 au fost alocate fonduri importante pentru cercetarea științifică. S-au construit și dotat cu aparatură modernă Institutul de fizică atomică, Institutul de fizică din București, institutele de chimie ale Academiei din București, Iași și Cluj, Institutul de endocrinologie, Institutul de inframicrobiologie și altele.

Savanții și cercetătorii din țara noastră, integrându-se în eforturile întregului popor, muncind cu pasiune și competență, au adus și aduc o valoroasă contribuție la îmbogățirea patrimoniului științific național, multe din realizările lor căpătându-și o recunoaștere internațională.

3. În spiritul unității și frăției. Una din preocupările și realizările remarcabile ale partidului și statului nostru în anii revoluției și construcției socialiste a constituit-o rezolvarea, în spiritul concepției revoluționare a clasei muncitoare, a problemei naționale.

Practica social-istorică a demonstrat și în cazul țării noastre că înlăturarea revoluției socialiste și trecerea la socialism constituie singura cale care duce la rezolvarea problemei naționale într-un spirit de deplină justiție socială. Revoluția socialistă a lichidat orînduirea bazată pe exploatare și asuprire națională, a creat condiții pentru punerea în drepturi politice și economice egale a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate, pentru promovarea valorilor umane, după criteriile din care se exclude cel al naționalității. Socialismul a dat un conținut nou raporturilor naționale, traducînd în fapt principiul formulat încă de Marx, potrivit căruia un popor care aspiră la libertate poate să o dobîndească numai cu condiția recunoașterii acestui drept pentru toate celelalte popoare și a lichidării oricărei opresiuni naționale. Socialismul a demonstrat, totodată, importanța concepției revoluționare referitoare la strînsa interdependență a eliberării naționale cu eliberarea socială, cu gradul de profunzime a transformărilor democratice.

Meritul istoric în rezolvarea problemei naționale în țara noastră aparține Partidului Comunist Român. Aplicînd adevărurile generale ale socialismului științific la condițiile concrete ale țării și ținînd seama de propria experiență, precum și de învățămintele principale ale practicii internaționale, P.C.R. a elaborat și aplicat în anii socialismului o politică națională științifică, novatoare, corespunzătoare realităților patriei noastre. Trăsătura fundamentală, proprie acestei politici, este caracterul ei integral, de drept și de fapt, pe tărîm politic, economic, ideologic, al învățămîntului, al culturii, sub toate aspectele practice ale vieții sociale.

Rezolvarea problemei naționale în România, consolidarea în anii socialismului a legăturilor frățești între toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate, se întemeiază pe premise istorice. Scurgerea veacurilor de zbuciumate lupte desfășurate pentru eliberarea națională și socială a generat o serie de particularități în dezvoltarea națională a poporului român, în mod deosebit evidențiindu-se simpatia și solidaritatea cu naționalitățile conlocuitoare.

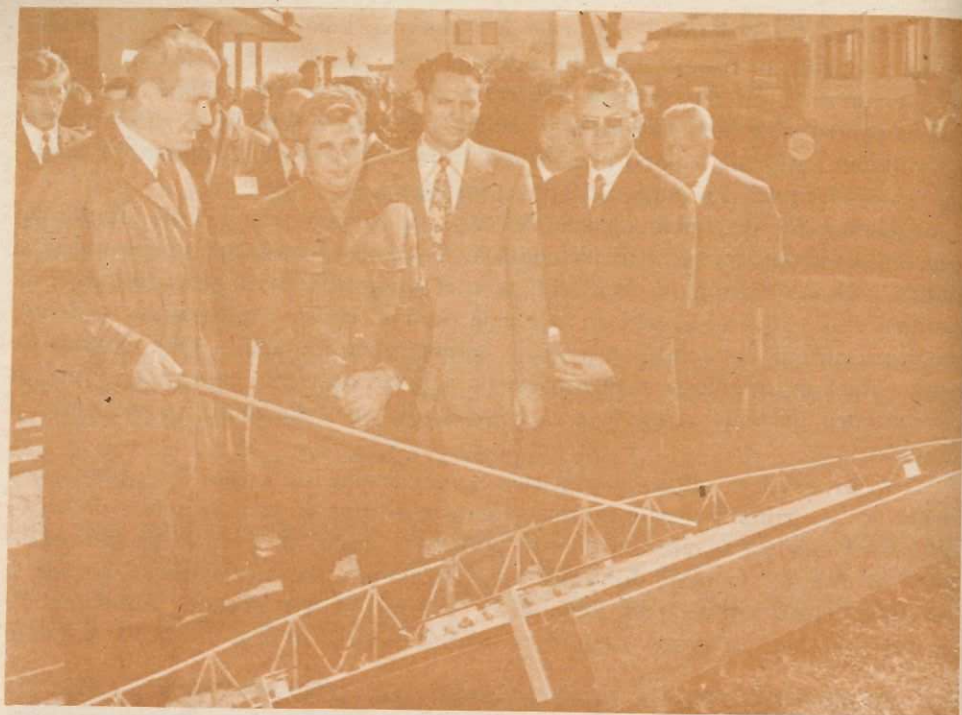
Deosebirile de limbă și unele obiceiuri ale oamenilor muncii de diferite naționalități nu s-au transformat niciodată în România în obstacole în calea vieții și muncii comune îndreptate spre țelul unic al progresului țării. Desigur, datorită politicii sistematice de învățămînt națională dusă de clasele exploatare și de cîmpitorii străini, n-au lipsit nici unele fenomene de învățămînt. Dar, politica de așțare dusă de burghezie și moșierime nu a putut destrăma ceea ce s-a făurit în comunitatea de viață și luptă, ceea ce veacurile au sedimentat, anume frăția și unitatea.

În procesul revoluției și construcției socialiste a fost creată baza economică și politică a egalității sociale a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate. Deținător suveran al puterii, poporul a înscris în Constituția țării egalitatea în drepturi în toate domeniile vieții economice, politice, juridice, sociale și culturale pentru toți cetățenii Republicii. Locuitorii patriei noastre, fără deosebire de naționalitate, au primit dreptul de a alege și de a fi aleși în Marea Adunare

Într-o atmosferă de puternic entuziasm, oamenii muncii din Miercurea Ciuc îl înfîșină pe conducătorul iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu

Vizită de lucru la Întreprinderea de șuruburi din Tirgu Secuiesc

Națională și în consiliile populare. Naționalitățile conlocuitoare au fost și sînt reprezentate în organele centrale și locale ale statului, ale partidului, ale organizațiilor de masă și obștești.

O expresie pregnantă a egalității în drepturi în domeniul politic o constituie însăși compoziția și principiile care stau la baza Partidului Comunist Român — partidul cuprinzînd în rîndurile sale pe cei mai buni fii ai poporului, români și de alte naționalități. În Comitetul Central, în comitetele județene, municipale, orașenești și comunale, în conducerile organizațiilor de partid din întreprinderi, instituții, școli și de la sate, un important număr de activiști provin din rîndul naționalităților conlocuitoare. Oamenii muncii aparținînd naționalităților conlocuitoare sînt membri cu drepturi depline ai organizațiilor cooperatiste și uniunilor de creație, participă, în mod organizat, alături de români, la întreaga viață politică și socială. Această situație este o expresie pregnantă a criteriului suprem după care se conduce Partidul Comunist Român în aprecierea fiecărui membru al societății, în promovarea și recompensarea sa — respectiv după criteriul devotamentului față de cauza socialismului, față de patrie, al capacității de muncă, al contribuției aduse la întărirea orînduirii noastre.

În procesul construcției socialiste a fost creată, de asemenea, baza economică a egalității sociale a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate. Lichidarea ultimei orînduirii bazate pe exploatarea omului de către om și pe asuprire națională, înlăturarea proprietății private asupra mijloacelor de produc-

Sub semnul unității și frăției, ovaționîndu-l pe conducătorul iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu

ție și a întregului sistem de relații sociale ce izvorăsc din ea și instaurarea proprietății socialiste au făcut posibilă așezarea definitivă și reală a raporturilor naționale pe principiile egalității în drepturi, prin asigurarea unei poziții absolut egale a tuturor cetățenilor față de mijloacele de producție, realizarea pentru toți a dreptului de muncă și a retribuției după cantitatea și calitatea muncii depuse. În uzine și fabrici, pe ogoare, în instituții, școli și facultăți, muncesc laolaltă oameni ai muncii fără deosebire de naționalitate, bucurîndu-se deopotrivă de binefacerile socialismului. Ceea ce a unit și unește rîndurile oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, este faptul că trăiesc și muncesc laolaltă, în cadrul aceleiași economii naționale unitare, organizată pe baze socialiste.

Pornind de la premisa că societatea noastră socialistă este alcătuită numai din oameni ai muncii, clasa muncitoare, clasa conducătoare a societății, a promovat și promovează cu conecvență o politică de neconținută *întărire a unității și frăției dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, pe baza deplinei egalități în drepturi.*

O importanță deosebită în garantarea exercitării în fapt a acestor drepturi a avut-o și o are politica partidului nostru de orientare a dezvoltării forțelor de producție pe întreg teritoriul țării. Pornind de la realitățile concrete, de la existența a numeroase județe și localități în trecut menținute în înapoiere economică — printre ele fiind și cele în care, alături de români, locuiesc oameni ai muncii de alte naționalități —, partidul și statul nostru au acordat de-a lungul anilor și acordă

consecvent o atenție deosebită ridicării lor din punct de vedere economic și social-cultural, asigurând tuturor cetățenilor țării aceleași condiții de muncă și viață — temelie sigură a egalității între oamenii muncii români, maghiari, germani, sârbi și de alte naționalități. Este semnificativ în acest sens volumul mare al investițiilor alocate, ritmul accentuat al industrializării, numărul mare de obiective economice, social-culturale, de locuințe construite în aceste județe. Prin dezvoltarea continuă a potențialului economic al țării, al tuturor județelor și localităților, politica partidului urmărește crearea de condiții ca toți oamenii muncii — români, maghiari, germani, sârbi și de alte naționalități — să se poată bucura din plin de tot ceea ce oferă civilizația socialistă.

Socialismul a creat condiții pentru manifestarea liberă a tuturor forțelor poporului în sfera creației spirituale, pentru afirmarea tuturor valorilor intelectuale, fără deosebire de naționalitate. În anii construcției socialiste, pe fundamentul comun al ideologiei comune a socialismului științific au fost puternic stimulate și sprijinite creațiile oamenilor de știință, artă și cultură din rîndurile naționalităților conlocuitoare. Făurită în condițiile legăturii și împletirii organice a destinelor naționalităților conlocuitoare cu cele ale poporului român, creația cultural-artistică a acestor naționalități, păstrînd specificul național, contribuie, alături de creația intelectualilor români, la îmbogățirea tezaurului spiritual al României socialiste. Cultura României socialiste a fost și este făurită de întregul popor al țării și reprezintă un bun al tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, constituind un puternic factor de întărire a unității, a frăției.

Deschiderea largă a porților învățămîntului de toate gradele pentru naționalitățile conlocuitoare, crearea de condiții pentru ca, paralel cu dezvoltarea învățămîntului în limbile naționalităților conlocuitoare, să se învețe și limba română — necesitate obiectivă pentru însăși înfăptuirea deplină a principiului egalității —, crearea a numeroase instituții artistice ale naționalităților conlocuitoare, editarea a milioane de cărți și broșuri, de ziare și reviste în limbile maghiară, germană, sîrbă, ucraineană etc., toate acestea sînt o expresie vie a amplitudinii pe care o cunoaște în zilele noastre viața spirituală a naționalităților conlocuitoare. Ele reflectă, totodată, profundul democratism al orînduirii noastre socialiste, al libertăților și drepturilor de care se bucură întregul popor.

Organizarea vieții tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, într-unul și același cadru social-politic, munca dusă în comun pentru dezvoltarea patriei, egalitatea condițiilor politice, economice și social-culturale de viață, identitatea țelurilor și intereselor, conștiința faptului că de progresul țării este legat indisolubil destinul fiecărui cetățean, fără deosebire de naționalitate, constituie fundamentul pe care s-a statornicit și se consolidează prietenia frățească dintre toți cetățenii patriei — români, maghiari, germani, sârbi și de alte naționalități.

În acest amplu și multiplu proces de consolidare a unității social-politice a întregului popor, un aspect de mare importanță în rezolvarea problemei naționale l-a reprezentat și-l reprezintă combaterea și înlăturarea reziduurilor mentalităților naționaliste, șovine, a manifestărilor de izolare și închistare națională. Educîndu-și membrii săi, masele de oameni ai muncii, în spiritul patriotismului socialist, Partidul Comunist Român nu a scăpat din atenție nici un moment necesitatea

Întreprinderea textilă „30 Decembrie”-Arad — o unitate economică în care lucrează mii de oameni ai muncii, români, germani, maghiari, oferind prin realizările lor un exemplu grăitor al rodniciei muncii înfrățite în slujba patriei

Într-o întreprindere din Sfîntu Gheorghe, tinerii români și maghiari dezbat problemele îndeplinirii planului de producție

Conducătorul stimat este întâmpinat cu pâine și sare de oamenii muncii români și maghiari pe meleagurile județului Covasna

cultivării în mase, în același timp, a sentimentului nobil al respectului față de naționalitățile conlocuitoare. „Lichidînd cu hotărîre discriminările sociale și naționale din trecut, asigurînd rezolvarea justă, pe baza principiilor marxism-leninismului, a problemei naționale — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu —, creînd condiții economice, politico-sociale și culturale pentru realizarea deplinei egalități în drepturi a tuturor cetățenilor țării — români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități —, partidul și statul nostru dezvoltă continuu prietenia frățescă dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, munca lor pentru înflorirea patriei comune, România socialistă”.

4. Partidul Comunist Român în anii revoluției și construcției socialiste. În întreaga perioadă de construire a socialismului, Partidul Comunist Român a manifestat o consecventă preocupare pentru întărirea și asigurarea unității și coeziunii sale interne, pentru permanenta sa călire organizatorică și politico-ideologică. În acest sens, partidul a combătut cu fermitate orice tendință de natură să submineze unitatea sa.

Exercitîndu-și rolul de forță politică conducătoare în societate, Partidul Comunist Român a rezolvat de pe pozițiile clasei muncitoare, în mod științific, creator, problemele complexe economice, sociale și politice puse de construirea

economiei socialiste, a statului socialist, de dezvoltare a culturii socialiste și de educare a maselor în spiritul concepției științifice materialist-dialectice despre lume și societate. Elaborînd linia sa politică în diferite etape ale revoluției, Partidul Comunist Român a desfășurat o vastă muncă de lămurire a maselor asupra politicii sale, a dat oamenilor muncii un țel clar, a organizat și îndreptat forțele poporului spre înfăptuirea societății noi, socialiste. Fiecare victorie a sporit încrederea maselor în partid și le-a strîns tot mai puternic în jurul său.

Rolul de forță conducătoare a Partidului Comunist Român s-a afirmat cu tot mai multă putere, pe măsura dezvoltării în amploare și adîncime a operei de construire a noii orînduirii. Acest rol s-a exprimat prin linia sa ideologică și politică fermă, prin munca practică, prin activitatea organizatorică, politică a organelor și organizațiilor de partid, în toate domeniile, prin legătura lor cu masele, prin poziția înaintată și exemplul personal al comunistilor, în eforturile consacrate înfăptuirii socialismului în România.

Politica Partidului Comunist Român a dat expresie cerințelor obiective ale dezvoltării țării pe calea progresului multilateral. „Politica sa — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu —, inspirată din nevoile arzătoare ale dezvoltării societății românești, din interesele vitale ale întregului popor, întemeiată pe principiile marxism-leninismului, a devenit drapelul sub care s-au unit, în rînduri strînse, muncitorimea, țărănimea, intelectualitatea, întreaga națiune”.

Partidul Comunist Român a putut să-și îndeplinească rolul de forță politică conducătoare în lupta maselor pentru construirea socialismului, datorită faptului că în întreaga sa activitate a știut să aplice în mod creator adevărurile general-valabile ale teoriei revoluționare a proletariatului, legitățile obiective ale revoluției și construcției socialismului la condițiile concrete din România, datorită faptului că și-a identificat întreaga sa ființă cu interesele maselor muncitoare, cu năzuințele poporului spre dreptate și libertate națională și socială. Activitatea teoretică și practică desfășurată de partid în toate domeniile vieții economice și sociale reprezintă factorul politic fundamental care a asigurat victoria socialismului în România.

Partidul Comunist Român s-a călăuzit după concepția potrivit căreia premisa hotărîtoare a succesului în opera de construire a socialismului o constituie continua sa întărire politică și organizatorică, creșterea rolului conducător în toate compartimentele vieții sociale, cimentarea unității rîndurilor sale, strîngerea legăturilor lui cu masele. De aceea, partidul s-a preocupat în perioada construirii și dezvoltării socialismului de întărirea rîndurilor sale. Încă în primii ani ai construcției socialismului, pe baza hotărîrilor Congresului al VI-lea al P.C.R., a avut loc ampla acțiune politică de verificare a membrilor de partid, cu scopul de a înlătura din rîndurile partidului elementele necorespunzătoare, străine de partid, carieriste, care au reușit să se infiltreze, datorită faptului că în perioada anterioară unora primirea în partid s-a făcut fără discernămint, în grup și pe bază de liste. Acest fapt a influențat negativ compoziția socială a partidului.

Acțiunea de verificare a membrilor de partid, înlăturînd elementele dubioase, a contribuit la îmbunătățirea compoziției sociale, la întărirea rîndurilor partidului, a vigilenței revoluționare, a unității și disciplinei de partid.

În anii 1953—1954 a reînceput primirea de noi membri de partid. Măsurile adoptate în acest sens subliniau necesitatea respectării cu strictețe a normelor sta-

tutare de primire în partid, asigurării primirii celor mai bune elemente din rîndurile clasei muncitoare, ale celor mai merituoși oameni ai muncii, devotați partidului, cauzei socialismului.

Pornind de la faptul că trecerea la construirea socialismului punea sarcina mobilizării maselor populare în frunte cu clasa muncitoare, Partidul Comunist Român a acordat atenție întăririi sindicatelor, organizațiilor de tineret, stabilirii unor raporturi corespunzătoare între partid și aceste organizații.

Analizînd activitatea partidului în rîndurile tineretului în anii precedenți, plenara C.C. al partidului din 1948 a apreciat că dizolvarea U.T.C. în 1945, pe motivul că ar fi fost prea „îngustă”, și crearea unor organizații de tineret „mai largi”, fără caracter de clasă, cum a fost organizația Tineretul Progresist, au constituit o greșală. Ca urmare, s-a hotărît crearea organizației unice revoluționare de masă a tineretului muncitor, bazată pe principiile luptei de clasă. A luat astfel ființă *Uniunea Tineretului Muncitor* care, din 1965, și-a schimbat denumirea în *Uniunea Tineretului Comunist*. În întreaga perioadă a construirii și dezvoltării socialismului, Uniunea Tineretului Comunist s-a dovedit un ajutor de nădejde al partidului în educarea și mobilizarea tineretului la lupta întregului popor pentru înfăptuirea noii societăți.

Preocupîndu-se de întărirea continuă a rîndurilor sale, de perfecționarea rolului său conducător, Partidul Comunist Român a acordat, totodată, atenție problemelor formării și dezvoltării conștiinței socialiste a maselor, educării membrilor săi în spiritul concepției științifice despre lume și viață. În acest scop a fost desfășurată o largă și multilaterală muncă politico-educativă. S-a dezvoltat continuu învățămîntul de partid — factor important de răspîndire a cunoștințelor politice și ideologice.

Înfăptuind consecvent principiul conducerii de către partid a activității ideologice și culturale, Partidul Comunist Român a vegheat ca această activitate să fie pătrunsă de partinitate, de intransigență față de ideologia burgheză. Activitatea ideologică desfășurată a contribuit la însușirea liniei politice a partidului de către membrii de partid și masele largi ale oamenilor muncii, la creșterea capacității partidului de a rezolva sarcinile construcției socialiste.

Structura Partidului Comunist Român, pregătirea politică și profesională a membrilor săi, compoziția sa socială a asigurat o neconținută creștere a rolului conducător al partidului în societatea noastră.

Eforturile remarcabile depuse de poporul român în toate sferile de activitate economică, politică și socială în decursul anilor ce s-au scurs de la intrarea țării în faza revoluției socialiste au dus, într-un interval istoricește relativ scurt, la victoria socialismului în țara noastră. Acesta a fost rezultatul profundelor transformări economice, sociale și politice, al luptei maselor populare, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român. Ea a însemnat lichidarea pentru totdeauna a exploataării omului de către om, instaurarea relațiilor de producție socialiste în întreaga economie, crearea bazei tehnico-materiale a socialismului. Au fost înlăturate definitiv posibilitățile de restaurare a capitalismului în țara noastră. În conștiința poporului român s-a înrădăcinat adînc convingerea că socialismul este singura cale pentru a asigura progresul patriei, ridicarea continuă a nivelului de trai al poporului.

Edificarea socialismului a determinat schimbări radicale în structura economică și socială a țării. În realizarea modificării structurii economiei românești, un rol hotărîtor l-a avut politica Partidului Comunist Român. În acest sens, imprimarea unor ritmuri deosebit de înalte ramurilor principale ale industriei, direct legate de progresul tehnic în întreaga economie, a creat condițiile transformării industriei în ramură conducătoare a economiei.

Scăderea ponderii agriculturii în realizarea venitului național — în condițiile creșterii mărimii absolute a venitului național creat în această ramură — a constituit un proces pozitiv imprimînd, treptat, economiei românești trăsăturile unei țări industrial-agrar.

Generalizarea proprietății socialiste în economie a asigurat statornicirea relațiilor de colaborare și întraajutorare între membrii societății, a constituit baza transformărilor esențiale survenite în structura societății românești, formată din clase și pături sociale prietene, unite prin țeluri comune.

Triumful socialismului a asigurat o temelie trainică înfloririi națiunii noastre socialiste, afirmării multilaterale a tuturor cetățenilor. Poporul a dobîndit posibilități nelimitate pentru afirmarea energiei și forței sale creatoare.

Victoria socialismului a determinat intrarea României într-un nou stadiu de dezvoltare — al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.

În procesul construcției socialiste, Partidul Comunist Român și poporul român au trebuit să facă față multor dificultăți, inerente unei opere sociale de asemenea amploare, au trebuit să înfrîngă împotrivirea, cîteodată înverșunată, a fostelor clase exploatare, care nu se împăcau cu gîndul că au pierdut pentru totdeauna pozițiile lor privilegiate. Totodată, în uriașa și complexă operă de construire a noii orînduiri au existat și neajunsuri, s-au săvîrșit o serie de greșeli. Dar Partidul Comunist Român, poporul nostru au găsit de fiecare dată resursele necesare pentru a înlătura greutățile, pentru a îndrepta greșelile, pentru a depăși dificultățile. *Linia caracteristică a perioadei construcției socialismului în România este dezvoltarea ascendentă, neîntreruptă, pe toate planurile a societății noastre, perfecționarea activității în toate domeniile.*

5. Relațiile internaționale ale P.C.R. și ale României. Consecventă tradițiilor sale internaționale, clasa muncitoare din țara noastră, Partidul Comunist Român au continuat să afirme plenar în anii revoluției și construcției socialiste simțămintele lor calde de solidaritate frățescă cu lupta progresistă din alte țări.

Un moment de mare însemnătate în precizarea poziției de solidaritate internațională militantă a partidului nostru, la scara întregii mișcări comuniste și muncitorești internaționale, l-a reprezentat *Plenara largită a C.C. al P.C.R. din aprilie 1964*, în cadrul căreia a fost adoptată și dată publicității „*Declarația cu privire la poziția Partidului Muncitoresc Român în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale*”. Documentul adoptat de plenară a făcut cunoscute în toată amplitudinea lor pozițiile realist-constructive ale partidului nostru față de întreaga evoluție a mișcării comuniste și muncitorești, afirmînd cu tărie încă o dată și în modul cel mai deschis considerentele potrivit carora — în scopul unirii organice a teoriei cu practica revoluționară — partidului nostru — a fost specifică dintotdeauna asocierea patriotismului cu solidaritatea internaționalistă militantă.

În împrejurările legate de apariția în mișcarea comunistă și muncitorească internațională — la începutul deceniului al VII-lea al veacului nostru — a unor nedorite discuții polemice și încordări a căror prezență n-a făcut decât să slăbească vremelnic coeziunea mișcării comuniste și muncitorești internaționale, în acele momente de reală dificultate a răsunat vibrant pe toate meridianele globului pământesc, la scara întregii mișcări comuniste și muncitorești internaționale, poziția principială a partidului nostru conform căreia: „*Respectarea strictă a principiului potrivit căruia toate partidele marxist-leniniste sînt egale în drepturi, a neamestecului în treburile interne ale altor partide, a dreptului exclusiv al fiecărui partid de a-și rezolva problemele politice și organizatorice, de a-și desemna conducerea, de a-și orienta membrii asupra problemelor politicii interne și internaționale, reprezintă condiția esențială pentru soluționarea justă a problemelor divergente, ca și a oricăror probleme pe care le ridică lupta lor comună*”.

De o deosebită valoare teoretică și practică a fost aprecierea *Declarației din 1964*, potrivit căreia: „...*deasupra oricăror divergențe stă ceea ce este comun partidelor comuniste și muncitorești; ceea ce le unește reprezintă esențialul și este infinit mai puternic decât orice deosebiri de vederi. Ne unesc țelurile comune ale cuceririi puterii de către clasa muncitoare, ale victoriei socialismului și comunismului în întreaga lume. Ne unește lupta comună împotriva imperialismului, pentru interesele vitale și drepturile democratice ale maselor populare, împotriva colonialismului sub toate formele sale, pentru eliberarea națională a popoarelor; ne unește țelul comun al statornicirii unei păci trainice în lume, ca sarcină vitală a întregii omeniri. Ne unesc internaționalismul proletar, solidaritatea internațională de clasă, răspunderea istorică față de proletariatul internațional și față de oamenii muncii de pretutindeni, ne unesc ideologia comună, învățătura marxist-leninistă*”.

Exemplele concrete ale istoriei, conducînd de la teorie la practică — exemple multiplicat în anii puterii populare de poziția nouă, conducătoare, în care s-a aflat și se află clasa muncitoare, partidul ei — sînt numeroase și pot ilustra pe cele mai diverse coordonate activitatea internațională consecventă, reală, militantă, constructivă a partidului nostru.

Oamenii din patria noastră au privit și privesc cu satisfacție *succesele Uniunii Sovietice în construirea comunismului*, marile prefaceri revoluționare intervenite după cel de-al doilea război mondial, care au dus la făurirea unei vieți noi, socialiste în: *Albania, Bulgaria, Cehoslovacia, R.D. Germană, Iugoslavia, Polonia, România, Ungaria*.

Cu deosebită satisfacție a fost primită în România vestea instaurării *Republicii Populare Chineze* la 1 octombrie 1949; amploarea acțiunilor de salut și solidaritate organizate în țara noastră în sprijinul acestei noi și importante victorii a socialismului au demonstrat solidaritatea internațională consecventă a clasei muncitoare, a Partidului Comunist Român.

Cu aceleași sentimente, comuniștii români, oamenii muncii din țara noastră au primit și salutat vestea instaurării socialismului pentru prima dată într-o țară de pe continentul american — *Cuba*.

Poporul român a urmărit cu aceeași satisfacție succesele *R.D. Coreene, R.P. Mongole, R.D. Vietnam* în construcția socialismului.

Vibrante acțiuni de solidaritate au exprimat comuniștii, oamenii muncii din România în legătură cu lupta popoarelor din Asia de sud-est împotriva invaziei imperialiste a S.U.A. Față de războiul imperialist provocat mai întii împotriva Coreei și apoi a Vietnamului, Laosului și Cambodgiei, solidaritatea comuniștilor din România, a oamenilor muncii cu lupta popoarelor din aceste țări a cunoscut variate forme și continuitate pînă la victoria finală împotriva agresorilor.

Partidul nostru a întreținut în anii revoluției și construcției socialiste relații de colaborare și sprijin reciproc cu partidele comuniste și muncitorești din toate țările socialiste. Pe acest plan au avut loc fructuoase contacte și tratative reciproce, la cel mai înalt nivel, între partidul nostru și partidele din celelalte țări socialiste.

În cadrul manifestării sentimentelor internaționale profunde ale partidului nostru s-a înscris, la loc de cinste, participarea delegațiilor noastre reprezentative — la cel mai înalt nivel — la *Consfăturile partidelor comuniste și muncitorești desfășurate la Moscova, în 1957 și 1960*.

Reprezentanții partidului nostru au luat parte de asemenea, de fiecare dată, și la celelalte întîlniri, consultări și conferințe internaționale ale mișcării comuniste și muncitorești, aducîndu-și contribuția la soluționarea constructivă a problemelor supuse dezbaterii.

În anii revoluției și construcției socialiste, Partidul Comunist Român a întreținut legături, în variate forme, cu numeroase partide comuniste și muncitorești din întreaga lume.

În continuă creștere s-au aflat în anii pe care-i avem în atenție relațiile internaționale ale statului nostru socialist. În centrul acestora s-au situat legăturile cu toate țările socialiste. Eforturi serioase au fost depuse pentru întreținerea unor relații cît mai bune cu cele mai diverse state, indiferent de orînduirea lor social-economică.

*
*   *

După victoria deplină și definitivă a socialismului în România, în anii 1963—1965, socialismul — sistem economic dinamic și în continuă dezvoltare — a început să se dezvolte pe propria-i bază economică și să cunoască un proces de maturizare în toate sferele vieții sociale. România a început să traverseze, în continuare, prima fază a orînduirii comuniste — socialismul —, fază ce se întinde pe o perioadă îndelungată, pînă la construirea comunismului, societatea urmînd să parcurgă mai multe etape, fiecare reprezentînd trepte de dezvoltare, de maturizare a forțelor și relațiilor de producție, precum și a suprastructurii.

În momentele în care în România socialismul ieșise victorios, deplin și definitiv, la orașe și la sate, Partidul Comunist s-a preocupat cu grijă de schițarea cadrului și liniilor directoare de consolidare și dezvoltare a socialismului. Aceasta s-a făcut în cadrul unor congrese, conferințe naționale și plene întrate încă la momentul tinerii lor în conștiința națiunii. Cu aceste prilejuri s-a desfășurat o intensă activitate pentru așezarea temeinică, trainică, a noilor relații de producție, de asigurare a vieții sociale în concordanță cu cerințele lor de eliminare a unor anacronisme și rămîneri în urmă, de perfecționare a întregului organism social.

La 19 martie 1965 a încetat din viață Gheorghe Gheorghiu-Dej, primul secretar al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Stat.

Plenara C.C. al P.C.R. din 22 martie 1965 a ales în funcția de prim-secretar al C.C. al P.C.R. pe tovarășul Nicolae Ceaușescu. Conform orientărilor Conferinței Naționale și a hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R. din 8 decembrie 1967, Marea Adunare Națională a ales, în sesiunea din 9 decembrie 1967, în funcția de Președinte al Consiliului de Stat, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Lectură

Din Raportul C.C. al P.C.R. la cel de-al IX-lea Congres al partidului (1965)

„Măsurînd drumul străbătut de opera de construcție socialistă, nu putem să nu încercăm un sentiment de adîncă satisfacție pentru tot ce am înfăptuit. Dar noi, comuniștii, considerăm că mai avem încă mult de făcut pe calea dezvoltării industriale a țării, a făuririi unei agriculturi moderne, pentru ridicarea patriei la nivelul țărilor cu economie avansată, la acel stadiu care să asigure poporului român o viață îmbelsugată, o înaltă civilizație materială și spirituală.”

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Ce căi s-au folosit în România pentru făurirea economiei socialiste unitare?
2. Caracterizați câteva momente mai importante din activitatea pentru făurirea și perfecționarea statului socialist în România.
3. Înfățișați aspectele mai deosebite ale rezolvării problemei naționale în România. Care sînt bazele deplinei unități și frății în care muncesc și trăiesc astăzi oamenii muncii români și cei de alte naționalități?
4. Enumerați coordonatele principale pe care s-a asigurat creșterea rolului conducător al Partidului Comunist în anii revoluției și construcției socialiste în România.

CONSOLIDAREA SOCIETĂȚII SOCIALISTE ÎN ȚARA NOASTRĂ

1. Desfășurarea lucrărilor Congresului al IX-lea al P.C.R.
2. Republica Socialistă România și adoptarea unei noi Constituții.
3. Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1967.

Victoria socialismului în România, realizările mărețe obținute prin munca și priceperea întregului popor român condus de partidul său comunist au creat o bază trainică pentru dezvoltarea în perspectivă a societății socialiste, pentru înflorirea ei multilaterală.

1. Desfășurarea lucrărilor Congresului al IX-lea al P.C.R. Unul din capitolele luminoase ale istoriei naționale a fost marcat de *Congresul al IX-lea al P.C.R.*, desfășurat la București între 19 și 24 iulie 1965.

Documentele dezbătute și adoptate de Congres, *Raportul general prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu*, document de covârșitoare însemnătate teoretică și practică, în care și-au găsit o strălucită expresie clarviziunea și spiritul novator, au trasat întregului popor un program vast și mobilizator de activitate. Congresul a adoptat *Directivele cu privire la Planul cincinal 1966—1970* și cele cu privire la *valorificarea surselor energetice și electrificarea țării, 1966—1975, Statutul P.C.R., Moțiunea de solidaritate cu poporul vietnamez*. La acest congres s-a hotărît ca *Partidul Muncitoresc Român să-și reia titlatura de Partidul Comunist Român*.

Într-o atmosferă de un deosebit entuziasm, *Congresul a ales în funcția de Secretar general al partidului pe tovarășul Nicolae Ceaușescu*, hotărîre întîmpinată cu o unanimă aprobare de către întregul partid și popor.

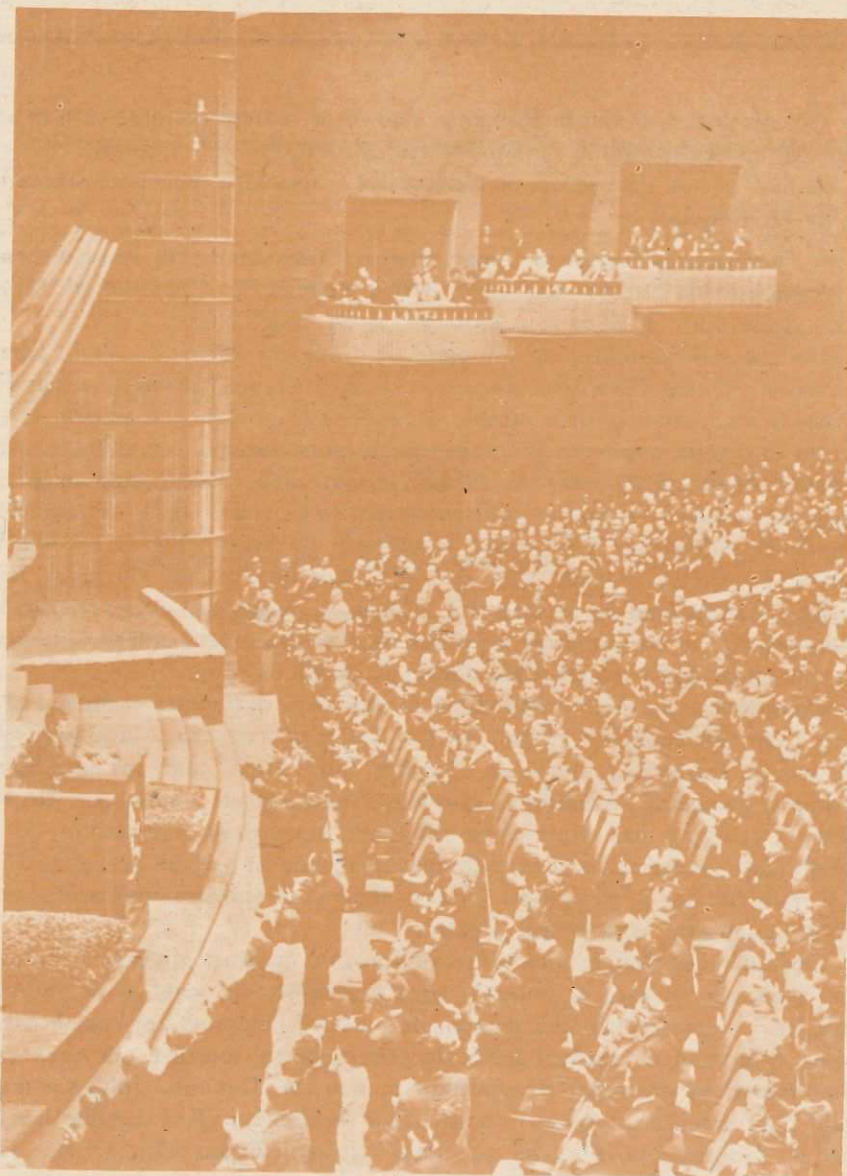
Congresul a prevăzut continuarea neabătută a dezvoltării complexe și echilibrate a întregii economii, fixînd ritmuri înalte de creștere a producției industriale, mai cu seamă în ramurile de deosebită importanță, cum sînt baza de materii prime și energetice, metalurgia, construcțiile de mașini, chimia ș.a. Un accent deosebit a fost pus pe valorificarea rațională, superioară a resurselor țării. Au fost prevăzute de asemenea o serie de măsuri menite să asigure dezvoltarea intensivă și multilaterală a agriculturii, printre altele prin sporirea mijloacelor de mecanizare, chimizare, extinderea irigațiilor etc.

Documentele Congresului reflectau totodată legătura dialectică dintre progresul economic al țării și îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă ale populației, creșterea retribuției muncii, dezvoltarea construcțiilor social-culturale, sporirea volumului de mărfuri desfăcute prin comerțul socialist, ocrotirea sănătății, îmbunătățirea protecției și securității muncii etc. Dat fiind rolul tot mai important care îi revenea științei în construcția socialistă au fost stabilite o serie de măsuri în vederea întăririi bazei materiale a științei, îmbunătățirea organizării și îndrumării cercetării științifice, pe bază de programe unitare de cercetare și de pregătire a cadrelor. De asemenea, a fost prevăzută perfecționarea continuă a în-

vătamîntului de toate gradele, înființarea de licee industriale, agricole, economice și pedagogice, asigurarea gratuității manualelor pentru toți elevii din școlile de cultură generală și din licee etc.

2. Republica Socialistă România și adoptarea unei noi Constituții. Congresul al IX-lea al P.C.R., ținînd seama de schimbările structurale petrecute în viața națiunii române prin victoria socialismului, a stabilit sarcina *schimbării denumirii țării în Republica Socialistă România și adoptarea unei noi Constituții.*

Tovarășul Nicolae Ceaușescu prezentînd Raportul C.C. al P.C.R. la Congresul al IX-lea al partidului

În timpul lucrărilor Congresului al IX-lea al P.C.R.

Marea Adunare Națională, îndeplinind în istorica sesiune din 21 august 1965 atribuția de Adunare Constituantă, a adoptat *Constituția Republicii Socialiste România*. Noua lege fundamentală a patriei sintetizează succesele istorice obținute de popor, consfințește rolul de conducător al Partidului Comunist, caracterul orînduirii de stat, bazată pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, reflectă noua structură socială a țării, consacră rolul clasei muncitoare, prevede și garantează marile drepturi și libertăți obținute de popor, îndatoririle cetățenilor. În deplină concordanță cu hotărîrea poporului român de a-și consacra toate forțele construcției socialismului și păcii, în Constituție sînt prevăzute principiile de bază ale politicii externe a țării, obiectivele fundamentale ale statului în relațiile cu alte state.

Hotărîrile Congresului au declanșat pretutindeni în țară o vie preocupare pentru realizarea obiectivelor stabilite, pentru dezvoltarea experienței în construcția socialistă. *Întrecerea socialistă* a luat un avînt nemaîntîlnit pînă atunci în țara noastră. Participarea tot mai activă a maselor populare la dezbaterile și înfăptuirea principalelor probleme ale politicii interne și externe a statului a devenit caracteristică definitorie a lărgirii continue a democrației socialiste.

3. Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1967. Un moment remarcabil în lupta pentru înfăptuirea hotărîrilor Congresului al IX-lea l-a constituit *Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1967*, care a adoptat Directivele cu privire la: perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale, corespunzător condițiilor noii etape de dezvoltare socialistă a României; îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale a țării și sistematizării localităților rurale; perfecționarea metodelor de organizare și conducere a vieții sociale, muncii organelor de partid, de stat și a organizațiilor obștești.

Potrivit hotărîrilor Conferinței Naționale, în cadrul fiecărei verigi economice au fost constituite organe colective de conducere. De o mare importanță au

Oameni ai muncii salută Constituția Republicii Socialiste România în cadrul marii demonstrații populare la 23 August 1965

fost măsurile luate pentru *organizarea administrativ-teritorială și sistematizarea localităților rurale*. Prin organizarea teritoriului țării în 39 de județe s-a asigurat îmbunătățirea activității administrative, edilitar-gospodărești și social-culturale, utilizarea mai judicioasă a resurselor locale și forței de muncă, atragerea largă a cetățenilor la rezolvarea treburilor obștești.

Măsuri importante au fost luate pentru perfecționarea metodelor de conducere și îndrumare de către partid a întregii vieți economice, politice, sociale, de stat și obștești. Pentru a asigura soluționarea unitară și operativă a problemelor de către organele de partid și de stat, s-a trecut la aplicarea măsurii ca de activitatea de conducere, atât pe linie de partid cât și pe linie de stat, să se ocupe o singură persoană. Întrucât în procesul evoluției pe calea socialismului o importanță tot mai mare capătă gândirea socială, fundamentată pe concepția științifică despre lume și viață, generalizarea teoretică a practicii sociale, creația artistică și culturală, de activitatea politico-ideologică se ocupă în mod nemijlocit partidul, *Comisia ideologică* constituită în cadrul Comitetului Central. S-a stabilit, totodată, ca problemele principale ale politicii externe să fie rezolvate de către *Comitetul Politic Executiv*, iar politica de cadre să se desfășoare sub îndrumarea nemijlocită a Comitetului Central.

Măsuri importante au fost adoptate, de asemenea, pentru *perfecționarea activității Marii Adunări Naționale*, fiind introdus sistemul sesiunilor deschise cu durată mai mare, în plen sau pe comisii. Îmbunătățiri importante au fost aduse organizării aparatului Consiliului de Miniștri, ministerelor și celorlalte organe centrale.

În vederea fructificării cât mai depline a energiilor creatoare ale oamenilor muncii aparținând naționalităților conlocuitoare, au fost create *Consilii naționale ale oamenilor muncii* de diferite naționalități.

De o însemnătate deosebită pentru dezvoltarea democrației socialiste a fost constituirea, la sfârșitul anului 1968, a *Frontului Unității Socialiste* (denumit din 1980 Frontul Democrației și Unității Socialiste), care înmănunchează, alături de P.C.R., forța politică conducătoare a societății socialiste, toate organizațiile de masă și obștești, exponenții tuturor claselor și păturilor sociale care alcătuiesc structura societății noastre.

Președinte al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste a fost și este tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Ținându-se seama de hotărârile Congresului al IX-lea, privitoare la îmbunătățirea activității de planificare și conducere a agriculturii socialiste, în martie 1966 a avut loc *Congresul Cooperativelor agricole de producție*, care a instituționalizat *Uniunile cooperatiste*, ca verigi importante ale organizării pe scară națională a țărânimii cooperatiste și a aprobat noul Statut al Cooperativelor agricole de producție.

În lumina Directivelor Congresului al IX-lea privitoare la dezvoltarea științei a fost creat *Consiliul Național al Cercetării Științifice*. În ceea ce privește dezvoltarea învățământului, un moment important l-a înscris *Plenara C.C. al P.C.R., din 22—25 aprilie 1968, care a dezbătut „Legea învățământului în România”*, adoptată de Marea Adunare Națională, lege în care s-a stabilit, printre altele, prelungirea duratei învățământului general obligatoriu la 10 ani.

Astfel, printr-o vastă și temeinică activitate politico-organizatorică, fără egal în trecut, conducerea partidului a asigurat, pas cu pas, traducerea în viață a Directivelor celui de-al IX-lea Congres. În anii cincinalului 1966—1970, pe harta țării au apărut sute și sute de noi capacități și obiective industriale importante. Producția industrială a crescut într-un ritm anual de peste 12,3%, față de 10,8% cât se prevăzuse. La rîndul ei, producția agricolă a depășit limita superioară prevăzută în Directivele Congresului al IX-lea. La începutul anului 1970, pe ogoare lucrau peste 105 000 tractoare și zeci de mii de alte mașini agricole. Concomitent cu industria și agricultura s-au dezvoltat transporturile, construcțiile, celelalte ramuri ale producției materiale. În aceeași perioadă au cunoscut o dezvoltare impetuoasă învățământul, cercetarea științifică, arta și cultura. A crescut neconținut nivelul de trai material și spiritual. S-a largit continuu democrația socialistă. După Congresul al IX-lea, conducerea partidului a încetățenit practica de a supune dezbaterii publice problemele de interes național — interne și externe, de a organiza sistematic consfătuiri cu cadre superioare, specialiști, oameni de știință și cultură, scriitori etc., ceea ce atestă modul profund democratic de fundamentare a politicii partidului și statului nostru.

România și-a extins relațiile de colaborare economice, tehnico-științifice, în primul rînd cu toate țările socialiste, cât și cu celelalte state, fără deosebire de orînduirea lor socială, pe baza principiilor neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, respectării independenței și suveranității naționale.

Din Raportul C.C. al P.C.R. prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al IX-lea Congres al partidului

„Cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român va rămâne înscris cu litere de aur în istoria României...”

...*Ne exprimăm deplină convingere că muncitorimea, sărănimea, intelectualitatea, întregul popor vor munci cu și mai mult elan, pentru traducerea în viață a politicii partidului, pentru îndeplinirea măreșelor sarcini trasate de Congres. În următorii cinci ani, poporul român va parcurge încă o etapă pe drumul vieții sale noi, se va apropia și mai mult de piscurile înalte ale civilizației, de societatea comunistă!*”

Din Rezoluția adoptată de cel de-al IX-lea Congres al P.C.R.

„*Propunerea ca patria noastră să poarte denumirea de Republica Socialistă România corespunde pe deplin stadiului actual de dezvoltare a societății noastre. În proiectul de Constituție își găsesc consacrate trăsăturile fundamentale ale orânduirii sociale și de stat din țara noastră: caracterul unitar al statului, deținerea suverană a întregii puteri de către popor; proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție; rolul clasei muncitoare de clasă conducătoare a societății; alianța clasei muncitoare cu sărănimea; participarea activă a intelectualității la întreaga muncă desfășurată de poporul nostru; egalitatea deplină a tuturor cetățenilor patriei, fără deosebire de naționalitate, înfrățiri pe veci și alcătuind împreună marea familie a României socialiste.*”

Congresul adoptă Statutul Partidului Comunist Român — legea fundamentală a partidului —, care sintetizează experiența dobândită în decursul anilor, ține seama de schimbările petrecute în viața partidului și a societății noastre, de noile condiții istorice și de stadiul actual al luptei pentru desăvârșirea construcției socialiste. Organele și organizațiile de partid, toți comunistii au datoria de a lupta pentru aplicarea neabătută a prevederilor Statutului, pentru întărirea continuă a unității partidului, creșterea forței lui politico-organizatorice, a rolului său conducător în opera de desăvârșire a construcției socialiste.

Congresul hotărăște ca partidul să poarte denumirea de **PARTIDUL COMUNIST ROMÂN**, întrucât această denumire corespunde în întregime caracteristicilor partidului de detașament de avangardă al clasei muncitoare, de conducător politic al poporului, etapei actuale de dezvoltare a țării, scopului final al partidului — construirea societății comuniste.”

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. În ce constau semnificațiile istorice ale celui de-al IX-lea Congres al P.C.R.?
2. Ce idei fundamentale sînt cuprinse în Constituția Republicii Socialiste România adoptată în 1965?

FĂURIREA SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ȘI ÎNAINȚAREA ROMÂNIEI SPRE COMUNISM

EDIFICAREA SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE

1. Trecerea într-o nouă etapă a dezvoltării vieții sociale, etapa construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. Congresul al X-lea al P.C.R.
2. Congresul al XI-lea al P.C.R.
3. Istoria zilelor noastre la cele mai înalte cote ale împlinirilor socialiste.

1. Trecerea într-o nouă etapă a dezvoltării vieții sociale, etapa construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. Congresul al X-lea al P.C.R. Înaintînd în procesul firesc de generalizare și înflorire a relațiilor socialiste în țara noastră, România a trecut într-o nouă etapă a dezvoltării vieții sociale, aceea a construirii societății socialiste multilateral dezvoltate.

Făurirea unei astfel de societăți presupune dezvoltarea rapidă a tuturor laturilor vieții sociale, perfecționarea organizării și conducerii acesteia, ridicarea bunăstării întregului popor, a nivelului general de cultură și educație socialistă a maselor, formarea omului nou, dezvoltarea multilaterală a fiecărui membru al societății, promovarea eticii și echității socialiste.

Pe plan teoretic, rezultînd din analiza științifică a stadiului de dezvoltare în care se afla țara noastră, *conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată* a fost conturat la Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, pe baza Raportului prezentat de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, în numele Comitetului Central al Partidului Comunist Român, fiind dezvoltat apoi la Congresul al XI-lea al partidului, din noiembrie 1974.

Congresul al X-lea al partidului, desfășurat între 6—12 august 1969, a aprobat: Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea P.C.R. în perioada dintre Congresul al IX-lea și Congresul al X-lea al P.C.R. și sarcinile de viitor ale partidului; Directivele privind Planul cincinal pe anii 1971—1975 și liniile directoare ale dezvoltării economiei naționale pe perioada 1976—1980. Au fost aprobate, de asemenea, Raportul Comisiei Centrale de Revizie, precum și modificările propuse a fi aduse Statutului P.C.R.

Dînd expresie voinței întregului partid și întregului popor român, *Congresul, într-o atmosferă de însuflețit entuziasm, a reales în funcția de Secretar general al Partidului Comunist Român pe tovarășul Nicolae Ceaușescu.*

Documentele Congresului al X-lea au definit într-o largă viziune programul de dezvoltare a României în domeniul economiei, al științei și culturii, al perfecționării orânduirii sociale și de stat, în vederea asigurării condițiilor pentru trecerea treptată spre comunism. De o mare importanță pentru activitatea partidului, a întregului popor, a fost clarificarea teoretică a conținutului etapei de dezvoltare în care pășea țara noastră, etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.

tate. Menționind că în România era creată baza tehnico-materială a socialismului, Congresul preciza că era necesară o intensă activitate pentru dezvoltarea multilaterală a socialismului în toate sferele vieții sociale.

Stadiul atins de economia națională, nivelul și structura ramurilor ei, resursele de care dispunea permiteau ca în deceniul următor România să se apropie tot mai mult de țările cu o economie avansată.

Congresul al X-lea a stabilit ca în centrul eforturilor întregului popor să stea *continuarea consecventă a industrializării* pe baza celor mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice contemporane. Un accent deosebit era pus pe dezvoltarea industriei grele, cu o structură modernă, diversificarea bazei energetice, intensificarea producției de înlocuitori ai materiilor prime etc. A fost prevăzut un raport cât mai judicios între grupele A și B ale producției, menit să asigure creșterea, diversificarea și modernizarea industriei ușoare și alimentare. A fost subliniată în același timp importanța acordată de partid repartizării teritoriale cât mai judicioase a industriei, avându-se în vedere atât criteriile de eficiență economică, cât și cele sociale. O parte componentă a politicii economice, elaborate de Congres, a constituit-o *dezvoltarea intensivă, multilaterală a agriculturii*, prin folosirea rațională a pământului, realizarea unui amplu program de irigații, chimizarea complexă și dotarea cu o gamă variată de mașini agricole.

Congresul al X-lea a pus într-o puternică lumină marea însemnătate pe care o are pentru evoluția ascendentă a economiei românești *politica de dezvoltare a acumulărilor* — condiție hotărâtoare a întăririi continue a bazei tehnico-materiale a socialismului. Astfel, pentru perioada 1971—1975, s-au prevăzut investiții în valoare de 420—435 miliarde lei din fondurile centralizate ale statului.

Aspect din desfășurarea Congresului al X-lea al P.C.R.

Adunarea populară din Capitală prilejuită de aniversarea semicentenarului glorios al P.C.R. (1971)

Un puternic avânt a fost imprimat de către Congresul al X-lea ridicării continue a nivelului de trai, dezvoltării științei, artei și culturii.

În anii următori Congresului al X-lea, P.C.R. a desfășurat o vastă activitate pentru înlăptuirea hotărârilor adoptate. Au fost luate măsuri pentru întărirea continuă a rolului conducător al partidului, pentru îmbunătățirea activității generale a statului în economie, învățămînt, știință și cultură, în întreaga viață socială, pentru organizarea rațională și simplificarea aparatului de stat, de apropiere a activității de conducere, de activitatea economico-socială concretă, pentru adîncirea democrației socialiste și intensificarea participării maselor populare la conducerea treburilor obștești, a statului etc.

Sub conducerea organelor de partid s-a trecut la introducerea unui stil de muncă științific în toate domeniile de activitate. La 8 iulie 1971 a fost constituită *Comisia centrală de partid și de stat pentru elaborarea prognozelor de dezvoltare economică și socială a României*.

O însemnătate tot mai mare a dobîndit în această perioadă activitatea ideologică menită să asigure însușirea de către masele largi a tot ceea ce este mai valoros în domeniul culturii, științei și tehnicii contemporane, pentru fructificarea concepției filozofice despre lume și viață, pentru stimularea gândirii vii și a acțiunii revoluționare a oamenilor muncii. Între 3—5 noiembrie 1971 s-au desfășurat, la București, lucrările Plenarei C.C. al P.C.R., în cadrul căreia tovarășul *Nicolae Ceaușescu* a prezentat expunerea cu privire la *Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*.

Partidul Comunist Român s-a preocupat îndeaproape de desfășurarea unei *politici externe* în deplină concordanță cu interesele și aspirațiile poporului român. Pe lângă numeroase acțiuni consacrate dezvoltării relațiilor de prietenie și colaborare cu toate țările lumii, indiferent de orînduirea lor socială, pentru edificarea securității europene și stingerea tuturor focarelor de război din lume, *România a inițiat la O.N.U. adoptarea unor importante rezoluții* privitoare la promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare, la inițierea unor acțiuni pe plan regional, în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între statele europene cu sisteme social-politice diferite ș.a. Recunoașterea prestigiului obținut de țara noastră în politica internațională s-a concretizat, printre altele, în faptul că România a fost aleasă membră în Consiliul dezvoltării industriale, Consiliul de administrație, Consiliul consultativ pentru aplicarea științei și tehnicii, toate organisme specializate ale O.N.U. României i-a fost încredințată președinția celei de-a XXII-a Sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. și a fost aleasă a doua oară membră nepermanentă a Consiliului de securitate.

De o însemnătate deosebită în obținerea remarcabilelor succese în îndeplinirea Directivelor Congresului al X-lea au fost hotărârile *Conferinței Naționale a P.C.R., din 19—21 iulie 1972*, privitoare la accelerarea progresului economico-social al țării, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

O importanță deosebită pentru mersul ascendent al României pe calea civilizației socialiste și comuniste, a creșterii contribuției țării noastre la crearea unei lumi

mai bune și mai drepte a avut alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de Președinte al Republicii Socialiste România. Concretizînd votul unanim al tuturor conștiințelor țării, Marea Adunare Națională, convocată la 28 martie 1974 în a XII-a Sesiune a celei de-a VI-a Legislaturi, marcată de o puternică atmosferă de dragoste și încredere nemărginită, a ales pe tovarășul Nicolae Ceaușescu Președinte al Republicii Socialiste România.

Pe baza succeselor istorice dobîndite de poporul român în toate domeniile de activitate, în anii revoluției și construcției socialiste, sub conducerea partidului, Congresul al X-lea a apreciat că s-au creat condițiile necesare pentru trecerea la o etapă nouă a dezvoltării socialiste a țării, *etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate*. Această etapă a început odată cu trecerea la realizarea cincinalului 1971—1975 și se va întinde, după cum s-a subliniat la Congresul al X-lea, pe o perioadă de cîteva cincinale.

Planul cincinal 1971—1975 a asigurat o puternică dezvoltare a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, precum și ridicarea la un nivel superior a activității economice, politice și organizatorice generale.

Bilanțul activității desfășurate de clasa muncitoare, de întregul popor, sub conducerea Partidului Comunist Român, pentru făurirea socialismului în România, este deosebit de pozitiv, rezultatele obținute în toate domeniile de activitate sînt remarcabile. În societatea românească s-au înlăptuit cele mai profunde schimbări structurale de ordin economic, social și politic, cunoscute de-a lungul întregii sale istorii. Dintr-o țară cu un pronunțat caracter agrar, cu o industrie slab dezvoltată și o agricultură insuficient evoluată, România a devenit o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, în plină dezvoltare — organizată pe baza cuceririlor științei și tehnicii moderne, întemeiată pe proprietatea socialistă a întregului popor — și cu o agricultură socialistă de stat și cooperatistă în plin proces de modernizare, capabilă să asigure aprovizionarea în bune condiții a populației cu produse agroalimentare.

Viața a demonstrat pe deplin justetea liniei generale a partidului nostru de industrializare socialistă, factorul determinant al lichidării înapoierii economice, dezvoltării susținute a întregii economii, creșterii nivelului de trai al poporului, întăririi independenței și suveranității naționale, al înaintării sigure pe drumul progresului și civilizației.

S-a confirmat, de asemenea, justetea orientării politicii partidului în problema agrară, importanța hotărîtoare a acestora în realizarea victoriei noii orînduiri, în dezvoltarea generală a societății. Marea proprietate socialistă agricolă și-a dovedit pe deplin superioritatea asupra micii gospodării țărănești, asigurînd folosirea rațională a mijloacelor tehnice și a forței de muncă, a cuceririlor științei moderne, creșterea producției agroalimentare și îmbunătățirea vieții țărănimii.

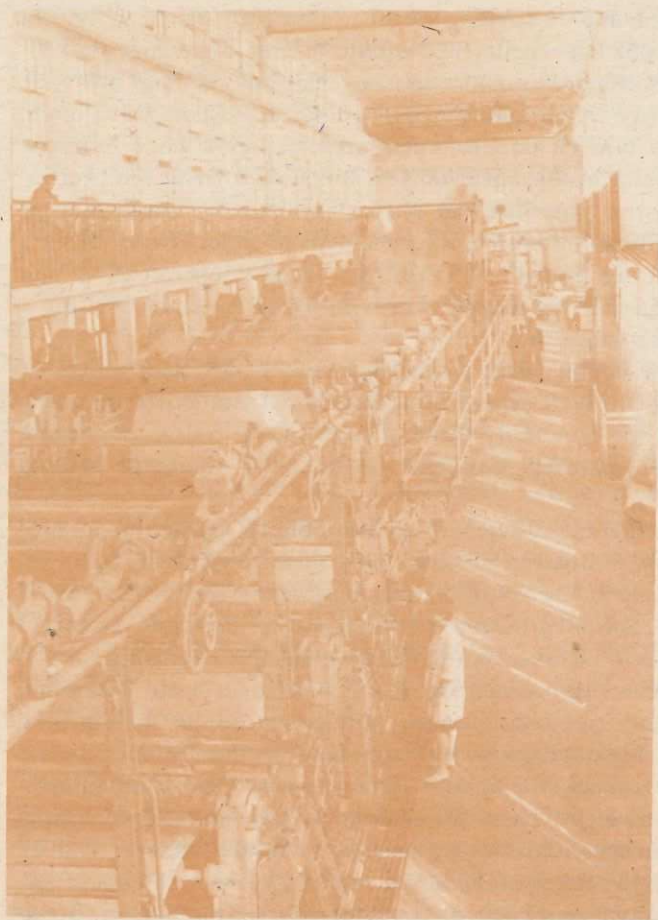
Experiența a evidențiat, totodată, justetea politicii partidului în domeniul culturii, al eforturilor pentru extinderea și perfecționarea învățămîntului de toate gradele, pentru dezvoltarea științei și tehnicii — factori esențiali în ridicarea nivelului de cultură a poporului, în progresul multilateral al țării pe calea civilizației moderne. În centrul întregii activități revoluționare a partidului, al operei însăși de edificare socialistă, au stat permanent *ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului*, satisfacerea cerințelor de viață ale oamenilor muncii, bună-

starea și fericirea omului, împlinirea multilaterală a personalității umane; s-a demonstrat că politica partidului este expresia fidelă a intereselor vitale ale întregului popor. Experiența transformării revoluționare a societății românești a relevat, de asemenea, însemnătatea de prim ordin a preocupării partidului pentru realizarea idealurilor și normelor socialiste de viață, a principiilor eticii și echității, pentru înfăptuirea retribuției socialiste, corespunzător cantității și calității muncii, aportului la progresul patriei, la edificarea noii orânduiri sociale.

Întreaga operă de construcție socialistă este dovada vie a faptului că partidul nostru și-a îndeplinit cu cinste rolul de forță politică conducătoare a națiunii, asigurând aplicarea creatoare a legităților generale la condițiile concrete din România și unirea — pe baza politicii sale revoluționare — a eforturilor întregului popor în lupta pentru edificarea lumii noi. Experiența dobândită de Partidul Comunist Român, de poporul nostru, în transformarea revoluționară a societății românești este o contribuție la îmbogățirea tezaurului general al teoriei și practicii revoluționare mondiale, la dezvoltarea socialismului științific.

Marile realizări în edificarea socialismului în țara noastră dovedesc forța creatoare a clasei muncitoare, care își îndeplinește cu succes rolul de clasă condu-

Aspect de la Combinatul de celuloză din Brăila

cătoare a societății, arată vitalitatea alianței muncitorești-tărănești, a colaborării strânse cu intelectualitatea. Ele relevă forța unită a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, capacitatea creatoare a poporului nostru, care, stăpîn pe destinele sale, își făurește viața în mod liber, corespunzător voinței și năzuințelor lui.

Înfăptuind revoluția socialistă și asigurînd edificarea cu succes a noii orînduiri sociale în patria noastră, poporul român a realizat nu numai o măreață operă istorică națională, ci a adus totodată o contribuție însemnată la lupta forțelor revoluționare de pretutindeni pentru libertate și progres social, la cauza întăririi socialismului în lume, la creșterea prestigiului și influenței sale asupra dezvoltării sociale contemporane.

Pe drept cuvînt, remarcabilelor succese obținute de România în opera de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate li se adaugă prestigioasele realizări obținute pe planul afirmării sale internaționale. Pe magistrala timpului dovezile concrete, vizibile, edificatoare, ale sporirii prestigiului internațional al țării noastre s-au înscris și se înscriu într-o înlănțuire logică.

Întreaga politică a Partidului Comunist Român, în indisolubila unitate a laturilor sale interne și externe, corespunde pe deplin atît intereselor fundamentale ale poporului român, cît și intereselor generale ale cauzei socialismului în lume, colaborării între popoare, statornicirii și întăririi păcii.

Activitatea de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate se desfășoară în condiții internaționale complexe, caracterizate prin amploarea luptei forțelor antiimperialiste, democratice și progresiste pentru înțelegere și destindere în lume, pentru progres social și pace, prin creșterea continuă și accentuarea superiorității lor în raportul mondial de forțe, prin ofensiva lor pe toate planurile vieții sociale.

Evoluția evenimentelor din lumea contemporană, procesele petrecute în viața internațională, mutațiile în raportul de forțe confirmă pe deplin justetea principiilor și orientărilor fundamentale ale Congreselor al IX-lea și al X-lea ale partidului, politica promovată cu consecvență de partid în domeniul relațiilor externe.

Ca detașament activ al forțelor revoluționare ale contemporaneității, Partidul Comunist Român s-a preocupat stăruitor — în anii ce au urmat Congresului al X-lea — de realizarea unei unități noi a mișcării comuniste și muncitorești, care, pornind de la diversitatea condițiilor în care acționează partidele, de la varietatea formelor de trecere la socialism, să se bazeze pe principiile deplinei egalități în drepturi între toate partidele, neaměstecului în treburile interne, pe respectarea dreptului fiecărui partid de a-și elabora de-sine-stătător politica internă și internațională, de a-și stabili directivele, formele și metodele de activitate.

Datorită succeselor interne, precum și politicii sale externe principiale și constructive, România a ajuns să se bucure de un prestigiu în lume fără precedent în întreaga sa istorie. De la România de odinioară, aservită economic și dominată politic de diferite mari puteri, izolată, slab cunoscută în lume, la Republica Socialistă România de astăzi, liberă, independentă și înfloritoare, cu înaltă autoritate și prieteni pe toate meridianele, respectată și apreciată cu căldură pentru prezența deosebit de activă și dinamică, pentru cuvîntul chibzuit și realist pe

care îl aduce la soluționarea problemelor mondiale în conformitate cu năzuințele popoarelor, este un drum istoric ce marchează transformările uriașe petrecute în situația internațională a României.

2. Congresul al XI-lea al P.C.R. În istoria patriei noastre rămân înscrise cu litere de aur, pentru totdeauna, puternicele semnificații ale celui de-al XI-lea *Congres al Partidului Comunist Român*.

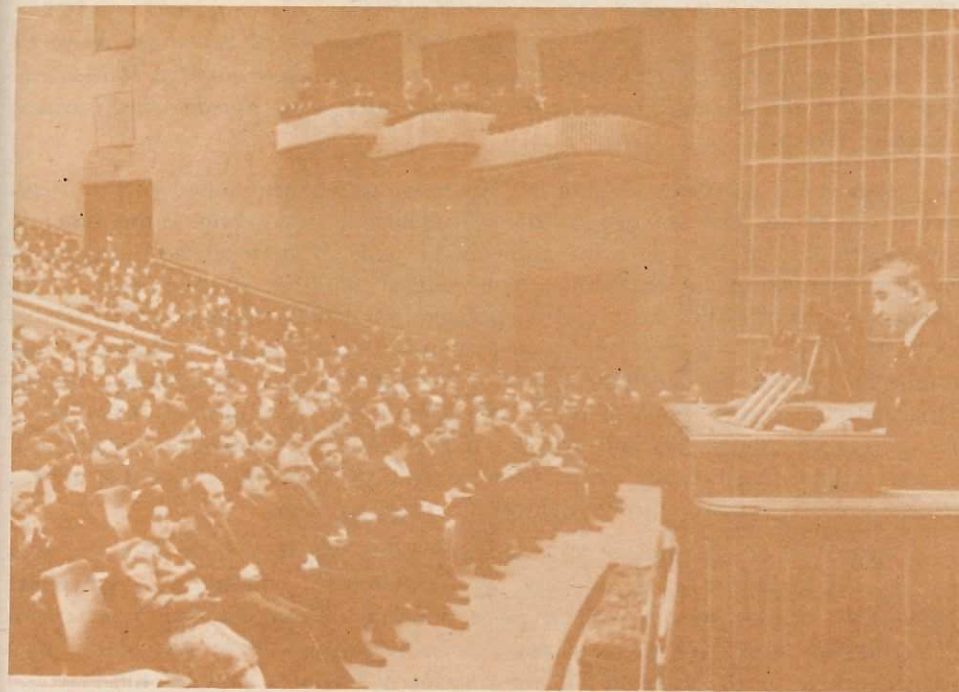
Într-o atmosferă de puternic entuziasm și efervescență politică, întregul popor român a întâmpinat cu prestigioase succese, în toate sectoarele de activitate, deschiderea celui de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român, eveniment care a constituit un nou prilej de efectuare a bilanțului realizărilor obținute în anii socialismului și de direcționare a eforturilor viitoare. Congresul al XI-lea a fost primit de întregul partid și popor ca o nouă manifestare istorică, în care Partidul Comunist Român avea să dea noi conturări — pe coordonatele contemporaneității — operei căreia i se dedică de decenii — făurirea societății socialiste și comuniste în patria noastră —, edificiu care va corespunde pe deplin năzuințelor și avântului patriotic, revoluționar, al atîtor generații de înaintași, care au militat cu gândul și fapta pentru un trai mai bun, pentru o Românie liberă și independentă.

În această ambianță politică s-au deschis în Capitala patriei, în Sala Palatului R.S. România, în ziua de 25 noiembrie 1974, *lucrările celui de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român*. Erau prezenți 2 462 de delegați. Totodată, la Congres au participat 139 delegații din 104 țări, ale partidelor comuniste, socialiste, democratice, ale mișcărilor de eliberare națională și ale altor organizații progresiste, antiimperialiste, de pe toate continentele.

Congresul a adoptat în unanimitate următoarea *ordine de zi*: 1. Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al X-lea și Congresul al XI-lea al P.C.R. și sarcinile de viitor ale partidului. 2. Raportul Comisiei Centrale de Revizie. 3. Proiectul Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. 4. Proiectul de Directive ale Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român cu privire la Planul cincinal 1976—1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981—1990. 5. Cu privire la modificarea unor prevederi ale Statutului Partidului Comunist Român. 6. Proiectul de norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității socialiste. 7. Alegerea Comitetului Central al partidului, a Secretarului general al Partidului Comunist Român și a Comisiei Centrale de Revizie.

Întâmpinat cu un deosebit entuziasm de delegați și invitați, *tovarășul Nicolae Ceaușescu a prezentat Congresului Raportul Comitetului Central* cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al X-lea și Congresul al XI-lea al P.C.R. și sarcinile de viitor ale partidului.

Document de inestimabilă valoare teoretică și practică, Raportul a înregistrat de la început, cu multă satisfacție, că „*Congresul al XI-lea al partidului își desfășoară lucrările într-o ambianță de entuziasm și muncă avîntată a întregului popor, care obține victorii remarcabile în realizarea înainte de termen a planului cincinal*”.

Aspect din timpul desfășurării Congresului al XI-lea al P.C.R.

Referindu-se la bilanțul anilor trecuți de la al X-lea Congres al partidului, Raportul constata că, în această perioadă istoricește relativ scurtă, poporul român a obținut mari succese în toate domeniile de activitate, în dezvoltarea liberă a țării, în ridicarea ei pe noi culmi de progres și civilizație socialistă. „*Însemnătatea istorică epocală a acestui Congres — a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu — constă în faptul că el va adopta primul program al Partidului Comunist Român, Carta ideologică fundamentală a partidului, programul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și al înaintării patriei noastre spre comunism*”.

Raportul a analizat aprofundat și pe multiple planuri succesele obținute de poporul nostru, sub conducerea partidului, în îndeplinirea hotărîrilor Congresului al X-lea, în realizarea cincinalului înainte de termen, afirmînd că „*mărețele realizări dobîndite demonstrează concludent justetea politicii partidului, care se bazează pe aplicarea creatoare a adevărurilor general-valabile la condițiile concrete ale României, care înfăptuiește neabătut principiile marxist-leniniste în întreaga operă de construcție a noii orînduirii sociale*”.

În a doua parte a Raportului au fost ample analizate activitatea și politica internațională a partidului și statului între cele două congrese și liniile directoare ale politicii viitoare a României pe arena mondială. Strălucita abordare a unei asemenea problematici majore a putut conduce la desprinderea unor concluzii cu adîncă valoare politică și științifică. Caracterizînd marile schimbări produse în dezvoltarea lumii contemporane în ultimii ani, Raportul a constatat că „*schimbă-*

„rile fundamentale revoluționare care s-au produs în viața internațională în perioada ce a trecut de la Congresul al X-lea al partidului confirmă pe deplin aprecierile și orientările stabilite de acest Congres, demonstrează cu putere justetea politicii externe promovate cu consecvență de Partidul Comunist Român și Republica Socialistă România”.

Raportul a acordat un spațiu larg analizării dezvoltării consecvente a prieteniei și colaborării țării noastre cu toate țările socialiste, colaborării multilaterale cu țările în curs de dezvoltare, cu toate statele lumii, în interesul cauzei progresului, destinderii și păcii internaționale, necesității lichidării subdezvoltării, a instaurării unei noi ordini economice și politice mondiale, a democratizării relațiilor internaționale, a făuririi unei lumi mai bune și mai drepte; în Raport a fost amplu abordată problema dezarmării, considerată o cerință imperioasă a destinderii și păcii, o cauză vitală a tuturor popoarelor. Un loc important a fost acordat în Raport politicii internaționaliste a P.C.R., întăririi prieteniei și solidarității cu toate partidele comuniste, cu partidele socialiste și democratice, cu forțele progresiste, revoluționare, antiimperialiste din întreaga lume.

În cadrul Congresului al XI-lea al partidului, atenția principală a fost consacrată relevării necesității creșterii și modernizării continue, în cincinalul 1975—1980, a industriei și agriculturii, a celorlalte ramuri ale economiei naționale, ridicării României pe o treaptă superioară de dezvoltare, parcurgerii unei părți însemnate a drumului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. *„La baza activității noastre viitoare — s-a arătat în Raport — va sta Programul partidului, care fundamentează teoretic și luminează căile activității practice pentru înfăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism”.* În acest sens, se au în atenție cu precădere: continuarea dezvoltării în ritm înalt a bazei tehnico-materiale a societății noastre, pregătirea forței de muncă, dezvoltarea învățământului de toate gradele, sporirea contribuției cercetării la înfăptuirea revoluției tehnico-științifice în România, ridicarea nivelului de trai material și spiritual al întregului popor — țelul suprem al politicii partidului nostru —, participarea activă a României la diviziunea internațională a muncii, la schimbul mondial de valori materiale și spirituale. În acest context au fost amplu analizate schimbările profunde ce se produc în structura societății românești, perfecționarea continuă a activității de conducere a vieții economice și sociale, ridicarea rolului statului în organizarea construcției socialiste.

În concordanță cu întreaga dezvoltare a țării — magistral previzionată în Raport — au fost stabilite căile de întărire a rolului partidului în conducerea întregii noastre națiuni pe calea edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului în România. *„Ca rezultat al activității sale consacrate fericirii poporului, al încrederii de care se bucură în masele largi ale celor ce muncesc — a subliniat Raportul —, rîndurile partidului au crescut continuu, numărînd aproape 2 480 000 de membri — cu peste 500 000 mai mult decît la Congresul al X-lea. Datorită creșterii rîndurilor clasei muncitoare, sporirii rolului ei în societate, ponderea muncitorilor în partid a crescut de la 42,6 la sută în 1969, la 48,37 la sută în prezent. Numărul membrilor de partid proveniți din rîndurile tărînimii cooperatiste este de circa 22 la sută, iar din rîndul intelectualității, de peste 21 la sută.*

Aspect de la
Uzinele
„Timpuri Noi”
din Capitală

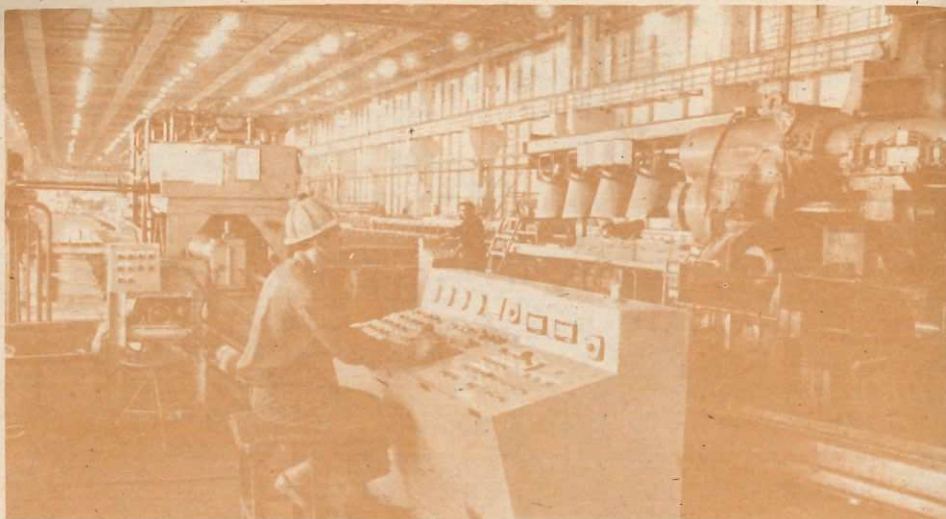
Merită subliniat faptul că peste 71 la sută din efectivul total al partidului lucrează nemijlocit în sfera producției materiale. Din numărul total al membrilor de partid, aproape 25 la sută îl reprezintă femeile. În ceea ce privește compoziția națională, peste 89 la sută din membrii partidului sînt români, circa 8 la sută maghiari, iar restul, de naționalitate germană și alte naționalități”.

Raportul a înfățișat pe larg sarcinile deosebite ce revin organelor și organizațiilor de partid în noua etapă și a precizat, totodată, căile de intensificare a eforturilor organizațiilor de masă și obștești, componente ale Frontului Unității Socialiste, la perfecționarea continuă a construcției socialiste în țara noastră.

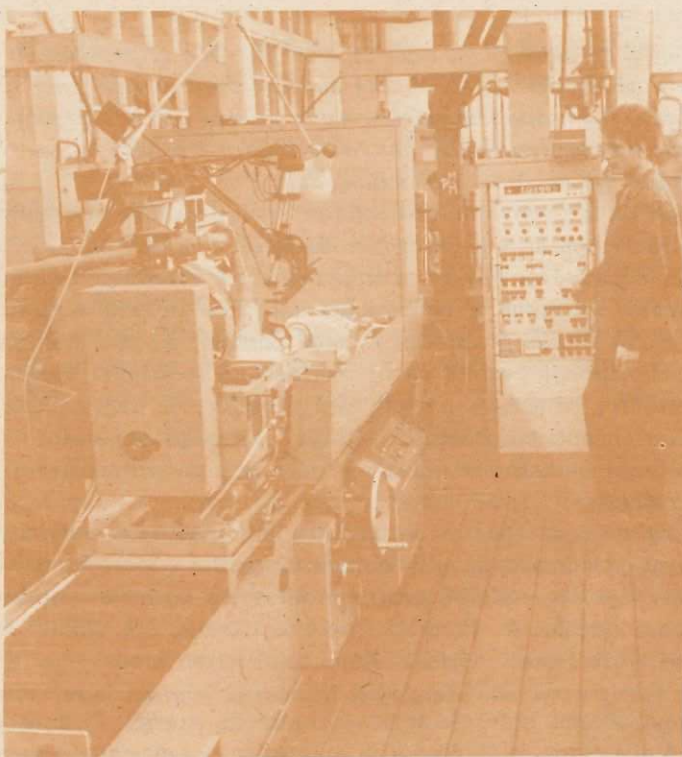
Congresul al XI-lea al P.C.R. a apreciat în mod deosebit justetea politicii de rezolvare a problemei naționale, faptul că în țara noastră se asigură deplina egalitate în drepturi a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, ceea ce are drept rezultat cimentarea puternică a frăției și unității poporului român și a naționalităților conlocuitoare, în munca de înflorire a patriei noastre comune — *România socialistă.*

Consecvent preocupărilor sale pentru neconținută îmbunătățire a activității politico-ideologice, pentru educarea oamenilor muncii în spiritul concepției revoluționare despre lume și viață a partidului, pentru promovarea normelor și principiilor comuniste de etică și echitate, Partidul Comunist Român și-a stabilit la cel de-al XI-lea Congres — în însuși cuprinsul Raportului — un amplu plan de continuare a muncii în acest domeniu. Menținînd în centrul analizei întreprinse pe acest tărîm Programul de activitate ideologică adoptat de istorica Plenară a C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, Raportul a apreciat că *„rezultatele mun-*

Imagine de la Uzina de aluminiu din Slatina

Vedere parțială
de la
Uzinele „Strungul”
din Arad

cii politico-educative de formare a omului nou, constructor al socialismului, se evidențiază în mod elocvent în entuziasmul cu care întregul popor înfăptuiește politica internă și externă a partidului și statului”.

Reluând în contextul preocupărilor și sarcinilor actuale ale partidului nostru ampla dezbateră întreprinsă de *Plenara C.C. al P.C.R., din 3—5 noiembrie 1971*, Raportul la Congresul al XI-lea a întreprins o amplă analiză a cerințelor pentru realizarea cărora la baza întregii activități teoretice, politice, cultural-educative vor trebui să stea Programul Partidului Comunist Român și celelalte documente ale partidului nostru, care exprimă concepția revoluționară a materialismului dialectic și istoric, legitățile generale universal-valabile aplicate la condițiile istorice, sociale, naționale concrete din țara noastră.

Raportul la cel de-al XI-lea Congres a analizat pe larg problematica Programului Partidului Comunist Român — Carta fundamentală ideologică, teoretică a partidului, Programul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și al înaintării patriei noastre spre comunism. Așa cum s-a subliniat în Raport, Programul „*deschide perspectiva unei epoci noi în dezvoltarea economico-socială a României, trasează linia strategică generală și orientările tactice pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării țării spre comunism*”.

Amplu dezbătut de masele largi în perioada premergătoare Congresului, Programul — exprimând voința și interesele întregii națiuni române — a fost, pe drept cuvânt, denumit în Raport „*Programul poporului român de ridicare a patriei pe culmile luminoase ale civilizației comuniste*”.

Înfățișând programul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, direcțiile progresului accelerat al României în perspectiva trecerii spre comunism, Congresul al XI-lea al P.C.R. a acordat în același timp o deosebită atenție problematicii creșterii forțelor mondiale ale progresului social, ilustrându-se astfel, încă o dată, relațiile de strânsă unitate dialectică între factorul intern și cel internațional, definitiv pentru întreaga politică a partidului. În același sens, concentrând și polarizând atenția vie a națiunii noastre socialiste, a întregului popor, înaltul forum al comuniștilor români s-a înscris el însuși ca un eveniment de largă rezonanță în mișcarea muncitorească și, în general, pe plan internațional.

Un viu și puternic interes l-a determinat analiza profundă, lucidă și realistă, cuprinsă în documentele Congresului — Raportul prezentat de tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, Programul partidului, Tezele C.C. al P.C.R. — asupra proceselor fundamentale ale vieții internaționale și a tendințelor lor de evoluție. Au fost făcute fundamentate aprecieri asupra fenomenelor de criză din lumea capitalistă, care cuprind toate sferile vieții economico-sociale și spirituale; caracterul încă fragil al cursului spre destindere; problema acută a subdezvoltării; necesitatea înfăptuirii unor măsuri autentice de dezarmare; concluzia generală desprinsă din cîntărirea atentă a modificărilor survenite în raportul de forțe pe plan mondial, potrivit căreia stă în capacitatea maselor populare de a înfrînge manifestările vechii politici imperialiste de dominație, dictat, agresiune și de a impune, printr-o acțiune convergentă și unitară, o nouă ordine politică și economică mondială etc.

Așa cum s-a subliniat în cadrul Congresului, trăsăturile caracteristice analizei problemelor vieții internaționale, cuprinsă în documente, sînt indisolubil le-

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu în mijlocul pionierilor cu prilejul celei de-a 25-a aniversări a Organizației pionierilor (1974)

gate de personalitatea Secretarului general al partidului, tovarășul *Nicolae Ceaușescu*. Analiza științifică a proceselor și tendințelor lumii contemporane, capacitatea de a pătrunde sensul lor profund, sesizarea cerințelor noi ale realităților internaționale în dinamica lor, spiritul creator, străin oricăror scheme rigide sau tipare prefabricate, rigurozitatea concluziilor, realismul și claritatea țelurilor propuse poartă pecetea puternică a acestei prestigioase personalități. Rolul hotărâtor în elaborarea teoretică, principială a orientărilor politicii externe s-a conjugat și de această dată cu o neobosită activitate practică — așa cum a ilustrat excepțional de bogata activitate de contacte, întâlniri și convorbiri ale *tovarășului Nicolae Ceaușescu* cu un mare număr de delegații de peste hotare, în timpul Congresului și în zilele ce au urmat.

Congresul al XI-lea al P.C.R. a prilejuit o vie reflectare a relațiilor deosebit de ample și de diverse ale Partidului Comunist Român pe arena mondială, a multitudinii legăturilor internaționale pe care le întreține, a trăinicieii cu care este ancorat partidul în rîndul forțelor progresiste ale contemporaneității.

Fermitatea și claritatea cu care Congresul s-a pronunțat pentru întărirea unității tuturor țărilor socialiste și a întregii mișcări comuniste mondiale constituie un obiectiv central al activității internaționale a Partidului Comunist Român. La tribuna Congresului s-a exprimat hotărîrea de a se acționa neabătut atît pentru dezvoltarea, în continuare, a relațiilor de prietenie, colaborare și cooperare

multilaterală cu toate țările socialiste, pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, respectului reciproc, al independenței, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc și întraajutorării tovarășești — singurele în măsură să asigure relații trainice, frățești, să înlesnească dezvoltarea politică și egalizarea nivelurilor economice, progresul comun al tuturor, să ofere lumii exemplul unor raporturi internaționale cu adevărat noi.

În cursul lucrărilor Congresului, în activitățile adiacente acestuia, tot ce au spus, întreprins sau preconizat comuniștii români a corespuns intereselor unității; poziția principială, consecventă a Partidului Comunist Român, exprimată cu atîta claritate încă de Congresul al X-lea și devenită acum poziție programatică —, de a nu participa în nici un fel la condamnarea sau blamarea altor partide, de a nu întreprinde nimic în sensul adîncirii divergențelor, ci de a face totul pentru depășirea lor — și-a găsit pe deplin reflectarea în desfășurarea lucrărilor Congresului. Acest spirit de unitate a fost conjugat și s-a consolidat prin afirmarea, puternică, cu prilejul Congresului, a principiilor de bază ale edificării unei unități noi, superioare, a mișcării comuniste și muncitorești, bazate pe egalitatea și autonomia tuturor partidelor, pe dreptul fiecăruia de a-și stabili de-sine-stătător linia politică, strategia și tactica, formele și metodele de activitate, potrivit condițiilor istorice concrete, pe neamestecul în treburile interne, pe stima și respectul reciproc, în spiritul principiilor unei autentice solidarități internaționale.

Una din trăsăturile cele mai semnificative ale Congresului a constituit-o înțelegerea largă a conceptului de colaborare, conlucrare și întărire a unității de acțiune cu toate forțele progresului social, cu toate detașamentele frontului antiimperialist. Partidul Comunist Român nu numai că se pronunță în principiu pentru o unitate largă cu toate forțele progresiste, democratice, ale lumii, dar și, așa cum a ilustrat încă o dată Congresul, acționează practic în această direcție. Acest lucru rezultă din activitatea atît de intensă din acești ani, cît și din prezența la Congres a reprezentanților unui foarte mare număr de mișcări de eliberare, care prin mesajele lor au dat glas sentimentelor de grațitudine pentru relațiile de solidaritate și sprijin statornicite cu România socialistă.

La fel de semnificativă a fost și largă participare la Congres a partidelor de guvernămînt din țările care au pășit pe calea dezvoltării de-sine-stătătoare de pe toate continentele — din numeroase state ale Africii, ale Asiei, dintr-un mare număr de țări ale Americii Latine — expresie grăitoare a puternicei dezvoltări a relațiilor de prietenie și solidaritate care au cunoscut în acești ani o veritabilă creștere calitativă. O vie ilustrare în acest sens au constituit-o mesajele transmise de partidele de guvernămînt și alte organizații politice din țările arabe; fiind reprezentată cvasitotalitatea acestor state, din Orientul Apropiat pînă la țărmurile Atlanticului, ele au dat înalte aprecieri poziției și sprijinului primit din partea Partidului Comunist Român și a României socialiste în lupta împotriva imperialismului și neocolonialismului, pentru dreptul popoarelor de a fi stăpîne pe propriile destine și resurse naționale, pentru afirmarea drepturilor legitime ale acestor popoare.

Congresul al XI-lea a prilejuit nu numai afirmarea teoretică, principială, dar și o puternică materializare a concepției Partidului Comunist Român despre rolul hotărâtor al popoarelor și, în primul rînd, al acțiunii unite a clasei muncitoare, a importanței pe care o dobîndește în condițiile actuale dezvoltarea colabo-

rării dintre comuniști și socialiști atât pe plan național, cât și pe scară internațională. În acest context se reliefează ca deosebit de semnificativă participarea atât de largă a partidelor socialiste și social-democrate reprezentate la Congresul al XI-lea al P.C.R.

Partidul nostru militează, așa cum este bine știut, pentru dezvoltarea legăturilor cu cele mai diverse forțe care se situează pe poziții democratice, progresiste, în vederea extinderii neîntrerupte a frontului de luptă pentru pace și progres — orientare concretizată și prin prezența la Congres a unui important număr de partide și organizații cu caracter liberal, radical, de alte orientări și tendințe, unele dintre aceste organizații fiind prezente pentru prima oară la congresul unui Partid Comunist. Desigur, această participare atât de largă trebuie înțeleasă, în același timp, ca reflectând profundele mutații din lumea contemporană, transformările adânci petrecute în gândirea și acțiunea politică, creșterea interesului față de experiențele și rezultatele țărilor socialiste, față de contactele cu partidele comuniste, afirmarea tot mai puternică a cursului spre colaborare și schimburi de valori, pe deasupra deosebirilor ideologice.

S-au creat astfel deschideri de o reală utilitate pentru partidul nostru — și, desigur, nu numai pentru Partidul Comunist Român —, s-au acumulat experiențe și s-au conturat căi pe care, mergându-se cu perseverență și manifestându-se spirit constructiv, se vor putea obține rezultate de seamă în lărgirea frontului tuturor forțelor care, într-un fel sau altul, se pronunță pentru transformări înnoitoare, pentru pace, libertate și progres.

Congresul a prilejuit o afirmare a spiritului de solidaritate internațională a Partidului Comunist Român cu comuniștii, cu toți militanții democrați și progresiști, care, în diferite țări ale lumii, înfruntă cu bărbăție și credință revoluționară represiunile și prigoana antipopulară.

Se cuvine evocat și un alt aspect al relației dintre factorul intern și cel internațional. Numeroase partide, organizații și mișcări politico-sociale, fie prin mesajele transmise, fie în cadrul contactelor și convorbirilor avute, au ținut să sublinieze însemnătatea internațională a realizărilor obținute de poporul nostru sub conducerea Partidului Comunist Român, ca o contribuție internaționalistă concretă, materială, la întărirea forțelor mondiale ale păcii și socialismului, democrației și libertății, ca un exemplu însuflător, un sprijin și o sursă de îmbărbătare în lupta lor. Prin înfăptuirea unor asemenea obiective grandioase, cum sînt cele înscrise în Programul partidului și în Directivele adoptate de Congres, această contribuție militantă va spori și mai mult.

Congresul al XI-lea al P.C.R. a avut un larg ecou internațional, ceea ce și-a găsit reflectarea în amplele relatări ale presei mondiale, ale marilor agenții de informații, ale posturilor de radio și televiziune, în știrile și comentariile consacrate acestui eveniment. „Un Congres al viitorului”, „Dezbateri deschise, constructive, oglindind participarea maselor la conducerea treburilor țării”, „Programul P.C.R. — o contribuție originală la tezaurul mișcării comuniste și muncitorești internaționale”, „România are o politică externă care suscită stimă și prietenie” — asemenea aprecieri sînt concludente pentru interesul trezit de lucrările forumului suprem al comuniștilor români.

Desfășurate într-o ambianță de deplină unanimitate față de problemele supuse dezbaterii, lucrările Congresului s-au încheiat în cursul zilei de 28 noiembrie 1974. Au fost aprobate Raportul, Proiectul de norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității socialiste. Congresul a procedat la alegerea organelor conducătoare ale partidului. Ca Secretar general al Partidului Comunist Român a fost reales, într-o atmosferă de puternic entuziasm, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Congresul al XI-lea — istoricul forum al comuniștilor români — a deschis largi perspective construcției socialiste și comuniste a patriei, stabilind direcțiile dezvoltării viitoare. Rămîn în acest sens călăuză de fiecare zi și chemările vibrante adresate de tovarășul Nicolae Ceaușescu întregului popor, în cuvîntul de închidere a lucrărilor Congresului al XI-lea al partidului: „Am adoptat în aceste zile hotărîri de importanță istorică. Avem o linie generală politică, marxist-leninistă justă, verificată în focul unei lupte și munci îndelungate. Acum este necesar să trecem cu hotărîre la muncă în toate domeniile de activitate, pentru realizarea în cele mai bune condiții a tuturor hotărîrilor care vor asigura ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație socialistă...”

Dorim să spunem deschis, dragi tovarăși și prieteni, că nu pornim la plimbare, pornim la un drum de muncă! În această ascensiune vom avea și greutăți de învins, va trebui să trecem și obstacole. Dar, așa cum în milenara sa istorie poporul nostru a știut să meargă victorios înainte, avem toată garanția că, în frunte cu comuniștii, vom învinge greutățile, că națiunea noastră va merge tot mai ferm înainte spre comunism!

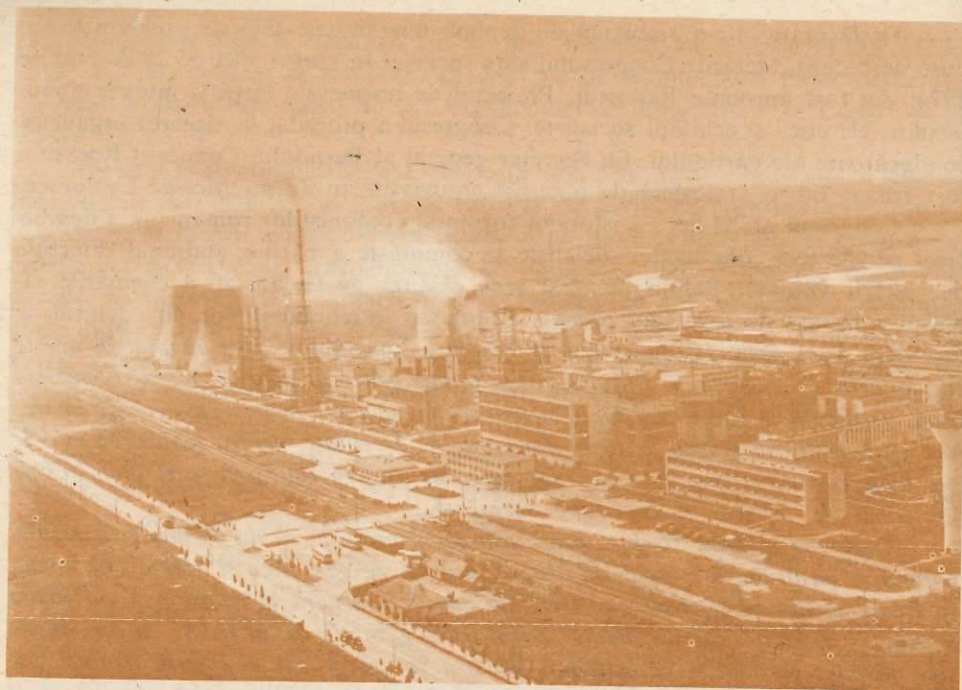
Vă chemăm, dragi tovarăși și prieteni, cetățeni ai României socialiste, la muncă și la luptă hotărîtă! Vă chemăm să nu precupețiți nimic, pentru ca, într-o deplină unitate, să facem din România o țară mai îmbelșugată, mai puternică, un detașament activ al luptei pentru socialism, pentru pace în lume!”

Prin toate hotărîrile sale, Congresul al XI-lea a răspuns intereselor poporului român, a dat glas voinței națiunii. Și este, fără îndoială, un izvor de reală satisfacție convingerea fermă, întemeiată pe faptul că, odată cu îndeplinirea mandatului încredințat de poporul român, Congresul a răspuns întru totul intereselor fundamentale ale tuturor popoarelor lumii, s-a înscris ca un moment de seamă în marea luptă a popoarelor pentru făurirea unei lumi noi, mai bune și mai drepte, pentru triumful socialismului și cauzei păcii, libertății și progresului.

Este pe deplin îndreptățit să se spună că prestigiul Partidului Comunist Român și autoritatea României socialiste în lumea contemporană au crescut prin întreaga desfășurare a lucrărilor Congresului, iar orientarea trasată de Congres pentru activitatea internă și internațională au dus și duc mai departe acest proces, așezînd la loc de cinste partidul, poporul și patria noastră în concertul națiunilor iubitoare de pace și progres.

3. Istoria zilelor noastre la cele mai înalte cote ale împlinirilor socialiste. În perioada care s-a scurs de la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R. s-a încheiat cu succes cincinalul 1971—1975 și s-a trecut la înfăptuirea unui nou Plan cincinal, a tuturor istoricelor hotărîri ale Congresului al XI-lea al partidului. Cincinalul 1971—1975 a marcat o perioadă de mărețe realizări și profunde transformări înnoitoare în întreaga viață economico-socială a țării. În decursul acestor ani au

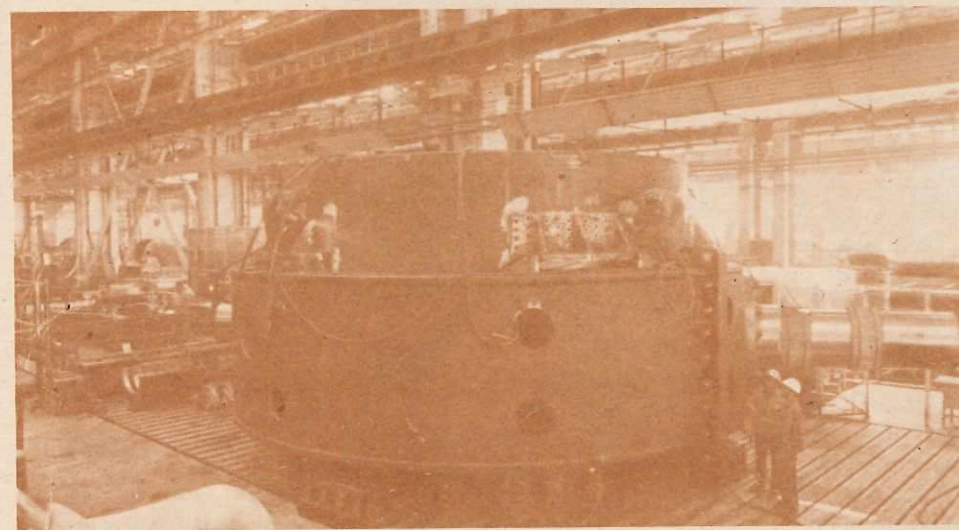
Combinatul de îngrășăminte azotoase din Tg. Mureș

fost obținute progrese remarcabile în dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție, în creșterea potențialului economic al țării, în sporirea avuției naționale. Dezvoltarea industriei într-un ritm de peste 13 la sută anual a avut drept urmare realizarea, în anul 1975, a unei producții globale egală cu cea creată în întreg deceniul 1951—1960. Față de anul 1970, producția industrială a țării noastre a crescut, pe întregul cincinal, 1971—1975 cu aproape 85 la sută, iar venitul național, cu peste 70 la sută. A continuat procesul de dezvoltare intensivă a agriculturii, ramură de bază a economiei noastre naționale — care, în ciuda unor condiții climatice nefavorabile, a realizat o producție cu peste 25 la sută mai mare decât în perioada cincinalului precedent. Au fost înregistrate mari progrese în dezvoltarea învățământului, științei și culturii, în toate ramurile economiei naționale și vieții sociale.

Au fost îndeplinite prevederile cincinalului 1971—1975 în domeniul creșterii nivelului de trai, material și spiritual al poporului. S-a dezvoltat în continuare construcția de locuințe, realizându-se pe întregul cincinal, din fondurile și cu sprijinul statului, peste 512 000 apartamente și aproape 240 000 case în regie proprie din fondurile populației. S-a lărgit și îmbunătățit rețeaua instituțiilor social-culturale și de ocrotire a sănătății publice.

Marile victorii obținute în anii cincinalului 1971—1975 au demonstrat, încă o dată, cu putere, realismul orientărilor partidului nostru în toate domeniile de activitate, capacitatea sa de a asigura progresul neîntrerupt al României pe calea luminoasă a socialismului și comunismului, a prosperității și fericirii întregului nostru popor. Aceste remarcabile succese au confirmat încă o dată justetea politi-

Exploatarea cărbunului
la Aninoasa,
în Valea Jiului

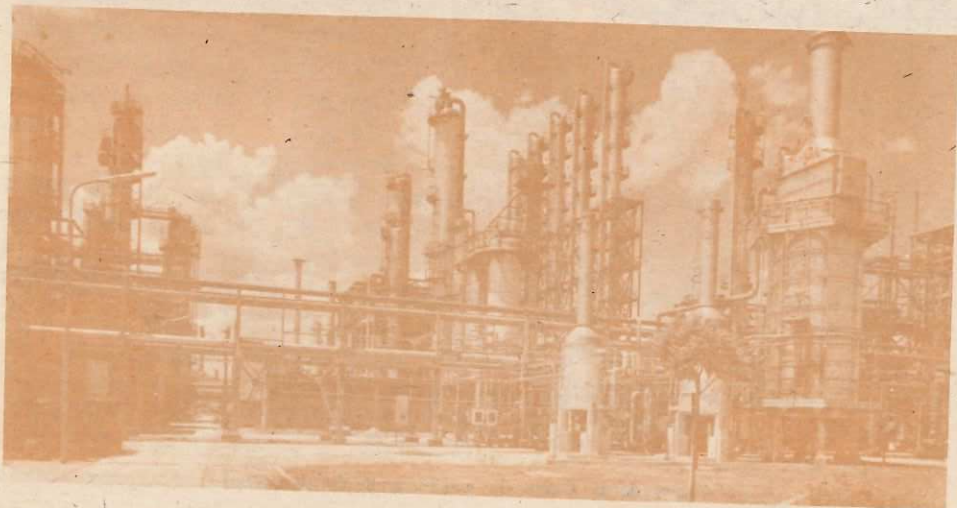

Aspect de la Uzina de mașini grele din București

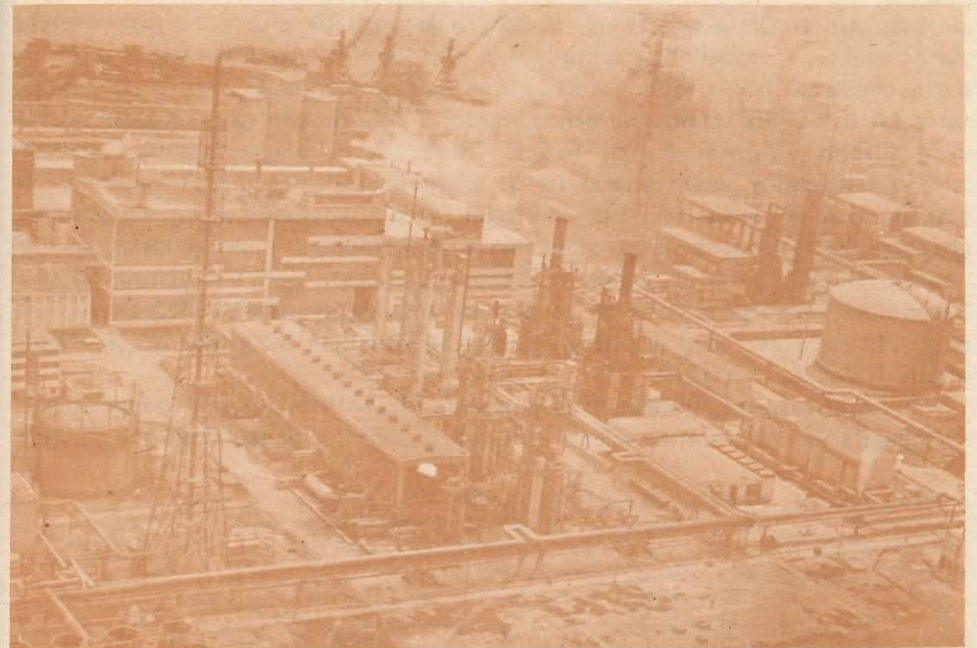

Sistemul hidroenergetic și de navigație „Porțile de Fier”

Combinatul petrochimic Brazi

Combinatul de îngrășăminte chimice din Turnu Măgurele (Teleorman)

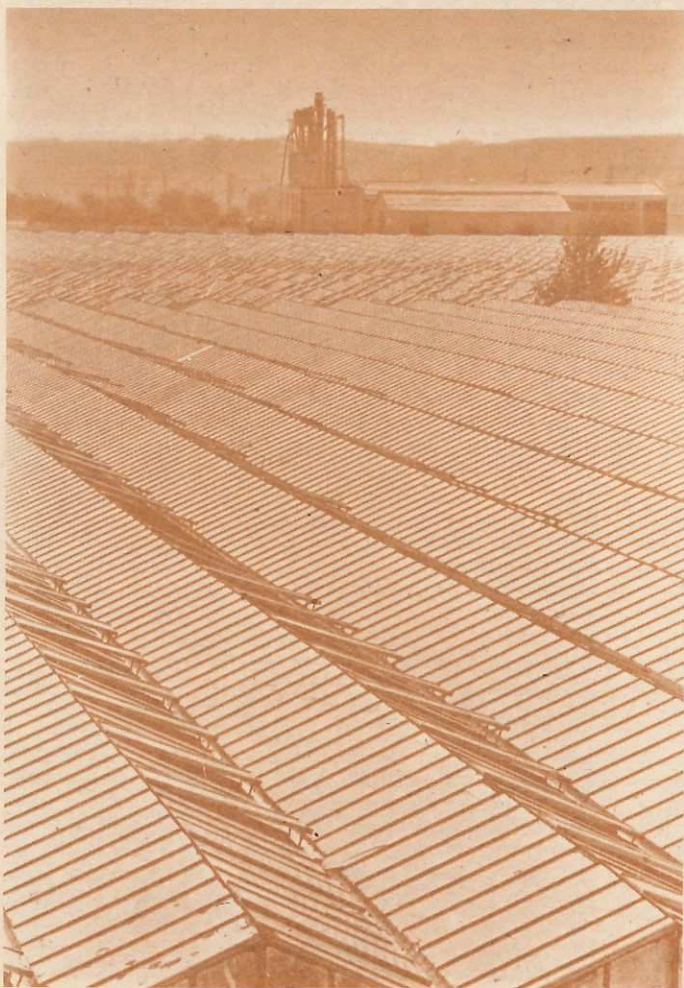

Secția de montaj a Uzinei de autoturisme din Pitești

cii sale, care are la bază aplicarea creatoare, la realitățile și în condițiile concrete ale României, a legităților socialismului, a adevărilor universal-valabile, preocuparea constantă pentru dezvoltarea în ritm înalt a economiei, pentru industrializarea intensă a țării, pentru înflorirea științei și culturii, pentru ridicarea gradului de civilizație a întregii noastre națiuni. Toate aceste mărețe înfăptuiri demonstrează capacitatea clasei muncitoare de a asigura ridicarea întregii națiuni pe o treaptă nouă de dezvoltare. Ele sînt rodul activității intense, al muncii pline de abnegație desfășurate de clasa muncitoare, de țărănime, intelectualitate, de toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, care aplică neabătut politica Partidului Comunist, al cărui țel suprem este slujirea intereselor întregului nostru popor, făurirea unei vieți demne și îmbelșugate, întărirea independenței și suveranității României socialiste.

Făcînd bilanțul strălucit al cincinalului 1971—1975, întregul popor român s-a angajat cu toate forțele sale la înfăptuirea obiectivelor însuflătoare stabilite

Imagine de la Complexul de sere de la C.A.P. Scornicești (Olt)

Recolte bogate pe ogoarele patriei

Complexul zootehnic I.A.S. Bistrița

de cel de-al XI-lea Congres, a prevederilor noului cincinal, care a marcat intrarea într-o etapă nouă, superioară, de propășire economică și socială, etapă caracterizată prin accentuarea procesului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. În cincinalul 1976—1980 s-a continuat politica de dezvoltare în ritm înalt a forțelor de producție, de modernizare a întregii economii naționale a României socialiste.

Cartierul de locuințe „Gheorghieni” din Cluj-Napoca

Oameni ai muncii la odihnă pe litoralul Mării Negre

Imagine din centrul nou al municipiului Pitești

Aspect din creșa Combinatului poligrafic „Casa Scintei”

Producția globală a industriei a crescut într-un ritm mediu anual de 10,2—11,2 la sută, ajungând în 1980 la circa 1 000 miliarde lei. Au căpătat o extensiune puternică industria constructoare de mașini — îndeosebi de mașini-unelte și utilaje tehnologice —, industria metalurgică și industria chimică, precum și celelalte ramuri promotoare ale progresului tehnic în întreaga economie. De asemenea, s-a acordat o atenție deosebită dezvoltării și modernizării industriei bunurilor de consum, industriei ușoare și alimentare, în vederea satisfacerii în condiții superioare a nevoilor de viață ale întregii populații.

Cincinalul 1976—1980 a prevăzut, de asemenea, dezvoltarea intensivă a agriculturii și, ca urmare, creșterea cu 28—44 la sută a producției globale agricole, față de perioada 1971—1975. Paralel cu sporirea culturilor vegetale, un accent special s-a pus pe asigurarea progresului rapid al zootehniei. S-a realizat înfăptuirea unui vast program de irigații și amenajări funciare, care a permis gospodărirea cât mai rațională a fondului funciar, precum și accelerarea procesului de mecanizare și chimizare a producției agricole.

Vedere panoramică industrială din Suceava

Aspect din timpul primirii sărbătorești a tovarășului Nicolae Ceaușescu în vizita sa de lucru făcută în 1975 în județul Mureș

Înfăptuirea planului de investiții, care a însumat 1 000 miliarde lei, a avut o importanță deosebită pentru accelerarea dezvoltării economice în perioada cincinalului 1976—1980; aceasta a asigurat creșterea puternică și repartizarea rațională pe tot cuprinsul țării a forțelor de producție, ridicarea economico-socială substanțială a tuturor județelor țării.

S-a acționat pentru aplicarea Programului național de sistematizare a localităților urbane și rurale, realizându-se în acest cadru, concomitent cu dezvoltarea în continuare a actualelor orașe, transformarea treptată în orașe agricole sau agroindustriale a unui număr de circa 120 de centre comunale. Acțiunea de sistematizare a contribuit, într-o măsură însemnată, la apropierea condițiilor de muncă și viață de la sate de cele de la orașe, la ridicarea gradului de civilizație a întregii noastre societăți.

Au cunoscut în continuare un puternic avânt știința, învățămîntul, cultura — factorii de bază ai progresului societății noastre socialiste.

În cincinalul 1976—1980 a crescut potențialul economic al României socialiste, bogăția noastră națională, care se cifra în 1980 la aproape 2 000 miliarde lei. Venitul național a sporit, de asemenea, într-un ritm anual de 10—11 la sută.

Pe baza dezvoltării în continuare în ritm înalt a economiei socialiste, a creșterii produsului social și a venitului național, în cincinalul 1976—1980 s-a înfăptuit un vast program de ridicare a nivelului de trai material și cultural al poporului, de sporire a gradului de civilizație și bunăstare a tuturor celor ce muncesc.

Astfel, veniturile reale au sporit cu 29 la sută. Pe întreaga economie au fost create încă 1—1,2 milioane de noi locuri de muncă. Începînd din anul 1978 s-a trecut la reducerea treptată a săptămîinii de lucru de la 48 de ore la 44 de ore. Totodată, au fost mărite cu peste 46 la sută cheltuielile social-culturale ale statului, ajungînd în 1980 la circa 10 000 lei pe o familie, față de 7 400 lei în 1975. În această perioadă s-au construit din fondurile statului 1 milion de apartamente, iar populația și-a construit, în regie proprie, încă circa 300 000 locuințe noi. S-a asigurat, de asemenea, lărgirea bazei materiale a învățămîntului, științei și culturii, a sănătății publice.

Ca rezultat al continuării ferme a politicii de industrializare, al dezvoltării puternice a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, în 1980 peste 70 la sută din forța de muncă activă a ajuns să lucreze în sectoarele neagricole, iar din aceasta, aproape 50 la sută în industrie și construcții. Aceasta constituie o schimbare fundamentală în structura forțelor de producție și în cea socială a țării noastre, marcînd transformarea României într-o țară industrial-agrară, în care rolul preponderent îl are industria.

Toate realizările obținute, precum și prevederile privind dezvoltarea patriei în noua etapă demonstrează justetea politicii P.C.R. de repartizare a venitului național pentru fondul de consum și fondul de dezvoltare. Datorită acestei politici, a alocării unei treimi din venitul național, pentru dezvoltare, s-a putut asigura și se asigură progresul accelerat al economiei.

Odată cu creșterea forțelor de producție a avut și are loc o perfecționare a relațiilor de producție și sociale. Ca urmare a schimbărilor economico-sociale și a aplicării politicii partidului și statului a continuat procesul de omogenizare a societății socialiste românești. S-a realizat apropierea tot mai accentuată dintre clasele și categoriile sociale ce compun societatea noastră, s-a întărit unitatea și coeziunea întregului popor, sub conducerea Partidului Comunist Român — forța politică conducătoare a întregii noastre societăți. Una din cele mai importante schimbări o constituie creșterea în continuare a rîndurilor clasei muncitoare, ridicarea nivelului său profesional, politic și ideologic, creșterea ponderii sale în dezvoltarea avuției naționale, întărirea poziției sale conducătoare în opera de făurire a noii orînduirii, în asigurarea progresului general al României. Și în această etapă a crescut rolul conducător al clasei muncitoare în societate și, totodată, s-a întărit unitatea între muncitori, țărani și intelectuali, între toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, asigurîndu-se astfel forța socială capabilă să determine progresul neînterupt al României pe calea comunismului.

Acționînd cu fermitate pe baza hotărîrilor Conferinței Naționale a partidului din decembrie 1977, plenara C.C. al P.C.R. din martie 1978 a adoptat un ansamblu de măsuri menite să asigure întărirea și perfecționarea autoconducerii muncitorești, exercitarea plenară de către clasa noastră muncitoare, de oamenii muncii, a atribuțiilor ce le revin în calitate de proprietari ai mijloacelor de producție, de producători și beneficiari. Un loc important îl ocupă măsurile privind perfecționarea conducerii planificate a economiei, sporirea participării întreprinderilor, a consiliilor oamenilor muncii la elaborarea și îndeplinirea planurilor de producție, luarea în calcul a producției nete și producției fizice la acordarea retribuției.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu în mijlocul uteciștilor participanți la inaugurarea lucrărilor pe Șantierul Național Dunăre—Marea Neagră

Paralel cu o serie de măsuri privind întărirea autogestiunii întreprinderilor, creșterea răspunderii colectivelor din unitățile economice față de felul cum sînt administrate și gestionate fondurile materiale și bănești, s-a hotărît — în scopul realizării unei mai mari cointeresări în rezultatele producției — participarea nemijlocită a oamenilor muncii la beneficiile realizate de întreprinderile în care lucrează.

Toate aceste măsuri — inițiate și elaborate sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu — au avut și au scopul de a pune în concordanță cadrul organizatoric democratic cu mecanismul economico-financiar, astfel ca metodele de planificare și conducere a activității economice să deschidă drum larg manifestării neîngrădite, active, a tuturor organelor colective pe care le avem, a inițiativii maselor de oameni ai muncii. Aplicarea lor dă un și mai puternic avînt activității generale de îndeplinire a prevederilor planurilor economice, impulsionează și mai puternic munca întregului nostru popor pentru transpunerea în viață a mărețelor prevederi ale Programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Conducînd și organizînd eforturile întregii națiuni în marea ctitorie a poporului și civilizației moderne, P.C.R. a asigurat și asigură condițiile pentru dezvoltarea continuă a democrației socialiste în cadrul întregii societăți, pentru perfecționarea formelor organizatorice de participare nemijlocită a întregului popor la conducerea statului, considerînd că aceasta este o necesitate obiectivă a însuși înaintării pe calea socialismului și comunismului, un factor determinant al întăririi orînduirii noastre noi.

Un moment deosebit de important în istoria patriei noastre l-a constituit hotărârea din 17 martie 1975 a Marii Adunări Naționale prin care, în numele întregii națiuni, exprimând voința fierbinte a partidului, a întregului popor, *a reales pe tovarășul Nicolae Ceaușescu în funcția de Președinte al Republicii Socialiste România.*

Abordându-se într-o largă perspectivă probleme fundamentale ale operei de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism, în perioada ce a urmat Congresului al XI-lea al partidului au avut loc o serie de congrese și consfătuiri naționale care, prin analizele efectuate și măsurile stabilite, au contribuit la aprofundarea pe coordonatele lor specifice a istoricei dezbateri angajate de Congresul al XI-lea al P.C.R. în problema făuririi noii societăți pe pământul României.

Între aceste evenimente deosebite, o însemnătate covârșitoare pentru activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, a avut-o *Congresul educației politice și al culturii socialiste* (1976). Magistrala expunere făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu acest prilej a cuprins un amplu plan de acțiune specific diverselor compartimente ale muncii politico-ideologice și cultural-educative.

La începutul anului 1977, între 5 și 12 ianuarie, a fost efectuat Recensământul populației României Socialiste, rezultatele sale fiind date publicității la 15 iunie 1977. Potrivit datelor acestui Recensământ, în România socialistă (suprafață: 237 500 km²) trăiau 21 599 416 locuitori dintre care 19 001 721 — români (adică 88,1%), 1 705 810 — maghiari (7,9%), 348 444 — germani (1,6%), 34 034 — sârbi (0,1%), iar ceilalți de alte naționalități.

După cum este cunoscut, eforturile creatoare ale poporului român au suferit o grea lovitură în urma cutremurului catastrofal din 4 martie 1977. În acele momente grele, în această aspră încercare cu stihiiile naturii, poporul român s-a dovedit, ca în atâtea rînduri în trecut, ferm hotărît să facă față tuturor greutăților. El și-a strîns și mai mult rîndurile în jurul Partidului Comunist și a dat dovadă de maturitate politică, de o înaltă ținută cetățenească, de un adînc umanism, atitudinea întregului popor caracterizîndu-se prin eroism, abnegație, hotărîre, calm, unitate, capacitate de organizare și mobilizare.

În împrejurările tragice create de cutremurul catastrofal, Partidul Comunist Român și-a confirmat, la cea mai înaltă cotă de responsabilitate și eficiență, rolul său de forță politică conducătoare.

În încercarea la care a fost supusă, țara noastră nu s-a simțit singură. Alături de noi, manifestîndu-și solidaritatea și compasiunea, dorința de a ne veni în sprijin și de a-și dovedi prietenia și spiritul de înțajutorare tovarășească, s-au aflat popoarele celorlalte țări socialiste. Totodată, numeroși oameni de bună credință și numeroase instituții din alte țări au ținut să sprijine eforturile poporului român pentru înlăturarea urmărilor cutremurului.

Prin muncă neobosită, prin unirea tuturor eforturilor sale creatoare, poporul român a reușit să depășească toate greutățile; planul de dezvoltare a României, mărețele sarcini trasate de Congresul al XI-lea al Partidului Comunist, prevederile planului cincinal au fost integral și la timp îndeplinite.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu depune jurământul ca Președinte al Republicii Socialiste România, în fața reprezentanților națiunii române

Perioada care a trecut de la Congresul al XI-lea a prilejuit desfășurarea în continuare a unei largi activități internaționale de către partidul și statul nostru, activitate ce se situează neabătut pe linia unei politici de colaborare și înțelegere între țări și popoare, pentru progres și pace pe planeta noastră.

În centrul politicii externe a partidului și statului nostru au stat și stau cu consecvență întărirea prieteniei, alianței și colaborării în primul rând cu Uniunea Sovietică, marea țară socialistă de care ne leagă raporturi de strînsă prietenie, precum și cu celelalte țări socialiste din Europa. O atenție deosebită a acordat și acordă România dezvoltării relațiilor de colaborare cu Republica Populară Chineză, mare țară socialistă, cu celelalte state socialiste din Asia și cu Cuba. Tema prieteniei și colaborării multilaterale cu toate țările socialiste o constituie identitatea de orînduire socială, țelurile comune ale luptei pentru socialism și comunism. Partidul Comunist Român și statul nostru socialist și-au manifestat și își manifestă în mod consecvent solidaritatea activă cu întreaga mișcare muncitorească internațională, cu lupta de eliberare națională, cu statele care și-au cîștigat independența de sub robia colonială, militează pentru unirea într-un singur front a tuturor forțelor antiimperialiste, care luptă pentru libertate, democrație, pace și progres social, pentru respectarea dreptului inalienabil al popoarelor de a-și hotărî singure căile dezvoltării lor economice și social-politice. În același timp, acționînd în spiritul coexistenței pașnice, țara noastră dezvoltă relații economice, tehnico-științifice și culturale cu toate statele, fără deosebire de sistemul lor social-politic, considerînd că schimburile multilaterale pe baza avantajului reciproc și fără condiții de ordin politic, fără restricții și discriminări, contribuie la micșorarea încordării internaționale, la apropierea între popoare, la întărirea păcii în lume. România se pronunță cu hotărîre și militează cu consecvență pentru așezarea relațiilor internaționale pe baze noi, echitabile, întemeiate pe respectul independenței și suveranității naționale, pe neamestecul în treburile interne, pe egalitatea în drepturi a tuturor statelor, mari și mici. Statornicirea unor astfel de principii în practica relațiilor dintre state echivalează cu întronarea unei *noi ordini economice internaționale*.

În cadrul eforturilor făcute de România socialistă pe plan extern s-a înscris participarea activă a delegației sale la Conferința europeană pentru securitate de la Helsinki (1975), precum și contribuția adusă de delegația Partidului Comunist Român la buna pregătire și desfășurare a Conferinței partidelor comuniste și muncitorești din Europa, care a avut loc la Berlin (1976). În ambele împrejurări, prin glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu, partidul și statul nostru și-au spus cuvîntul cîntărit și responsabil în legătură cu marile probleme care confruntă azi lumea contemporană.

Începînd cu anul 1955, țara noastră face parte din Organizația Națiunilor Unite (O.N.U.), în cadrul căreia — ca și în diferitele ei organisme — reprezentanții noștri au desfășurat și desfășoară o activitate rodnică, făcînd numeroase propuneri menite să îmbunătățească și să democratizeze activitatea acestui organism internațional, în scopul întăririi legăturilor și cooperării dintre țări.

Pornind de la constatarea că procesului de statornicire a unui climat de înțelegere și colaborare între popoare, de afirmare liberă și independentă a națiunilor, i se opun acțiunile cercurilor imperialiste agresive, care încalcă drepturile su-

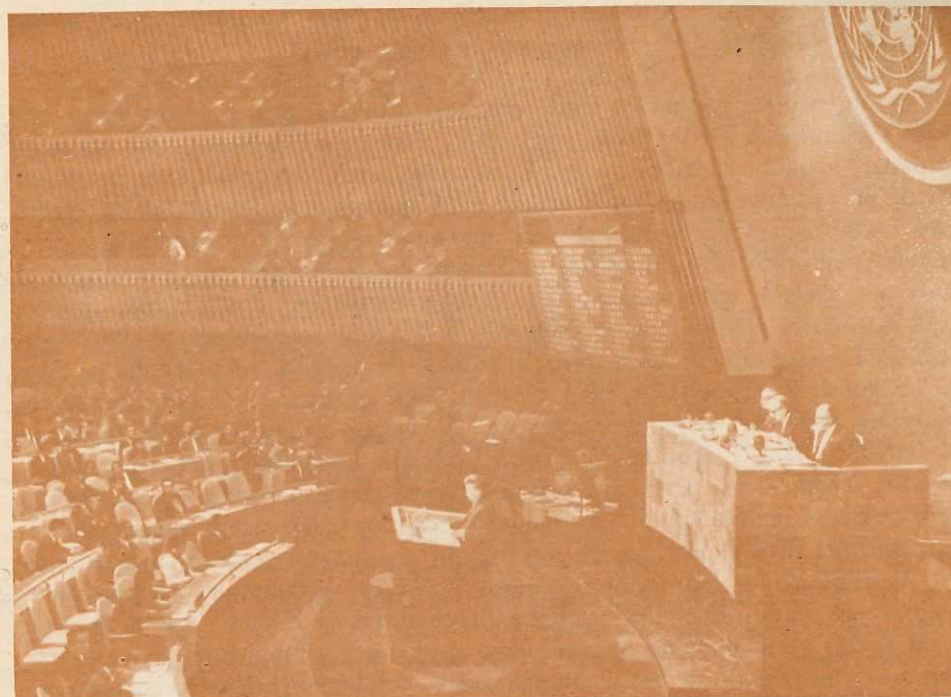

Delegația României socialiste în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa (Helsinki — 1975)

Delegația P.C.R. la Consfătuirea de la Berlin a partidelor comuniste și muncitorești din Europa (1976)

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele României socialiste, la tribuna Organizației Națiunilor Unite, la 19 octombrie 1970

verane ale altor state, organizează comploturi și săvârșesc acțiuni care primejdiesc pacea lumii, țara noastră și-a manifestat și își manifestă deplina solidaritate cu lupta dreaptă a popoarelor care își apără independența și suveranitatea lor. În acest spirit, poporul nostru și-a manifestat solidaritatea sa activă cu lupta dreaptă a eroicului popor vietnamez și a celorlalte popoare din Asia și Africa, acordându-le întregul său sprijin în lupta pentru obținerea totalei lor independențe. Împreună cu celelalte țări socialiste, cu celelalte state iubitoare de pace, România se preocupă de evoluția evenimentelor din Orientul Apropiat, militând pentru o soluționare politică, pe cale pașnică, a problemelor litigioase din această zonă, prin retragerea trupelor israeliene din teritoriile ocupate, prin recunoașterea dreptului de dezvoltare independentă a fiecărui stat din această regiune și rezolvarea problemei populației palestiniene în conformitate cu interesele ei legitime, inclusiv prin acordarea dreptului de a-și organiza un stat propriu. De asemenea, Partidul Comunist Român și statul nostru socialist se pronunță pentru rezolvarea pe calea tratativelor a tuturor problemelor litigioase, pentru lichidarea focarelor de încordare în lume, pentru crearea de zone în care să fie înlăturată primejdia de război și, în primul rând, pericolul folosirii armelor nucleare. Pe această linie se situează propunerile guvernului român, făcute, începând cu anii 1957—1959, guvernelor țărilor balcanice, cu privire la încheierea unor înțelegeri menite să ducă la asigurarea păcii în Balcani și în regiunea Mării Adriatice, ca și propunerile prezentate de delegațiile țării noastre la Organizația Națiunilor Unite privind acțiuni pe plan

regional, în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între statele europene aparținând unor sisteme social-politice diferite.

Aceleași țeluri le-a urmărit și propunerea făcută de delegația țării noastre în cadrul Organizației Națiunilor Unite privind măsurile pentru promovarea în rândurile tineretului a ideilor păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare, propunere menită să realizeze o mai bună cunoaștere și apropiere între tinerii din diferite țări, cale de îmbunătățire a climatului internațional. Pornind de la constatarea că făurirea noii orînduiri în țara noastră se realizează în condițiile favorabile ale colaborării și întrajutorării tovarășești, în primul rînd cu Uniunea Sovietică și cu celelalte state socialiste, România a acordat și acordă o mare importanță dezvoltării relațiilor de colaborare și schimburilor economice și tehnico-științifice cu aceste țări. În acest spirit, în calitate de membră a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.), creat în 1949, cu scopul de a contribui la coordonarea planurilor economice naționale, de specializare în producție, în interesul înfloririi fiecărei economii naționale, ridicării bunăstării popoarelor țărilor membre, România s-a pronunțat pentru întărirea acestei colaborări pe baza înțelegerilor bi- și multilaterale, a avantajului reciproc, a respectării suveranității și independenței fiecărei țări, pentru întărirea în ansamblu a forțelor socialismului.

Perfecționarea colaborării în cadrul C.A.E.R., a înfăptuirii „Programului complex” pe baza principiilor stabilite în comun și a creșterii rolului fiecărui partid și stat în planificarea și conducerea propriei economii, este de natură să promoveze un nou tip de relații internaționale, echitabile și democratice, să contribuie la afirmarea în lume a unei noi ordini economice internaționale.

În același timp, România intensifică colaborarea economică și pe alte planuri cu țările în curs de dezvoltare, relațiile cu acestea avînd o importanță deosebită în lupta pentru afirmarea noilor principii care trebuie să călăuzească raporturile între state, în întărirea independenței și suveranității naționale, în lupta împotriva forțelor imperialiste.

Pornind de la realitățile lumii contemporane, de la faptul că atît timp cît mai există țări cu orînduiri sociale diferite, trebuie să se realizeze o cooperare pașnică între ele, în scopul menținerii și consolidării păcii, România lărgește și relațiile cu țările capitaliste dezvoltate.

Luptînd pentru apărarea păcii, pentru micșorarea încordării în relațiile internaționale, țara noastră acordă totodată o deosebită atenție întăririi capacității sale de apărare, instruirii și înzestrării forțelor noastre armate, pentru a putea respinge orice încercare de știrbire a independenței patriei, a cuceririlor revoluționare ale poporului, a păcii în lume. Ca membră a organizației Tratatului de la Varșovia (încheiat în anul 1955), țara noastră își îndeplinește cu consecvență îndatoririle ce-i revin pe baza statutului și a principiilor fundamentale care statornicesc activitatea acestui organism, în scopul contracărării, cu forțe unite, a politicii agresive duse de cercurile imperialiste.

În cadrul Consfătuirii ținute la București în iulie 1966, statele participante la Tratatul de la Varșovia s-au pronunțat pentru desființarea pactului agresiv N.A.T.O. și, concomitent cu aceasta, desființarea Tratatului de la Varșovia, în vederea destinderii încordării internaționale și creării unui climat de colaborare și pace.

Congresul al XI-lea a trasat sarcina ca Partidul Comunist Român și statul nostru socialist să militeze și în viitor pentru lichidarea fenomenului subdezvoltării, a împărțirii lumii în țări bogate și țări sărace, precum și pentru instaurarea unei noi ordini economice și politice, bazate pe dreptul fiecărui popor de a dispune de avuțiile sale naționale, pe schimburi economice echitabile, pe accesul fiecărei țări la cucerirea științei și tehnicii contemporane.

Crearea unor astfel de relații este de natură să favorizeze cooperarea pe toate planurile între națiuni, să înlăture cauzele care pot genera conflicte în relațiile internaționale, contribuind prin aceasta la însănătoșirea climatului politic mondial, la promovarea păcii în întreaga lume.

Realizările remarcabile obținute pe plan economic, social și cultural, contribuția activă adusă cauzei menținerii și apărării păcii în lume au făcut ca România socialistă să fie astăzi o țară binecunoscută și apreciată pentru eforturile sale constructive în direcția îmbunătățirii climatului internațional, a promovării colaborării și încrederii între popoare, ceea ce ar corespunde și spiritului hotărîrilor adoptate la Conferința general-europeană de la Helsinki (1975) consacrată securității și cooperării pe continentul nostru.

O importanță deosebită în promovarea politicii externe a țării noastre o au vizitele făcute în ultimii ani de către tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, mesagerul cel mai autorizat și fiul cel mai iubit al poporului român, într-o serie de țări din Asia, Africa, America Latină, în Statele Unite ale Americii, precum și într-o serie de țări în Europa, ca și vizitele unora dintre reprezentanții de seamă ai acestor țări în România.

În semn de cinstire pentru rolul marcant pe care-l are în viața internațională, tovarășului *Nicolae Ceaușescu* i s-au conferit o serie de înalte distincții printre care: Ordinul „Lenin” (U.R.S.S.), Ordinul „Erou al Muncii Socialiste” (R.S.F. Iugoslavia), Ordinul „Ghionghi Dimitrov” (R. P. Bulgaria), Ordinul „Karl Marx” (R. D. Germană), Medalia de aur „Frederic Joliot-Curie” a Consiliului Mondial al Păcii, Medalia de aur „Norbert Wiener” a Organizației mondiale pentru sisteme generale și cibernetică, Premiul „Simba” pentru pace pe anul 1978, Medalia de aur cu plachetă a Institutului de relații internaționale din Roma, „Om al anului 1980 pentru pace” (India), „Placheta de aur a Gintei regionale Piemont” (Italia).

Înscriindu-se în istoria acestor ani drept noi și importante dovezi ale popularității conducătorului partidului și statului nostru în viața internațională, au apărut peste hotare numeroase volume consacrate vieții și operei tovarășului *Nicolae Ceaușescu*, realizărilor României socialiste. În acest fel, numărul total al acestor lucrări se ridică la finele anului 1982 la peste 125, publicate în 34 țări ale lumii și în 21 de limbi.

O semnificație deosebită păstrează prin hotărîrile sale *Conferința Națională a Partidului Comunist Român desfășurată în zilele de 7—9 decembrie 1977*. Cuprinzătoarea analiză făcută în raportul prezentat de tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, obiectivele noi și importante preconizate pentru dezvoltarea în ritm mai rapid a operei de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, precum și programul suplimentar de ridicare a nivelului de trai al celor ce muncesc au făcut din Conferința Națională a partidului un moment remarcabil pe drumul înfăptuirii mărețelor sarcini puse de cel de-al XI-lea Congres în fața partidului și a întregului popor român.

Lucrări apărute peste hotare cu privire la viața, personalitatea și opera tovarășului Nicolae Ceaușescu

Analiza importantelor realizări obținute pe linia traducerii în viață a istoricelor hotărâri ale celui de-al XI-lea Congres al partidului evidențiază, cu pregnanță, faptul că succesele înregistrate au confirmat și confirmă rolul de primă însemnătate al activității Secretarului general al partidului nostru, Președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în elaborarea și aplicarea liniilor directoare ale politicii interne și internaționale a partidului și statului nostru, în întreaga activitate de conducere a poporului pe calea luminoasă a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării spre comunism.

Legătura strânsă cu poporul și realitățile țării, capacitatea remarcabilă de aplicare creatoare a învățăturilor socialismului științific la condițiile noastre specifice, dinamismul și spiritul novator, înaltele calități de militant și conducător comunist — clarviziunea, pasiunea și principialitatea revoluționară, devotamentul nețărmurit față de patrie și popor, internaționalismul consecvent — fac ca numele tovarășului Nicolae Ceaușescu să fie indisolubil legat de toate marile transformări petrecute în anii aceștia în societatea românească. Activitatea prodigioasă a Secretarului general al partidului nostru, Președintele Republicii Socialiste România, se dovedește un puternic factor de accelerare a mersului înainte al patriei.

Jurământul Președintelui Republicii

„Jur să slujesc cu credință patria, să acționez cu fermitate pentru apărarea independenței, suveranității și integrității țării, pentru bunăstarea și fericirea întregului popor, pentru edificarea socialismului și comunismului în Republica Socialistă România!”

Jur să respect și să apăr Constituția și legile țării, să fac totul pentru aplicarea consecventă a principiilor democrației socialiste, pentru afirmarea în viața societății a normelor eticii și echității socialiste!

Jur să promovez neabătut politica externă de prietenie și alianță cu toate țările socialiste, de colaborare cu toate națiunile lumii, fără deosebire de orînduire socială, pe baza deplinei egalități în drepturi, de solidaritate cu forțele revoluționare, progresiste de pretutindeni, de pace și prietenie între popoare!

Jur că îmi voi face întotdeauna datoria cu cinste și devotament pentru strălucirea și măreția națiunii noastre socialiste, a Republicii Socialiste România!”.

Din Cuvîntarea de încheiere a Congresului al X-lea al P.C.R. rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Secretarul general al partidului

„Timp de 7 zile, Congresul al X-lea al partidului a făcut bilanțul cuprinzător al activității desfășurate de comuniștii români, de muncitori, țărani și intelectuali, de toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, pentru edificarea socialismului pe pămîntul patriei noastre.

Congresul a dat o înaltă apreciere activității multilaterale depuse de Comitetul Central, de toate organele și organizațiile partidului pentru îndeplinirea hotărîrilor Congresului al IX-lea. În mod deosebit au fost apreciate măsurile luate după Congres de către Conferința Națională a Partidului pentru îmbunătățirea planificării și conducerii activității economice și sociale din patria noastră, pentru dezvoltarea legalității și democrației socialiste.

Putem spune că Congresul nostru, ținut cu puține zile înainte de cea de-a 25-a aniversare a eliberării patriei de sub jugul fascist, constituie o încununare deosebit de expresivă a marilor succese obținute de poporul român, sub conducerea partidului comunist, în lupta pentru transformarea revoluționară a societății noastre și lichidarea pentru totdeauna a claselor exploatare, pentru triumful socialismului în România”

Din Rezoluția Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român (1972) cu privire la perfecționarea activității politico-organizatorice și ideologice a partidului

„Conferința Națională dă o înaltă apreciere și își însușește pe deplin analiza teoretică făcută în raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu problemelor privind făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, stadiul de țară în curs de dezvoltare în care se găsește România, contribuțiile și rolul lor în societatea socialistă, strategia generală a construcției socialismului și comunismului, națiunea și problema națională, raportul dintre național și internațional în procesul revoluției și construcției socialiste, mutațiile profunde, procesele și tendințele care au loc în lumea contemporană, principiile relațiilor dintre țările socialiste, dintre partidele comuniste și muncitorești, dintre toate statele lumii, fără deosebire de orînduirea lor socială. Analiza acestor probleme reprezintă o contribuție prețioasă a secretarului general al partidului nostru la soluționarea problemelor majore pe care le ridică dezvoltarea societății socialiste românești, la îmbogățirea tezaurului teoretic al marxism-leninismului”.

Din Cuvîntul înainte la Programul P.C.R. semnat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Secretarul general al partidului, în numele Comisiei de redactare a Programului

„În activitatea sa viitoare, partidul va trebui să se conducă neabătut după concluziile și previziunile științifice cuprinse în Program. Totodată, va trebui să se țină permanent seama de transformările revoluționare ce se vor produce în societatea socialistă românească și în viața internațională, trăgîndu-se concluziile corespunzătoare din aceste schimbări pentru activitatea din fiecare etapă de dezvoltare. Nu trebuie să uităm nici un moment că Programul nu dă și nu poate da decît orientarea științifică generală; concluziile și prevederile sale nu sînt dogme date odată pentru totdeauna. Va trebui să avem permanent în vedere îmbogățirea Programului cu noi teze teoretice reieșite din activitatea de transformare revoluționară a societății”.

Din Cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la închiderea lucrărilor Conferinței Naționale a partidului din 7—9 decembrie 1977

„Deoarece Conferința noastră Națională are loc în anul cînd poporul nostru sărbătorește 100 de ani de la cucerirea prin luptă a independenței, aș dori ca de la înalta tribună a acestui forum al comunistilor, al întregului popor de fapt, să aduc încă un omagiu tuturor acelor care, de-a lungul secolelor, au pînut sus steagul luptei neahtîrnării, și-au dat viața pentru apărarea ființei poporului nostru, pentru cucerirea independenței, pentru ca patria noastră să fie liberă, puternică și suverană”.

Din Cuvîntul tovarășului Dezideriu Szilágyi la Plenara C.C. al P.C.R. din martie 1978

„Cu puține zile în urmă, viața politică a României a consemnat un eveniment de o semnificație aparte — plenarele Consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană. Aceste plenary cu o largă participare și în același timp deosebit de reprezentative — prin cuvîntul unor oameni ai muncii din industrie și agricultură, al unor prestigioși oameni de știință, de cultură și artă, cadre de conducere din organe de partid și de stat — au abordat o cuprinzătoare gamă a preocupărilor de ordin general privind progresul patriei, cît și problemele specifice naționalităților, au constituit o ilustrare vie a democratismului societății noastre, au afirmat din nou, cu o putere impresionantă, frăția și solidaritatea fiilor României fără deosebire de naționalitate, unitatea indestructibilă a întregului popor în jurul Partidului Comunist Român.

Și la plenara Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară, la care am participat, s-a subliniat pregnant că înfăptuirea egalității în fapt între cetățenii României, egalitate în drepturi consfințită, exercitată, garantată, nu exprimă numai egalitatea constituțională a oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate, că nu este vorba numai de poziția lor în societate, de măsuri de garantare a libertăților prevăzute în legi, de condițiile pentru libera exprimare, pentru învățămînt, cultură și altele, realități temeinic statornicite în orînduirea noastră. Gîndirea tovarășului Nicolae Ceaușescu a inspirat un suflu nou, esențial și în concepția asupra politicii de egalitate a tuturor oamenilor muncii, politică caracterizată prin înaltă principialitate și spirit creator, democratism profund și omenie comunistă. Dezvoltarea armonioasă a tuturor zonelor patriei constituie unica bază reală pe temeiul căreia se realizează ridicarea gradului de civilizație materială și spirituală al tuturor locuitorilor, fără deosebire de naționalitate. Aceasta este temelia adevăratei egalități. Aceasta este structura de rezistență a egalității tuturor fiilor țării.

Mă achiț de o îndatorire de conștiință atunci cînd afirm că participarea la plenara comună a consiliilor oamenilor muncii maghiari și germani și cuvîntarea rostită în încheiere de tovarășul Nicolae Ceaușescu au constituit o nouă și strălucită afirmare a rolului hotărîtor al secretarului general al partidului în elaborarea și aplicarea întregii politici a partidului, inclusiv a politicii naționale.

În cadrul dezbaterilor s-au relevat faptele ce au darul confirmării defnitorii, faptele ce probează adevărul că fiii României aparținînd naționalităților conlocuitoare nicicînd nu s-au bucurat de atît de largi posibilități de afirmare ca în prezent, de a participa efectiv, în condițiile deplinei egalități, la întreaga viață politică, economică și socială, că nicicînd în trecut activitatea lor pe tărîmul creației materiale și spirituale nu a fost atît de rodnică și multilaterală.

Afirmînd cu mîndrie comunistă că rezolvarea marxist-leninistă a problemei naționale de către partidul nostru reprezintă o mărășă cucerire revoluționară a societății socialiste, noi, cetățenii României — stat național unitar, în care alături de români trăiesc și maghiari, germani, sîrbi și cetățeni de altă naționalitate — afirmăm că tot ce s-a înfăptuit și vom înfăptui este și va fi rodul muncii unite a tuturor fiilor patriei fără deosebire de naționalitate și nici o clipă nu uităm că împreună și egal beneficiem de roadele muncii comune, că numai noi, poporul nostru unit în fapte și interese, în țeluri este în măsură să soluționeze oricînd sarcinile pe care le ridică procesul atît de complex al edificării în România a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Patria noastră, profund devotată libertății, afirmă cu fermitate dreptul omului de a fi liber, dreptul sfînt al poporului muncitor de a fi stăpîn pe soarta sa. Devotați nemărginit acestui crez, respingem cu hotărîre — așa cum s-a subliniat și la plenara Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară — încercările de ingerință din partea unor cercuri reacționare din afară, urmărînd scopul de a semăna dezbinare prin arma otrăvită a naționalismului și șovinismului, de a aduce prejudicii intereselor întregului nostru popor, de a dăuna construcției socialiste în România. Deși știm că pădure fără uscături nu există, nu putem să nu afirmăm fără echivoc că pe cei care-și vind conștiința pentru un blid de linte sau de gulas îi tratăm cu ce li se cuvine, cu disprețul nostru profund. Respingem calomniile debitate pe orice căi și mijloace și de oricine, cu demnitatea și seninătatea oamenilor cinstiți și fermi, care-și făuresc prezentul și viitorul uniți pentru totdeauna și înfrățiți în zidirea vieții mereu mai îmbelsugate, purtînd în inimi dragoste și încredere nemărginită față de partid și patrie, profund devotați acestei politici ce exprimă fidel interesele și aspirațiile vitale ale tuturor fiilor României socialiste”.

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. În ce constă conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată?
2. Ce preocupări deosebite au existat în anii ce au urmat Congresului al X-lea al P.C.R. pentru dezvoltarea construcției economice a țării?
3. În ce constă importanța istorică a Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român?
4. Care sînt orientările de politică internațională adoptate la acest congres?
5. Care sînt principalele concluzii care rezultă din studierea istoriei zilelor noastre?
6. Înfașșați principalele merite și contribuția adusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Secretarul general al partidului, Președintele României socialiste în opera de făurire a unei noi societăți pe pămîntul patriei noastre.

**CONTINUAREA NEABĂTUTĂ A PROGRAMULUI DE FĂURIRE A
SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ȘI
ÎNAINȚARE A ROMÂNIEI SPRE COMUNISM. ÎNSEMNĂTATEA
ISTORICĂ A CONGRESULUI AL XII-LEA AL PARTIDULUI
COMUNIST ROMÂN**

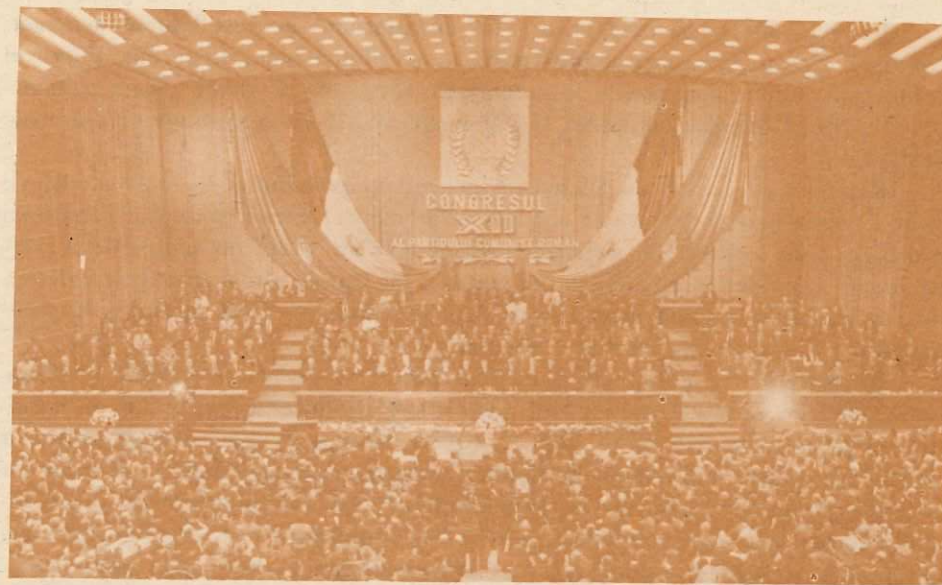
1. Desfășurarea lucrărilor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român.
2. Însemnătatea istorică a Congresului al XII-lea al P.C.R.
3. Planul de dezvoltare economico-socială în perioada anilor 1981—1985. Concepția Partidului Comunist Român privind rolul statului ca expresia cea mai democratică a conducerii societății de către popor. Statul socialist — stat al democrației muncitorești.
4. Plenara largită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982.
5. Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 16—18 decembrie 1982.

1. Desfășurarea lucrărilor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român. Succesele remarcabile obținute de poporul român în toate domeniile de activitate în primii patru ani ai cincinalului 1976—1980, precum și creșterea continuă a prestigiului intern și internațional al Partidului Comunist Român au fost puternic puse în evidență în acțiunea de pregătire a celui de-al XII-lea Congres al partidului. Istoricul forum al comuniștilor din patria noastră a fost precedat de o largă și însuflețitoare dezbateră a documentelor sale programatice, desfășurată la nivelul tuturor organelor și organizațiilor de partid, în rîndul tuturor oamenilor muncii, la scara întregii țări, expresie a profundului democratism ce caracterizează societatea noastră. Aceste documente au fost aprobate de oamenii muncii, de întregul popor, cu deplină satisfacție, cu înaltă răspundere civică și patriotică, Congresul fiind întîmpinat, totodată, cu succese de seamă în toate domeniile construcției socialiste.

Întrunit în această atmosferă de intensă activitate politică, de muncă avîntată și rodnică, de puternică angajare revoluționară, marele forum al comuniștilor români și-a propus să facă bilanțul realizărilor remarcabile obținute în perioada care a trecut de la Congresul al XI-lea și să stabilească, corespunzător orientărilor Programului partidului și noilor cerințe și necesități ce decurg din realitățile naționale și internaționale, direcțiile principale de acțiune și obiectivele prioritare pentru următorii cinci ani și în perspectivă, deschizînd o nouă și strălucită etapă în dezvoltarea mereu ascendentă a patriei pe calea socialismului și comunismului.

Lucrările Congresului s-au desfășurat la București, în Sala Palatului R.S. România, în zilele de 19—23 noiembrie, cu participarea unui număr de 2 656 de delegați, aleși de conferințele organizațiilor județene de partid și ale municipiului București — muncitori, țărani și intelectuali, activiști de partid și ai organizațiilor de masă și obștești, cadre ale forțelor armate — comuniști cu experiență bogată, care s-au distins prin abnegație și pasiune revoluționară, prin competență și înalte trăsături moral-politice.

La Congres au luat parte 162 delegații și reprezentanți ai partidelor și organizațiilor din 105 țări, împuterniciți ai partidelor comuniste și muncitorești, socialiste, social-democrate, ai altor organizații ale clasei muncitoare, ai partidelor și organizațiilor democratice, progresiste, mișcărilor de eliberare națională, forțelor

Aspect din desfășurarea Congresului al XII-lea al P.C.R.

sociale și politice înaintate, antiimperialiste de pretutindeni, cu care partidul nostru întreține relații de solidaritate și colaborare. La nici unul dintre anterioarele congrese ale partidului nostru nu au participat delegații străine atît de numeroase, dovadă a creșterii remarcabile în zilele noastre a prestigiului internațional al P.C.R., expresie a simpatiei de care se bucură în lumea de azi acțiunea teoretică și practică a comuniștilor din țara noastră.

După cuvîntul de deschidere a Congresului rostit de tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, Secretarul general al partidului, au fost alese organele de lucru ale congresului și s-a adoptat în unanimitate următoarea ordine de zi: 1. Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului. 2. Raportul Comisiei Centrale de revizie. 3. Proiectul Directivelor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990. 4. Proiectul Programului-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic, în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000. 5. Proiectul Programului-directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981—1990 și orientările principale pînă în anul 2000. 6. Proiectul Programului-directivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 și de ridicare continuă a calității vieții. 7. Proiectul Programului-directivă de dezvoltare economico-socială a României, în profil teritorial, în perioada 1981—1985. 8. Modificarea unor prevederi ale Statutului Partidului Comunist Român. 9. Alegerea Secretarului general al Partidului Comunist Român, a Comitetului Central al partidului și a Comisiei Centrale de Revizie.

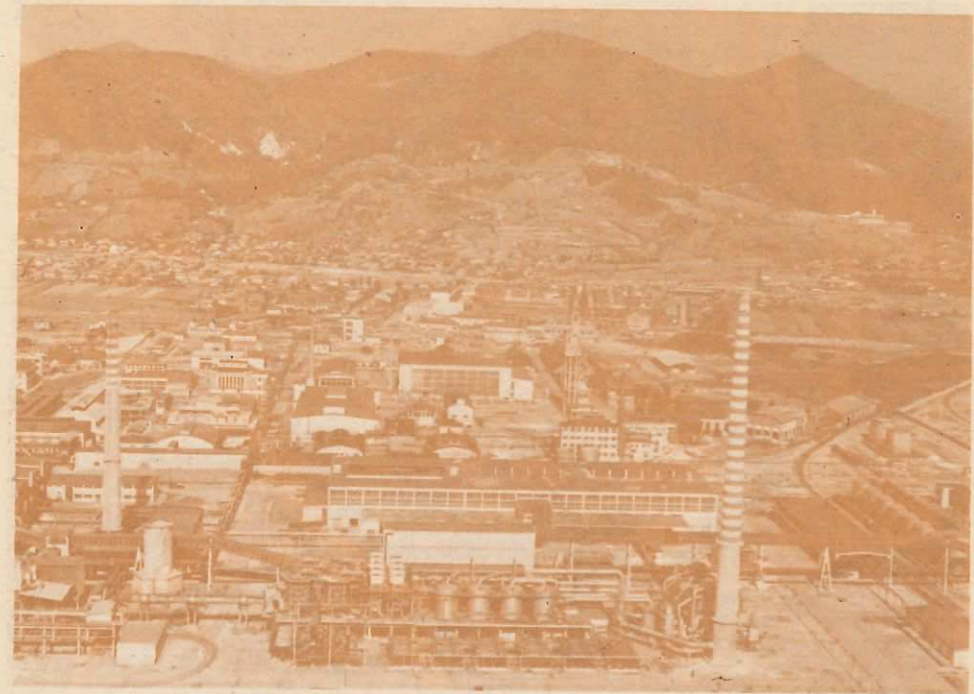

În aclamațiile participanților, în entuziasmul și însuflețirea generală, tovarășul *Nicolae Ceaușescu* a prezentat, de la tribuna înaltului forum, Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului.

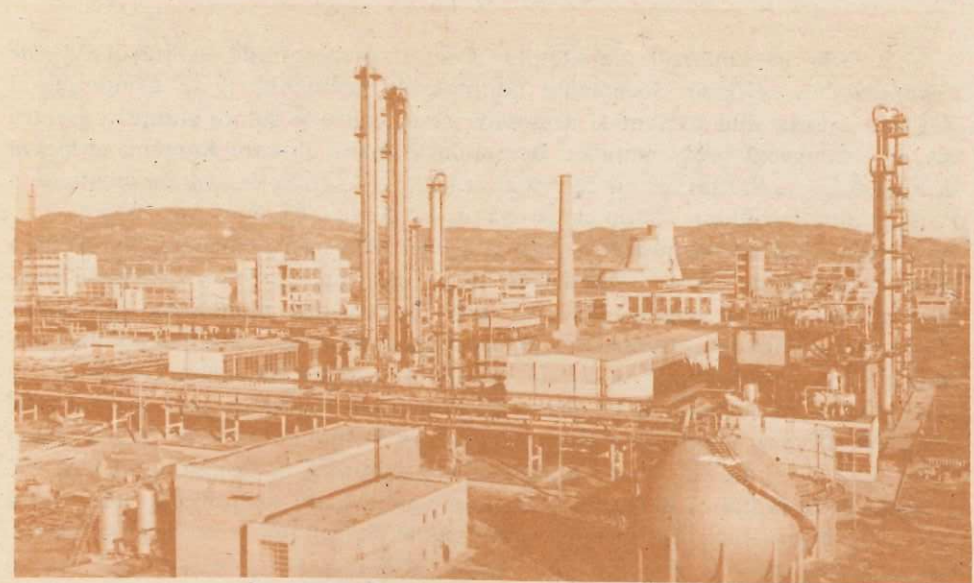
Raportul prezentat de Secretarul general al partidului — înalt model de abordare creatoare a aspectelor fundamentale ale dezvoltării societății românești în prezent și în perspectivă, a problemelor actuale ale vieții internaționale, a politicii interne și externe a partidului și statului nostru — a fost urmărit cu deosebită atenție, cu profundă satisfacție și deplină aprobare, fiind subliniat, în repetate rânduri, cu vii și puternice aplauze.

În prima parte a Raportului au fost trecute în revistă și profund analizate marile realizări obținute de poporul nostru, sub conducerea partidului, în împlinirea Planului cincinal 1976—1980 — prima etapă a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră. Analiza obiectivă întreprinsă, punerea în evidență cu toată luciditatea atât a împlinirilor cât și a rămănerilor în urmă în unele privințe a avut la bază aprecierea realistă conform căreia marile realizări obținute, în dezvoltarea forței economice a țării „sînt rodul activității neobosite, plină de abnegație a clasei muncitoare, fără înimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, al eforturilor considerabile materiale și umane, ale întregului popor, pentru ridicarea economico-socială a patriei. Nimic nu am primit din afară, în mod gratuit, nimic nu a căzut din cer! Stadiul în care am ajuns este expresia muncii eroice a poporului nostru, a hotărîrii și încrederii cu care toți oamenii muncii urmează și îndeplinesc neabătut politica partidului, a tăriei și forței socialismului, a capacității noi orînduiri de a asigura întregii națiuni un înalt nivel de civilizație materială și spirituală”.

În cea de-a doua parte a Raportului au fost înfățișate obiectivul fundamental și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României în perioada cincinalului 1981—1985, punîndu-se un accent deosebit pe aprofundarea următoarelor probleme fundamentale: lărgirea bazei proprii de materii prime și energie, accelerarea procesului de restructurare a industriei prin creșterea prioritară a ramurilor de prelucrare avansată, îndeplinirea unei profunde revoluții agrare, dezvoltarea și modernizarea susținută a producției agricole, dezvoltarea puternică a bazei tehnico-materiale a societății, continuarea fermă a politicii de amplasare rațională pe teritoriul a forțelor de producție, determinarea unei calități noi, superioare, în întreaga activitate economică, a unei creșteri puternice a productivității muncii, a unei gospodăririi cu maximă eficiență a resurselor materiale și financiare, afirmarea revoluției tehnico-științifice în toate domeniile de activitate, creșterea rolului științei în modernizarea economiei naționale, în asigurarea progresului multilateral al patriei, îndeplinirea unei judicioase politici demografice, asigurarea și pregătirea forței de muncă, dezvoltarea învățămîntului de toate gradele, participarea activă și eficientă a României la diviziunea internațională a muncii, accentuarea cooperării cu alte state în domeniul producției, științei și tehnologiei, creșterea continuă a bunăstării întregului popor și crearea unei noi calități a vieții — scopul esențial al politicii partidului nostru ș.a.m.d.

I.M.M. Baia Mare

Combinatul chimic din Rimnicu Vilcea

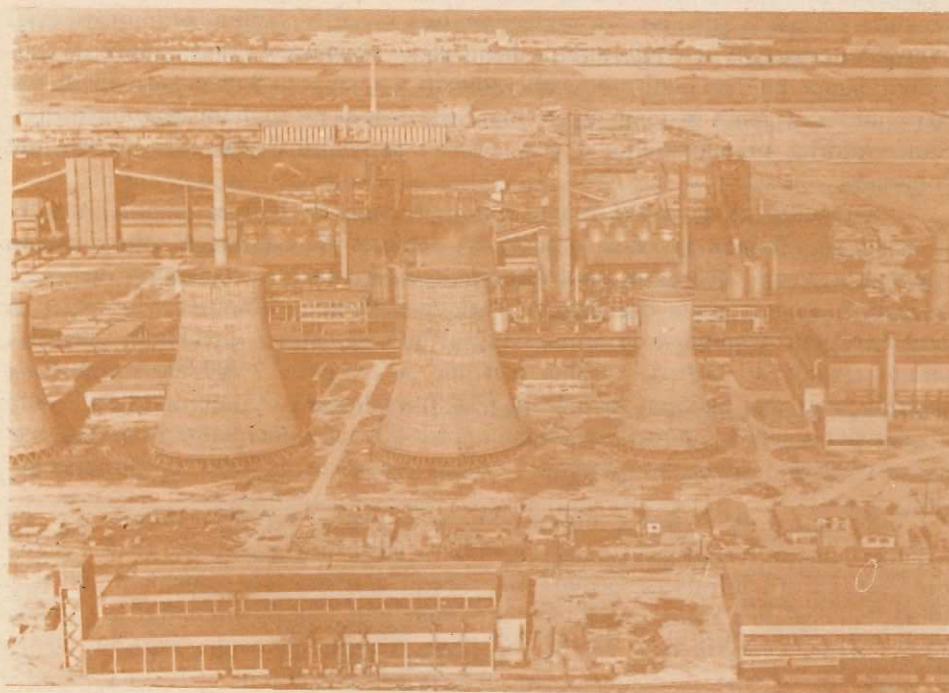
Aspect de la Întreprinderea mecanică din Timișoara

Se află în Raportul Comitetului Central prezentat de tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, în celelalte documente adoptate în unanimitate de Congresul al XII-lea — ansamblu coerent și armonios de directive și soluții științifice pentru cea mai stringentă problematică a deceniului următor în care România urmează să ajungă în stadiul țărilor cu dezvoltare medie — o reală dezvoltare creatoare a Programului partidului, adoptat la cel de-al XI-lea Congres în 1974.

Pornind de la însemnătatea majoră a unei asemenea preocupări, Raportul a apreciat că deceniul 1981—1990 devine, prin toate implicațiile sale, deceniul realizării în linii mari a sarcinilor făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. „Pentru a asigura în continuare o perspectivă clară a dezvoltării economico-sociale a țării — a subliniat tovarășul *Nicolae Ceaușescu* —, apare necesar ca, în cursul viitorului cincinal, să se elaboreze Programul partidului pînă în anul 2000 sau 2010. De aceea, propun Congresului nostru să împuternicească noul Comitet Central al partidului să întocmească acest program pînă la Congresul al XIII-lea. Pornind de la faptul că în deceniul următor vom asigura realizarea în linii mari a sarcinilor făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, noul Program va trebui să traseze căile și direcțiile consolidării în continuare a acesteia, ale trecerii treptate la îndeplinirea principiilor comuniste de muncă și viață în țara noastră”.

Ferma de porcine de la I.A.S. Carei (Satu-Mare)

Combinatul siderurgic Galați

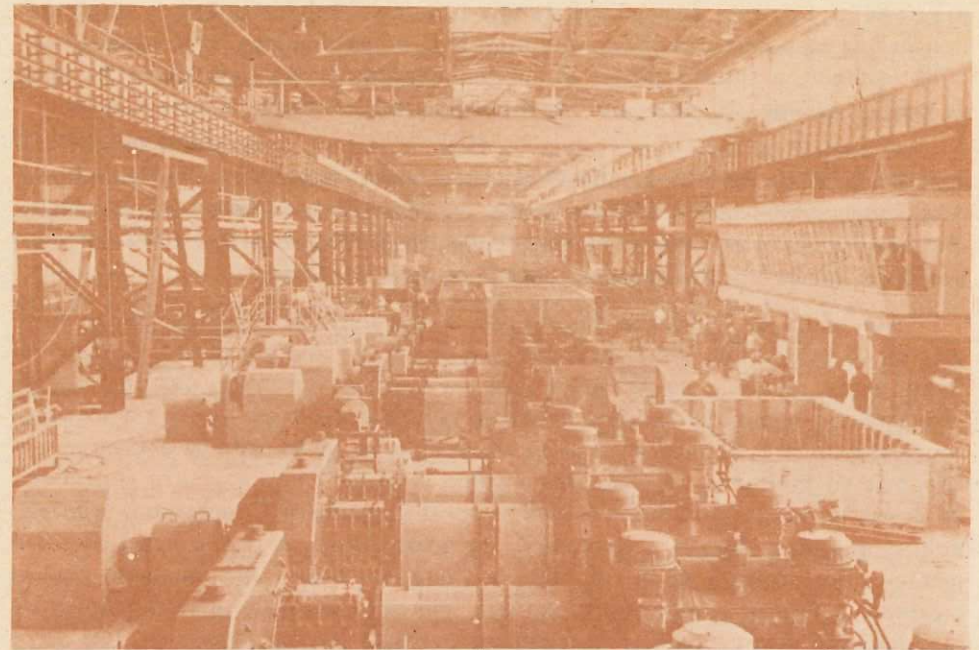

Aspect de la Întreprinderea Electroputere Craiova

Raportul la Congres a insistat apoi asupra marilor schimbări petrecute în structura socială a țării, asupra perfecționării activității statului, promovării largi a formelor colective de conducere, a democrației socialiste în toate sferile de activitate, asupra întăririi autoconducerii muncitorești. Excepționale judecăți de valoare pun în evidență în toate aceste planuri valoarea rezultatelor care au fost obținute datorită principalității și consecvenței activității desfășurate de Partidul Comunist.

O semnificație deosebită a avut-o în continuare dezbateră poziției Partidului Comunist Român în etapa actuală, în acțiunea de creștere a rolului său în conducerea vastei opere de transformare revoluționară a societății românești. Prezentând această parte din Raport, tovarășul *Nicolae Ceaușescu* a apreciat că rolul Partidului Comunist de centru vital al întregii națiuni, precum și puternica unitate a rîndurilor sale se sprijină temeinic pe cei peste 2 900 000 membri din rîndurile celor mai înaintați muncitori, țărani, intelectuali, reprezentînd 25 la sută din populația activă a țării. Importante aprecieri au fost făcute cu privire la creșterea calitativă a rîndurilor partidului nostru în anii revoluției și construcției socialiste.

Activitatea ideologică și politico-educativă pentru formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, pentru afirmarea patriotică și revoluționară a masei largi, pentru afirmarea plenară în societatea noastră a principiilor eticii și echității socialiste a format în Raportul Comitetului Central prezentat la Congresul al XII-lea obiectul unei atenții deosebite, constituind pentru partidul nostru — după cum se știe — o preocupare majoră pe întregul flux al istoriei sale glorioase. În acest context au fost abordate și răspunerile în continuă creștere ce

Imagine de la Combinatul siderurgic Hunedoara. Laminorul de sîrmă

revin învățămîntului de toate gradele, tuturor slujitorilor școlii, elevilor și studenților. Un obiectiv esențial al planului cincinal pe anii 1981—1985, s-a subliniat în Raportul la Congres, este „dezvoltarea în continuare a învățămîntului pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, a politehnizării și integrării strînse cu producția și cercetarea, organizarea temeinică a calificării forței de muncă, generalizarea procesului de reciclare a cadrelor, perfecționarea pregătirii profesionale a tuturor oamenilor muncii“.

Un loc important a ocupat în Raportul la Congres prezentarea activității internaționale a partidului și statului nostru în perioada de la ultimul Congres, prezentarea obiectivelor și liniilor directoare ale politicii viitoare a României pe plan mondial. În acest context s-a apreciat că „întreaga evoluție a vieții politice internaționale, procesele și tendințele noi ce se manifestă pe plan mondial confirmă realismul și justetea aprecierilor partidului nostru, a orientărilor politicii externe a României“.

Dintre marile probleme internaționale ale contemporaneității, Raportul la Congres a reținut și dezbătut amplu politica activă, consecventă de dezvoltare a relațiilor de prietenie și colaborare cu toate țările socialiste, cu statele în curs de dezvoltare și nealiniat, de intensificare a conlucrării cu toate țările lumii, fără deosebire de orînduire socială; activitatea pentru înfăptuirea securității și păcii în Europa — obiectiv de cea mai mare însemnătate al politicii noastre externe, necesitatea soluționării problemelor litigioase exclusiv pe calea tratativilor, poziția fermă a României privind lichidarea, pe această cale, a tuturor conflictelor și stărilor de conflicte care mai există în diferite regiuni ale lumii, dezarmarea generală și, în primul rînd, dezarmarea nucleară, imperativ de importanță vitală pentru

progresul și existența întregii umanități, lichidarea subdezvoltării și instaurării noii ordini economice, întărirea rolului O.N.U. și participarea, în condiții de deplină egalitate, a tuturor țărilor la soluționarea complexelor probleme ale lumii de azi — cerințe de prim ordin ale progresului și păcii în epoca noastră.

O analiză cu totul remarcabilă s-a făcut în Raport problemelor întăririi colaborării și solidarității Partidului Comunist Român cu toate partidele comuniste, cu partidele socialiste și social-democrate, cu mișcările de eliberare, cu forțele antiimperialiste de pretutindeni, în lupta pentru transformări progresiste, democratice în societate, pentru progres social și pace în lume.

Subliniind în încheierea Raportului că documentele pregătite pentru Congres au fost dezbătute, timp de câteva luni de zile, în întregul partid, de către întregul popor român, și că de fiecare dată s-a exprimat aprobarea unanimă față de obiectivele și orientările stabilite de partid pentru dezvoltarea viitoare a societății românești, tovarășul *Nicolae Ceaușescu* a adus de la înalta tribună a Congresului cele mai vii mulțumiri tuturor comuniștilor, întregului popor pentru contribuția inestimabilă pe care au adus-o la elaborarea documentelor Congresului, a întregii politici interne și externe a României. „Se poate afirma cu deplină temei că documentele care urmează să fie adoptate la Congresul nostru sînt emanația gândirii creatoare a tuturor comuniștilor, expresia intereselor și aspirațiilor fundamentale ale întregului nostru popor — a subliniat tovarășul *Nicolae Ceaușescu*. Iată de ce Congresul al XII-lea al partidului nostru s-a transformat în Congresul tuturor comuniștilor și al întregului popor, devenind cel mai reprezentativ și cel mai democratic forum național“.

Cu deosebită satisfacție, într-o atmosferă de puternică vibrație revoluționară, participanții la Congres au primit mesajele adresate marelui forum comunist, partidului nostru de către numeroasele delegații străine participante la lucrări.

Dezbaterile din Congres — desfășurate în plen și în cadrul a 15 secțiuni — au oferit posibilitatea de a participa la discuții 1090 de delegați din totalul de 1512 cîți s-au înscris la cuvînt. A fost reluată și amplu dezbătută întreaga problematică din Raport, precum și din celelalte documente înscrise pe ordinea de zi, participanții la discuții angajîndu-se în fața Congresului cu întreaga lor voință și capacitate creatoare să traducă în viață integral politica internă și internațională a partidului și statului nostru. Practic nu a rămas domeniu de activitate în legătură cu care participanții la dezbateri, și, prin ei, Congresul al XII-lea al partidului, să nu se pronunțe, stabilind măsuri concrete pentru neconținute perfecționări și ridicări pe trepte calitativ superioare ale tuturor preocupărilor în perspectiva făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism.

În ultima zi a lucrărilor au fost aprobate în unanimitate documentele supuse dezbaterii Congresului, s-a dat o înaltă apreciere și s-a adoptat — într-o atmosferă de entuziasm și puternică însuflețire — Hotărîrea prin care se aprobă Raportul Comitetului Central prezentat la Congres. De asemenea, marele forum al comuniștilor români a adoptat Rezoluția Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român.

În continuare, lucrările Congresului au fost consacrate alegerii Secretarului general al Partidului Comunist Român, a Comitetului Central al partidului și a Comisiei Centrale de Revizie.

În calitate de Secretar general al partidului, Congresul a reales pe tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În acest fel a fost exprimată dorința fierbinte a întregului partid, a întregii noastre națiuni, care și-au manifestat într-o impresionantă unitate hotărîrea neclintită de a-l avea în continuare în fruntea partidului pe tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, cel mai strălucit fiu al clasei muncitoare, simbolul idealurilor de libertate, pace și progres ale poporului român, personalitate proeminentă a mișcării comuniste și muncitorești mondiale, a vieții politice internaționale.

Hotărîrile istorice ale celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român au fost întîmpinate cu ample manifestări de entuziasm și satisfacție pe cuprinsul întregii țări, de către întregul nostru popor. În acest context, oamenii muncii — fără deosebire de naționalitate — s-au angajat cu întreaga lor capacitate creatoare și cu întregul lor elan patriotic, revoluționar să participe la îndeplinirea tuturor obiectivelor propuse.

O înaltă apreciere a fost dată și pe plan extern însemnătății Congresului al XII-lea al partidului nostru, neconținînd șirul sublinierilor ce au fost făcute la adresa istorice manifestări în presa internațională, în emisiunile posturilor de radio și televiziune transmise în diferite țări, în declarațiile făcute de o serie de personalități ale vieții politice de peste hotare.

2. Însemnătatea istorică a Congresului al XII-lea al P.C.R. Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, eveniment grandios, trăit într-o emoționantă și deplină comuniune sufletească de către delegații comuniștilor din întreaga țară, împreună cu milioanele de cetățeni ai României socialiste, s-a înscris ca un eveniment de excepțională însemnătate în istoria patriei noastre. El a reprezentat, pe drept cuvînt, Congresul unui strălucit bilanț de învățături, care au deschis drum larg spre o etapă nouă, superioară în opera de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. Este Congresul unor cutezătoare planuri de viitor, care, îngemănate într-un tot unitar, armonios, vor călăuzi eforturile comuniștilor, ale poporului întreg în anii ce vin, Congresul unei puternice afirmări și manifestări a capacității partidului de a-și îndeplini cu cinste misiunea istorică de conducător al poporului spre împlinirea aspirațiilor sale celor mai înalte, spre comunism.

Întreaga desfășurare a Congresului, începînd de la pregătirea și pînă la încheierea lucrărilor sale, a ilustrat cu o deosebită forță legătura strînsă, intimă, unitatea indestructibilă dintre partid și popor. Firește, însuși rolul Partidului Comunist Român de forță politică conducătoare a societății face ca orice eveniment din viața partidului să fie urmărit cu atenție de întregul popor; această caracteristică a vieții noastre sociale s-a afirmat, cu prilejul Congresului al XII-lea, cu o vigoare fără precedent. Mai mult ca oricînd, nu numai întregul partid, ci întregul popor au participat intens, au trăit acest eveniment din tot sufletul, cu întreaga conștiință; așa cum se știe, delegații la Congres au fost nu numai purtătorii mandatului de voință al comuniștilor, ci și al colectivelor largi de oameni ai muncii. Pe drept cuvînt, Congresul a binemeritat denumirea de Congres al partidului

și Congres al întregului popor, hotărârile sale întruchipînd aspirațiile tuturor comuniștilor și ale tuturor cetățenilor patriei. Își găsește astfel o semnificativă expresie întărirea rolului politic conducător al partidului, care se realizează nu prin situarea sa, deasupra societății, ci prin integrarea cît mai profundă în viața socială.

Unitatea dintre partid și popor s-a afirmat în mod pregnant prin însuși modul în care au fost adoptate documentele supuse dezbaterii și aprobării Congresului. Hotărârile Congresului al XII-lea au fost adoptate prin votul unanim al participanților — și cînd spunem participanți îi avem în vedere nu numai pe delegați, pe cei ce au fost prezenți fizic în sala Congresului, ci și milioanele de comuniști, întregul popor, prezent cu cugetul și sufletul la Congres. Astfel, prin Raportul Comitetului Central, prezentat de tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, prin ansamblul documentelor adoptate de Congres — documente privind deopotrivă direcțiile dezvoltării economico-sociale a României în cincinalul următor și în perspectivă, afirmarea plenară în economie și în viața întregii societăți a cuceririlor revoluției tehnico-științifice, rezolvarea originală a uneia din cele mai spinoase probleme ale lumii contemporane — problema energiei —, repartizarea armonioasă, echilibrată a forțelor de producție pe întregul teritoriu național, creșterea nivelului de trai și cîntinua ridicare a calității vieții — dispunem acum de obiective concrete, mobilizatoare pentru toate domeniile de activitate, caracterizate printr-o profundă rigoare științifică. Vedem în aceste programe-direktivă, ca într-o oglindă, imaginea României anilor viitori — o Românie tot mai puternică și prosperă, ajunsă în rîndul țărilor cu o dezvoltare medie, ocupînd un loc tot mai demn în rîndul popoarelor lumii, așa cum merită, așa cum i se cuvine minunatului nostru popor pentru hărnicia, tenacitatea și abnegația cu care muncește pentru înflorirea patriei socialiste, libere și independente.

Aspectele cele mai impresionante, cele mai înălțătoare ale unității de gîndire, de simțire și de voință a comuniștilor și întregului popor, atît de viu manifestată în timpul Congresului, au fost prilejuite de realegerea tovarășului *Nicolae Ceaușescu* în fruntea partidului. Mai mult ca oricînd, realegerea tovarășului *Nicolae Ceaușescu* în funcția supremă de Secretar general al partidului a fost privită de fiecare cetățean, de toți fiii pămîntului românesc ca o cauză proprie; realegerea Secretarului general al partidului s-a înfăptuit într-o ambianță de un entuziasm și o înflăcărare fără precedent, dovedindu-se a fi emanația voinței — categorice, ferme și unanime — a întregii națiuni.

Realegerea tovarășului *Nicolae Ceaușescu* în funcția supremă de Secretar general al partidului reprezintă pentru toți comuniștii, pentru întregul popor garanția continuării unei politici interne și externe deopotrivă realiste, științifice, novatoare, în deplină concordanță cu aspirațiile și interesele vitale ale întregii țări, reprezintă certitudinea drumului mereu ascendent, convingerea fermă că victoriilor de pînă acum li se vor adăuga altele, mereu și mereu mai bogate, că România va înainta neabătut pe calea jalonată de Programul partidului, calea socialismului și comunismului. Au găsit de aceea un larg ecou, o profundă rezonanță în conștiința tuturor cuvintele rostite de tovarășul *Nicolae Ceaușescu* în încheierea lucrărilor Congresului: „Asigur Partidul și întregul popor că voi face totul pentru a îndreptăți încrederea acordată și pentru a-mi îndeplini misiunea ce

Aspect din timpul desfășurării Congresului educației și învățămîntului.

mi s-a încredințat de către partid, de către Congres, de către popor. Ca și pînă acum, voi acționa pentru a înfăptui socialismul în adevărata lui lumină, pe baza principiilor umanitare, socialismul și comunismul de omenie! Aceasta este condiția esențială pentru ca socialismul să se afirme drept cea mai umană, superioară societate din lume“.

Se poate astfel spune că, după încheierea lucrărilor Congresului al XII-lea, Partidul Comunist Român este mai unit, mai puternic, mai bine pregătit pentru marile sarcini de viitor. Se poate spune că acum poporul întreg este mai strîns unit în jurul partidului, mai puternic, mai hotărît în voința sa de a munci neobosit pentru progresul patriei.

3. Planul de dezvoltare economico-socială în perioada anilor 1981—1985. Concepția Partidului Comunist Român privind rolul statului ca expresia cea mai democratică a conducerii societății de către popor. Statul socialist — stat al democrației muncitorești. În intervalul scurs de la cel de-al XII-lea Congres al partidului, noi și importante realizări și evenimente au fost înscrise în hronicul timpului. Astfel s-a încheiat cu succes Planul cincinal 1976—1980 și s-a pornit desfășurat la înfăptuirea noului Plan cincinal (1981—1985). Acest al 7-lea plan cincinal din istoria României a fost lansat sub cele mai bune auspicii, în condițiile în care, în calitate de proprietari, producători și beneficiari ai avuției naționale, clasa muncitoare, toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, și-au exprimat și și exprimă unanim hotărîrea de a înfăptui neabătut obiectivele noii etape a edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism.

Planul de dezvoltare economico-socială în anii 1981—1985 asigură creșterea armonioasă a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, perfecționarea relații-

lor sociale, ridicarea continuă a gradului de civilizație, a nivelului de trai material și spiritual al poporului.

În acest cincinal, pe baza dezvoltării tuturor sectoarelor de activitate, se va asigura realizarea obiectivului strategic de trecere a României din stadiul de țară în curs de dezvoltare la stadiul de țară mediu dezvoltată.

Pentru atingerea acestui obiectiv, în centrul întregii activități economico-sociale va trebui să fie pusă realizarea unei noi calități a muncii și vieții, aplicarea largă a cuceririlor revoluției tehnico-științifice, dezvoltarea puternică a științei și învățămîntului, factori fundamentali ai făuririi socialismului și comunismului, ridicarea nivelului profesional, tehnic, științific și cultural al tuturor oamenilor muncii.

În perioada ce a trecut de la cel de-al XII-lea Congres al partidului au avut loc și o serie de alte evenimente cu adînci implicații pentru dezvoltarea economico-socială a patriei noastre (al II-lea Congres al Frontului Democrației și Unității Socialiste, Congresul educației și învățămîntului, Forumul Tinerii generații și — în cadrul acestuia — Congresul Uniunii Tineretului Comunist, alegerile de deputați pentru Marea Adunare Națională și consiliile populare, al II-lea Congres al consiliilor oamenilor muncii, al II-lea Congres al educației politice și culturii socialiste ș.a.m.d.

O însemnătate de excepție păstrează analiza întreprinsă de tovarășul Nicolae Ceaușescu — în cadrul celui de-al II-lea Congres al consiliilor oamenilor muncii (iunie 1981) — în legătură cu felul în care trebuie definit statul și formele de conducere din societatea noastră socialistă, în prezent și în perspectivă.

Ținînd seama de transformările petrecute în societatea noastră socialistă, de noile forme democratice de conducere — care au devenit o realitate în etapa pe care o parcurgem — este natural — s-a subliniat cu acest prilej — să considerăm că ne aflăm într-un context social-politic de evidentă afirmare a democrației muncitorești în care însuși statul nostru socialist a devenit un stat al democrației muncitorești.

O semnificație deosebită o are de asemenea începerea aplicării experimentale, din anul 1982, a unui nou sistem de retribuire a muncii în unitățile agricole cooperatiste, măsură menită să creeze noi și eficiente condiții pentru înfăptuirea noii revoluții agrare, pentru creșterea și mai puternică a rolului și contribuției țărănimii la realizarea politicii generale a partidului și statului nostru.

Intervalului de timp scurs de la cel de-al XII-lea Congres al partidului i-au revenit și împrejurările puternic marcate de o deosebită efervescentă politică în care, într-o ambianță de deplină unitate și satisfacție populară, a fost reales tovarășul Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de Președinte al României socialiste.

În cursul anului 1980 a fost aniversată împlinirea a 2 050 de ani de la formarea statului dac centralizat și independent de sub conducerea lui Burebista.

Sub semnul unui avînt politic remarcabil, în primăvara anului 1981, a fost omagiată împlinirea a șase decenii de la făurirea Partidului Comunist Român, iar la începutul anului 1982 a fost sărbătorită, într-o atmosferă vibrantă, împlinirea a 60 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist și a 25 de ani de la înființarea Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România.

În viața internațională au avut loc de asemenea o serie de evenimente și acțiuni — dintre care, în prim plan se înscrie Conferința de la Madrid pentru secu-

ritatea europeană —, evenimente și acțiuni care au implicat puternic și România socialistă, poziția și politica sa externă.

4. **Plenara largită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982** s-a înscris în istoria patriei noastre ca un moment de referință prin contribuția de excepțională importanță la dezvoltarea teoriei și practicii construcției socialiste, la îmbogățirea gândirii revoluționare, prin mobilizatorul program de acțiune pe care l-a elaborat pentru întregul partid și popor.

Ca în atîtea împrejurări din anii care s-au scurs de la Congresul al IX-lea al partidului, încărcătura de adîncă semnificație politică a evenimentului, forța ecoului său în istoria țării i le-au conferit magistrala expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită în deschiderea lucrărilor plenarei, expunere ale cărei idei și orientări de inestimabilă valoare și-au imprimat adînc pecetea pe dezbaterile ce au urmat, pe hotărîrile ce au fost adoptate.

Larga deschidere spre analiza științifică profundă, din perspectiva dialecticii, a etapelor procesului revoluționar parcurs de patria noastră în făurirea noii orînduirii sociale, a evoluției forțelor de producție, stadiului actual al economiei românești și locului ei în economia mondială, a relațiilor de proprietate și repartiție în societatea noastră, a structurii relațiilor sociale, în general, cît și a problemelor teoretice, ideologice și ale muncii politico-educative desfășurate de partid îndreptățesc aprecierea că expunerea conducătorului partidului nostru la această plenară poartă girul unui remarcabil document programatic, ce marchează un nou și important moment în desfășurarea cu succes a construcției societății socialiste multilateral dezvoltate pe pămîntul României.

Din multitudinea ideilor, tezelor, orientărilor cuprinse în expunere se impune a fi subliniat, mai întîi de toate, îndemnul pe care ni-l adresa secretarul general al partidului de a lupta fără contenire pentru afirmarea noului în toate sectoarele activității și existenței noastre.

Sub incidența acestui înalt comandament, expunerea secretarului general al partidului a consacrat o atenție deosebită analizei activității teoretice, ideologice și politico-educative de formare a omului nou.

O direcție majoră de acțiune în acest sens o constituie, în viziunea secretarului general al partidului, desfășurarea unei largi activități teoretice pentru cunoașterea istoriei, pentru înțelegerea profundă a legităților dezvoltării societății și naturii.

Arătînd că avem un trecut glorios, care reprezintă cea mai prețioasă moștenire a poporului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat ideea de mare valoare practică și principială ca la temelia întregii activități ideologice, de educație patriotică, socialistă a maselor să fie așezată cunoașterea istoriei milenare a poporului român, a tradițiilor sale îndelungate de luptă pentru afirmarea ființei proprii, pentru libertate socială și națională, pentru independență și unitate.

Ampla paletă problematică prezentă în expunere și — pe baza ei — în dezbaterile realizate în Plenara largită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 a oferit posibilitatea desprinderii tuturor concluziilor care pot conduce, care trebuie să conducă la îmbunătățirea generală a activității politico-ideologice și cultural-educative de formare a omului nou, creșterea conștiinței socialiste și sporirea gradului de participare a tuturor cetățenilor — fără deosebire de naționalitate — la

dezvoltarea economico-socială a țării, la întărirea unității națiunii noastre în jurul partidului, al secretarului său general, la îndeplinirea Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

În acest spirit, Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 a hotărât ca expunerea făcută de secretarul general al partidului nostru să devină documentul-program pentru activitatea întregului partid și popor.

5. Într-o atmosferă de puternică unitate a poporului în jurul partidului, al secretarului său general, de deplină angajare a tuturor celor ce muncesc, fără deosebire de naționalitate, pentru îndeplinirea neabătută a obiectivelor dezvoltării economico-sociale a țării stabilite de Congresul al XII-lea, s-au desfășurat, în zilele de 16—18 decembrie 1982, în marea Sală a Palatului Republicii Socialiste România, **lucrările Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român**, eveniment de importanță majoră în viața comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, a întregului nostru popor.

Întrunită la trei ani după Congresul al XII-lea al partidului și în preajma celei de-a 35-a aniversări a proclamării Republicii, Conferința Națională s-a constituit ca un moment de bilanț al activității desfășurate în această perioadă și de stabilire a măsurilor menite să asigure realizarea în cele mai bune condițiuni a obiectivelor actualului cincinal, care va duce la consolidarea și mai puternică a economiei socialiste, ridicarea gradului de bunăstare și civilizație al întregului nostru popor, întărirea forței materiale și spirituale a țării, a independenței și suveranității patriei.

Primit cu căldură și însuflețire, cu deosebit entuziasm, tovarășul Nicolae Ceaușescu a prezentat de la tribuna înaltului forum «Raportul cu privire la stadiul actual al edificării socialismului, la realizarea planului național unic de dezvoltare economico-socială, la programele speciale și la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a cincinalului, a hotărârilor Congresului al XII-lea al partidului.»

În prima parte a Raportului, înfățișând condițiile internaționale în care România și-a desfășurat activitatea în anii care au trecut de la Congresul al XII-lea al partidului și prezentând problematica supusă atenției Conferinței Naționale a partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat: «Plenara Comitetului Central din iunie anul acesta a analizat stadiul actual al societății socialiste românești și a trasat perspectivele dezvoltării viitoare. Aceste probleme să fie dezbătute în cadrul Conferinței Naționale și adoptate ca orientări programatice pentru activitatea partidului și poporului român.

De asemenea, marele forum al comuniștilor urmează să dezbată o serie de programe de importanță deosebită pentru dezvoltarea economico-socială și îndeplinirea neabătută a hotărârilor Congresului al XII-lea al partidului.»

După sublinierea — în partea a doua a Raportului — a realizărilor istorice obținute de poporul român în anii construcției socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu a înfățișat pe larg, în partea a treia a Raportului prezentat, obiectivele și liniile directoare ale activității viitoare a partidului și poporului pentru consolidarea realizărilor de până acum, pentru dezvoltarea armonioasă a tuturor sectoarelor economiei naționale și vieții sociale. În mod deosebit au fost avute în vedere în acest context: activitatea desfășurată în primii doi ani ai cincinalului, trecerea la un stadiu nou de dezvoltare, la o nouă calitate a muncii și vieții întregului popor; programele

speciale pentru soluționarea cu succes a problemelor esențiale ale activității din toate sectoarele economiei naționale; sporirea aportului cercetării științifice și învățămîntului la promovarea progresului tehnic, la creșterea productivității muncii și a eficienței economice; așezarea întregii activități economico-sociale pe principiile autoconducerii și autogestunii, perfecționarea noului mecanism economic; lărgirea activității de comerț exterior, participarea României la colaborarea și cooperarea internațională; îndeplinirea neabătută a planului de dezvoltare economico-socială — baza realizării prevederilor de ridicare în continuare a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor.

Un loc important au ocupat în raport, în partea a patra, problemele teoretice privitoare la stadiul actual al dezvoltării României, căile soluționării contradicțiilor și realizării unei concordanțe cât mai depline între forțele de producție și relațiile sociale, a progresului armonios al întregii societăți.

Într-o parte distinctă, cea de-a cincea, Raportul s-a referit la creșterea rolului statului democrației muncitorești, revoluționare, în conducerea întregii vieți economico-sociale, la conlucrarea armonioasă dintre organele statului și organismele democratice în cadrul sistemului unitar al democrației socialiste. În acest context au fost avute, în principal, în atenție: participarea conștientă a maselor populare la conducerea tuturor sectoarelor de activitate, a întregii societăți — expresie a superiorității orînduirii noastre noi, condiție a îndeplinirii cu succes a Programului partidului; apărarea cuceririlor revoluționare, a independenței și suveranității patriei — cauza întregului nostru popor.

Următoarele trei părți ale Raportului (VI—VIII) au dezbătut amplu problematica dezvoltării însușirilor noi ale națiunii noastre socialiste, a aplicării neabătute a politicii marxist-leniniste în problema națională; problematica afirmării partidului nostru ca centru vital al societății socialiste, a înaltelor răspunderi ale organizațiilor de partid, ale cadrelor, ale tuturor comuniștilor; problematica activității ideologice, politico-educative pentru educația materialist-dialectică, patriotică a oamenilor muncii, pentru afirmarea umanismului nou, revoluționar, pentru întărirea unității întregului popor în jurul partidului.

Ultima parte a Raportului, cea de-a noua, a analizat activitatea internațională a partidului și statului nostru, obiectivele și orientările politicii externe a României, fiind avute, în principal, în atenție: procesele și tendințele care se manifestă pe plan mondial și evoluția vieții internaționale; asigurarea păcii, apărarea dreptului fundamental al oamenilor, al popoarelor la viață, la existență liberă și demnă — problema centrală a epocii noastre; lichidarea subdezvoltării și instaurarea noii ordini internaționale — cerințe fundamentale ale progresului tuturor popoarelor, ale stabilității economice și politice mondiale; lichidarea tuturor conflictelor și stărilor de tensiune, pe cale pașnică, prin tratative — condiție vitală a destinderii internaționale; lupta pentru securitate și cooperare pe continentul nostru, pentru o Europă fără arme nucleare, o Europă unită, bazată pe respectul orînduirii sociale din fiecare țară, pe conlucrarea rodnică dintre toate națiunile; politica României de largă dezvoltare a relațiilor de prietenie și colaborare cu toate țările socialiste, de extindere a raporturilor cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealinierte, cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială; întărirea colaborării și

solidarității Partidului Comunist Român cu toate partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste și social-democrate, cu mișcările de eliberare națională, cu toate forțele antiimperialiste, democratice, progresiste, în lupta pentru progres social și pace în lume.

Cutezătoarele idei, mobilizatoarele îndemnuri și sarcini cuprinse în Raport au găsit un larg și profund ecou în rîndul participanților la Conferința Națională și, prin ei, în conștiința comuniștilor, a milioanele de cetățeni ai patriei, fără deosebire de naționalitate, constituind pentru toți un însuflețitor program de muncă și luptă. Participanții la Conferința Națională s-au angajat, în numele întregului nostru partid, al întregului nostru popor, de a acționa strîns uniți, animați de un fierbinte patriotism, pentru transpunerea în fapt a orientărilor și indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru realizarea hotărîrilor Congresului al XII-lea al P.C.R., hotărîri de însemnătate istorică pentru mersul înainte al României, pentru destinele ei, pentru înfăptuirea luminosului Program de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a patriei spre comunism.

Ca întotdeauna, în cadrul marilor forumuri comuniste desfășurate în ultimii ani, și de această dată, cei mai buni fii ai poporului, urmînd exemplul tovarășului Nicolae Ceaușescu — pildă vie de atașament neclintit față de idealul dezvoltării comuniste a țării, de principialitate și cutezanță revoluționară — au deliberat cu majoră responsabilitate asupra căilor de urmat pentru consolidarea, prin noi izbînzii, a cuceririlor mărețe ale socialismului în patria noastră, pentru ca partidul comuniștilor români să-și îndeplinească în continuare istorica sa misiune — a conduce poporul pe drumul făuririi unui viitor demn și fericit, într-o patrie liberă, suverană, independentă. Animate de sentimente de profundă încredere în partid, în marele său cîrmaci, clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, întregul nostru popor văd, de aceea, în hotărîrile istoricului forum din 16—18 decembrie 1982, un argument puternic pentru certitudinile prezentului și viitorului nostru, chezașia ridicării țării pe noi culmi de progres, a făuririi unui destin luminos tuturor fiilor patriei.

Sub asemenea auspicii s-au încheiat lucrările marelui forum al comuniștilor din țara noastră, desfășurat la București, în zilele de 16—18 decembrie 1982, dîndu-se încă și încă o dată o puternică expresie unității de neclintit a întregului popor în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

*

Anii care vor veni — o dorim cu toții — vor fi anii unei și mai puternice afirmări a României socialiste — atît pe plan intern, cît și internațional — în toate domeniile de activitate, ani în care, sub conducerea partidului nostru comunist, oamenii muncii de pe întreg cuprinsul țării — români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități — vor dobîndi noi realizări, vor înscrie noi și noi pagini de eroism nepieritor în istoria scumpei noastre patrii.

Este de datoriu noastră a tuturor — și în primul rînd a tinerei generații — să muncim fără preget pentru a înfăptui hotărîrile celui de-al XII-lea Congres al partidului, prevederile celorlalte documente de partid, astfel încît România socialistă să se înalțe tot mai puternic, demnă, liberă între țările lumii, iar poporul ei să se bucure din plin de roadele socialismului.

Lectură

Din Raportul la Congresul al XII-lea al P.C.R. prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu

„Minunate sînt realizările poporului nostru în anii construcției socialiste, mărețe sînt perspectivele înaintării României spre comunism — societatea dreptății, egalității, a frăției și păcii.

„Generația noastră are marea fericire de a fi făuritoarea tuturor acestor mari transformări revoluționare din România și de a putea spune, cu satisfacția datoriei împlinite:

„Am înfăptuit revoluția de eliberare națională și socială. Am asigurat dezvoltarea democratică a țării, înfăptuirea revoluției și victoria socialismului, edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și deschiderea căilor spre comunism. Am schimbat radical condițiile de muncă și de viață ale întregului nostru popor.

„Am învins multe greutăți, de tot felul, dar am mers neabătut înainte, în frunte cu partidul nostru comunist — forța politică conducătoare a națiunii, care își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de a asigura dezvoltarea continuă, independentă a patriei, de a asigura victoria comunismului în România.

„Privind cutezători la viitorul comunist al României, să ne angajăm că și în continuare, într-o deplină unitate, vom face totul pentru gloria poporului nostru, pentru măreția patriei noastre socialiste, pentru ridicarea ei pe cele mai înalte culmi de progres și civilizație, pentru demnitatea, independența ei, pentru a trăi egală în rîndurile națiunilor lumii”.

Din Raportul la Congresul al XII-lea al P.C.R. prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu

„Partidul nostru acordă, de asemenea, o înaltă prețuire tineretului — viitorul națiunii noastre socialiste — care aduce o importantă contribuție la opera de edificare a socialismului. Urmînd cu entuziasm și dăruire politica partidului, tineretul, organizația sa revoluționară — Uniunea Tineretului Comunist — au fost și sînt prezente pe întregul front al construcției socialiste, participînd în fabrici și uzine, pe ogoare, pe marile șantiere, la înfăptuirea obiectivelor cincinalului. Sînt convins că și în viitor Uniunea Tineretului Comunist, organizațiile studențești și de pionieri vor desfășura o și mai intensă activitate pentru mobilizarea tinerilor la înfăptuirea operei de construcție socialistă, pentru educarea lor în spiritul dragostei de patrie și partid, al tradițiilor glorioase și cuceririlor revoluționare ale poporului român. Adresez generației tinere îndemnul de a învăța și a se pregăti tot mai temeinic pentru muncă și viață, de a-și însuși cele mai înalte cuceriri ale științei și tehnicii, concepția revoluționară despre lume, pentru a putea duce mai departe făclia progresului, socialismului și comunismului în România”.

HOTĂRÎREA

celui de-al XII-lea Congres al P.C.R. cu privire la elaborarea unui nou Program al partidului pînă în anul 2000 sau 2010

„Adoptînd în unanimitate propunerea formulată de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului, Congresul al XII-lea împuternicește Comitetul Central al Partidului Comunist Român să întocmească pînă la Congresul al XIII-lea un nou Program al partidului, document de mare importanță teoretică și practică, ce va asigura, în continuare, o perspectivă clară, științific fundamentată, dezvoltării economico-sociale a țării, înaintării ei ferme pe calea socialismului și comunismului.

„Pornind de la faptul că în deceniul următor se vor înfăptui, în linii mari, obiectivele făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, noul Program va trebui să traseze căile și direcțiile consolidării acestora, ale trecerii treptate la înfăptuirea principiilor comuniste de muncă și viață în țara noastră.

„Congresul însărcinează Comitetul Central ca, în conceperea și definitivarea obiectivelor noului Program, să țină seama de experiența și concluziile ce vor rezulta din înfăptuirea Directivelor cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și a orientărilor de perspectivă, a tuturor hotărîrilor adoptate, realizînd o largă consultare și antrenare a clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, a tuturor oamenilor muncii — români, maghiari, germani și de altă naționalitate — participanți activi la traducerea în viață a politicii interne și externe a partidului și statului nostru”.

Din cuvîntarea la Congresul al XII-lea a tovarăşului **Eduard Eisenburger**, preşedintele Consiliului oamenilor muncii de naţionalitate germană

„Într-adevăr, astăzi patria aparţine tuturor fiilor ţării, politica naţională a Partidului Comunist Român asigurînd egalitatea deplină în drepturi a tuturor cetăţenilor, fără deosebire de naţionalitate, înscrisă cu litere de aur în Constituţia ţării, aşezarea relaţiilor naţionale pe temeiul stimei şi respectului reciproc, frăţia şi prietenia dintre poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare fiind astăzi o forţă a progresului social. Toate acestea sînt cuceriri scumpe nouă tuturor, constituind o realitate vie a României socialiste. Tocmai de aceea este de neînţeles faptul că, în ultimul timp, unele cercuri din străinătate au început să ne poarte grija, insistînd tot mai mult să ne apere interesele noastre de comunitate etnică şi de limbă, în care scop caută să-i determine pe unii concetăţeni, este adevărat cu un nivel de conştiinţă mai redus, chiar să emigreze. Este, cred, timpul ca şi unii istorici şi politicieni de peste hotare (inclusiv din Bundestag-ul vest-german) să priceapă că populaţia noastră germană este rezultatul unui proces îndelungat — aproape milenar — de convieţuire cu poporul român, cu alte populaţii, aducîndu-şi contribuţia la crearea valorilor materiale şi spirituale de pe aceste meleaguri, că gena acestei populaţii a avut loc aici şi tot aici şi-a definit fiinţa sa etnică. Şi este, de asemenea, bine să se ştie şi faptul că noi, cetăţenii români de naţionalitate germană, avem asigurate în cadrul organizatoric şi instituţional al statului unitar român, cu o generozitate rar întâlnită în lume, toate condiţiile pentru a ne manifesta liber şi nestingherit fiinţa noastră etnică. Aici ne făurim, împreună cu fraţii noştri români, maghiari, sîrbi şi de alte naţionalităţi, un prezent şi un viitor demn, corespunzător aspiraţiilor noastre. De aceea, locul nostru nu poate fi decît la noi acasă — în România socialistă”.

Din Expunerea tovarăşului **Nicolae Ceauşescu** prilejuită de cea de-a 60-a aniversare a făuririi Partidului Comunist Român (8 mai 1981)

„Privînd retrospectiv drumul parcurs de Partidul Comunist Român, rolul său în viaţa politică din România, precum şi activitatea sa de întărire a solidarităţii internaţionale cu forţele revoluţionare şi progresiste de pretutindeni, putem afirma cu îndreptăţită mîndrie că partidul nostru şi-a îndeplinit întotdeauna cu cinste misiunea istorică ce şi-a asumat-o, că a servit neabătut interesele clasei muncitoare, ale tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, ale întregului nostru popor...”

Partidul Comunist Român îşi trage seva şi vitalitatea din glorioasa istorie de milenii a poporului nostru, din toate evenimentele şi luptele desfăşurate de-a lungul vremurilor; el îşi afirmă hotărîrea de a asigura în noile condiţii istorice, dezvoltarea continuă, pe o nouă treaptă, a civilizaţiei şi vieţii întregului nostru popor, de a-i făuri un viitor demn şi liber, viitorul comunist”.

DECRET PREZIDENŢIAL

privind conferirea titlului de „Erou al Muncii Socialiste” Uniunii Tineretului Comunist

Pentru contribuţia adusă la lupta pentru eliberarea naţională şi socială, la făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră, la formarea şi educarea comunistă, revoluţionară, prin muncă şi pentru muncă a tinerei generaţii din Republica Socialistă România, cu prilejul aniversării a 60 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist, Preşedintele Republicii Socialiste România decretează:

Articol unic. Se conferă titlul de „Erou al Muncii Socialiste” Uniunii Tineretului Comunist.

NICOLAE CEAUŞESCU
Preşedintele Republicii Socialiste România

Din Cuvîntarea tovarăşului **Nicolae Ceauşescu** la Adunarea solemnă consacrată împlinirii a 60 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist şi a 25 de ani de la înfiinţarea Uniunii Asociaţiilor Studenţilor Comunişti din România

„Mişcarea revoluţionară a tineretului a constituit întotdeauna o parte integrantă a luptelor de eliberare naţională şi socială, a mişcării muncitoreşti revoluţionare, a Partidului Comunist Român...”

Constituirea Uniunii Tineretului Comunist, în primăvara anului 1922 — la numai un an de la făurirea Partidului Comunist Român — a reprezentat un moment de însemnătate deosebită în mişcarea revoluţionară de tineret din România.

Istoria Partidului Comunist Român, a mişcării revoluţionare, democratice din România, a luptelor împotriva fascismului şi războiului este şi istoria Uniunii Tineretului Comunist, istoria luptei revoluţionare a tineretului patriei noastre...”

În tot ce s-a realizat în patria noastră în anii construcţiei socialiste este prezentă munca, activitatea creatoare a organizaţiilor de tineret, a organizaţiilor revoluţionare, a întregului tineret, care, în strînsă unitate cu întregul popor, în cadrul Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste înfăptuieşte neabătut politica internă şi externă a Partidului Comunist Român, politică ce corespunde pe deplin intereselor întregii noastre naţiuni, bunăstării şi fericirii sale, întăririi continue a forţei economice a patriei, a independenţei şi suveranităţii naţionale...”

Dragi tovarăşi prieteni tineri,

La această dublă aniversare a organizaţiilor revoluţionare ale tineretului din patria noastră, tineretul trebuie să-şi manifeste şi mai puternic voinţa şi hotărîrea revoluţionară de a fi în primele rînduri ale luptei şi muncii poporului nostru pentru înfăptuirea Programului partidului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului.

În faţa voastră, dragi prieteni tineri, stau perspective minunate. Sînteţi participanţi la o măreaţă epopee de transformări revoluţionare, de ridicare pe noi culmi de progres şi civilizaţie a României socialiste. Nu precupeţiţi nimic! Învăţaţi, învăţaţi şi iar învăţaţi!

Însuşiţi-vă cele mai înalte cuceriri ale ştiinţei, tehnicii şi cunoaşterii universale!

Învăţaţi să fiţi revoluţionari şi să rămîneţi revoluţionari!

Munciţi, munciţi şi munciţi pentru măreţia patriei, pentru triumful socialismului şi comunismului în România!

Pregătiţi-vă pentru a fi demni continuatori ai revoluţionarilor, ai comuniştilor, în dezvoltarea şi înflorirea întregii ţări, pentru ridicarea bunăstării materiale şi spirituale a poporului!

Serviţi întotdeauna, fără rezerve, patria, poporul, partidul, măreţele idealuri ale socialismului, de dreptate socială şi naţională, înaltele idealuri de colaborare şi de pace în lume!

Serviţi întotdeauna patria! Fiţi gata să faceţi totul pentru măreţia ei, pentru apărarea cuceririlor revoluţionare, a independenţei şi suveranităţii României socialiste!

Am deplina încredere în forţele creatoare ale tineretului patriei noastre, ale întregului nostru popor! Sînt convins că tinăra generaţie a patriei noastre, ca parte integrantă a întregii naţiuni, îşi va face întotdeauna datoria acolo unde i-o va cere partidul, ţara, interesele socialismului şi comunismului în România!

Cu această convingere, vă urez tuturor, întregului tineret, succese tot mai mari în activitatea viitoare, multă sănătate şi fericire!”

Din Expunerea tovarăşului **Nicolae Ceauşescu** la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982

„Dezbaterea în Comitetul Central, în întregul partid a problemelor teoretice, ideologice, ale activităţii politico-educative de formare a omului nou, trebuie să determine o mai bună înţelegere a etapei în care se găseşte societatea socialistă românească, să ducă la intensificarea eforturilor partidului, ale întregului popor în vederea înfăptuirii neabătute a Programului partidului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea. Pe primul plan trebuie să punem perfecţionarea conducerii, mai buna organizare a muncii, creşterea spiritului de răspundere, întărirea disciplinei şi ordinii în toate sectoarele de activitate...”

Activitatea teoretică, ideologică, politică, educativă, culturală, trebuie să se materializeze în creşterea conştiinţei sociale, în formarea unui nivel de cultură tot mai ridicat al cetăţenilor patriei noastre, în ridicarea gradului de participare conştientă a oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, a între-

gului popor, la înfăptuirea Programului partidului, la făurirea conștientă a viitorului comunist, la ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație, la bunăstarea materială și spirituală a poporului, la întărirea forței și unității întregului popor în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, sub conducerea Partidului Comunist Român, la întărirea forței economice și spirituale a patriei, a independenței și suveranității României”.

Din Hotărârea Plenarei lărgite a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 de adoptare a Expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, „Cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului”, ca document-program pentru activitatea întregului partid și popor

„Subliniind înalta valoare politică și ideologică pentru etapa actuală a dezvoltării economico-sociale a țării, precum și pentru înfăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism, plenara hotărăște ca expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu să fie supusă Conferinței Naționale a partidului spre dezbateri și adoptare ca document programatic al Partidului Comunist Român, al întregului nostru popor”.

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. În ce constau obiectivul fundamental și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României în perioada cincinalului 1981—1985 propuse de Congresul al XII-lea al partidului?
2. Ce semnificație are faptul că, în cadrul acestui istoric Congres, partidul nostru a supus dezbaterii și a adoptat Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000?
3. Cîte delegații de peste hotare au participat la Congresul al XII-lea al partidului și ce explicații există pentru această prezență numeroasă?
4. Ce important obiectiv a fost propus în Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu în vederea pregătirii și dezbaterii sale la cel de-al XIII-lea Congres al partidului?
5. Ce importanță are faptul că deceniul următor a fost propus de Congres să devină deceniul științei, tehnicii, calității și eficienței?
6. Studiați harta nr. 8 care înfățișează organizarea administrativ-teritorială a României socialiste în prezent.
7. Precizați principalele probleme dezbătute în cadrul Conferinței Naționale a P.C.R. din 16—18 decembrie 1982.

ACTIVITATEA INTERNAȚIONALĂ A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN ȘI A ROMÂNIEI SOCIALISTE — EXPRESIE A ASPIRAȚIILOR PERMANENTE ALE POPORULUI DE LIBERTATE ȘI INDEPENDENȚĂ NAȚIONALĂ, DE PACE ȘI PROGRES ÎN LUME

1. Elaborarea și înfăptuirea politicii internaționale a partidului și statului nostru socialist.
2. Creșterea autorității și prestigiului României socialiste pe arena internațională.
3. Un imperativ de importanță vitală pentru progresul și existența umanității este înfăptuirea dezarmării generale, și în primul rînd a dezarmării nucleare.
4. Strălucita inițiativă de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

---

1. Elaborarea și înfăptuirea politicii internaționale a partidului și statului nostru socialist. Partidul și statul nostru pornesc în întreaga lor activitate de la realitatea obiectivă a relației dialectice dintre politica internă și politica externă, rela-

ție cu atît mai importantă în epoca noastră de afirmare a națiunii și statelor naționale, ca și de accentuare a interdependențelor mondiale, cînd, pe de o parte, fenomenele internaționale exercită o influență asupra evoluțiilor interne din fiecare țară, iar, pe de altă parte, dezvoltările interne dintr-o țară sau alta capătă frecvent dimensiuni internaționale.

Politica externă și cea internă a României socialiste se condiționează reciproc și formează un tot unitar, indisolubil. Aplicarea consecventă în viață a acestei viziuni dialectice a fost unul din factorii principali care, în pofida unor condiții internaționale complexe, nu întotdeauna favorabile, au făcut posibil ca țara noastră să-și mențină în ultimii ani ritmul înalt de dezvoltare și să realizeze progrese însemnate în toate domeniile activității economico-sociale, întărind și extinzînd astfel baza pentru continuarea și amplificarea — în perioada următoare — a acestor progrese, pentru dezvoltarea constantă a relațiilor sale politice, economice, culturale, tehnico-științifice cu celelalte țări.

Bilanțul bogatei activități internaționale desfășurate în ultimii ani de partidul și statul nostru, evoluția evenimentelor pe plan mondial confirmă realismul și justetea aprecierilor partidului nostru, a politicii sale externe, concordanța ei cu interesele vitale ale poporului român, cu interesele generale ale socialismului, progresului, păcii și cooperării între toate națiunile. Prezintă o mare însemnătate, în acest cadru, faptul că România socialistă întreține relații diplomatice cu 137 de state și dezvoltă raporturi economice cu peste 140 de țări, participînd tot mai activ la circuitul mondial de valori materiale și spirituale.

Rolul determinant în elaborarea și înfăptuirea politicii externe a partidului și statului nostru revine tovarășului Nicolae Ceaușescu, strălucit conducător și eminent revoluționar, personalitate de seamă a vieții internaționale, a căruia activitate neobosită și rodnică pe plan extern — ca de altfel întreaga sa activitate socială și politică — se distinge prin capacitatea de a aprofunda și descifra sensurile dezvoltării contemporane, prin spirit novator și, în același timp, lucid și realist —, toate acestea exprimîndu-se în inițiative și propuneri care au dus la afirmarea țării noastre ca factor activ și consecvent al cooperării internaționale, al independenței și libertății popoarelor, al securității generale.

Zi de zi, Secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, se întâlnește și are convorbiri aprofundate cu șefi de state și de partide, cu personalități de seamă ale vieții politice, economice, științifice internaționale.

Determinarea justă a orientărilor politice externe a României se bizuie, în primul rînd, pe o înțelegere corectă a principalelor tendințe și procese care au loc pe plan mondial.

Congresul al XII-lea, pe baza analizei materialist-dialectice și istorice a dezvoltării sociale, a confirmat și dezvoltat aprecierea de mare însemnătate principială și practică potrivit căreia în viața internațională actuală se conturează tot mai puternic două tendințe diametral opuse. Pe de o parte, se afirmă cu hotărîre voința popoarelor de a se dezvolta în mod liber și independent, fără nici un amestec din afară, de a pune capăt politicii imperialiste de forță și dictat, a sferelor de influență, de a asigura destinderea și pacea. Se intensifică lupta forțelor progresiste, a maselor populare împotriva imperialismului, colonialismului și

neocolonialismului, pentru democrație și progres social, pentru apărarea și consolidarea independenței naționale. O înrîurire deosebită asupra cursului vieții internaționale exercită țările socialiste, tinerele state independente, țările în curs de dezvoltare, țările nealiniate, forțele progresiste de pretutindeni. Pe de altă parte, se manifestă tendința spre menținerea sferelor de influență și dominație, spre o nouă reîmpărțire a acestora, spre reactivarea politicii de recurgere la forță și la amenințarea cu forța, de amestec în treburile interne ale popoarelor, de accelerare a cursei înarmărilor. Înfruntarea dintre aceste două tendințe reprezintă axa politicii mondiale în zilele noastre.

Analizînd în spirit lucid și realist evoluția și perspectivele vieții internaționale, raportul prezentat de *tovarășul Nicolae Ceaușescu* la Congresul al XII-lea subliniază că, deși situația politică internațională este complexă și se caracterizează prin contradicții puternice, se poate afirma — fără a minimaliza dificultățile existente, fără a ignora posibilitatea amplificării tendințelor negative de consolidare și de reîmpărțire a sferelor de influență — că există astăzi în lume forțe care, acționînd unite, pot împiedica agravarea situației internaționale, pot asigura o politică de independență și destindere, o pace trainică în lume.

Această concluzie este întemeiată pe o serie de fapte concrete care au marcat, în perioada ultimilor ani, pași importanți în politica de destindere și pace: Conferințele pentru securitate și cooperare europeană de la Helsinki și Madrid, depășirea și soluționarea unor conflicte internaționale, amplificarea schimburilor și contactelor internaționale, afirmarea tot mai puternică a luptei popoarelor pentru libertate și independență. Toate acestea arată că asistăm la o criză generală a politicii de forță, că pe plan mondial cresc forțele care se pronunță pentru pace, securitate și colaborare internațională, că sînt posibile prevenirea unui nou război mondial, eliminarea forței din relațiile interstatale.

Congresul al XII-lea a subliniat, în mod special, că această posibilitate nu se realizează automat, că promotorii politicii de forță vor încerca continuu să-și salveze pozițiile, că asigurarea unei păci trainice în lume nu poate fi decît rezultatul luptei susținute și permanente a tuturor statelor, popoarelor și națiunilor.

Însemnătatea și justetea acestei aprecieri sînt subliniate de agravarea puternică în ultima vreme a situației internaționale, de pericolul real al revenirii la politica și practicile „războiului rece”, ceea ce face cu atît mai necesară și urgentă acțiunea fermă a popoarelor, a tuturor factorilor de răspundere din viața politică mondială pentru oprirea cursului periculos al încordării, pentru respingerea hotărîtă a tendințelor de revenire la politica „războiului rece”, pentru asigurarea continuării politicii de destindere și colaborare, care presupune respectarea neabătută a independenței naționale a fiecărei națiuni și fiecărui popor. „*Aceasta — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — implică răspunderi deosebite din partea conducătorilor tuturor statelor, și în primul rînd ai statelor mari, răspunderi deosebite pentru fiecare popor față de felul cum se acționează în rezolvarea problemelor internaționale, cere să se dea dovadă de o înaltă responsabilitate, de abținere de la orice acțiuni care ar putea spori tensiunea internațională și pune în pericol pacea și securitatea popoarelor. În aceste condiții, astăzi apare mai necesară ca oricînd unirea strînsă a eforturilor popoarelor, a forțelor progresiste, antiimperialiste de pretutindeni, conlucrarea lor activă în vederea împiedicării agravării climatului internațio-*

nal, lichidării vechii politici imperialiste de forță și dictat, de amestec în treburile interne și de încălcare a libertății și independenței popoarelor, pentru promovarea unor relații noi între state, a unei politici de securitate internațională, de destindere, independență și pace”.

2. Creșterea autorității și prestigiului României socialiste pe arena internațională. Conștient de răspunderile care îi incumbă față de destinele poporului nostru, cît și față de cauza păcii și progresului întregii omeniri, Congresul al XII-lea a elaborat un amplu program de acțiune menit să asigure condițiile internaționale cele mai favorabile pentru înfăptuirea în continuare a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, pentru asigurarea și consolidarea independenței naționale, a progresului și prosperității patriei noastre.

Una din sursele principale ale creșterii autorității și prestigiului României pe arena internațională, ale succeselor politicii externe românești, ale aportului ei pozitiv la progresul general îl reprezintă statornicirea unor relații de colaborare multilaterală, practic cu toate statele lumii, pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu forța. Experiența țării noastre dovedește elocvent că respectarea strictă a acestor principii permite, independent de diferențele și deosebirile de vederi — inerente — dintre state, dezvoltarea unei colaborări fructuoase între națiuni și constituie piatra unghiulară a păcii, securității și colaborării internaționale în zilele noastre.

Acționînd în acest spirit, Congresul al XII-lea a hotărît continuarea politicii de amplificare a colaborării cu toate țările, fără deosebire de orînduire socială, politică ce servește interesele de progres ale poporului nostru și reprezintă un aport de cea mai mare însemnătate la destinderea și înțelegerea internațională.

În centrul activității lor externe, partidul și statul nostru așază în mod ferm dezvoltarea permanentă a relațiilor de prietenie și colaborare multilaterală cu toate țările socialiste, militînd pentru depășirea divergențelor și întărirea solidarității și unității lor. O deosebită importanță prezintă apelul Congresului către toate țările socialiste de a face totul pentru depășirea contradicțiilor și divergențelor existente pe calea tratativelor directe între țările interesate, precum și propunerea ca toate țările socialiste să-și ia angajamentul de a nu întreprinde nici un fel de acțiuni de natură să agraveze relațiile dintre ele și să declare în mod solemn că nu vor recurge, sub nici un motiv și sub nici o formă, la acțiuni militare, la amestec în treburile interne ale altor state. Un asemenea pas ar însemna un aport deosebit la îndeplinirea misiunii de onoare care revine țărilor socialiste de a se afla în fruntea luptei pentru destindere, colaborare, dezarmare, pentru eliminarea forței și a războiului din viața societății, ar duce la creșterea prestigiului socialismului în lume. Formularea acestei propuneri exprimă înaltul spirit de responsabilitate al partidului nostru față de cauza socialismului, preocuparea sa neabătută pentru afirmarea în practică a principiilor noi de relații între state, a superiorității socialismului, ca orînduirea cea mai dreaptă, cea mai capabilă să asigure progresul economic și social, înflorirea personalității umane, mersul înainte al civilizației.

Pornind de la aceste considerente, România colaborează activ cu toate țările socialiste pe plan bilateral, precum și pe plan multilateral în domeniul eco-

mic și tehnico-științific în cadrul C.A.E.R. și în domeniul militar în cadrul Tratatului de la Varșovia, îndeplinindu-și cu rigurozitate angajamentele asumate prin actele constitutive ale acestor organisme. Totodată, România dezvoltă colaborarea cu toate statele socialiste în viața internațională, în promovarea politicii de destindere, pentru dezarmare, în primul rând, dezarmarea nucleară, pentru edificarea securității și colaborării în Europa, pentru instaurarea unor raporturi noi între state.

O preocupare constantă a României o constituie dezvoltarea relațiilor cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealiniat, cu toate popoarele care pășesc pe calea propășirii economico-sociale de-sine-stătătoare. Atât pe plan bilateral cât și multilateral, în cadrul Grupului celor 77, relațiile României cu țările în curs de dezvoltare s-au extins pe toate planurile și vor continua să aibă o pondere tot mai mare în relațiile externe ale României. Ea însăși țară în curs de dezvoltare, România consideră că forma cea mai bună de a sprijini aceste țări și de a putea înainta împreună pe drumul dezvoltării independente, al înfăptuirii noii ordini economice internaționale este aceea de a promova o largă cooperare economică și în producție. Totodată, țara noastră sprijină aceste țări prin pregătirea de cadre necesare activității economice și sociale, precum și prin asigurarea de asistență de specialitate cu cadre trimise din România.

Pornind de la realitatea obiectivă, de lungă durată, a împărțirii lumii în țări cu orânduri sociale diferite, România acționează, în spiritul coexistenței pașnice, pentru extinderea și diversificarea raporturilor cu țările capitaliste dezvoltate, cu toate statele lumii, indiferent de orânduirea lor socială, participă activ la diviziunea internațională a muncii, la schimbul mondial de valori — participare care reprezintă, în cadrul interdependențelor contemporane, o condiție a progresului fiecărui popor și, în același timp, o premisă a destinderii și păcii mondiale.

Stabilind ca linie directoare dezvoltarea neconținută a relațiilor de cooperare cu toate țările și pornind de la aprecierea că problemele complexe care confruntă omenirea contemporană nu își pot găsi o soluție decât prin eforturile comune ale tuturor statelor și popoarelor, Congresul al XII-lea a reafirmat hotărârea României de a acționa neabătut pentru soluționarea problemelor lumii de azi, în interesul tuturor națiunilor, al păcii și colaborării dintre ele.

Ca țară europeană, România acordă o deosebită însemnătate dezvoltării colaborării și cooperării cu popoarele de pe continent, înfăptuirii securității și păcii în Europa, continent de unde au pornit cele două războaie mondiale și unde există cea mai mare densitate de arme și trupe, precum și cele două blocuri militare opuse. Iată pentru ce România socialistă a privit cu toată răspunderea desfășurarea conferințelor de la Helsinki și Madrid pentru securitate și cooperare în Europa, angajându-se direct în pregătirea lor temeinică.

Raportul prezentat la cel de-al XII-lea Congres al partidului nostru de *tovarășul Nicolae Ceaușescu* a formulat o serie întregă de propuneri menite să accelereze procesul de înfăptuire a securității și cooperării în Europa, propuneri care acoperă toate domeniile de activitate politică, militară, economică, cultural-științifică și umanitară.

3. Un imperativ de importanță vitală pentru progresul și existența umanității este înfăptuirea dezarmării generale și, în primul rând, a dezarmării nucleare. În ansamblul acestor propuneri, un loc central îl ocupă înfăptuirea dezangajării militare și dezarmării — singura cale capabilă să asigure o bază trainică a procesului de destindere. Realizarea unei securități reale impune să se acționeze pentru retragerea trupelor de pe teritoriile străine în interiorul granițelor naționale, pentru reducerea efectivelor armate și a armamentelor fiecărui stat, pentru diminuarea cheltuielilor militare. Trebuie făcut totul pentru a se opri amplasarea de noi rachete și arme nucleare în Europa, acțiuni care nu face decât să sporească insecuritatea în această parte a lumii de pe întreaga planetă.

Importanța acordată de România propunerilor privind dezangajarea militară și dezarmarea izvorăște din necesitatea de a se acționa în mod ferm pentru a înlătura contradicția creată între unele progrese relative obținute în domeniul destinderii politice, al schimburilor economice și cultural-științifice, pe de o parte, și persistența încordării militare, acumularea și perfecționarea de noi arme, îndeosebi nucleare, pe de altă parte, contradicție care — dacă nu va fi înlăturată — poate pune în discuție întregul proces de înfăptuire a cooperării și securității în Europa. În acest spirit a fost concepută și propunerea formulată de *tovarășul Nicolae Ceaușescu* privind organizarea unei conferințe speciale de dezarmare în Europa și încheierea unui pact general de renunțare la forță și la amenințarea cu forța, de nefolosire a armamentelor nucleare și clasice.

În contextul preocupărilor pentru edificarea securității pe continentul european, țara noastră acordă o mare importanță dezvoltării unor relații de bună vecinătate și colaborare cu țările din Balcani, acționează pentru întărirea încrederii și cooperării în această regiune, militează pentru adoptarea de măsuri care să ducă la transformarea balcanilor într-o zonă a păcii, lipsită de arme nucleare.

Partidul și statul nostru se pronunță constant pentru soluționarea exclusiv pe cale pașnică, prin tratative, a problemelor litigioase și a conflictelor dintre state.

În situația complexă internațională de azi se poate spune că nu există o sarcină imediată mai urgentă decât aceea a stingerii conflictelor existente, a prevenirii unor noi conflicte și acte de forță, care prezintă un pericol deosebit de grav nu numai pentru popoarele direct interesate, dar și pentru pacea și securitatea internațională. Aceasta impune să se respecte cu strictețe, de către toate statele, normele de drept internațional unanim recunoscute, să se dea dovadă de reținere și moderare în reglementarea diferitelor probleme, să nu se recurgă la acțiuni de nici un fel care pot duce la accentuarea încordării internaționale.

«Calea pe care trebuie mers în rezolvarea oricăror probleme și litigii dintre state, oricât de complicate ar fi ele — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea ținută la Congresul educației și învățămîntului —, este nu aceea a înfruntărilor și ciocnirilor militare, ci numai și numai calea tratativelor, a discuțiilor politice, calea pașnică, pornindu-se de la respectarea riguroasă a principiilor deplinei egalități în drepturi, independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, a dreptului fiecărui popor de a fi deplin stăpîn pe destinele sale, de a-și hotărî de-sine-stătător soarta, calea dezvoltării economico-sociale».

Partidul și statul nostru nutresc ferma convingere că, acționându-se cu fermitate și răspundere de către toate popoarele, făcându-se apel la rațiune, respectându-se independența fiecărei națiuni, este pe deplin posibil să fie depășită actuala stare de încordare, să fie soluționate în mod constructiv problemele litigioase dintre state, să se asigure un climat de încredere, colaborare și pace în întreaga lume.

Consecvență acestei poziții, țara noastră acționează pentru soluționarea pe cale pașnică a tuturor problemelor lăsate moștenire de îndelungata dominație colonială din Africa, Asia și alte regiuni ale lumii.

Un imperativ de importanță vitală pentru progresul și existența întregii umanități este înfăptuirea dezarmării generale, și în primul rând a dezarmării nucleare. Cursa înarmărilor, ajunsă la dimensiuni materiale inimaginabile, a căpătat o extindere deosebită pe plan calitativ prin crearea unor arme tot mai perfecționate, cu o forță sporită de distrugere, devenind una din cauzele principale ale amplificării crizei economice, ale stagnării sau chiar ale reducerii creșterii nivelului economic într-o serie întreagă de țări și, în același timp, o primejdie gravă pentru securitatea și pacea mondială.

În aceste împrejurări, după părerea partidului și statului nostru, interesele fiecărui popor, ale dezvoltării civilizației întregii omeniri, ale destinderii și păcii impun, ca o sarcină primordială a epocii noastre, oprirea neîntârziată a cursei înarmărilor, trecerea la măsuri concrete de reducere a cheltuielilor militare, la dezarmare.

Întemeindu-și întreaga politică pe idealurile păcii și progresului, România socialistă acționează în mod ferm pentru înfăptuirea dezarmării, în primul rând a dezarmării nucleare, pentru făurirea unei lumi fără arme și fără războaie, a unei lumi a securității și colaborării pe întreaga planetă.

Țara noastră se pronunță pentru încetarea producției și a perfecționării armelor nucleare, distrugerea stocurilor existente, oprirea fabricării celorlalte arme de exterminare în masă. Totodată, pornind de la realitatea că dezarmarea constituie un proces complex, de durată, țara noastră subliniază importanța adoptării unor măsuri parțiale de dezarmare, printre care: reducerea cheltuielilor militare cu cel puțin 10% pînă în 1985, lichidarea bazelor militare străine de pe teritoriile altor state, retragerea în interiorul frontierelor naționale a tuturor trupelor și armamentelor, reducerea treptată a armatelor naționale, diminuarea activității și desființarea concomitentă a blocurilor militare — măsuri care ar contribui la întărirea încrederii între state, ar deschide drumul spre dezarmare generală și totală.

De la înalta tribună a Congresului al XII-lea, *tovarășul Nicolae Ceaușescu* a adresat tuturor popoarelor lumii, parlamentelor și guvernelor statelor, partidelor politice, forțelor democratice de pretutindeni chemarea de a acționa ferm și neobosit pentru trecerea la înfăptuirea dezarmării — deziderat suprem al întregii omeniri.

O serioasă primejdie la adresa păcii, securității, progresului întregii omeniri o constituie astăzi accentuarea stării de subdezvoltare în care se mai află o mare parte a omenirii — rezultat al vechii politici imperialiste și colonialiste ce a dus la împărțirea lumii în țări sărace și bogate. Este de la sine înțeles că nu poate fi vorba de stabilitate economică și politică, de pace și progres în lume dacă această

situație nu este depășită, dacă nu se asigură relații noi, de deplină egalitate și echitate între toate statele. Desigur, lichidarea subdezvoltării depinde, în primul rând, de efortul fiecărui popor, dar este evident că eforturile naționale pentru asigurarea dezvoltării și progresului țărilor rămase în urmă sînt astăzi frîmate de o structură internațională inechitabilă, care adîncește neconținutul decalajului dintre țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare.

Pornind de la această realitate, România socialistă militează cu hotărîre pentru făurirea unei noi ordini economice internaționale, care reprezintă, în fond, o parte integrantă a luptei împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonialismului. Noua ordine economică internațională este chemată să așeze relațiile dintre toate țările pe principii de egalitate și echitate, să asigure accesul țărilor slab dezvoltate și în curs de dezvoltare la tehnologiile moderne, la cuceririle științei contemporane. Noua ordine internațională ar crea, totodată, un cadru favorabil pentru dezvoltarea echilibrată a tuturor țărilor și zonelor lumii, ar atenua considerabil efectele negative ale crizei economice mondiale, s-ar repercuta pozitiv asupra destinderii și păcii. Înfăptuirea noii ordini economice internaționale este astfel în interesul tuturor statelor, iar realizarea ei necesită tratative la care să participe țările în curs de dezvoltare, țările capitaliste dezvoltate, precum și țările socialiste, chemate să elaboreze împreună un program concret, a cărui traducere în viață să devină un obiectiv principal al anilor ce vin.

Un factor decisiv pentru instaurarea noii ordini economice internaționale îl reprezintă unitatea de acțiune a țărilor în curs de dezvoltare, și tocmai de aceea Congresul al XII-lea a reafirmat propunerea României de a se crea un organism permanent al acestora, pentru a se trata cu țările dezvoltate în mod organizat și în condiții de deplină egalitate, pe baza unei platforme comune.

Partidul nostru, România socialistă promovează o politică de solidaritate activă cu mișcările de eliberare națională, cu popoarele care luptă pentru cucerirea dreptului la viață liberă și independentă, pentru abolirea definitivă a oricărei forme de dominație și asupra colonialistă și neocolonialistă, inclusiv a politicii de apartheid.

Dînd o înaltă apreciere rolului pe care îl au țările nealiniat în viața internațională, în lupta împotriva politicii de dominație și asupra, a politicii de blocuri și zonelor de influență, pentru promovarea unor relații noi între state, Congresul al XII-lea a scos în evidență faptul că forța țărilor nealiniat constă tocmai în posibilitatea acestora de a acționa — dincolo de orice deosebiri, respectîndu-și reciproc opțiunile și căile dezvoltării — pentru o politică nouă, democratică în lume. Congresul a reafirmat hotărîrea României socialiste care participă în calitate de invitat la activitatea mișcării de nealiniere de a dezvolta și în viitor colaborarea și conlucrarea activă în cadrul acestei mișcări în slujba cauzei destinderii și păcii.

Soluționarea gravelor și complexelor probleme care confruntă astăzi omenirea reclamă o democratizare reală a relațiilor dintre state, ceea ce înseamnă, în primul rând, asigurarea participării active, în condiții de deplină egalitate, a tuturor statelor, mari și mici, la viața politică mondială. «Este necesar să se înțeleagă bine — sublinia *tovarășul Nicolae Ceaușescu* în cuvîntarea ținută la Congresul

educației și învățămîntului — *că destinderea se poate înfăptui numai cu participarea activă a tuturor statelor, indiferent de mărime sau de orînduire socială. Este de datoria țărilor mici și mijlocii, a țărilor în curs de dezvoltare, a țărilor nealiniatelor — care constituie marea majoritate a omenirii — să-și asume o răspundere mai mare în viața internațională, în lupta pentru însănătoșirea climatului politic, pentru întărirea securității și dezvoltarea colaborării pașnice între națiuni*». În acest cadru, România — acordînd o deosebită importanță îmbunătățirii activității Organizației Națiunilor Unite, cel mai reprezentativ forum mondial existent astăzi în lume — acționează pentru sporirea rolului și contribuției O.N.U. la reglementarea problemelor internaționale, la asigurarea păcii și securității generale.

În întreaga sa activitate externă, partidul nostru pornește de la rolul hotărîtor pe care îl au în dezvoltarea omenirii contemporane masele populare de pretutindeni, adevăratele făuritoare ale istoriei și, ca urmare, acordă o atenție deosebită nu numai contactelor oficiale între state, dar și legăturilor pe linie obștească, de la popor la popor, pentru unirea tuturor forțelor sociale progresiste, a popoarelor de pretutindeni în spiritul cauzei libertății, independenței și păcii.

În acest spirit, Partidul Comunist Român acționează cu toată fermitatea pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare și solidaritate cu toate partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste și social-democrate, cu toate organizațiile democratice, antiimperialiste, cu mișcările de eliberare națională, cu partidele democratice de guvernămînt din țările în curs de dezvoltare, cu alte partide democratice, cu toate organizațiile progresiste și revoluționare. Unitatea tuturor acestor forțe constituie o condiție indispensabilă a edificării unei lumi a dreptății sociale și naționale, a independenței și bunăstării fiecărei națiuni, a păcii și colaborării între popoare.

Dezbătînd și adoptînd documente de importanță istorică pentru dezvoltarea României pe calea socialismului și comunismului, luînd hotărîri care vor întări și mai mult unitatea și forța națiunii noastre, voința întregului popor de a-și apăra cuceririle revoluționare, dreptul sacru de a fi liber și stăpîn în propria țară, Congresul al XII-lea al partidului nostru a deschis, în același timp, noi perspective participării tot mai active a partidului și statului nostru la lupta pentru o politică internațională democratică, de independență națională și de largă colaborare între popoare, de destindere, securitate și pace.

4. **Strălucita inițiativă de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu.** Voința poporului român de a-și aduce întreaga contribuție la această luptă, deplina sa adiere la politica internă și externă a partidului și statului nostru își găsesc zi de zi elocvente expresii în dăruirea cu care se acționează pe toate fronturile construcției socialiste multilaterale dezvoltate, în susținerea entuziastă de către masele largi de oameni ai muncii a tuturor inițiativelor și acțiunilor practice ale conducerii partidului și statului, ale *tovarășului Nicolae Ceaușescu* pentru prosperitatea și întărirea patriei socialiste, pentru afirmarea unei politici noi de progres, destindere și pace.

În mod absolut simbolic am exemplifica aceste afirmații — care se pot dealtfel demonstra *multiplu*, cu forța de convingere a faptelor indubitabile — prin rememorarea modului în care, în contextul unei tumultuoase campanii de luptă

Aspect din desfășurarea Marii demonstrații pentru pace, la 5 decembrie 1981, în București, Capitala României socialiste

pentru pace și dezangajare militară, nucleară, în ziua de 5 decembrie 1981, s-a desfășurat, la București, în Piața Palatului, în prezența conducerii de partid și de stat, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, o istorică adunare populară consacrată dezarmării și păcii la care au participat peste 300 000 de oameni, într-o atmosferă de vibrantă însuflețire patriotică.

Răspunzînd strălucitei inițiative de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu, însușită cu deplină responsabilitate de Frontul Democrației și Unității Socialiste și, apoi, de Marea Adunare Națională în cuprinsul unor vibrante documente, sutele de mii de participanți la grandioasa adunare populară din 5 decembrie 1981 au exprimat hotărîrea fermă a întregului popor român de a activa pentru o Eu-

Manifestație a tineretului din Capitală, în noiembrie 1981, sub deviza: Tineretul României dorește pacea

ropă fără armament nuclear, pentru o lume fără arme și fără războaie. În această amplă acțiune de proporții încă necunoscute pînă acum în țara noastră, tînăra generație a României socialiste s-a încadrat organic, după cum se știe, sub mobilizatoarea-i deviză „Tineretul României dorește pacea“.

Lectură

Din Raportul la Congresul al XII-lea al P.C.R. prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu

„România întrefine raporturi diplomatice și consulare cu 134 de state și relații de colaborare economică cu 140 de țări de pe toate continentele. Se poate spune că țara noastră și-a amplificat, mai mult ca oricînd, colaborarea cu alte state, are prieteni pe toate meridianele, se bucură de un binemeritat prestigiu pe arena mondială, politica sa fiind apreciată și respectată ca o contribuție de seamă la cauza independenței popoarelor, a destinderii și păcii în lume.“

„Partidul Comunist Român, Republica Socialistă România se angajează să acționeze — ca și pînă acum — cu întreaga forță, împreună cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare și nealiniat, cu toate popoarele și forțele progresiste, pentru o politică nouă, democratică, pentru soluționarea în interesul progresului și păcii a tuturor problemelor complexe ale vieții internaționale“.

„Înflăcăratul apel lansat de Marx și Engels cu aproape un secol și jumătate în urmă «Proletari din toate țările, uniți-vă!» este mai actual ca oricînd. În noile condiții istorice el ar trebui însă completat cu apelul: «Muncitori, țărani, intelectuali, forțe progresiste, antiimperialiste de pretutindeni, popoare din toate țările, uniți-vă în lupta pentru progres și pace, pentru lichidarea imperialismului și colonialismului, pentru libertate națională și socială, pentru dezvoltare liberă și independentă! Acționați ferm pentru colaborare, pentru destindere, pentru securitate, pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră, pentru pace!».

Doresc să afirm încă o dată, cu putere, de la înalta tribună a Congresului al XII-lea, că Partidul Comunist Român va acționa și în viitor, cu toată fermitatea, pentru dezvoltarea relațiilor cu toate partidele comuniste și muncitorești, cu toate forțele revoluționare, democratice și progresiste, că își va îndeplini cu hotărîre rolul de detașament revoluționar în lupta pentru o politică nouă, de progres, pace și destindere, de securitate și dezvoltare, de lichidare a subdezvoltării și înfăptuire a noii ordini economice internaționale, de largă colaborare între toate națiunile lumii“.

Din cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul educației și învățămîntului (1980)

„Fiind la Congresul educației și învățămîntului doresc să subliniez din nou necesitatea ca toate popoarele și guvernele să acționeze cu cea mai mare răspundere pentru ca mărețele cuceriri ale geniului uman, știința, tehnica, învățămîntul, cultura, să nu mai fie folosite în nici un fel în scopul distrugerii și războiului, al amenințării securității și muncii pașnice a popoarelor, ci să slujească numai și numai bunăstării și fericirii oamenilor, progresului societății umane, destinderii și păcii internaționale“.

Din mesajul adresat de Președintele României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu celui de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice (10 august 1980)

„În actualele condiții internaționale, care sînt deosebit de complexe, cea mai înaltă îndatorire și răspundere a istoricilor este ca, studiind dezvoltarea societății, evenimentele istorice, să desprindă din uriașa comoară de experiență acumulată de-a lungul milenilor și să îmbogățească activitatea prezentă și viitoare cu învățăminte și concluzii pentru mersul înainte al popoarelor pe calea civilizației, pentru pacea și progresul întregii umanități.“

Această misiune nobilă a istoriei se cere cu atît mai puternic accentuată astăzi, cînd — după cum se știe — evoluția contemporană este marcată de un șir de probleme grave și profunde, de fenomene și manifestări care creează pericole tot mai mari la adresa păcii și independenței popoarelor, a civilizației întregii omeniri. În aceste împrejurări se impune mai mult ca oricînd unirea și conlucrarea tot mai strînsă a popoarelor, a forțelor înaintate de pretutindeni pentru a opri această evoluție periculoasă a evenimentelor, pentru a pune capăt încordării și tensiunii din viața internațională și a asigura reluarea și continuarea politicii de destindere, colaborare și pace, de deplină egalitate și respect al independenței și suveranității popoarelor (...).

În cadrul întregii politici a statului nostru socialist, acționăm ca cercetarea istorică națională să servească neabătut cauza înțelegerii și buneii vecinătăți, a prieteniei și colaborării popoarelor, a păcii și securității internaționale. În acest sens, pornim de la necesitatea de a pune cît mai deplin în lumină procesele obiective, deosebit de complexe, care au avut loc în această parte a Europei și care au dus la formarea și dezvoltarea poporului nostru, ca și a popoarelor vecine, au determinat conviețuirea, influențarea reciprocă și întrajutorarea lor de-a lungul veacurilor“.

Din lucrările Reuniunii de constituire a Comitetului Național Român pentru Anul Internațional al Tineretului („Scînteia tineretului“ din 21 septembrie 1981)

„Sîmbătă, 19 septembrie, s-au desfășurat la București lucrările reuniunii de constituire a Comitetului Național Român pentru Anul Internațional al Tineretului — organism larg reprezentativ, care urmează a se preocupa nemijlocit de planificarea, organizarea și stimularea activităților inițiate pe plan național din perspectiva pregătirii și marcării, în anul 1985, a Anului Internațional al Tineretului.“

Organizarea Anului Tineretului sub deviza **Participare, Dezvoltare, Pace** are la bază o inițiativă românească, ce se înscrie într-o serie largă de propuneri și acțiuni promovate la O.N.U. și în alte foruri internaționale cu privire la tînăra generație, la locul și rolul ei în lumea contemporană /.../“

Din cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la grandioasa adunare populară din Capitală, consacrată dezarmării și păcii (5 decembrie 1981)

„Marea manifestație din București consacrată dezarmării și păcii în Europa și în întreaga lume, ca dealtfel toate marile manifestații ce au avut loc în țara noastră, în perioada anterioară, constituie expresia înaltei conștiințe politice a poporului român, a hotărîrii sale de a acționa, împreună cu popoarele europene, cu toate popoarele, pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru o politică responsabilă față de destinele omenirii, pentru reluarea politicii de destindere, de respect al independenței naționale, de pace și colaborare în Europa și în întreaga lume“.

Din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982

Corespunzător intereselor supreme ale poporului nostru, ale cauzei progresului social, ale destinderii, independenței naționale și păcii, partidul și statul nostru nu vor precupeți nici un efort pentru a-și aduce contribuția la realizarea năzuințelor întregii omeniri de a trăi în pace, de a-și făuri o viață mai dreaptă și mai bună.

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. În ce raport se află politica internă și externă a României socialiste?
2. Care sînt principiile călăuzitoare în politica externă a României socialiste?
3. Ce trăsături caracterizează participarea Partidului Comunist Român la viața mișcării comuniste și muncitorești internaționale?
4. Ce semnificații poartă marile manifestații pentru pace care au fost organizate în țara noastră la finele anului 1981 și în cursul anului 1982?

ÎNFLORIREA CULTURII SOCIALISTE ÎN ROMÂNIA

Revoluția în cultură. Învățământul. Știința. Tehnica. Literatura și artele.

Revoluția în cultură. Inaugurând în istoria României o epocă de profunde transformări revoluționare, insurecția națională, armată, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 a marcat și începutul unor mari prefaceri în domeniul culturii.

Dezvoltându-se într-un climat ideologic deosebit de acela al epocilor premergătoare, cultura românească a străbătut un proces complex, de durată, de delimitare a pozițiilor ideologice, de confruntări cu diferite tendințe potrivnice, de combatere a diverselor teorii reacționare. *Ideologia clasei muncitoare, devenită dominantă*, a însuflețit cele mai înaintate tradiții ale poporului, stimulându-le și contribuind la dezvoltarea lor.

Ridicînd pe o treaptă superioară tradițiile progresiste, democratice și realiste din secolul al XIX-lea și de la începutul secolului al XX-lea, *cultura română a parcurs un drum ascendent*, reușind să înregistreze un salt calitativ, să-și dovedească superioritatea prin conținutul ei pus în slujba poporului, a progresului material și spiritual. A luat naștere o cultură nouă, pusă în slujba îmbogățirii orizontului cultural al oamenilor muncii, a orientării lor politico-ideologice, în vederea cultivării și dezvoltării conștiinței lor socialiste.

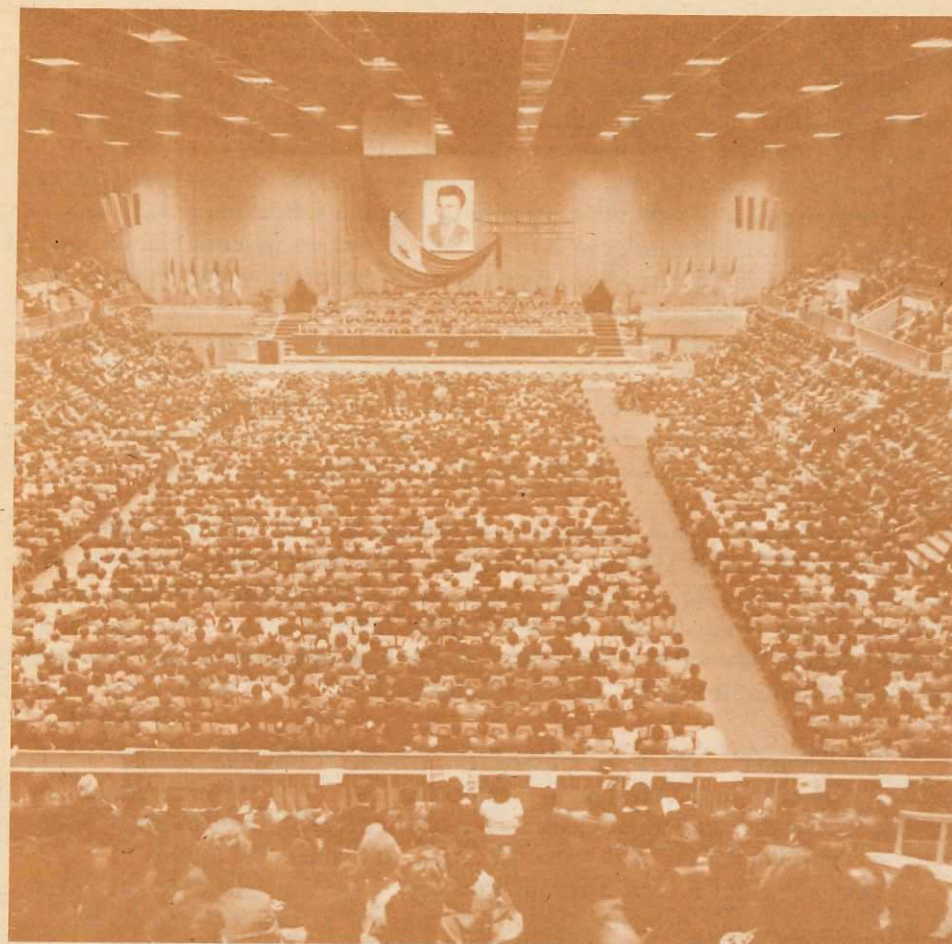
Drumul nou pe care s-a angajat cultura românească în cadrul revoluției socialiste a antrenat la o participare activă și conștientă intelectualii și oamenii de știință, artă și literatură, români și din rîndurile naționalităților conlocuitoare.

Pentru îndrumarea activității politico-educative și cultural-artistice, partidul nostru a făcut multiple eforturi, manifestînd o stăruitoare grijă. De-a lungul anilor ce au urmat insurecției din August 1944 s-a intervenit — într-o serie de împrejurări — cu orientări menite a pune mai bine de acord activitatea din aceste domenii cu realitatea zilnică a construcției societății socialiste în patria noastră.

Un rol de cea mai mare importanță, în acest sens, l-a avut *Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971*, care a elaborat *Programul ideologic al partidului*, stabilind sarcinile organelor și organizațiilor de partid, ale organizațiilor de masă și obștești, ale tuturor organismelor cu funcții de răspundere în ridicarea conștiinței socialiste a maselor, în făurirea omului nou.

După cinci ani de intensă activitate desfășurată pe acest tărîm, bilanțul realizărilor obținute s-a făcut în cadrul *Congresului educației politice și al culturii socialiste*, care s-a desfășurat la București în zilele 2—4 iunie 1976. Acest larg forum democratic a dezbătut și a elaborat, totodată, planurile de activitate privind munca politico-educativă, de dezvoltare a conștiinței socialiste a maselor.

La baza dezbaterilor Congresului, ca și a planului de activitate adoptat, a stat *magistrala expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, exemplu de aplicare creatoare a concepției generale a socialismului științific la condițiile concrete ale societății noastre.

Aspect din desfășurarea Congresului educației politice și culturii socialiste (1976)

Stabilind liniile directoare ale activității de educație, *Congresul educației politice și al culturii socialiste* a subliniat că: „La baza întregii activități educative va trebui să stea concepția revoluționară despre lume și viață a partidului — materialismul dialectic și istoric, atotbiruitoarea învățătură marxist-leninistă, Programul Partidului Comunist Român — Carta teoretică, ideologică și politică a comuniștilor români, expresia marxism-leninismului creator în România”.

Raportul prezentat la Congres și dezbaterile care au avut loc pe marginea acestuia au pus în centrul atenției *problema formării și dezvoltării conștiinței socialiste a oamenilor muncii*, rolul diferiților factori care acționează asupra acesteia.

Congresul a acordat o importanță deosebită educării oamenilor muncii și, în primul rînd, a tineretului, în spiritul dragostei de țară, al patriotismului revoluționar, socialist, care se îmbină armonios cu spiritul prieteniei și solidarității internaționale, cu forțele progresiste și antiimperialiste. În același sens s-a subliniat rolul important pe care îl are în educarea socialistă a maselor *studierea istoriei*, care ne permite să cunoaștem tot ceea ce a fost înaintat și înălțător în trecutul

poporului nostru, precum și ceea ce a fost retrograd și greșit și, ca atare, trebuie combătut. Totodată, istoria ne dă posibilitatea cunoașterii legăturilor care s-au statornicit de-a lungul secolelor între popoare, în special între popoarele vecine, ceea ce constituie un puternic mijloc de dezvoltare a prieteniei și solidarității între popoare, de întărire a spiritului colaborării internaționale.

Problemele educației politice și ale culturii socialiste au fost dezbătute ca o parte componentă a Programului Partidului Comunist Român, menită să ridice conștiința socialistă a maselor și prin aceasta să dea un puternic imbold muncii întregului popor de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

În perioada ce s-a scurs de la Congresul educației politice și culturii socialiste, o intensă activitate s-a desfășurat în toate domeniile muncii politico-ideologice și cultural-educative, obținându-se o serie de remarcabile succese care au dovedit și dovedesc justetea orientărilor date de partidul nostru în cadrul Congresului vieții ideologice și culturale din România pentru actuala sa etapă de dezvoltare socialistă.

Un remarcabil bilanț asupra acestor realizări a făcut Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982, în cadrul căreia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, a făcut o amplă expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului, expunere adoptată ca document-program pentru activitatea întregului partid și popor.

Învățământul. Încă de la făurirea sa, Partidul Comunist Român a militat pentru asigurarea unui învățământ democratic, care să presupună gratuitatea și obligativitatea învățământului elementar și cuprinderea în școli medii și profesionale a unui număr cât mai mare de copii ai oamenilor muncii.

Din momentul în care Partidul Comunist a devenit partid de guvernământ, el a acordat o atenție deosebită dezvoltării continue a *învățământului de toate gradele*, creîndu-i pentru aceasta condiții dintre cele mai bune de dezvoltare și continuă perfecționare. Încă la început de drum, în primii ani ai puterii populare, s-a trecut la *reorganizarea întregului învățământ al țării*, astfel încît el să poată asigura cultura generală a maselor populare, instruirea și pregătirea cadrelor necesare economiei și culturii socialiste.

Reforma învățământului din 1948 a așezat școala pe noi principii de organizare și orientare a conținutului, asigurîndu-i o nouă structură, un caracter democratic și realist-științific. Învățământul a devenit o problemă de stat, fiind gratuit și larg deschis tinerilor, indiferent de sex, naționalitate, situație socială. Cu prilejul reformei învățământului s-au comis însă și o serie de greșeli, a căror esență constă în nestudierea temeinică și neglijarea tradițiilor și a situației învățământului din România, adoptarea și aplicarea mecanică a unor șabloane nepotrivite condițiilor noastre, subaprecierea propriei experiențe în domeniul învățământului. În pofida acestor erori, s-a asigurat un continuu progres al învățământului.

Fondurile acordate de stat pentru dezvoltarea învățământului au crescut de la an la an, asigurîndu-se condiții din ce în ce mai bune de învățatură. Creșterea numărului de școli, săli de clasă, elevi, studenți și cadre didactice subliniază am-

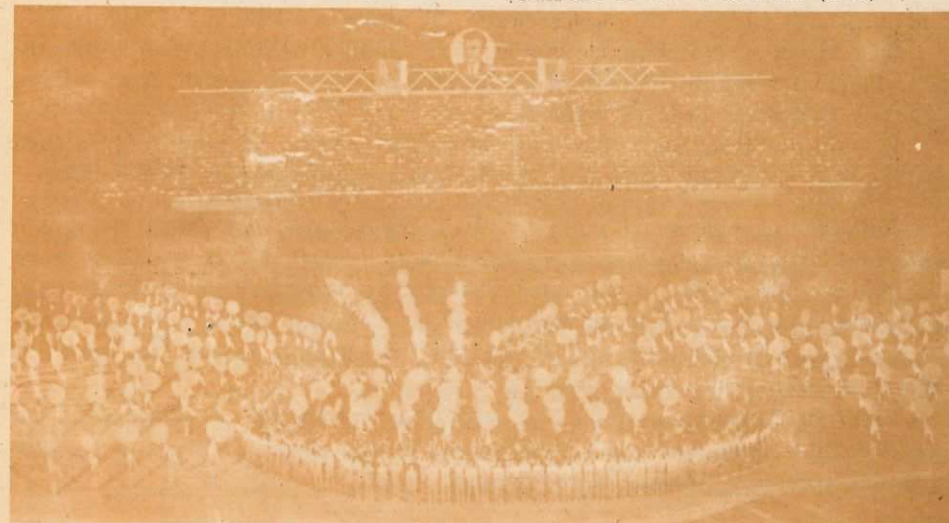
Omagiu lui Mihai Viteazul la impresionantul monument ce i-a fost ridicat în centrul municipiului Cluj-Napoca

plărea pe care a luat-o învățământul de toate gradele în țara noastră, precum și grija acordată constant de partid și guvern ridicării nivelului cultural al poporului prin învățământ.

Ca urmare a muncii entuziaste a zecilor de mii de cadre didactice, *neștiința de carte a fost lichidată* încă la începutul deceniului al șaselea; școala nouă, socialistă, a pregătit generații de oameni de artă, litere, tehnicieni și ingineri, profesori, medici, aceștia devenind, la rîndul lor, promotori ai progresului social și cultural.

Un rol deosebit în ridicarea nivelului cultural al maselor l-a avut *învățământul de cultură generală*. În toamna anului 1964 s-a încheiat *trecerea la învățământul general de 8 ani*, moment dintre cele mai importante în istoria școlii românești.

Sărbătorirea Centenarului proclamării independenței de stat a României (1977)

Plenara C.C. al P.C.R. din 22—25 aprilie 1968 a adoptat o importantă hotărîre privind îmbunătățirea învățămîntului, întregul tineret al țării urmînd astăzi *învățămîntul general de 10 ani*. Avînd în vedere cerințele dezvoltării economiei și culturii, a crescut numărul de elevi în școlile profesionale și în liceele de specialitate, s-a organizat învățămîntul de subingineri, iar profilul și durata studiilor în învățămîntul superior s-a diversificat în concordanță cu necesitățile actuale și de perspectivă ale economiei și culturii.

Potrivit prevederilor Programului Partidului Comunist Român, s-a generalizat prima treaptă a liceului, învățămîntul obligatoriu devenind astfel învățămînt de 10 ani, urmînd ca în perioada 1980—1990 să se treacă, în mod treptat, la *generalizarea și a celei de-a doua trepte a învățămîntului liceal*, astfel încît întregul tineret să fie cuprins într-una din formele învățămîntului de 12 ani.

Astfel, învățămîntul liceal a cunoscut, după 23 August 1944, o amplă dezvoltare; a crescut numărul unităților școlare și al elevilor. Rețeaua școlară s-a extins mult în centrele muncitorești și în localitățile rurale cu populație școlară numeroasă.

Oamenilor muncii de la orașe și sate li s-au creat posibilități largi de a-și completa studiile în învățămîntul seral și fără frecvență.

Semnificativ pentru dezvoltarea învățămîntului nostru este în prezent faptul că aproape 50% din absolvenții primei trepte de liceu își continuă studiile în treapta a doua a învățămîntului liceal. Un număr însemnat de elevi urmează cursurile școlilor profesionale.

O însemnătate excepțională au măsurile ce au fost aplicate pe baza hotărîrilor *Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1977* pentru îmbunătățirea învățămîntului liceal, punîndu-se un accent deosebit pe legarea învățămîntului cu practica, pe profilarea liceelor în strînsă legătură cu necesitățile de forță de muncă pentru economia națională.

O mare însemnătate are faptul că un procent ridicat de elevi beneficiază de *burse* acordate de statul nostru socialist, precum și faptul că se acordă *manuale gratuite* tuturor elevilor din învățămîntul de toate gradele.

S-a dezvoltat continuu învățămîntul în limbile naționalităților conlocuitoare. Elevii din rîndurile acestora au posibilitatea să frecventeze, dacă doresc, școlile cu limba de predare română.

În anul de învățămînt 1981/1982, în școlile primare, în gimnazii și în licee erau cuprinși 4 305 862 de tineri, iar în școlile profesionale 123 864 tineri.

Învățămîntul superior a cunoscut după Eliberare o dezvoltare deosebită, constituind veriga principală în formarea cadrelor de specialiști în toate domeniile de activitate și de creștere a nqii intelectualități. S-a schimbat fundamental structura învățămîntului superior, dezvoltîndu-se cu prioritate învățămîntul tehnic și agronomic, care pregătește specialiști necesari industriei și agriculturii, celorlalte sectoare ale economiei naționale.

Conținutul învățămîntului a fost substanțial îmbunătățit, în concordanță cu cerințele practice ale construcției socialismului în țara noastră, tinzînd să se ridice la nivelul științei și tehnicii contemporane.

Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași

Numărul studenților a crescut simțitor, la 190 903 în anul 1981/1982; odată cu aceasta a crescut și baza materială a acestui tip de învățămînt. Cadre didactice cu o temeinică pregătire contribuie la continua îmbunătățire a învățămîntului și la creșterea prestigiului său, ceea ce se reflectă și în numărul mare de studenți străini, din diferite țări ale lumii, care studiază la instituții de învățămînt superior din țara noastră.

Pentru ridicarea învățămîntului la un nou nivel, mai înalt, corespunzător cerințelor dezvoltării economico-sociale a țării, o deosebită însemnătate o au hotărîrile Congresului al XI-lea al partidului și ale *Plenarelor C.C. ale P.C.R.* din iunie 1973, septembrie 1976 și iunie 1977, ale Congresului al XII-lea al partidului, precum și ale Congresului educației și învățămîntului din februarie 1980, cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului, precum și o serie de alte măsuri adoptate din inițiativa conducerii superioare a partidului, a *tovarășului Nicolae Ceaușescu*. Dintre acestea, o importanță deosebită o are împletirea tot mai strînsă a învățămîntului cu cercetarea și producția, menită să lege organic școala de nevoile economiei, vieții social-politice și culturii noastre socialiste.

Știința. În România socialistă, activitatea științifică s-a ridicat la un nivel din ce în ce mai înalt, partidul și guvernul acordîndu-i o permanentă atenție. În prezent, știința este considerată drept factor primordial al progresului contemporan.

Stimulați de condiții tot mai favorabile, oamenii de știință au obținut mari succese în toate domeniile de cercetare, mulți dintre ei contribuind la întărirea prestigiului țării pe plan mondial.

Strălucite creații au fost realizate în *matematică*, continuîndu-se cercetările cu tradiție în țara noastră, apreciate în lumea întreagă, cum sînt cercetările privind teoria funcțiilor de variabilă complexă, de geometrie diferențială etc.

O amplă dezvoltare au cunoscut cercetările privind mecanismele automate cu aplicații importante în automatizare. Rezultatele obținute au fost cunoscute și prin diferite publicații de specialitate apărute în țară și străinătate. Un număr impresionant de volume distinse cu Premiul de stat și cu premiile Academiei Republicii Socialiste România atestă progresul științei matematice în țara noastră.

Printre cei mai reprezentativi matematicieni se numără la loc de cinste: *Simion Stoilov, Miron Nicolescu, Grigore Moisil, Dan Barbilian, Gh. Vrînceanu, Octav Onicescu și Gh. Mihoc.*

Progrese continue au înregistrat și cercetările în domeniul *fizicii*, care astăzi se bucură de largi perspective. Crearea numeroaselor laboratoare uzinale, utilizarea lor cu aparatură modernă, creșterea numărului cercetătorilor, legarea tot mai strânsă a cercetărilor de producție au dus la obținerea unor rezultate de o deosebită valoare. Înființarea *Institutului de fizică al Academiei Republicii Socialiste România*, sub conducerea de lungă durată a acad. *Horia Hulubei*, a *Institutului de fizică atomică*, precum și gruparea tuturor forțelor de cercetare în acest domeniu în cadrul Centrului național de fizică de la Măgurele-București au deschis largi posibilități de creație. Printre cei mai cunoscuți fizicieni se numără: *Șerban Țițeica, Horia Hulubei, Eugen Bădărău, Ion Agîrbiceanu, Ion Ursu.*

Anul 1981 a înscris în istoria cosmonauticii numele unui cetățean român — locotenentul major (actualmente, căpitan) *Dumitru Prunariu* — care a îndeplinit cu succes zborul cosmic la bordul complexului orbital „Saliut-6”.

În *chimie*, cercetarea a luat o impetuoasă dezvoltare față de trecut. O contribuție de seamă în acest domeniu au adus savanții români *Radu Cernătescu, C. Nenișescu, Raluca Ripan, Gheorghe Spacu, Ilie Murgulescu, Cristofor Simionescu.* Înființarea *Institutului central de cercetări chimice (ICECHIM)* și activitatea desfășurată

Dumitru Prunariu

surată în organizarea și conducerea acestuia de către acad. dr. ing. *Elena Ceaușescu* au dat un nou impuls cercetărilor în acest domeniu, atât de important pentru știință și pentru economie.

În *tehnică* contribuții remarcabile au adus *I.S. Gheorghiu, Ștefan Nădășan, C. Micloși, Elie Carafoli, A. Avramescu.* O operă monumentală de informare în domeniul științelor tehnice o constituie *Lexiconul tehnic român*, apărut în 18 volume, sub conducerea lui *Remus Răduleț.*

Științele biologice au fost orientate spre lucrări de amploare privind flora și fauna țării. Cercetările de biologie, agrobiologie și bichimie au dus la rezultate meritorii. S-au întocmit Harta geobotanică a Republicii Socialiste România și numeroase lucrări de sinteză. Printre oamenii de știință care s-au distins în mod deosebit în științele biologice se remarcă *Traian Săvulescu, Gh. Ionescu-Sisești, Eugen Pora, Ștefan Péterfi, Eugen Macovski, E. I. Nyarady.*

Succese deosebite au fost înfăptuite în domeniul *științelor medicale*, unde au strălucit personalități remarcabile, ca: *C.I. Parhon, Ștefan Nicolau, Dumitru Bagdasar, N. G. Lupu, Iuliu Hațeganu, Daniel Danielopolu, Theodor Burghel, Ana Aslan, Grigore Benetato, Nicolae Hortolomei, Ioan Pop, D. Popa.*

Institutele de științe medicale au obținut rezultate însemnate în rezolvarea unor probleme privind sănătatea publică. Valorificând tradițiile valoroase ale științei medicale din țara noastră, au fost obținute succese în domenii ca: endocrinologia, inframicrobiologia, medicina internă, neurologia și altele.

În domeniul *geologiei*, cercetătorii au fost chemați să contribuie la dezvoltarea bazei de materii prime, necesare economiei naționale, prin descoperirea de noi zăcăminte de minerale. Harta geologică a Republicii Socialiste România, întocmită sub îndrumarea lui *Gheorghe Macovei*, este o lucrare pe cât de valoroasă pe atât de utilă. Printre cei mai renumiți geologi se numără: *Al. Codarcea, Sabba Ștefănescu, Virgil Ianovici, Gr. Răileanu.*

Scoala românească de *geografie* a fost reprezentată de *Vintilă Mihăilescu*, alături de care s-au remarcat, prin lucrările publicate, *Mihai Iancu, Tiberiu Moraru, I. Coteș, I. Șandru ș.a.*

Odată cu creșterea nivelului general al activității științifice din țara noastră s-a reușit să se facă o apropiere, cu efecte pozitive, între cercetarea fundamentală și cea aplicată, ceea ce constituie și în prezent o preocupare deosebită a partidului și statului nostru socialist.

Științele sociale au cunoscut o dezvoltare deosebită după Eliberarea țării, datorită răspîndirii largi a operelor lui Marx, Engels, Lenin, precum și a documentelor partidului nostru.

Un rol deosebit în impulsivizarea cercetării în domeniul științelor sociale l-au avut lucrările Congresului al IX-lea al P.C.R., ale Plenarei C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, consacrată activității ideologice a partidului, hotărârile Congreselor al XI-lea și al XII-lea ale P.C.R. și prevederile Programului Partidului Comunist Român, precum și lucrările Congresului educației politice și al culturii socialiste (1976), ale Plenarei lărgite a C.C. al P.C.R. (iunie 1982), ale celui de-al II-lea Congres al educației politice și culturii socialiste și ale Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1982, care au analizat atât realizările obținute, cât și lipsurile manifestate în domeniul cercetării filozofice, istorice, economice, socio-

logice și al altor științe sociale. Rapoartele și expunerile făcute de tovarășul *Nicolae Ceaușescu* cu aceste prilejuri, ca dealtfel *întreaga sa operă, au constituit și constituie pentru toți lucrătorii frontului nostru ideologic un prețios izvor de învățăminte, sugerînd multiple teme de lucru și concluzii noi, oferind soluții de excepțională valoare teoretică și practică pentru rezolvarea celor mai diferite probleme din domeniul științelor sociale.*

În domeniul *cercetării economice* s-au studiat și se studiază probleme de mare actualitate, ca: procesele industrializării și transformării socialiste a agriculturii, probleme ale economiei socialiste unitare românești, ale economiei țărilor socialiste, ale relațiilor economice dintre state etc.

Totodată a fost acordată o atenție deosebită documentelor și experienței altor partide comuniste și muncitorești din țările socialiste și din alte țări, în scopul valorificării și aplicării creatoare la condițiile concrete și la specificul societății noastre.

În acest sens au fost studiate fenomenele și transformările produse pe plan național și internațional în structura socială, în relațiile de producție, în organizarea și conducerea societății, pornindu-se de la adevărurile general valabile ale socialismului științific, dar raportate la realitățile concrete din țara noastră și din alte țări. Printre oamenii de știință care au adus contribuții importante în domeniul cercetării economice se numără: *Gheorghe Zane, Barbu Zaharescu, Emilian Dobrescu, N.N. Constantinescu, Costin Murgescu, Ioan V. Totu* și alții.

În domeniul *filozofiei*, de o atenție deosebită s-au bucurat diferitele ramuri și direcții ale filozofiei marxist-leniniste. Pe baza studiilor și cercetărilor de istoria filozofiei s-a elaborat *Tratatul de istorie a gândirii sociale și filozofice din România*. În domeniul *logicii* a strălucit opera acad. *Athanase Joja*. Contribuții de seamă în cercetarea *filozofiei* au adus: *N. Bağdasar, Mihail Ralea, D.D. Roșca, Ernő Gáal, Al. Tănase, Dumitru Ghișe, Ion Tudosescu* și alții.

În domeniul *științelor sociale*, o contribuție de seamă a adus-o *Lucrețiu Pătrășcanu*, care în anii 1944—1946 a publicat mai multe lucrări monografice, articole, studii, întreaga sa creație fiind ancorată amplu în diverse domenii de cercetare ale științelor sociale.

Istoriografia românească valorifică la un nivel superior vechea și bogata tradiție în acest domeniu, așezată pe temeiul concepției materialist-istorice. Au fost elaborate, de către largi colective, importante colecții de documente, precum și numeroase lucrări de sinteză și cu caracter monografic. În prezent se elaborează *Tratatul de istorie a României*, în mai multe volume, precum și alte valoroase lucrări de sinteză.

Paralel cu istoria s-a dezvoltat și *arheologia*, care furnizează elementele necesare cunoașterii istoriei vechi a patriei noastre.

Pornind de la concepția materialist-istorică, istoriografia a abordat teme fundamentale ale vieții poporului român, din cele mai vechi timpuri pînă în prezent: problema etnogenezei și continuității românilor pe acest teritoriu, lupta pentru libertatea socială și națională, formarea și rolul statelor feudale românești, constituirea statului național unitar român, apariția și dezvoltarea proletariatului și rolul său în viața social-politică a României, lupta revoluționară a maselor sub conducerea Partidului Comunist Român, revoluția de eliberare națională și so-

cială, antifascistă și antiimperialistă din August 1944, revoluția și construcția socialistă în țara noastră. În tratarea problemelor de istorie se acordă locul cuvenit naționalităților conlocuitoare, luptei și muncii comune cu poporul român, pentru libertate și progres social.

Prin activitatea desfășurată s-au impus în frontul istoric *Petre Constantinescu-Iași, Andrei Ojetea, Constantin C. Giurescu, Constantin Daicoviciu, Ștefan Pascu, David Prodan, Ion Ionașcu, Ștefan Ștefănescu, Vasile Maciu, Ion Popescu-Puțuri, Ladislau Bányai, Ilie Ceaușescu, Titu Georgescu, Aron Petric, Eliza Campus* și alții.

În domeniul *științelor juridice* s-au remarcat prin activitatea lor *Traian Ionașcu, Grigore Geamănu, Ioan Ceterchi, Constantin Stătescu*.

Cercetările de *lingvistică* au continuat bogata tradiție din țara noastră, luînd o dezvoltare cu totul remarcabilă. Au apărut în acești ani lucrări de mari proporții în domeniul gramaticii și al lexicografiei, ca: *Gramatica limbii române, Dicționarul limbii române contemporane*, ca și multe alte studii. Contribuții deosebite în acest domeniu au academicienii *Emil Petrovici* și *Iorgu Iordan*. În problemele de *fonetică*, în cercetările experimentale întreprinse în laboratoarele de fonetică din Cluj-Napoca și București, utilizate modern, s-au antrenat numeroși cercetători. *Atlasul lingvistic românesc* — lucrare monumentală — înregistrează munca rodnică a cercetătorilor în cunoașterea limbii române.

Aspect de la sesiunea Academiei Române (1960)

Un rol fundamental în dezvoltarea cercetării științifice, a științei în general, l-a jucat și-l joacă Academia Republicii Socialiste România, reorganizată în 1948, care a ridicat la un nivel superior vechea tradiție academică din țara noastră. Pentru a dispune de noi forme organizatorice, prin mijlocirea cărora să se efectueze în mod planificat orientarea și coordonarea cercetării științifice, în sensul ca aceasta să răspundă multiplelor cerințe ridicate de practica socială, de legarea strânsă a cercetării cu producția, îndeosebi, în științele tehnice, a luat ființă, în urmă cu câțiva ani, *Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie*.

De asemenea, au fost constituite *Academia de științe sociale și politice, Academia de științe medicale și Academia de științe agricole*.

Literatura și artele. În revoluția culturală, proces complex desfășurat în țara noastră după Eliberare, un factor activ l-a constituit noua literatură promovată de scriitori de seamă, care și-au continuat pe poziții democratice activitatea desfășurată între cele două războaie: *Mihail Sadoveanu, N.D. Cocea, Tudor Arghezi, George Călinescu, Oscar Walter Cisek, Nagy István, Gala Galaction, Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu, Georg Scherg, Fr. Liebhard, Geo Bogza, Alexandru Philippide* ș.a.

Scriitorii s-au organizat în *Societatea Scriitorilor* (1945). Din 1949 activitatea acestora a fost preluată de *Uniunea Scriitorilor*. Alături de scriitorii care s-au afirmat încă în perioada dintre cele două războaie mondiale, au apărut noi scriitori, dintre care s-au impus în mod deosebit *Nicolae Labiș, Marin Preda, D.R. Popescu, Eugen Barbu, Suto Andras, Nichita Stănescu, Titus Popovici, Ana Blandiana, Al. Ivasiuc, Marin Sorescu, Adrian Păunescu* și alții.

Trăsătura definitorie a noii literaturi o constituie efortul de reflectare, prin mijloace artistice, a realităților și problemelor complexe ale lumii contemporane, ale vieții noi, socialiste, ce se făurește în patria noastră.

Ca și în celelalte domenii, *critica și istoria literară* continuă prin activitatea unor reprezentanți de seamă din perioada anterioară și se dezvoltă, în continuare, prin afirmarea unor noi generații de cercetători în domeniul criticii, istoriei și teoriei literare. O contribuție deosebită au adus *George Călinescu, Tudor Vianu, Mihail Ralea, Perpessicius, Șerban Cioculescu* și alții, în valorificarea moștenirii literare, în stimularea activității literare contemporane.

Atitudinea nouă, democratică, a unor reprezentanți de seamă ai scrisului a fost cunoscută maselor prin presa vremii: „*Tribuna poporului*”, „*Lumea*”, „*Orizont*”, „*România literară*”, „*Lucașfăru*” etc., gazete și reviste înființate după Eliberare.

Cea mai mare însemnătate și răspîndire în presa nouă românească o au ziarele „*Șcînteia*” — organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român — „*România liberă*”, „*Șcînteia tineretului*”, „*Munca*”, „*Elöre*” și „*Neuer Weg*”.

Bilanțul în domeniul artelor plastice este de asemenea rodnic. Climatul favorabil creat muncii artistice a făcut posibilă afirmarea, în continuare, a unor artiști care-și începuseră activitatea înainte de 23 August 1944, precum și afirmarea unei generații tinere, plină de entuziasm și receptivă noului. Prin organizarea școlilor de artă, prin grija acordată de către stat culturii și artei se fac pași însemnați în crearea valorilor spirituale și în răspîndirea culturii în mase.

Ateneul Român

Cultura muzicală din România socialistă s-a dezvoltat mult, continuînd marile tradiții ale compozitorilor și muzicienilor din trecut. Arta muzicală nouă a luat un avînt sporit, mai ales după înființarea Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor (1949).

Mereu proaspăt, cultivat cu grijă, folclorul a inspirat și continuă să inspire creațiile celor mai valoroși compozitori români, ale căror opere se bucură de mare prestigiu și peste hotare.

Reprezentanți de seamă ai creației muzicale, ca: *George Enescu, Theodor Rogalski, Paul Constantinescu* și mulți alții, au ridicat prestigiul muzicii românești. Pe lângă compozitori străluciți, țara noastră are și interpreți de valoare.

Un rol important în popularizarea operelor muzicale și în cultivarea gustului muzical al oamenilor muncii îl are *Radioteleviziunea Română*.

Mișcarea teatrală s-a dezvoltat în ultimele decenii punînd pe primul plan problema repertoriului și pe aceea a spectacolului. Se afirmă o serie de dramaturgi, ale căror opere sînt apreciate de publicul spectator — *Al. Kirîțescu, Aurel Baranga, Paul Everac, Horia Lovinescu* — precum și un mare număr de interpreți de certă valoare.

Cinematografia românească, încă tînără, obține succese de prestigiu și se concentrează spre lărgirea sferei tematice și acumularea experienței artistice.

În ansamblul activității politico-educative și cultural-artistice desfășurate în țara noastră, o remarcabilă însemnătate are *Festivalul național „Cîntarea României”*, manifestare amplă de masă a muncii și creației, prilej de valorificare și dez-

Palatul culturii din Iași

voltare pe o treaptă mai înaltă a tradițiilor progresiste și revoluționare, de promovare a valorilor autentice ale culturii noastre socialiste.

Este semnificativ, în acest sens, faptul că, în perioada 1979—1981, au luat parte la manifestările din cadrul *Festivalului național al muncii și al creației „Cântarea României”* 3 845 439 de oameni ai muncii, care își desfășoară activitatea în 129 024 de formații artistice și 45 446 de cercuri artistice ale amatorilor. Față de ediția anterioară s-a înregistrat o creștere de 21 000 de colective artistice, cu 800 000 de interpreți în cea de-a III-a ediție a *Festivalului* (1979—1981).

Știința, literatura, arta românească, călăuzite de obiectivele partidului clasei muncitoare și adânc legate de marile năzuințe ale întregului popor, ocupă un loc din ce în ce mai însemnat și pe plan mondial. Reuniuni cu caracter internațional, colocvii, conferințe organizate în țară cu largă participare mondială, convenții între academii, schimburi de experiență, acorduri culturale sporesc prestigiul valorilor culturale românești în continuă înflorire și îmbogățire.

Perioada de timp care s-a scurs de la eliberarea țării de sub dominația fascistă — și îndeosebi anii revoluției și construcției socialiste — se înscrie în istoria poporului nostru ca *perioada cea mai bogată în transformări înnoitoare și în mărețe realizări, în economie, în viața social-politică și în cultură*. Luptând și construind, oamenii muncii din țara noastră, organizați și conduși de Partidul Comunist Român, au cucerit deplina putere politică în stat, au lichidat pentru totdeauna exploatarea omului de către om, făurind o societate nouă, socialistă, în care poporul a devenit stăpîn pe bogățiile țării, pe rodul muncii sale, hotărîndu-și propriul destin, potrivit năzuințelor și intereselor sale. *În decurs de aproape patru decenii, România s-a transformat dintr-o țară cu o economie relativ înapoiată într-un*

Echipe artistice susținând programe în cadrul Festivalului național „Cântarea României”

stat dispunînd de o industrie modernă, cu o agricultură cooperatistă în plină dezvoltare, ceea ce asigură ridicarea continuă a nivelului de trai material și spiritual al întregului popor. Schimbări hotărîtoare s-au produs și în structura societății, alcătuită astăzi din clase și categorii sociale cu interese fundamentale, comune, care ac-

Echipe artistice susținând programe în cadrul Festivalului național „Cântarea României“

ționează într-o strânsă unitate, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism.

Participând într-o măsură din ce în ce mai mare la conducerea statului, la întreaga organizare a vieții economice și social-politice — ceea ce exprimă caracterul larg al democrației socialiste —, oamenii muncii din țara noastră, conduși de Partidul Comunist Român, depun eforturi însuflețite pentru înaintarea țării pe tot mai înalte trepte ale progresului material și spiritual, pentru consolidarea independenței și suveranității patriei, pentru asigurarea unui loc tot mai demn în marea familie a națiunilor lumii, pentru triumful socialismului și comunismului pe pământul României.

Lectură

Din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și culturii socialiste (1976)

Studierea istoriei în lumina concepției dialecticii materialiste

„În educarea socialistă a maselor, cunoașterea istoriei proprii constituie un factor important al dezvoltării conștiinței de sine a poporului, al cunoașterii a ceea ce a fost înaintat, cu adevărat revoluționar în trecutul său, precum și a ceea ce a fost retrograd și trebuie combătut. Totodată, studiarea istoriei permite cunoașterea legăturilor tradiționale care au existat de-a lungul secolelor între popoare, în special între popoarele vecine, a relațiilor lor de solidaritate și înrajațorare în lupta pentru cauza libertății și independenței, precum și a aspectelor legate de vechea politică de dominație și asupra promovată de marile imperii din trecut, de învrăjbitare între popoare cultivate de clasele exploatoare. Iată de ce înfățișarea profund obiectivă și interpretarea justă, corectă, principială a datelor și faptelor istorice au o importanță esențială pentru lichidarea surselor de neîncredere și animozitate create de-a lungul timpului între popoare. Tendințele de denaturare a datelor istorice, interpretarea lor subiectivă, eronată, în funcție de anumite conjuncturi sau potrivit unor interese unilaterale, nu slujesc cauzei prieteniei între popoare. Asemenea practici sînt străine principiilor materialismului dialectic și istoric — concepția științifică despre lume a proletariatului —, spiritului de dreptate și adevăr al clasei muncitoare, poziției ei critice juste în valorificarea moștenirii trecutului.

Așa cum am mai menționat, de-a lungul vremii, prin secole și milenii, popoarele s-au dezvoltat, s-au așezat pe anumite teritorii, au devenit națiuni și state independente. Aceasta este o realitate istorică obiectivă ce nu poate fi schimbată de nimeni — indiferent dacă place sau nu unor istorici. Nu se poate pune problema de a aprecia popoarele în funcție de data la care s-au stabilit pe un anumit teritoriu, de a face discriminări de drepturi între ele pe această bază, ci pornind de la realitățile istorice, care nu mai pot fi modificate de nimeni, de a se aplica în mod consecvent o politică de deplină egalitate și respect reciproc între popoare, între națiuni și naționalități, de a se respecta entitatea națională a fiecăruia, asigurînd conclucrarea armonioasă, frăția și solidaritatea în lupta comună pentru cauza libertății și dreptății sociale și naționale, a progresului și prosperității fiecărui popor, a conviețuirii și colaborării pașnice a tuturor națiunilor. În studiarea istoriei trebuie să ne călăuzim permanent de concepția materialist-dialectică, a marxism-leninismului, punînd în lumină adevărul obiectiv, rolul maselor, al popoarelor, combătînd tot ceea ce a fost negativ în trecut, politica de dominație a altor popoare și de învrăjbitare națională dusă de clasele asupritoare. Istoria trebuie să pună, de asemenea, în evidență lupta comuniștilor pentru eliberare socială. Să facem totul ca istoria să devină o puternică armă a prieteniei și solidarității între popoare, în lupta pentru socialism, pentru colaborare și pace internațională!”

Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România

Din telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, la 19 martie 1980, de Adunarea generală a Academiei Republicii Socialiste România.

«Știința și cultura românească, parte integrantă a Programului partidului, au beneficiat întotdeauna de sprijinul dumneavoastră generos și competent, de prezența permanentă și constructivă în mijloacele colectivelor de muncă ale instituțiilor de învățământ și creație, dovadă grăitoare a atenției de care ne bucurăm din partea conducerii partidului.

Vă asigurăm, mult stimată tovarășe secretar general, că toți cei ce muncim pe tărîmul științei, tehnologiei, culturii și artei vom depune eforturi sporite pentru a adînci și lărgi aportul nostru la înfăptuirea exemplară și traducerea în practică a hotărîrilor istorice ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, pentru înălțarea scumpei noastre patrii pe noi trepte ale progresului și civilizației».

Din cuvîntul prof. **Raymond Daudel**, președintele Academiei Europene de Științe, Arte și Litere, la festivitatea în cadrul căreia tovarășei acad. dr. ing. **Elena Ceaușescu** i-au fost înmîinate **Diploma de membru titular al Academiei Europene de Științe, Arte și Litere și membru al Comitetului de Onoare al Academiei, precum și insigne de aur a Academiei**

«...Îmi este plăcut să reamintesc că Academia Europeană de Științe, Arte și Litere a fost înființată la propunerea dr. Lemaire d'Aggagio. După cum cunoașteți, membrii săi sînt aleși dintre cele mai strălucite spirite creatoare din Europa. Aproape jumătate din membrii săi sînt laureați ai Premiului Nobel. Forul suprem al Academiei este Comitetul ei de Onoare, care cuprinde eminente personalități, cu domnul Tsatsos, fost președinte al Republicii Elene, și dr. Senghor, fost președinte al Republicii Senegal.

Am onoarea să vă confirm că ați fost aleasă membru al Academiei și al forului ei suprem — Comitetul de Onoare.

Noi am finit mai întîi să aducem un omagiu excepționalelor dumneavoastră realizări personale în domeniul cercetării compușilor macromoleculari, al chimiei polimerilor, elastomerilor și polimerizării. Această alegere ține, totodată, seama de înaltele dumneavoastră misiuni de stat, de remarcabila dumneavoastră activitate ca președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie și ca președinte al Consiliului științific al Institutului Central de Chimie.

Datorită calităților dumneavoastră excepționale și competenței cercetătorilor și inginerilor români, Institutul Central de Chimie a obținut succese deosebit de importante, a căror listă este prea amplă pentru a fi enumerată. Îngăduiți-mi doar să amintesc valoroasa serie de cercetări multilaterale, realizată cu contribuția dumneavoastră esențială și sub conducerea dumneavoastră nemijlocită, în domeniul sintezei și caracterizării compușilor macromoleculari, precum și studiile, de cea mai mare importanță — fundamentală și industrială — privind polimerizarea stereospecifică a izoprenului, larg cunoscute în rîndurile specialiștilor, realizări care au contribuit într-o măsură hotărîtoare la dezvoltarea industriei românești, la progresul economic și social al țării.

Întrucît dumneavoastră simbolizați știința și tehnologia românească, Academia Europeană vă roagă să binevoiți a face parte din Comitetul său de Onoare, dorind, în același timp, să sublinieze strălucirile dumneavoastră merite și să aducă un omagiu tuturor oamenilor de știință și inginerilor români.

Sîntem încredințați că prezența dumneavoastră printre noi va contribui în cea mai înaltă măsură la înțelegerea faptului că între scopurile umaniste ale progresului în condiții de pace al națiunilor suverane și dezvoltării personalității umane și schimburile și cooperarea dintre popoare există o legătură indisolubilă, pe care oamenii de știință, de artă și litere trebuie să o mențină și să o promoveze...».

Din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982

„În activitatea politică educativă, de formare a omului nou, de educare a tineretului, un rol important revine școlii, învățămîntului de toate gradele. Începînd de la învățămîntul preșcolar și pînă la învățămîntul universitar, copiii, tinerii trebuie crescuți și educați în spiritul dragostei de patrie, al devotamentului față de socialism, față de partid, în spiritul muncii, înarmîndu-i cu cele mai noi cuceriri ale științei și cunoașterii umane. Școala de toate gradele trebuie să formeze un tineret revoluționar, pasionat, îndrăzneț, gata de orice sacrificii pentru interesele patriei, ale socialismului, pentru apărarea independenței țării, pentru pace».

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Care sînt direcțiile principale de dezvoltare a învățămîntului nostru?
2. Ce semnificații majore a avut Congresul educației politice și culturii socialiste din 1976?
3. În ce mod contribuie studierea istoriei la educarea patriotică, revoluționară a tineretului, a tuturor oamenilor muncii?
4. Care au fost principalele hotărîri adoptate la Congresul educației și învățămîntului din februarie 1980?
5. Care sînt sarcinile centrale în activitatea ideologică, politică și cultural-educativă, în dezvoltarea creației literar-artistice reușite din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982?

Cuprins

Introducere	5
-----------------------	---

Partea întâi

România între anii 1918—1944	9
— Patria noastră în primii ani după făurirea statului național unitar	9
— România în perioada refacerii vremelnice a capitalismului (1922—1928)	26
— România în anii crizei economice din 1929—1933	39
— Țara noastră în anii creșterii pericolului fascist (1934—1938)	59
— România în timpul dictaturii regale (februarie 1938—septembrie 1940)	74
— Dezvoltarea culturii între anii 1918—1944	84
— România în anii dictaturii militaro-fasciste și ai războiului antisovietic	93

Partea a doua

Revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă	104
— Insurecția din August 1944. Participarea României la războiul antihitlerist	104
— Înfăptuirea unor profunde transformări revoluționare și democratice în România, în perioada 23 August 1944 — 30 Decembrie 1947	122

Partea a treia

Făurirea socialismului în România	142
— Trecerea la îndeplinirea sarcinilor revoluției socialiste în anii 1948—1950	142
— Desfășurarea operei de construire a socialismului în România în anii 1951—1965	153
— Consolidarea societății socialiste în țara noastră	175

Partea a patra

Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism	181
— Edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate	181
— Continuarea neabătută a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Însemnătatea istorică a Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român	222
— Activitatea internațională a Partidului Comunist Român și a României socialiste — expresie a aspirațiilor permanente ale poporului de libertate și independență națională, de pace și progres în lume	242
— Înflorirea culturii socialiste în România	254

Notă: Textul cuprins între paginile 1—59; 84—93; 104—141 a fost elaborat de prof. univ. dr. Aron Petric, iar cel cuprins între paginile 59—73; 93—103; 142—272 a fost elaborat de prof. univ. dr. Gh. I. Ioniță. Revizia întregului text al acestei ediții a manualului a fost realizată de prof. univ. dr. Gh. I. Ioniță.

Nr. colilor de tipar: 17
Bun de tipar: 28.01.1983

Com. nr. 30 072/29 265
Combinatul poligrafic
«CASA ȘCINTEII»
București — R.S. România